

**MINISTERUL AGRICULTURII ȘI INDUSTRIEI ALIMENTARE
AL REPUBLICII MOLDOVA**

UNIVERSITATEA AGRARĂ DE STAT DIN MOLDOVA

**TEZELE CELEI DE-A 75-A CONFERINȚĂ
ȘTIINȚIFICĂ A STUDENȚILOR,
MASTERANZILOR ȘI DOCTORANZILOR**

**CE UASM
Chișinău, 2022**

CZU 082:378=00

T 48

Cimpoieș Dragoș - dr. hab., prof. univ. – redactor șef

Colegiul de redacție:

Nicolaescu Gh. – dr., conf. univ.

Tomîța P. – dr., prof. univ.

Gadibadi M. – dr., conf. univ.

Tălămbuță A. – dr., conf. univ.

Popovici M. – dr., conf. univ.

Bacean I. - dr., conf. univ.

Redactor coordonator — *Bîlici Inna, secretar științific DSI*

Se editează conform hotărârii
Senatului Universității,
proces-verbal nr.3 din 30.06. 2022

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

**Tezele celei de-a 75-a conferință științifică a studenților,
masteranzilor și doctoranzilor** / redactor șef: Cimpoieș Dragoș ;
colegiul de redacție: Nicolaescu Gh. [et al.] ; redactor coordonator: Bîlici
Inna. – Chișinău : CE UASM, 2022. – 223 p. : fig.

Antetit.: Min. Agriculturii și Industriei Alimentare al Rep. Moldova,
Univ. Agrară de Stat din Moldova. – Texte : lb. rom., engl., fr., rusă. – 50
ex.

ISBN 978-9975-64-336-8.

082:378=00

T 48

Tipar executat la CE UASM

ACKNOWLEDGMENT: The publication was funded by the development project "Support of teaching innovation, Research development and Inter-university cooperation of SAUM and TSU (Moldova)" realized by the Czech University of Life Sciences Prague, funded by the Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic - Czech Republic Development Cooperation [project number 22-PKVV-12], project main coordinator Assoc. prof. Tatiana IVANOVA, Ph.D.

ISBN 978-9975-64-336-8.

FACULTATEA DE HORTICULTURĂ

CZU: 630*2(478)

EVALUAREA STĂRII DE SĂNĂTATE A PĂDURILOR DIN ÎNTREPRINDEREA PENTRU SILVICULTURĂ „SILVA - SUD” CAHUL PE PERIOADA 2009 - 2019 ÎN BAZA DATELOR DE MONITORING FORESTIER

INGA LOZINSCHI

studentă, Facultatea Horticultură, UASM

Activitatea de evaluare și supraveghere a stării de sănătate a pădurilor în baza sondajelor de monitoring forestier prezintă o bază inestimabilă de informație pentru elaborarea unor programe de redresare și îmbunătățire a stării de sănătate a arborilor, arboretelor și a pădurii în ansamblu, atât la scară globală și regională, cât și la scară locală (națională).

Rețelele de monitoring forestier sunt principalele instrumente de monitorizare a efectelor negative care duc actualmente la extinderea procesului de îmbolnăvire și moarte a arborilor, arboretelor și a pădurii în ansamblu, iar datele obținute sunt reprezentative atât la scara națională, cât și la nivel de întreprindere și ocol silvic.

Scopul prezentei lucrări constă în evidențierea evoluției stării de sănătate a vegetației forestiere din Î.S. Silva – Sud Cahul în baza datelor de monitoring forestier, în vederea elaborării și fundamentării măsurilor de gospodărire, redresare și prevenire a unor situații nedorite în arboretele întreprinderii.

Sarcinile au constat în analiza datelor rețelei naționale de monitoring forestier din din Î.S. Silva – Sud Cahul, privind evoluția stării de sănătate a vegetației forestiere, stabilirea cauzelor de vătămare a arborilor și evidențierea măsurilor principale și redresare a acestei stări.

În studiu au fost luate următoarele sondaje din Rețeaua națională de supraveghere a stării ecosistemelor forestiere din zona de sud a țării: O.S. Cociulia - 9 sondaje; O.S. Moscovei – 4 sondaje; O.S. Taraclia – 2 sondaje. O.S. Slobozia mare – 1 sondaj O.S. Baimaclia – 13 sondaje.

Analiza procentului de defoliere a arborilor în anii 2009-2019 ne permite să constatăm, că proporția arborilor defoliați, inclusiv în clasa 2-4 (moderat și puternic afectați) constituie de la 87,18% pînă la 100%, ceea ce demonstrează un efect secetei din 2007.

Procent înalt de defoliere (clasele de defoliere 2-4) se manifestă la salcîm(85,13%), frasin (67,71%). stejar pedunculat (56,65%).

În dependență de vîrstă, cele mai afectate sunt arboretele tinere (pînă la 20 de ani) cu 83,4% de arbori încadrați în clasa 2-4 de defoliere și cele cu vîrsta 41-60 ani cu 73,48% de arbori încadrați în clasa 2-4 de defoliere.

Gradul de decolorare a arborilor este mai mic decît gradul de defoliere, reprezentînd în medie pe anii 2004-2010 4,36% față de 17,18% la defoliere. Procent mai mare de decolorare (clasele 2-4) la arboretele cu vîrsta 21-40 de ani – 69,7%. Dintre specii la stejarul pufos 12,3% de arbori se includ în clasa 2-4 de vătămare, la salcîm – 78,9%, la tei și frasin 4,8% și respectiv 8,6%. Mai puțin sunt supuși decolorării arborii de frasin.

Arboretele din zona sud a Republicii Moldova au un grad de poluare mai scăzut decît în alte zone ale republicii, dar posedă o stare de sănătate satisfăcătoare, înregistrînd un grad de defoliere și decolorare mai scăzut decît media pe republică. Conversiunea arboretelor de la regimul crîng de gospodărire la regimul codru va spori gradul de rezistență a pădurilor la influența factorilor destabilizatori de mediu.

Conducător științific: conf.univ., dr. Iachim Gumanic

PRODUCTIVITATEA ȘI CALITATEA FRUCTELOR DE MĂR ÎN SISTEM SUPERINTENSIV DE CULTURĂ

PETRU BALAN

student ciclul 3, facultatea horticultură, UASM

DEVIZA VASILE

student an. 4, Facultatea Horticultură, UASM

Promovarea speciei măr se bazează pe cercetările teoretice și practice obținute în Europa și la noi în țară. În prezent densitatea pomilor în livezile intensive constituie 1250-2500 pomi/ha) și atinge 3000-5000 pomi /ha în livezile superintensive. Strategia dezvoltării pomiculturii în Republica Moldova prevede intensivizarea tehnologiei de cultură prin exploatarea eficientă a livezilor existente cu potențial neepuizat și înlocuirea lor succesivă cu livezi moderne, cu un sortiment de perspectivă și tehnologii avansate, care asigură eficientizarea culturii cu fructe solicitate și competitive pe piață.

Scopul lucrării constă în studiul soiurilor și argumentarea metodei de tăiere a coroanei pomilor de măr Golden Delicious, Gala Delicious și Granny Smith, altoite pe portaltoiul M9 în sistem superintensiv în vederea creșterii competitivității tehnologice în producerea și comercializarea fructelor cu valoare adăugată înaltă.

Cercetările s-au efectuat în livada de măr plantată în anul 2009 cu soiurile de măr Golden Delicious, Gala Delicious și Granny Smith, altoite pe portaltoiul de vigoare mică M9, a CAP Spica-N Agro din comuna Onițcani, raionul Criuleni. Pomii sunt conduși sub formă de Fus zvelt ameliorat și plantați la distanța de 3,5 x 1 m. În cercetare s-au studiat 2 variante de tăiere: V1. Tăierea de întreținere și de fructificare (martor); V2. Tăierea de întreținere și de fructificare cu dirijarea șarpantelor fără scurtări. Fiecare variantă a cuprins patru repetiții a câte opt pomi fiecare. Tăierea de întreținere și fructificare (martor) (V1) s-a efectuat conform îndrumărilor metodice pentru livezile superintensive din Republica Moldova. În livadă au fost aplicate lucrările de întreținere și protecție fitosanitară a pomilor, conform prevederilor în tehnologia culturii superintensive a mărilor. Solul în livadă se menține prin înierbare și cu erbicidare pe rândul de pomi.

Pomii de măr, din soiurile studiate, în perioada de plină rodire au atins recolta maximă de 18-20 kg/pom în anul 2019. Pomii în V2 - Tăierea de întreținere și de fructificare cu dirijarea șarpantelor fără scurtări au avut o recoltă mai mare comparativ cu martorul. Spre exemplu, la vârsta de 11 ani, pomii din soiul Gala Delicious au produs 60,9 t/ha în V1 și 65,4 t/ha în V2. Aceea-și legitate s-a înregistrat și la soiurile Golden Delicious și Granny Smith în sensul că recolta se mărește în varianta cu Tăierea de întreținere și de fructificare cu dirijarea șarpantelor fără scurtări. În anul 2020 recolta de fructe s-a micșorat considerabil, comparative cu anul precedent și a constituit numai 19,6 – 48,3 t/ha. Soiurile Gala Delicious și Golden Delicious se deosebesc printr-o recoltă mai mare comparative cu soiul Granny Smith. Sistema de tăiere de întreținere și de fructificare cu dirijarea șarpantelor fără scurtări, de asemenea a majorat producția de fructe cu 5-9 t/ha comparative cu tăierea de întreținere și de fructificare (martor).

În anul 2021 recolta de fructe a fost influențată nu numai de sistemul de tăiere, dar și de condițiile climatice din timpul înfloririi pomilor. La soiul Gala Delicious randamentul de fructe a fost de 35,9 – 38,8 t/ha, la soiul Granny Smith – 39,2 - 42,7 t/ha și la soiul Golden delicious - 27,1-28,3 t/ha

În concluzie se poate de accentuat că tăierea de întreținere și de fructificare cu dirijarea șarpantelor fără scurtări la pomii de măr din soiurile Golden Delicious, Gala Delicious și Granny Smith, altoite pe portaltoiul de vigoare mică M9, este un procedeu tehnologic, care merită să fie utilizat în plantațiile modern de măr.

Conducător științific - dr. hab., prof. univ. Valerian Balan, lect. univ. Inna Bîlici

CREȘTEREA ȘI FRUCTIFICAREA SOIURILOR DE MĂR ÎN SISTEM SUPERINTENSIV DE CULTURĂ

PETRU BALAN

student ciclul 3, facultatea horticultură, UASM

Sîlnca Gheorghe

student ciclul 2, Facultatea Horticultură, UASM

Formarea și tăierea mărului dețin un rol determinant în productivitatea plantațiilor moderne de măr. În prezent se utilizează coroane de mic volum asociate cu distanțe de plantare mici, care asigură utilizarea eficientă a energiei solare, recolte de fructe mari, un nivel înalt de productivitate a muncii la lucrările manuale de tăiere a pomilor și recoltare a fructelor, un grad înalt de mecanizare al lucrărilor tehnologice etc.

Scopul lucrării constă în studiul soiurilor noi de măr, elaborarea și argumentarea metodei de întreținere și tăiere a coroanei pomilor în vederea creșterii productivității pomilor și competitivității fructelor pe piață.

Ca obiect de cercetare au servit pomii de măr în vîrstă de 11-12 ani, plantați în lunca râului Nistru (CAP Spica-N Agro din comuna Onițcani, raionul Criuleni), din soiurile Golden Delicious, Gala Delicious și Granny Smith, altoite pe portaltoiul M9. Pomii sunt formați după sistemul de coroană fus zvelt ameliorat, plantați la distanța de 3,5x1m, avînd câte 2857 pomi/ha.

Investigațiile, în perioada de repaus vegetativ a pomilor, au inclus 2 sisteme de tăiere a pomilor: V1. Tăierea de întreținere și de fructificare (martor); V2. Tăierea de întreținere și de fructificare cu dirijarea șarpantelor fără scurtări. Fiecare variantă a cuprins patru repetiții a câte opt pomi fiecare. Solul este întreținut înierbat artificial și ca ogor negru pe rîndul de pomi. Tăierea pomilor se efectuează conform schemei experienței cu tăieri de menținere a pomilor în echilibru fiziologic de creștere și fructificare. Lupta cu bolile și dăunătorii s-a efectuat conform avertizărilor venite de la stația Chișinău de protecția plantelor și observațiilor nemijlocite făcute la stația meteorologică direct în livadă. În livadă se fac fertilizări foliare cu uree și microelemente și fertiirigări echilibrate prin picurare după necesitate, în perioada de vegetație.

Tăierea de fructificare (V1) permite de a obține creșteri anuale mai mari comparativ cu tăierea de întreținere și de fructificare cu dirijarea șarpantelor fără scurtări (V2). Dirijarea șarpantelor fără scurtări (V2) provoacă o creștere mai slabă a pomilor, permite alungirea ramurilor de semischelet, mărește lungimea însumată a ramurilor anuale, dar micșorează lungimea ramurilor anuale, permite formarea unor coroane echilibrate pe înălțimea pomului, capabile de a forma recolte optime pentru astfel de livezi în sistem superintensiv. Suprafața foliară pe pom și la unitate de suprafață este practic identică în ambele variante de tăiere a pomilor. Diferența suprafeței foliare pe variante de tăiere constă în mărirea suprafeței de frunze pe lăstari în varianta V1, iar suprafața de frunze pe formațiuni fructifere se mărește în varianta V2, unde se aplică tăierea de întreținere și de fructificare cu dirijarea șarpantelor fără scurtări. Soiurile Gala Delicious, Granny Smith și Golden Delicious, altoite pe portaltoiul M9, sunt productive și în medie pe anii 11-13 de la plantarea livezii recolta a constituit de la 19,6-48,2 t/ha în anul 2020 pînă la 51,0 – 65,4 t/ha în anul 2019. Soiul Granny Smith se evidențiază printr-o mai mare greutate a fructelor comparativ cu soiurile Gala Delicious și Golden Delicious. Fermitatea fructelor, aciditatea titrabilă la soiurile cercetate și substanța uscată solubilă în fructele de măr sunt indici care depind de biologia soiului și mai puțin depind de agrotehnica utilizată în livadă.

În concluzie accentuăm că tăierea de întreținere și de fructificare cu dirijarea șarpantelor fără scurtări, permite depunerea mugurilor floralii și obținerea recoltelor anuale de fructe calitative și competitive pe piață.

Conducător științific - dr. hab., prof. univ. Valerian Balan, lect. univ. Inna Bîlici

IDENTIFICAREA POTENȚIALULUI IMPACT AL LUCRĂRILOR SILVOTEHNICE LIMITROFE TRASEULUI VIA TRANSILVANICA

Ing. CERASELA ACATINCĂI

Doctorandă, Facultatea de Silvicultură USV, România

Via Transilvanica reprezintă prilejul de a descoperi pe traseul său toate etapele și etajele importante din România. Pădurile limitrofe traseului reprezintă un patrimoniu natural de o importanță deosebită. Lucrările silvotecnice sunt necesare pentru o bună gospodărire a arboretului. Din punct de vedere al impactului social, cele mai sensibile lucrări sunt cele care necesită lucrări de exploatare. În faza de îngrijire, lucrările de degajări-curățiri și igiena au un impact social mai scăzut, dar deja de la rărituri, în special tratamentele au un impact social important prin această activitate de exploatare. Impactul exploatării este de asemenea important și prin căile de scos-apropiat, care pot interfera cu traseele turistice, scoaterea prin pâraie care poate afecta calitatea apei, riscurile la accidente, care pot apărea prin doborârea arborilor.

Scopul lucrării este identificarea impactului social al lucrărilor silvotecnice pentru arboretele limitrofe traseului Via Transilvanica și calculul costului de oportunitate al zonării funcționale, din perspectiva integrării acestor arborete în păduri cu rol social.

Obiectivele lucrării constau în identificarea caracteristicilor arboretelor limitrofe traseului Via Transilvanica, identificarea lucrărilor silvotecnice propuse pentru aceste arborete și calculul costului de oportunitate.

Traseul Via Transilvanica în format .shp a fost obținut prin acordul dintre universitate și asociația Tășuleasa, în baza unui protocol de colaborare care integrează obiectivele acestei lucrări. Întreaga bază de date a fost creată cu ajutorul programului ArcMap, parcurgându-se o serie de etape:

-În ArcMap au fost încărcate layer-ele, separat pe cele 6 ocoale: Putna, Marginea, Iacobeni, Pojorâta, Tomnatic și Vama.

-Pentru fiecare ocol în parte s-a creat un buffer cu zonele care intersectează direct traseul bucovinean Via Transilvanica: 25 metri față de traseu, respectiv la 100 de metri.

-Fiecărui buffer i s-a atribuit câte un cod:

codul 1 pentru buffer-ul ce intersectează direct ocolul pe raza căruia trece traseul;

codul 2 pentru buffer-ul de 25 de metri;

codul 3 pentru buffer-ul de 100 de metri.

Ca rezultat al analizei impactului social al lucrărilor silvotecnice limitrofe traseul, putem face o serie de concluzii:

→Partea pozitivă: traseul Via Transilvanica va duce la creșterea turismului social, cu rol social crescut.

→Din perspectiva impactului social ar exista mai multe variante:

-Să promovăm educația silviculturală, în ideea în care se vor păstra lucrări de executat traseul va fi o oportunitate de prezentare a tuturor lucrărilor: îngrijirea semințișului, degajare, depresaj, curățiri, rărituri, lucrări de igienă, lucrări de regenerare.

-Să trecem toate ua-urile în zona de conservare SUP M (să păstrăm executarea unor lucrări care să aibă un impact cat mai redus, iar la tratamente să venim cu lucrări de genul tăierilor de conservare, care presupun intervenții cu intensitate scăzută, cu rol în asigurarea permanenței pădurilor și regenerarea arboretelor bătrâne); în această situație impactul costului de oportunitate ar fi unul mai mic; impactul cel mai mare financiar ar fi asupra ocolului Putna, unde se înregistrează un cost de oportunitate pentru SUP M de 2049919 EURO.

-Să trecem toate ua-urile în SUP E (cost economic foarte ridicat, dar pe de alta parte se pune problema renunțării la o resursă regenerabilă în zonele în care comunitățile locale se aprovizionează cu lemn).

-Crearea unui buffer zone; este o soluție recomandată în diferite rapoarte PVRC, dar rămâne problema de reducere a impactului social al exploatării (e destul de probabil ca căile de scos apropiat să interfereze cu traseul respectiv).

Conducător științific: prof. univ., dr. ing. Laura BOURIAUD

EFICACITATEA TEHNICĂ A PREPARATULUI „SĂMPAI CE” ÎN ARBORETE DE CVERCINEE

DIANA VASILCIUC

masterandă, Facultatea Horticultură, UASM

Substanțele de uz fitosanitar utilizate împotriva dăunătorilor defoliatori a pădurilor din Republica Moldova sunt permise pentru utilizarea doar prin metoda avia. Din cauza spectrului larg de acțiune a acestor substanțe nu doar asupra faunei insectelor dăunătoare ci și a celor utile, diversitatea acestor insecticide este extrem de limitată, fiind reprezentată doar de trei grupe de preparate - reglatori de creștere, capcane feromonale și 4 preparate chimice.

Cele expuse ne demonstrează că este nevoie de a lărgi diversitatea preparatelor care pot fi utilizate în combaterea defoliatorilor în pădurile Republicii Moldova, indiferent de starea silvopatologică a acestora.

Scopul cercetării constă în extinderea gamei de produse de uz fitosanitar autorizate pentru utilizare în silvicultura Republicii Moldova.

Ca obiective au servit:

-Determinarea eficacității al preparatului “Sămpai CE” asupra complexului de dăunători defoliatori a arboretelor în condițiile Republicii Moldova;

-Definirea eficacității tehnice al preparatului “Sămpai” în complex cu preparatul “Karate Zeon” în condiții de teren;

-Precizarea dozei optime a preparatului “Sămpai CE” pentru utilizarea în silvicultura Republicii Moldova.

Prelucrarea arboretelor s-a efectuat în perioada optimă-pe 8 mai. Dimensiunile frunzelor de stejar aveau dimensiuni cuprinse între 2-4 cm. Larvele de lepidopterele defoliatoare se aflau în vârsta I-a-III-a cu predominare de vârsta a I-a. Condițiile climaterice pe întreaga durată a prelucrărilor au fost favorabile: temperatura aerului este a oscilat între 20° C, umiditatea relativă a aerului a fost de 56 %, iar viteza vântului-în limitele de 1-3 m/sec.

Testarea experimentală a preparatului “Sămpai CE” (substanța activă echivalent, 5 ml/l) a fost realizată în trupul de pădure «Potolinca» al Ocolului silvic Anenii Noi din cadrul Întreprinderii Silvice Chișinău.

Trupurile de pădure sunt situate în zona de centru a republicii, la 20 km sud-vest de Chișinău. Pentru efectuarea testării au fost selectate 3 parcele de lucru.

Condițiile climaterice în perioada de vegetație a anului 2019 au fost favorabile pentru dezvoltarea dăunătorilor defoliatori. În complexul de defoliatori predomină omida păroasă a stejarului (*Lymantria dispar* L) care constituie 92,0-96,7 % din totalul larvelor colectate, geometride (Geometridae)-2,8-4,0%, buhe (Noctuidae)-1,5-4 %.

Eficacitatea tehnică a preparatului etalon “Karate Zeon” a fost de de 94,6 %, ceea ce reprezintă o eficacitate bună.

Eficacitatea tehnică a preparatului “Sămpai CE” în varianta I (200ml/ha) a fost sub nivelul etalonului (91,2%) și la nivel de etalon (95,7 %) în varianta a doua (300 ml/ha).

Datele experimentale obținute servesc drept bază pentru includerea preparatului Sămpai CE testat în sistemul de combatere a dăunătorilor defoliatori la cvercinee.

Conducător științific: conf.univ., dr. Iachim GUMANIUC

AMENAJAREA SECTORULUI SILVIC DANU-PETRUNIA DIN CADRUL OCOLULUI SILVIC GLODENI

VEACESLAV SECRIERU

student, Facultatea Horticultură, UASM

Conform datelor statistice naționale [20] suprafața totală a fondului forestier la 01 01 2020 constituie 425,4 mii ha, din care cea acoperită cu pădure constituie 381,8 mii ha, volumul de masă lemnoasă totalizează 49,9 mln. m³, iar indicele de împădurire constituie 11,4%.

Strategia de dezvoltare durabilă a sectorului forestier din Republica Moldova prevede conservarea, valorificarea și dezvoltarea resurselor forestiere naționale, prin venirea cu lucrări de regenerare (tratamente, lucrări de conservare sau reconstrucții ecologice) utilizând metode de atât artificiale cât și naturale, promovând specii corespunzătoare tipului natural fundamental de pădure.

Scopul lucrării este situația teritorial administrativă a Sectorului Silvic Danu-Petrunia, analiza particularităților staționale și vegetației forestiere, precizarea zonării funcționare, întocmirea planurilor de gospodărire fondului forestier pentru următorii 10 ani.

Lucrarea a fost efectuată în Ocolul Silvic Glodeni Întreprinderea pentru Silvicultură Glodeni.

Obiect de studiu a servit Sectorul Silvic Danu-Petrunia din cadrul Ocolului Silvic Glodeni

Rezultate obținute:

1. Sectorul Silvic Danu-Petrunea cu suprafața de 570,7 ha, parte componentă al Ocolului Silvic Glodeni, este situat în cursul mijlociu al râului Prut, caracterizat de o climă semiumidă cu erburi înalte ($I_a = 21,5 \text{ mm}/^\circ\text{C}$). Arboretele sectorului silvic vegetează în etajul fitoclimatic FD1 – cu 2 tipuri de stațiune din care 53% de bonitate inferioară în rest 47% bonitate mijlocie. Arboretele sunt grupate în 3 tipuri de pădure. Predomină „Stejăret de pedunculat cu cireș, Pi” cu 53% urmat de „Stejăret de coastă și platouri din regiunea de dealuri, cu cireș, Pm” cu 27%, în rest „Stejareto-șleau de deal de productivitate mijlocie, Pm” cu 20%. În general condițiile fizico-geografice, climatice și pedologice în care vegetează arboretele acestui sector silvic sunt favorabile speciilor forestiere în baza de stejar și speciilor însoțitoare.

2. Arboretele ce vegetează în Sectorul Silvic Danu-Petrunea, sunt caracterizate de următorii indici structurali: compoziția SC-42%, ST-27%, ULC-8%, FR-5%, TE-3%, SL-3%, PA-2%, DR-3%, DT-5%, DM-2%, consistența medie de 0,77, clasa de producție medie de 3,8, cu indicele de creștere curentă de 5,2 m³/ha/an, atinsă la vârsta medie de 35 ani, volumul mediu la hectar este de 112 m³. După modul de regenerare – 3% din sămânță, 65% din plantații și 32% din lăstari. Productivitatea arboretelor este inferioară – 64%, mijlocie 34% și superioară 2%, vitalitatea este normală în procent de 83% și slabă 17%.

3. În raport cu obiectivele social economice îndeplinite de pădurile acestui canton silvic cu suprafața de 476,3 ha, au fost încadrate în grupa 1 funcțională, subgrupa 2 cu categoria funcțională 1.2E – Păduri cu funcții de protecție a terenurilor și solurilor cu suprafața de 466,3 ha, iar rest în categoria funcțională 1.5H - Păduri stabilite ca rezervații pentru producerea de semințe forestiere și conservării geofondului forestier.

4. Conform obiectivelor social-economice stabilite pentru Sectorul Silvic Danu-Petrunea, arboretele și clasa de regenerare au fost incluse, în dependență de funcțiile prioritare în care sunt încadrate, în SUP M.

5. Structura arboretelor conform compozițiilor țel al tipurilor naturale de pădure trebuie să evalueze spre compoziția-țel 81ST5GO6CA3TE3FR2CI +/- JU,PA, atinsă la vârsta de 70 ani, consistența medie de 0,85 și creșterea curentă de 6,8 m³/ha/an.

6. În scopul ameliorării situației actuale și conducerii arboretelor spre structuri optime, Amenajamentul actual propune anual următoarele lucrările silvotehnice și silvoculturale:

- lucrări de conservare în suprafața de 95,0 ha cu un volum de extras 8287 m³, urmate de lucrări de provocarea drajonării.

- lucrări decenale de îngrijire și conducere a arboretelor din care anual:

✚ degajări 67,1 ha;

✚ curățiri 49,9 ha cu un volum de extras 115 m³;

✚ rărituri 31,4 ha cu un volum de extras 621 m³;

- ✚ lucrări de igienă după situație 123,8 ha;
- lucrări de regenerare:
 - ✚ provocarea drajonării – 13,7 ha;
 - ✚ împăduriri – 61,9 ha;
 - ✚ completări total – 17,9 ha.
 - ✚ total puieți necesari pentru lucrări de împădurire și completări 454,86 mii puieți.

Conducător științific: *asist. univ., Alexandru CHETREAN*

CZU: 634.22:632.951

NOI ELEMENTE IN COMBATAREA INTEGRATA A DAUNATORII DIN CULTURA PRUNULUI

BEJENARI ALEXANDRIN
masterand, Facultatea Horticultură, UASM

Obținerea unei recolte înalte atât din punct de vedere cantitativ cât și calitativ, în condiții climatice favorabile pentru dezvoltarea principalelor specii de insecte dăunătoare din plantațiile de prun, este aproape imposibilă fără tratamente chimice cu insecticide, chiar dacă sunt respectate toate cerințe agrofitehnice.

În acest context sunt necesare cercetări referitoare la testarea și omologarea a noilor produse de uz fitosanitar. Din cele menționate mai sus, scopul și obiectivele cercetărilor au fost: studierea particularităților bioecologice a dăunătorilor prunului; determinarea perioadelor optime pentru efectuarea tratamentelor chimice; determinarea eficienței biologice a insecticidului ST 26 SC (acetamiprid, 200 g/l + lamda-cihalotrin, 150 g/l) în combaterea dăunătorilor prunului.

Experiențele s-au efectuat în zona de Nord a Republicii Moldova, în plantațiile de prun a companiei SRL „SV Fruct”, din orașul Edineț. Pentru testare a fost selectată plantația de prun, soiul Stanley, unde în anul precedent atacul fructelor a depășit 2%. Experiența a fost montată în 4 variante și 3 repetiții. Fiecare variantă a inclus 5 pomi cu aceiași parametri de coroană. Ca fâșie de protecție între variante, au fost lăsați câte 2 pomi. Tratamentele s-au efectuat cu stropitoarea de spate cu motor, de tip rucsac „Solo” PORT 423. Determinarea eficienței biologice a insecticidelor în combaterea principalelor specii de dăunători din cultura prunului s-a efectuat conform cerințelor și elaborărilor metodice pentru testarea produselor de uz fitosanitar.

În perioada de vegetație a anilor 2020 – 2021, în plantațiile de prun s-au creat condiții favorabile pentru dezvoltarea dăunătorilor acestei culturi. Cei mai periculoși dăunători, ce au depășit pragul economic de dăunare au fost viespea galbenă a prunelor, viespea semințelor de prun, viermele prunelor și păduchele cenușiu al prunului. Pentru combaterea dăunătorilor prunului, în lotul experimental s-au efectuat 4 tratamente chimice.

Insecticidul ST 26 SC cu norma de consum de 0,2 l/ha a demonstrat o eficacitate biologică în combaterea viespei galbene a prunului de 89,4%, împotriva viespei semințelor de prun - 90,1%, împotriva viermelui prunului - 91,1%, iar împotriva păduchelui cenușiu al prunului - 90,6%. Același insecticid cu norma de consum de 0,25 l/ha, împotriva dăunătorilor prunului a demonstrat o eficacitate biologică mai înaltă, dar se află la nivelul etalonului și a constituit 92,9%, 92,5%, 93,8 % și 95,7 % respectiv.

Rezultatele obținute indică faptul că insecticidul ST 26 SC poate fi aplicat de două ori în perioada de vegetație în rotație cu alte preparate cu norma de consum de 0,2 - 0,25 l/ha împotriva complexului de dăunători ai prunului.

În baza cercetărilor efectuate și a rezultatelor obținute se propune includerea insecticidului ST 26 SC în sistemul integrat de protecție a prunului în combaterea viespei galbene a prunului, viespei semințelor de prun, viermelui prunului și păduchelui cenușiu al prunului.

Conducător științific: *conf.univ., dr. Sergiu PANUȚA*

ANALIZA DINAMICII UNUI ARBORET DE CODRU GRĂDINĂRIT DIN OCOLUL SILVIC BORCA, DIRECȚIA SILVICĂ NEAMȚ, ROMÂNIA

IONUȚ CARAZĂ

student, Facultatea de Silvicultură, USV, România

„Codrul grădinărit este cunoscut sub numele de tratament cu tăieri continue care în principal presupune extragerea pe alese, de ici și de acolo, a câte unuia sau a unor grupe de exemplare, după anumite criterii, regenerarea producându-se în mod natural din sămânță. Este cel mai intensiv din punct de vedere ecologic” (Constantinescu, 1976). Analiza dinamicii arboretelor tratate în codru grădinărit ne oferă informații privind efectul lucrărilor realizate și modul în care acestea ar trebui ajustate în vederea realizării țelurilor de gospodărire stabilite prin amenajamentul silvic.

Scopul acestui studiu este de analiză a dinamicii caracteristicilor structurale ale unui arboret gospodărit în regim de codru grădinărit, localizat în unitatea amenajistică 132 A, Unitatea de Producție IV Sabasa, Ocolul Silvic Borca, Direcția Silvică Neamț, România. Acest arboret este situat în etajul fitoclimatic al amestecurilor de fag cu rășinoase (FM2), pe un versant ondulat cu expoziție nord-vestică și înclinarea de 16 grade, la altitudini cuprinse între 890 și 1110 m.

Analiza s-a realizat într-o suprafață de inventariere cu caracter permanent, de 5000 m² și formă rectangulară, amplasată în acest arboret în anul 2008. Au fost utilizate datele culese din teren prin trei inventarieri succesive, realizate conform aceluiași protocol, în anii 2008 (Duduman, 2009), 2016 (Carază D., 2017) și 2021. Au fost inventariați toți arborii al căror diametru de bază depășește 2 cm, fiind preluate din teren informații privind: specia, diametrul de bază (mm), înălțimea (dm), înălțimea elagată (dm), două diametre perpendiculare ale coroanei, poziția socială. De asemenea, au fost efectuate în teren măsurători și determinări necesare caracterizării lemnului mort și semințșului.

Pe lângă aceste informații, au fost utilizate date din evidențele ocolului silvic privind lucrările silvice efectuate în acest arboret în perioada analizată. Prin prelucrarea acestor informații se urmărește realizarea următoarelor obiective specifice: descrierea dinamicii structurii arboretului, cuantificarea creșterilor în volum, evaluarea diversității structurale cu ajutorul indicilor Gini și Rurple, precum și analiza lemnului mort și a semințșului instalat ca urmare a aplicării tratamentului.

Rezultatele preliminare obținute în cadrul acestui studiu indică următoarele:

Distribuțiile arborilor pe categorii de diametre arată că structura grădinărită a arboretului s-a menținut și chiar s-a îmbunătățit, numărul de arbori fiind descrescător de la categoriile mici de diametre spre cele mari, diametrul maxim fiind în 2021 de 100 cm.

Bradul este specia dominantă în toate categoriile de diametre, urmată de molid și apoi de fag. Proporțiile speciilor s-au menținut la valori apropiate în întreaga perioadă analizată.

Regenerarea naturală se desfășoară în bune condiții, dar numărul exemplarelor tinere s-a redus față de inventarierea din 2008 ca urmare a lucrărilor efectuate, prin care s-au extras multe din exemplarele tinere de fag cu caracter copleșitor, în vederea menținerii compoziției specifice tipului natural fundamental de pădure și la nivelul stadiilor tinere de dezvoltare.

La inventarierea din 2008 mărimea fondului de producție era de 538 m³·ha⁻¹, în 2016 era de 575 m³·ha⁻¹, iar în 2021 a ajuns la 667 m³·ha⁻¹.

În perioada 2008-2021 volumul arborilor pe picior a crescut cu 129 m³·ha⁻¹ (9,2 m³·an⁻¹·ha⁻¹), indicând faptul că prin intervențiile realizate în cadrul tratamentului aplicat a fost stimulată creșterea în volum.

Prin prelucrarea ulterioară a tuturor datelor culese din teren, ne propunem completarea rezultatelor cu informații privind dinamica diversității dimensionale a arborilor, dinamica lemnului mort și dinamica regenerării din suprafața de inventariere.

Conducător științific: *conf. univ., dr., ing. Gabriel DUDUMAN*

PACLOBUTRAZOL CA REGULATOR DE CREȘTERE A PLANTELOR.

BUZĂ CORNELIU

student ciclul 3, facultatea horticultură, UASM

Cireșul este o cultura de mare importanță pentru Republica Moldova, cu un grad ridicat de adaptabilitate la diferite condiții climatice, având în vedere potențialul său de producție, precocitatea precum și acceptabilitatea de către consumatori. Dar, din cauza vigoarei excesive a cireșului, există problema dezvoltării mari a habitusului coroanei, a pătrunderii insuficiente a luminii și a incidenței crescute a bolilor și dăunătorilor insectelor. Pentru a stimula formarea mugurilor florali la cireș și a controla vigoarea plantelor se utilizează tăierea rădăcinilor și a regulatorilor de creștere.

Scopul lucrării constă în analiza literaturii de specialitate referitor la utilizarea regulatorului de creștere Paclobutrazol în pomicultura modernă.

Paclobutrazol (PP333) (denumire comercială: Cultar, Bonzi, Clipper, Parlay) este un retardant de creștere a plantelor și aparține grupului de fungicide cu triazol. Este un antagonist al giberelinei și, prin urmare, este denumit „antigiberelină”. În consecință, multe dintre fenomenele induse de pacloburazol în plante pot fi inversate de GA3 (Davis, 1986). Formula chimică a paclobutrazolului este C₁₅H₂₀ClN₃O, iar structura chimică a paclobutrazolului este [2RS, 3RS] -1-(4 clorofenil)-4,4-dimetil-2-(1,2,4-triazol-1-il)-pentan- 3-ol]. Pacloburazolul determină reducerea diviziunii celulare și creșterea vegetativă generală, ceea ce are ca rezultat un pom cu structură mai compactă (Grochowska et al. 2004). Îmbunătățește rezistența la stresul de secetă, are frunze verzi mai închise, rezistență mai mare la ciuperci și bacterii și o dezvoltare îmbunătățită a rădăcinilor. Printre mulți retardanți ai creșterii plantelor, paclobutrazolul este practicat în mod obișnuit de către pomicultori. Poate fi aplicat prin frunze sau prin sol, cu toate acestea, aplicarea paclobutrazolului pe sol ca o apă în jurul trunchiului pomului este cea mai eficientă metodă. Cantitatea necesară se amestecă cu apă și se toarnă pe sol din jurul trunchiului într-o bandă circulară.

În prezent, utilizarea sa este în creștere și în culturile de fructe temperate. Prin urmare, prezenta revizuire acoperă influența paclobutrazolului asupra creșterii plantelor, relațiilor cu apa, fiziologiei și stării nutrienților frunzelor în diferite culturi de fructe temperate.

Practicile horticole care induc pomii de dimensiuni mai mici și stimulează mugurii formarea florali pentru a obține niveluri regulate și ridicate de producție trebuie utilizate pentru a obține efectul dorit. Tăierea rădăcinilor este cea mai primitivă metodă de limitare a creșterii arborilor (Webster, 2006) și de a promova inițierea și fructificarea mugurilor florali (Geisler și Ferree, 1984). Mai mulți autori au sugerat utilitatea tăierii rădăcinilor în reducerea creșterii vegetative și inducerea înfloririi (Asin și Vilardell, 2008, Mass, 2008 și Alexander și Maggs, 1971). În plus față de practicile pomicole, regulatorii de creștere a plantelor (paclobutrazol și etefon) au fost folosiți pe scară largă ca retardanți de creștere și pentru a induce înflorirea plantelor fructifere. Suprimarea creșterii de către paclobutrazol are loc deoarece compusul blochează trei etape separate în calea terpenoidă pentru producerea de gibereline (blochează oxidarea Kaurenei la acid Kaurenic). Unul dintre rolurile principale ale acidului giberelic este alungirea celulelor, iar atunci când producerea acestuia este inhibată, diviziunea celulară are loc, dar noile celule nu se alungesc. Rezultatul este că lăstarul cu același număr de frunze și internoduri devine comprimat într-o lungime mai scurtă.

Concluzii. Utilizarea paclobutrazolului în livezile moderne de cireș în Republica Moldova, nu are nicio bază științifică, deoarece până acum nu s-a efectuat nicio lucrare în universitate pe această problemă crucială și importantă. Studiul de față a fost întreprins pentru a evalua diferitele strategii de control al vigoriei pomilor asupra creșterii și fructificării și pentru a afla cea mai bună strategie de optimizare a creșterii și fructificării pomilor de cireș.

Conducător științific - dr. hab., prof. univ. Valerian BALAN

SOIURI MODERNE DE CIREȘ PENTRU POMICULTURA REPUBLICII MOLDOVA

BUZĂ CORNELIU

student ciclul 3, facultatea horticultură, UASM

Dintre speciile pomicele, cireșul în ultimele decenii are o dezvoltare spectaculoasă datorită unui sortiment nou de soiuri de înaltă calitate și în special autofertile și a unor portaltoi de vigoare medie și mică. Sortimentul actual a permis utilizarea sistemelor moderne de înființare a plantațiilor de cireș la densități mari, cu randament ridicat și costuri scăzute a producției.

Scopul lucrării constă în analiza literaturii de specialitate referitor la utilizarea soiurilor moderne de portaltoi și a soiurilor autofertile de cireș în cultura modernă de producere a fructelor de cireș. În pomicultura modernă la cultura cireșului se utilizează portaltoi de origine generativă și vegetativă după cum urmează: **Colt** (*P.pseudocerasus*); **CAB6P** (*P. cerasus*); **MaxMa Delbard®14** (*P. mahaleb* și *P. avium*); **Gisela® 5** (*P. cerasus* și *P. canescens*); **Gisela® 6** (*P. cerasus* * *P. canescens*); **SL64®** (*P. mahaleb*); **Piku 1** (Hibrid complex); **Piku 4** (Hibrid complex); **P-HL-C** * (*P. avium* * *P. cerasus*). Portaltoii enimerati pot fi clasificați după vigoarea relativă de creștere în felul următor: Gisela® 5 (50 %); Gisela®6, P-HL-C* (65 %); Piku 1, Piku 4, Maxma Delbard® 14 (70 %); Cab6p (80 %); Sl64 (90 %); Colt®, Maxma Delbard® 60 (100 %).

Soiul Ferrovioa. Soi de cireș de origine germană numit „Schneiders Späte Knorpel” și soiul de cireș de origine turcă „0900 Ziraat”. Pomul este de vigoare mare, productivitate medie, polenizatori controlați sunt Sunburst, Giorgia, Stella, Kordia, Sylvia și Skeena. Fructul este mare de 8,5–9 g, cordiform, de culoare brună-roșietică. Pulpa roșie, consistentă, zemoasă, aderentă la sâmbure. Fermitatea moderată. Epoca de maturare prima decadă a lunii iulie.

Soiul Kordia este un soi cu fructe de calitate înaltă și o perioadă de intrare pe rod mijlocie spre târzie. Soiul este foarte popular în Europa și are o susceptibilitate mică la crăparea cauzată de ploaie. Perioada de recoltare este mijlocie spre târzie. Culoarea fructelor la maturare este brună-roșietică. Polenizatori sugerați sunt Skeena, Regina, Benton, Sandra Rose, Schneiders Späte Knorpel. Se recomandă de altoit pe portaltoi cu o productivitate moderată. Tolerant la ploi și sensibil la îngheț. Fructul este mare, fermitatea pulpei este bună și gust plăcut. Soiul Kordia este transportabil și are o reputație bună la piețele amplasate la distanțe mari.

Soiul Skeena. Soi de cireș de origine Canadiană selectat în 1997. Pomul este de vigoare medie cu coroană deschisă. Este un soi autofertil, pomul intră tardiv pe rod, are o productivitate moderată în combinație cu portaltoiul Mazzard, se recomandă de beneficiat pe portaltoaie productive Gisela 5, Gisela 6 etc. Perioada de recoltare este târzie. Culoarea fructelor la maturare este brună-roșietică. Produce fructe foarte mari, atractive de calitate înaltă, ce au o fermitate bună și sunt transportabile. Fructele sunt destinate pentru consum în stare proaspătă și pentru deserturi. Soiul Skeena poate fi sensibil la crăparea cauzată de ploaie.

Soiul Folfer. Soi de cireș de origine Franceză. Vigoarea de creștere medie spre mare, capacitate înaltă de ramificare, productivitate înaltă. Soi autosteril, necesită polenizatori - Earlise, Primulat, Ferprime. Fructele mari (26-30 mm), culoarea roșu aprinsă, fermitate înaltă, pulpa crocantă. Rezistența la crăpare medie. Maturarea: + 10 zile după Burlat.

Soiul Ferdouce. Soi de cireș de origine Franceză. Pomul este de vigoare de creștere mare, coroana răsfirată, productivitate înaltă. Soi autosteril, necesită polenizatori - Folfer. Fructele foarte mari (28-30 mm), culoarea roșu aprinsă, pulpa crocantă, codiță scurtă. Rezistența la crăpare medie. Maturarea: + 12 zile după Burlat.

Soiul Royal Helen. Pomul de vigoarea de creștere mare, coroană semi răsfirată, și productivitate înaltă. Soi autofertil. Fructele de formă rotundă și culoare roșie intensă. Dimensiunea poate ajunge la 30 mm. Rezistență bună la crăpare. Maturarea: + 25 zile după Burlat.

Conducător științific - dr. hab., prof. univ. Valerian BALAN

CREȘTEREA ȘI DEZVOLTAREA PLANTELOR DE MUR ÎN FUNCȚIE DE MODUL DE GESTIONARE A TULPINILOR ANUALE

POMPUȘ IRINA

doctorand an. 3, Facultatea Horticultură, UASM

Murul este o cultură productivă, cu vigoarea și ritmul de creștere foarte înalt și cu o bună capacitate de regenerare. Fiind o plantă cu partea aeriană bienală, tulpinile anuale de înlocuire încep să crească din luna aprilie, odată cu desfacerea mugurilor micști de pe tulpinile de doi ani. Astfel, în momentul recoltării ajung să umbrească fructele și să împiedice aerisirea și insolarea arbustului.

Scopul cercetărilor a constatat în determinarea influenței suprimării complete, de la nivelul solului a primului val de tulpini anuale asupra randamentului și calității fructelor, depunerii mugurilor de rod și a potențialului productiv a plantelor de mur de soiurile Arapaho și Triple Crown în condiții concrete de producere.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective:

- Evaluarea potențialului agrobiologic a soiurilor de mur în zona ecologică de centru a Republicii Moldova.
- Elaborarea și implementarea în producție a unor propuneri argumentate din punct de vedere științific și practic a eficienței înlăturării primei serii de tulpini anuale și a perioadei optime de realizare a acestui procedeu tehnologic.

Cercetările au fost realizate în gospodăria S.R.L. Pomrubus, din s. Teleșeu, r. Orhei în plantația înființată în primăvara anului 2015 cu soiurile de mur Arapaho și Triple Crown. Rândurile de semiarbuști sunt situate de la N spre S pe curbele de nivel, distanța de plantare 3 x 1,5 m. Au fost folosite metode de cercetare biologice, biochimice, staționare de câmp și de laborator.

Experimentele au constatat în suprimarea de la nivelul solului a tulpinilor anuale în faza erbacee, atunci când ating înălțimea de 15-30 cm pentru soiurile de mur Arapaho și Triple Crown. S-a evaluat productivitatea și calitatea fructelor obținute de pe tulpinile de doi ani. Iar asupra celor de un an, formate la mijloc sau în a doua jumătate a sezonului de vegetație, au fost efectuate observații fenologice și măsurări biometrice pentru a determina influența suprimării primei serii de tulpini de înlocuire asupra aranjamentului mugurilor de rod, iernării tulpinilor, rezistenței la boli și dăunatori.

S-a observat că tulpinile anuale crescute la mijlocul sezonului de vegetație au o creștere moderată și un aranjament mai bun a mugurilor de rod, comparativ cu cele care cresc de la începutul sezonului.

Atât pentru soiul timpuriu cu creștere erectă Arapaho, cât și pentru soiul semi-erect cu perioada medie de maturare - Triple Crown, cele mai bune rezultate s-au obținut în cazul suprimării tulpinilor anuale atunci când acestea ating înălțimea de 20-30 cm. Aceasta a dus la sporirea randamentului și calității fructelor datorită diminuării concurenței pentru resurse între tulpinile vegetative de un an și a celor generative de ani ani.

Astfel, la soiul Arapaho numărul mediu de muguri de rod pe o tulpină anuală crescută la mijlocul verii este de 23, amplasați la distanța de 7-8 cm între ei, iar pe o tulpină crescută de la începutul sezonului de vegetație numărul mediu este de 14 muguri, distanța la 12-13 cm. Respectiv pentru o plantă de mur cu 4 tulpini, în primul caz, numărul de muguri de rod este de 92, iar în al doilea de doar 56.

Același algoritm s-a observat și la soiul Triple Crown cu 102 și 78 muguri. Aceasta se întâmplă datorită diminuării vigorii de creștere și micșorării lungimii internodurilor pe tulpinile principale, cât și pe ramurile anticipate.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

- Primăvara devreme, noile tulpini anuale trebuie înlăturate atunci când ajung la înălțimea de 15-30 cm, astfel recoltarea este mai ușoară, iar calitatea fructelor mai înaltă, deoarece diminuează abundența și interferența tulpinilor de unu și doi ani.
- La începutul înfloririi tulpinile de înlocuire sunt lăsate să crească, reușind să se dezvolte până la sfârșitul sezonului de vegetație. Atunci plantele sunt mai bine iluminate, aerisite, iar tulpinile de un an se

maturizează uniform, cu lungimea internodurilor optimă. Ulterior având un efect pozitiv asupra randamentului, calității fructelor, combaterii dăunătorilor și managementului eficient.

- Acest procedeu nu se aplică la plantele tinere, de până la trei ani, care au încă un sistem radicular slab dezvoltat și un număr mic de muguri adventivi pe rizom.

Conducător științific – dr. habilitat, prof. univ. **BALAN VALERIAN**

CZU: 634.717:631.526.32(478)

CARACTERISTICA MORFOLOGICĂ ȘI TEHNOLOGICĂ A SOIURILOR DE MUR CULTIVATE ÎN ZONA DE CENTRU A REPUBLICII MOLDOVA

POMPUȘ IRINA

doctorand an. 3, Facultatea Horticultură, UASM

Murul este un arbust ce se extinde tot mai mult în cultură, atât în țara noastră, cât și la nivel mondial. Aceasta se datorează adaptabilității bune la diferite condiții climaterice, randamentului înalt la unitatea de suprafață și cererii pe piață. Murul este o cultură polimorfă, iar sortimentul numără peste 400 soiuri, care fac parte după diferite clasificări din trei grupe morfologice principale, care diferă după orientarea și natura creșterii tulpinilor, cât și metoda vegetativă de înmulțire: erecte, semierecte și repente sau târâtoare. Chiar și în cadrul fiecărui grup există deosebiri esențiale de la soi la soi referitoare la perioada de maturarea a fructelor, vigoarea creșterii, grosimea lăstarilor, flexibilitatea lor și gradul de curbură.

Astfel, ne-am propus drept scop evaluarea creșterii și dezvoltării plantelor de mur, de soiurile americane Arapaho și Triple Crown în condiții concrete de producere.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective:

- Stabilirea fenofazelor plantelor de mur, în condițiile ecologice ale țării noastre.
- Influența particularităților biologice ale soiului asupra productivității.
- Elaborarea unor măsuri agrotehnice argumentate din punct de vedere științific și practic pentru soiurile de mur erecte și cele semierecte în condițiile climatice ale Republicii Moldova.

La efectuarea cercetărilor și observațiilor s-au aplicat metode biologice, biochimice, staționare de câmp și de laborator acceptate pentru efectuarea experimentelor cu cultura murului.

Investigațiile s-au organizat în gospodăria S.R.L. Pomrubus, din s. Teleșeu, r. Orhei în plantația înființată în primăvara anului 2015 cu soiurile de mur Arapaho, și Triple Crown. Rândurile de semiarbuști sunt situate de la N spre S pe curbele de nivel, distanța de plantare 3 x 1,5 m. Plantele au fost conduse pe spalier sub formă de evantai, respectând principiul separării tulpinilor fructifere de cele de înlocuire.

Pentru soiul cu creștere erectă, Arapaho s-au observat că fenofazele încep mai devreme și se desfășoară mai rapid. Astfel, este mai predispus primăvara devreme să fie afectat de înghețuri. Calitatea fructelor este înaltă, masa medie a unei mure fiind de 9,3 g, iar productivitatea pe plantă de 4,34 kg, respectiv la un hectar constituind 9,55 tone.

Soiul Triple Crown fiind un soi semierect cu o vigoare foarte mare de creștere, necesită o bună gestionare a tulpinilor de rod de doi ani și a celor de un an, pentru o bună dezvoltare și fructificare pe parcursul întregului sezon de vegetație. Fructele acestui soi sunt mari, cu masa medie de 10,7 g. Producția de mure la hectar constituie 26,41 tone, iar pe o plantă de 12,05 kg.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

- Particularitățile biologice ale soiului influențează direct producția plantelor de mur. Astfel, pentru soiul timpuriu Arapaho, cu creștere erectă și compactă, cantitatea de fructe obținute este mult mai mică comparativ cu soiul Triple Crown. De aceea, propunem ca la înființarea plantațiilor de mur de soiul Arapaho, distanța dintre plante pe rând să se micșoreze până la 0,8 m, ce ar permite sporirea productivității plantației.
- Gestionarea tulpinilor anuale la soiul Triple Crown, pentru a diminua vigoarea de creștere și înlesni realizarea lucrărilor agrotehnice, cât și pentru a spori calitatea fructelor.

Conducător științific – dr. habilitat, prof. univ. **BALAN VALERIAN**

INFLUENȚA CIUPITULUI DUBLU ASUPRA PRODUCTIVITĂȚII ȘI CALITĂȚII FRUCTELOR DE ZMEUR LA SOIUL BIENAL PRZEHYBA

DODICA DMITRI

student ciclul 3, facultatea horticultură, UASM

Operațiile în verde la cultura Zmeur (*Rubus idaeus*) este un procedeu determinant în creșterea și dezvoltarea plantelor. Din operațiile în verde în primul an de vegetație efectuate tradițional la soiurile bienale se suprimă ramurile laterale de pe tulpina până la 15 cm de la nivelul solului. În perioada de fructificare a plantelor se efectuează și alte procedee tehnologice pentru a menține echilibrul între creștere și fructificare.

Scopul lucrării: ridicarea productivității plantațiilor de zmeur prin identificarea operațiilor în verde înalte efective la soiul de zmeur bienal Przehyba în condițiile Republicii Moldova. Pentru realizarea scopului se înaintează următoarele **obiective**: Evaluarea dezvoltării aparatului foliar a plantelor de zmeur, prin plasarea acestora înainte de plantare pentru 7 zile în tunel acoperit cu peliculă; Utilizarea ciupitului în verde, după metoda lui Sobolev la soiul Przehyba; Evaluarea influenței ciupitului după, Metoda lui Sobolev asupra perioadei de fructificare; Determinarea volumului de producție, cu și fără utilizarea ciupitului la plantele de zmeur.

Soiul Przehyba. Soi de vigoare mare, formează ramuri laterale până la 1,2 m lungime, drăjonează mediu. Prezintă plasticitate ecologică înaltă în diferite zone climaterice, cu condiția umidității suficiente și fertilității solului, în perioadele critice ale plantei. Crește și se dezvoltă bine pe soluri cu textură ușoară, luto-argiloase, cu pH cuprins între 6,8-7,5. Este mediu sensibil la secetă și la înghețurile de revenire primăvara târziu, pretențios față de soluri argilo-lutoase cu textură grea. Transportabilitatea medie a fructelor.

Metodologia de cercetare. Investigațiile s-au efectuat în zona pomicolă Nord, r-nul Șoldănești or. Șoldănești, în „GT Nasu Vasile” în perioada anilor 2019-2021. Plantele de zmeur, au fost importate din Polonia, crescute în substrat nutritiv, plasate în alveole celulare, de tip S84. Vârsta plantelor la momentul plantării a fost 6 luni. În cercetare s-au utilizat următoarele variante: **V1** - plante forțate în spațiu protejat timp de 7 zile și ciupirea dublă, după „Metoda lui Sobolev”; **V2** - plante forțate în teren protejat, și ciupire dublă, după „Metoda lui Sobolev”; **V3** - plante forțate în teren protejat pentru 7 zile, și ciupitul vârfului tulpinilor anuale cu 10 cm, înainte de înflorire (Mai 2020); **V4** - plante forțate în teren protejat pentru 7 zile, și ciupitul vârfului tulpinilor anuale (Mai 2020) cu 10 cm, înainte de înflorire; **V5** - plante forțate în teren protejat pentru 7 zile, și ciupitul ramurilor anuale cu 10 cm, (Martie 2021) de pe tulpinile biennale; **V6 martor** - plante care nu au fost forțate și nu a fost aplicat ciupitul vârfului tulpinilor și ramurilor de rod în doi ani consecutivi.

Managementul cultural al plantației. Solul se menține ca ogor lucrat, plantația se irigă prin picurare. În perioada de vegetație sa introdus în sol prin irigare, îngrășăminte pe baza de N:P:K.

Rezultate și discuții. Randamentul de fructe, la trei plante, a fost mai mare în V1 (1680 g), V2 (1300 g) și V3 (1216 g). La celelalte variante volumul de fructe recoltate a fost mai puțin de 1000 g, doar cu excepția în V6 martor a fost de 1029,6 g recoltat de pe 3 plante cercetate. Dacă analizăm greutatea medie a fructului, atunci observăm că cel mai mare greutate a fructului am obținut în V3 și V4, urmat de V5 și V6 martor. Cea mai mică greutatea a fructului am obținut în V2.

Conducător științific - dr. hab., prof. univ. Valerian BALAN

INFLUENȚA FOLIEI DE POLIETILENĂ ASUPRA PRODUCTIVITĂȚII ȘI CALITĂȚII FRUCTELOR DE ZMEUR LA SOIUL BIENAL GLEN AMPLE

DODICA DMITRI

student ciclul 3, facultatea horticultură, UASM

Cultivarea zmeurului bienal în rânduri bilonate este o practică nouă pentru Republica Moldova. Datorită utilizării foliei de polietilenă, procesul de normare a lăstarilor este mult mai simplificat. Folia de mulcire limitează apariția lăstarilor noi de-a lungul rândului de plante. În locurile în care este de dorit să obținem un lăstar, se face o gaură în pelicula de mulci prin care va crește un nou lăstar de zmeur. Astfel, lăstarii sunt așezați în locurile dorite și în cantitatea necesară. Folia de polietilenă poate fi de diferite culori (negru, gri, albă), grosime și dimensiune. Pentru zmeur, se folosește în principal o peliculă de mulcire neagră sau sură cu o grosime de 25-30 până la 70-80 microni. Durata medie de viață a unui film de mulci este de 3 până la 5 sezoane.

Scopul lucrării: ridicarea productivității plantațiilor de zmeur din soiul Glen ample prin identificarea procedurilor tehnologice de cultivare a zmeurului bienal în rânduri bilonate și în rânduri simple fără bilonare în condițiile Republicii Moldova. Pentru realizarea scopului se înaintează următoarele obiective: Evaluarea dezvoltării aparatului foliar a plantelor de zmeur, pe biloane și în rânduri simple; Eficacitatea eliminării tulpinii, după apariția lăstarului nou din zona radiculară; Determinarea recoltei în anul doi după plantare a plantelor plantate pe biloane cu folie și fără folie de polietilenă.

Soiul Glen ample. Soi de vigoare mare, lăstari 1,8-2,0 m înălțime, rezistent la temperaturi scăzute și secetă. Tulpina erectă, cenușiu – deschis. Drajonează puternic. Fructe mari, 4-5 g ferme, rotund-conice alungite roșu-mat, cu un gust echilibrat acru – dulce. Perioada de maturare – iunie. Productivitatea înaltă

Metodologia de cercetare. Investigațiile asupra dezvoltării aparatului foliar a plantelor de zmeur plantate pe biloane, și varianta rânduri simple fost efectuat în perioada anilor 2019-2021. Efectuarea procedurii tehnologice de eliminare a tulpinii provenite din pepinieră sa efectuat perioada 1 iunie -1 iulie 2019, odată la apariția lăstarilor tineri provenite din zona radiculară, când acestea atingeau înălțimea de 5-10 cm, efectuat, în zona pomicolă Nord, r-nul Briceni, s. Grimăncăuți, în „GȚCaduc Pavel”. Butașii de zmeur, au fost importate din Ucraina. Vârsta plantelor la momentul plantării a fost 10 luni.

Cercetările includ experiențe în câmp, cu 4 variante, după cum urmează:

V1 - butași plantați pe biloane și tăierea tulpinii formate în pepinieră, acoperite cu folie de polietilenă de culoarea neagră.

V2- butași plantați pe biloane fără tăierea tulpinii formate în pepinieră, acoperite cu folie de polietilenă de culoarea neagră.

V3 – butași plantați în rânduri simple, și tăierea tulpinii formate în pepinieră.

V4 – butași plantați în rânduri simple, fără tăierea tulpinii formate în pepinieră.

Rezultate și discuții. Cele mai multe fructe în anul 2020 s-a obținut, în V1 (360 buc) urmat de V3, V2 și V4. În V1 greutatea fructelor a fost de 5,2 g, în V2 - 5,3 g, în V3 - 4,9 g și în V4 de 4,7 g. În anul 2021 cele mai multe fructe, de pe cinci plante în cercetare, s-au obținut tot în V1 (450 buc), urmat de V3 (400 buc) V2 și V4. În anul 2020 cea mai mare recoltă, de pe cinci plante cercetate, sa obținut în V1 (1872 g) urmat de V3 (1372 g), V2 (1040 g) și V4 (752 g). În anul 2021 s-a înregistrat aceeași legătură în sensul că recolta de fructe scade de la V1 spre V4 și a constituit 1705-2520 g.

Conducător științific - dr. hab., prof. univ. Valerian BALAN

EFACTUL RECONSTITUIRII DREPTULUI DE PROPRIETATE ASUPRA MODULUI DE GOSPODĂRIRE ȘI STĂRII ACTUALE A PĂDURII – STUDIU DE CAZ: O SUPRAFAȚĂ DE FOND FORESTIER DIN JUDEȚUL SUCEAVA, ROMÂNIA

PETRU GEORGIȚĂ

inginer, Facultatea de Silvicultură Suceava, USV, România

Pădurile joacă un rol deosebit de important în asigurarea unui mediu de viață sănătos. Acestea nu oferă societății umane doar produse lemnoase și nelemnoase, ci și numeroase servicii ecoprotective, contribuind astfel la ameliorarea calității aerului, a apei și având un rol esențial în îmbunătățirea condițiilor de trai. Aceste bunuri și servicii nu pot fi asigurate în mod sustenabil fără o gospodărire corespunzătoare a pădurilor. Prezenta lucrare are ca scop analiza efectului reconstituirii dreptului de proprietate asupra modului de gospodărire și stării actuale a pădurii, studiul de caz fiind reprezentat de o suprafață de fond forestier din Județul Suceava.

Suprafața studiată este de 454 hectare și, până la retrocedare, a făcut parte din fosta Unitate de Producție III Liteni, Ocolul Silvic Dolhasca, Direcția Silvică Suceava (România), fond forestier proprietate publică a statului. Această suprafață a fost retrocedată către persoane fizice în anii 2008 și 2009, actualmente fiind în proprietate privată.

Pentru a scoate în evidență dinamica modului de gospodărire a arboretelor de pe această suprafață, s-a comparat sistemul public de management silvic din perioada 1983+2008, cu sistemul privat aplicat după 2009. Analizele efectuate au la bază datele menționate în descrierile parcelare ale amenajamentelor silvice întocmite pentru această suprafață începând cu anul 1983.

Elementele de analiză a caracteristicilor fondului de producție avute în vedere sunt: repartitia suprafețelor pe clase de vârstă și pe categorii de consistență, proporția speciilor pe suprafață și volum, precum și evoluția volumului mediu la hectar, a volumului propus a fi extras și a mărimii totale a fondului de producție.

S-a constatat că după reconstituirea dreptului de proprietate au fost propuse spre recoltare cantități de material lemnos mai mari decât în perioada administrării de stat, însă cu respectarea prevederilor unui amenajament silvic întocmit conform normelor tehnice și legislației silvice în vigoare. Atât înainte de retrocedare cât și în timpul administrării private, arboretele analizate și-au menținut funcțiile de protecție și producție, iar unitățile de gospodărire au rămas neschimbate.

Înainte de retrocedare, administratorii fondului forestier au acordat o importanță majoră efectuării lucrărilor de îngrijire și conducere. Aceste lucrări s-au executat cu regularitate, suprafețele parcurse fiind mai mari decât cele prevăzute, indicând grija administratorilor pentru dezvoltarea corespunzătoare a arboretelor sub raport cantitativ și calitativ.

Identificarea și cuantificarea diferențelor dintre managementul silvic de stat și cel privat a fost îngreunată datorită volumului mare de produse accidentale rezultat din arboretele de molid din afara arealului natural, care s-au uscat în totalitate. Extragerea arborilor uscați a coincis cu destructurarea iremediabilă a arboretelor în care predomina această specie. Analizând diferențele dintre valorile indicatorilor de bază din perioada de după retrocedare și cele de dinainte de retrocedare, și comparându-le cu rezultatele unor determinări adiționale efectuate în zona studiată, putem concluziona că în perioada administrării de stat volumele medii menționate în amenajamentele silvice au fost mai mici decât cele reale, iar după retrocedare situația s-a inversat. Valorile semnificativ mai mari ale volumului mediu la hectar sau ale consistenței în amenajamentele silvice întocmite după retrocedare nu sunt susținute de argumente credibile care să justifice diferențele constatate prin analiza amenajamentelor silvice. În ceea ce privește elementele dendrometrice analizate în teren odată cu efectuarea descrierii parcelare, este foarte important ca acestea să fie determinate corect, iar valorile aferente să se încadreze în toleranțele admise și, prin urmare, volumele arboretelor înscrise în amenajamentele silvice să reflecte cât mai bine situația reală.

În concluzie, pentru analize de acest tip nu este suficientă doar utilizarea informațiilor prezentate în amenajamentele silvice, ci se impune și o evaluare suplimentară pe teren a stării pădurii.

Conducător științific: conf. univ., dr., ing. Gabriel DUDUMAN

ANALIZA DIVERSITĂȚII UNOR GENOTIPURI DE USTUROI (*ALLIUM SATIVUM* L.) DIN ZONA DE SUD-VEST A ROMÂNIEI PE BAZA CARACTERELOR MORFOLOGICE

PATRICIA-MARIA POPA

doctorandă, Școala Doctorală IRAV, Universitatea din Craiova, România

Usturoiul (*Allium sativum* L.) este o plantă specie cu înmulțire asexuată, dar și cu o mare diversitate genetică. Este cunoscut rolul usturoiului în diferite boli, potențialul lui antihipertensiv, antidiabetic, anticancer, antimicrobian, antifungic, antioxidant și antiinflamator. În România, usturoiul este mult cultivat în sistem gospodăresc, iar de-a lungul timpului s-au dezvoltat populații foarte apreciate, bază valoroasă de germoplasmă. Multe din aceste genotipuri atrag atenția prin productivitate, uniformitate, aromă și gust, remarcându-se și printr-o bună plasticitate ecologică. Există soiuri omologate, dar și posibilitatea de a identifica noi genotipuri valoroase, pornind de la germoplasma valoroasă din zonele rurale.

Scopul cercetării este analiza diversității genetice a unor genotipuri de usturoi identificate în zona de sud-vest a României, diversitate genetică bazată pe caracterele morfologice.

Obiect de studiu au servit 14 genotipuri, identificate în zona de sud, de usturoi selectate prezintă caractere morfo-cantitative și morfo-agronomice importante, unele valori depășind pe cele înregistrate de martor. Genotipurile selecționate reprezintă populații vechi, ce au fost păstrate în cultură prin înmulțire vegetativă, de la un an la altul.

Caracterele morfologice studiate au fost: înălțimea bulbului, diametrul bulbului, greutatea bulbului, numărul de bulbili, număr de tunici pergamentoase care îmbracă bulbul, culoarea bulbului, culoarea bulbililor, forma bulbului și volumul. Observațiile au fost efectuate conform descriptorilor standard pentru usturoi dezvoltați de către International Plant Genetic Resources Institute (IPGRI 2001). Rezultatele obținute au fost analizate folosind Data Analysis, Microsoft Office Excel și PCA. A fost determinată media, abaterea standard și coeficientul de variație pentru fiecare genotip. Rezultatele reprezintă media a 50 de observații/genotip.

Ca rezultat a analizei diversității genetice a genotipurilor de usturoi putem face următoarele concluzii:

Aceste genotipuri sunt valoroase din punct de vedere al diversității biologice, de-a lungul anilor adaptându-se la factorii de mediu specifici zonei de origine.

Analiza variabilității unor caracteristici morfologice (9) a indicat o mare variabilitate: pentru înălțimea bulbului, valorile medii au variat între 2,63 cm (GR₁₂) și 5,16 cm (CR₁); pentru diametrul bulbului, limitele de variație au fost între 2,03 cm (GR₁₂) și 6,5 cm (IZ₂); pentru greutatea bulbului, între 58,94 g (P₁₀) și 57,89 g (BRT₁₄); pentru numărul de bulbili în bulb între 14,5 bulbili/bulb (GR₁₂) și 8,83 bulbili/bulb (PV₄).

Resursele genetice vegetale reprezintă una dintre cele mai valoroase resurse asigurând diversitatea genetică necesară fermierilor și amelioratorilor, pentru obținerea unor noi soiuri care să prezinte o productivitate ridicată, calitate îmbunătățită, sau soiuri mai adaptate la stresul abiotic, mai rezistente la patogeni și dăunători.

Conducător științific: prof. univ., dr. Sina-Niculina COSMULESCU

АДАПТАЦИОННАЯ ОЦЕНКА СОРТОВ ВИНОГРАДА ВЫРАЩЕННЫХ В УСЛОВИЯХ КИЕВСКОЙ ОБЛАСТИ

МАРЬЯНА МОТРУНЧИК
МАКСИМ КИРИЛОВ

Магистранты Агробиотехнологического факультета, ОГАУ, Украина

Для реализации потенциала и расширения отрасли виноградарства и виноделия в Украине очень важно провести испытание адаптационного потенциала сортов винограда в различных агроклиматических регионах страны, поэтому работа по изучению поведения и адаптационного потенциала винограда столового и технического использования в условиях Киевской области очень актуальна и своевременна, в свете расширения виноградарских зон.

Целью работы являлось изучение особенностей роста, развития и продуктивности кустов сортов винограда столового и технического назначения в условиях Киевской области.

Новизна проведенных исследований состоит, что впервые проведено сортоизучение винограда на территории Киевской области, а именно на сортах Кишмиш Юпитер, Аркадия, Рислинг, Шардоне, Пино гри, Пино блан и Пино нуар, которые и являлись объектом исследований.

Климат Киевской области – умеренно-континентальный, мягкий, с достаточным увлажнением. Средняя годовая температура, по данным многолетних наблюдений, составляет +7,1°. Средняя температура самого теплого месяца (июля) +21,2°, а самого холодного (января) -7,3°. Осадков выпадает в среднем 500-600 мм в год. Осень часто бывает тёплой и сухой. Для лета характерно большое количество солнечных дней и длительный вегетационный период – 155-160 дней. Время последних весенних заморозков – конец апреля, первые осенние заморозки – первая декада октября. Снежный покров образуется примерно 22 декабря, сходит 30 марта.

Виноградник заложен на территории с темно-серыми оподзоленными черноземами и черноземами на средне суглинковом лёсе, 2016 года закладки. Схема посадки 3x1,5 м, насаждения полу укрывные, на вертикальной шпалере. В 2018 году после значительной гибели от морозов однолетнего прироста приняли решение перевести насаждения в укрывную культуру.

В результате проведенных исследований полученные нами данные показывают, что изучаемые, сорта отличаются разными периодами наступления фенологических фаз и их длительностью, причем наступление фаз вегетаций и в целом сокодвижения начинается на 10-15 дней позже чем на этих же сортах в Одесской области.

Большой силой роста характеризовались кусты винограда столовых сортов – наиболее сильнорослым был Кишмиш Юпитер, кроме того, этот же сорт имел наибольшую степень вызревания побегов. Технические сорта, характеризовались приблизительно одинаковой силой роста и показателями развития кустов.

Среди изучаемых сортов технической группы по урожайности выделяется сорт – Пино гри – 142,2 ц/га, а наименьшую урожайность показал Пино Нуар 88,9 ц/га. Вследствие того, что столовые сорта винограда только вступают в плодоношение, их урожайность была несколько ниже, так урожайность сорта Кишмиш Юпитер составила – 93,2 ц/га, а у винограда сорта Аркадия – 67 ц/га.

По качественным показателям технических сортов сахаристость колебалась в пределах 210-220 г/дм³, низкая кислотность была у сорта Пино нуар – 5,7 г/дм³, а высокая, как собственно и ожидаемо, у сорта Рислинг – 9,0. В итоге можно отметить, что данная территория имеет все возможности для эффективного и устойчивого развития укрывного виноградарства.

Научный руководитель: профессор, к.с.-г.н. Ирина ИЩЕНКО

ЗАПАДНЫЙ КУКУРУЗНЫЙ ЖУК – НОВАЯ УГРОЗА

КАТЕРИНА КОЛОДЕЕВА,

Агротехнический факультет,

Центральноукраинский национальный технический университет

Кукуруза обыкновенная (*Zea mays*) является одной из основных злаковых культур мира. Вместе с пшеницей и рисом ее считают одним из трех самых главных хлебов человечества. Однако в последние годы одной из самых больших проблем выращивания кукурузы в Европе стало появление нового опасного вредителя – западного кукурузного жука (*Diabrotica virgifera virgifera*).

Западный кукурузный жук, или диабротика, происходит из Северной Америки и является очень экономически опасным вредителем, поскольку наносит урон на \$1 млрд ежегодно. По этой причине в США вредитель получил прозвище "жук на миллиард долларов".

Не смотря на карантинные меры данный вредитель за довольно короткий промежуток времени распространился во многих странах Европы. Так, впервые в Европе он был обнаружен в 1992 году на территории Югославии. В настоящее время его присутствие отмечается на территории Хорватии, Боснии и Герцеговины, Сербии, Словакии, Чехии, Словении, Румынии, Болгарии, Венгрии, Италии, Франции, Бельгии, Австрии, Швейцарии, Голландии, а также Великобритании.

На территории Украины диабротика впервые была обнаружена в Закарпатской области еще в 2001 году. В течение нескольких лет вредитель увеличил свое присутствие в Закарпатье и появился во Львовской и Ивано-Франковской областях, а затем распространился дальше.

В 2018 году с помощью феромонных ловушек впервые в Кировоградской области (в Благовещенском и Гайворонском районах) был обнаружен западный кукурузный жук. Поскольку кукуруза довольно распространенная культура, а диабротика очень быстро передвигается, и даже может перелетать на расстояние до 20 км, то на сегодняшний день инвазия вредителя угрожает всем кукурузосеющим областям Лесостепи и Степи.

Представители обоих полов кукурузного жука имеют желто-зеленую окраску с черными полосами по бокам крыльев. Молодые жуки обычно кремового или светло-коричневого цвета, но со временем постепенно становятся зелеными. Часто мужские особи имеют более темную окраску, вплоть до полностью черной. Длиной жуки около 7,5 мм, при чем самки обычно чуть больше благодаря более длинному брюшку.

Яйца вредителя беловато-желтые, их длина составляет около 0,5 мм. Личинка удлинённая, червеобразная, белая или желтая со светло-коричневой головой. В третьем возрасте в длину достигает 10-18 мм. Куколка белая, мягкая.

В течение года появляется только одно поколение западных кукурузных жуков. Женские особи откладывают яйца в почву с середины лета до осени, где они и зимуют. Появившиеся весной личинки поселяются на корнях кукурузы и питаются ими. Там же в почве происходит окукливание. Имаго выходят в конце июля – начале августа.

Личинки, питающиеся корнями кукурузы, особенно опасны, поскольку повреждают корневую систему кукурузы на раннем этапе развития растений, а также после образования вторичной корневой системы, что приводит к ее плохому развитию и поражению корневыми гнилями. Поврежденные растения желтеют, отстают в росте, часто молодые растения погибают. Поврежденные взрослые растения во время сильных ветров и дождей легко полегают.

Имаго повреждают метелку (выедают пыльники), столбики женских соцветий (съедают рыльца, что уменьшает количество зерен в початках) и листья (выгрызают полосами паренхиму листа между жилками), даже могут обгрызать верхушки початков. Все это значительно снижает урожайность.

Основными методами противодействия западному кукурузному жуку есть

агротехнический и химический. Так, фитосанитарное состояние посевов значительно улучшается, если не допускать повторных посевов кукурузы и возвращать ее на то же поле не чаще, чем раз в 4 года.

Из химических мер борьбы основным является обработка растений инсектицидами против имаго и внесение в почву при посеве гранулированных препаратов против личинок.

Таким образом, можно сделать выводы, что появление и распространение западного кукурузного жука как в Европе, так и в Украине, является одной из существенных опасностей и представляет угрозу для районов, где выращивается кукуруза. Однако сосредоточение на карантинных мерах для недопущения его распространения, а также использования агротехнического и химического методов защиты растений должны стать необходимыми рычагами ограничения его вредоносности.

Научный руководитель: кандидат с.-х. наук, доцент Ольга АНДРИЕНКО

CREȘTEREA ȘI FRUCTIFICAREA SOIURILOR DE CIREȘ ÎN FUNCȚIE DE SOI ȘI FORMA DE COROANĂ

ȘARBAN VASILE

student ciclul 3, facultatea horticultură, UASM

ROȘCA MAXIM

student an. 4, Facultatea Horticultură, UASM

În Republica Moldova în ultimii ani, a existat un interes de a cultiva noi soiuri de cireșe altoite pe portaltoi de vigoare mică (Gisela 5, Krymsk 6), medie (MaxMa Delbard 14, Piku 1, Piku 4) și medie-redușă (Gisela 6, P HL-C, Krymsk 6). Acest lucru a permis dezvoltarea livezilor cu înaltă densitate cu pomi de talie mai mică, care sunt mai mult productivi și mai precoce. Portaltoi de vigoare mică (Gisela 5, Krymsk 6), medie-redușă (Gisela 6) și medie (MaxMa Delbard 14) se utilizează pe soluri fertile și irigate, asigură recolte timpurii, randament mediu, cu pomi de talie medie, gestionați în totalitate de la nivelul solului, reducând costurile la recoltarea fructelor prin creșterea randamentului la recoltare.

Actualmente, în Republica Moldova, în cultura cireșului se utilizează intens încă portaltoaiile Cireșul sălbatic (*Cerasus avium*, L), Mahalebul (*Cerasus mahaleb*, L), Mazzard (*Prunus avium*) și sistema de conducere a pomilor cu coroane voluminoase. Odată cu utilizarea portaltoaiilor de vigoare mică (Gisela 5, Krymsk 6), medie (MaxMa Delbard 14, Piku 1, Piku 4) și medie-redușă (Gisela 6, P HL-C, Krymsk 6), este necesar de utilizat și coroane cu volum redus.

Luând în considerare această situație, s-a studiat influența formei de coroană, cu privire la performanța soiurilor Early Star, Samba și Black Star, altoite pe Gisela 6.

Scopul lucrării: Reieșind din cele menționate scopul cercetărilor constă în ridicarea productivității plantațiilor de cireș prin identificarea formelor de coroană înalt productive în condițiile Republicii Moldova.

Metodologia de cercetare. Influența formei de coroană asupra creșterii și fructificării a trei soiuri de cireș (Early Star, Samba și Black Star) a fost studiat în condițiile pedoclimatice din SRL „StarAgroGroop”, în 2018-2021. Pomii au fost altoiți pe portaltoiul Gisela 6, conduși sub formă de Fus subțire ameliorat, Cupă și Kym Green Bush și plantați la densitatea de 1250 de pomi/ha.

Managementul cultural al plantației. Măsurile agrotehnice în livadă se efectuează în conformitate cu îndrumările agrotehnice în vigoare. Livada se irigă prin picurare. Solul se menține înierbat pe cale artificială. Benzile dintre rânduri, late de 2 m, cu buruieni ce cresc natural și artificial se cosesc la necesitate și rămân ca mulci. De-a lungul rândului de pomi se aplică erbicite sau 2-3 prașe mecanice, cu freza cu palpator.

Rezultate și discuții. Randamentul de fructe a variat foarte mult în funcție de soi forma de coroană și brumele târzii de primăvară din timpul deschiderii mugurilor și înfloritul cireșului. În anul 2019, cele mai mari valori (16821kg/ha) distinct semnificative cu 56,4-139,9 % le-au avut pomii din soiul Samba, iar în anul 2020 soiul Black Star s-a evidențiat cu o recoltă superioară de 10333 kg/ha, distinct semnificativă cu 111,4-151,4% comparativ cu soiurile Early Star și Samba. În anul 2021 soiul Samba s-a evidențiat prin cea mai mare recoltă (10,3-16,2 t/ha) urmat de soiul Early Star (7,7-9,4 t/ha) și Black Star(3,7-5,5 t/ha). Cel mai bun randament cumulativ în valoare medie a fost obținut la pomii formați după sistemul fus subțire ameliorat comparativ cu forma de coroană cupă și Kym Green Bush. Sistemul de formare a pomilor a avut o influență puternică asupra creșterii și fructificării soiurilor de cireș studiate în densitate ridicată sistem de cultură. Producția de fructe, în primii patru ani de fructificare, au fost aproape duble la soiul Samba în comparație cu soiurile Early Star și Black Star.

Conducător științific - dr. hab., prof. univ. Valerian BALAN

EFFECTUL SISTEMEI DE TĂIERE A POMILOR DE CIREȘ ASUPRA CREȘTERII ȘI FRUCTIFICĂRII

ȘARBAN VASILE

student ciclul 3, facultatea horticultură, UASM

Menținerea unui echilibru optim între creștere și fructificarea este o preocupare continuă a cercetării în pomicultură. Pe lângă metodele clasice de reglare a creșterii și fructificării la pomii de cireș (portaltoi, soi, fertilizare irigare etc.), tăierea pomilor în perioada de repaus vegetativ și în perioada de vegetație reduce vigoarea creșterii, promovează diferențierea mugurilor de rod, mărește numărul de fructe și calibrul lor, este din ce în ce mai folosită în livezile de mare densitate. Deci, pentru menținerea unui echilibru corespunzător între procesele vegetative și reproductivă la cireș tăierea pomilor reprezintă o provocare majoră în obținerea unor producții de fructe de calitate superioară. Sunt multe procedee tehnologice de a păstra un echilibru permanent între creștere și fructificare: asociație soi-portaltoi, tăiere latentă, tăiere de vară, tăierea rădăcinilor, orientarea ramurilor, incizii și creșterea scoarței, regulatori de creștere a plantelor, irigare, fertilizare, dar până în prezent, nici un procedeu tehnologic nu s-a dovedit a fi universal pentru toate sistemele de cultură. Reieșind din cele menționate, scopul cercetărilor constă în studiul sistemii de tăiere a pomilor de cireș în sistem superintensiv de cultură.

Metodologia de cercetare. Investigațiile s-au efectuat în SRL „StarAgroGroop” raionul Criuleni. Livada s-a înființat în toamna anului 2012, cu pomi de cireș din soiurile Kordia, Regina, Stella, Ferrovio și Skeena, altoite pe portaltoiul Maxima 14, plantați la distanța de 5 x 3 m. Pomii sunt conduși conform formei de coroană natural ameliorată cu volum redus. Sistema de tăiere include 4 variante: V1 - Tăierea în perioada de repaus (martor), V2 - Tăierea în timpul înfloririi; V3 - Tăierea după recoltare; V4 - Tăierea toamna devreme. Experiența s-a organizat în 4 repetiții a câte 8 pomi reprezentativi în fiecare repetiție. Schema s-a alcătuit după principiul polifactorial cu amplasarea variantelor prin sistemul de bloc randomizat pe 2 rânduri din mijlocul benzii la fiecare soi. Cercetările de biometrie în câmp, analizele fiziologice și biochimice în laborator s-au efectuat conform metodelor acceptate în pomicultură.

Managementul cultural al plantației. Procedeele tehnologice în livadă s-au efectuat în conformitate cu îndrumările agrotehnice în vigoare. Livada se irigă prin picurare. Apa se distribuie prin magistrale cu picurători fixate la 40 cm de la sol pe direcția rândului. Solul se menține înierbat pe cale artificială. Benzile dintre rânduri, late de 2 - 2,5 m, cu buruieni ce cresc natural și artificial se cosesc la necesitate și rămân ca mulci. De-a lungul rândului de pomi se aplică erbicite sau 2-3 prașe mecanice, cu freza cu palpator.

Rezultate și discuții. Tăierea pomilor de cireș este un procedeu de care în mare măsură depinde calitatea și recolta. Tăierile la cireș depind nu numai de modul de tăiere dar și de momentul când se execută această operațiune. Perioada de tăiere a pomilor a avut o influență puternică asupra creșterii și fructificarea soiurilor de cireș studiate în sistem de cultură intensiv. Tăierea în perioada de vegetație (Tăierea după recoltare și Tăierea toamna devreme) a indus mai mult creșterea vegetativă a pomilor exprimată prin înălțimea pomului, lungimea medie și însumată ramurilor anuale, secțiunea trunchiului. Pomii de cireș din soiurile Kordia, Regina, Stella, Ferrovio și Skeena, altoite pe portaltoiul Maxima 14, în V4 - Tăierea toamna devreme, au format ramuri de rod, care au diferențiat mai bine în muguri floriferi, comparativ cu V1 - Tăierea în perioada de repaus (martor).

Conducător științific: dr. hab., prof. univ. Valerian BALAN

IMPACTUL SCHIMBĂRILOR ȘI FENOMENELE CLIMATICE NEFAVORABILE ASUPRA SECTORULUI POMICOL

TALPALARU DUMITRU

student ciclul 3, facultatea horticultură, UASM

Productivitatea plantațiilor pomicole diferă în funcție de condițiile climatice și pedologice. Astfel, monitorizarea impactului schimbărilor climatice asupra culturilor pomicole necesită evaluarea curentă a datelor climatice, precum și analiza riscurilor potențiale. De aceea, relația între potențialul genetic al speciilor pomicole, practicile agricole și condițiile locale de mediu reprezintă baza cantitativă și calitativă a producției. În acest context, cultura plantațiilor pomicole, ca organisme vegetale perene, sunt puternic influențate de mediul în care trăiesc, timp în care se succed cicluri anuale, fenofaze de creștere și fructificare precum și etape de dezvoltare.

Scopul cercetării a fost analiza schimbărilor climatice manifestate în ultimii ani, care afectează în mare măsură speciile pomicole, în special prin frecvența crescută a înghețurilor târzii din primăvară, înflorirea timpurie a plantelor, cu risc de îngheț al organelor florale și polenizare defectuoasă a florilor, creșterea insolației și a frecvenței arșițelor în lunile iulie și august, urmată de furtuni și căderi frecvente de grindină, sporirea frecvenței anilor secetoși.

Rezultate și discuții. În Republica Moldova sunt foarte vulnerabile la variabilitatea și schimbarea climei următoarele sectoare prioritare: agricultura, resursele de apă, sănătatea umană, energia și dezvoltarea regională. Au fost identificați într-un mod general următorii factori de risc, ai schimbărilor și variabilității climatice: creșterea temperaturii anuale și la suprafața solului; creșterea intensității și frecvenței cataclismelor natural; modificarea frecvenței și a intensității furtunilor; creșterea frecvenței secetelor, inundațiilor și a ploilor cu grindină; modificări în cursurile de apă, creșterea riscului inundațiilor și a cazurilor de eroziune a solului; sărăcirea solurilor și a ecosistemelor, pierderea biodiversității; recolte reduse.

Conform rezultatelor obținute, pentru teritoriul Republicii Moldova, a fost stabilite următoarele schimbări climatice: o diferență semnificativă a valorii temperaturii medii lunare pe întreaga perioadă a anului; temperatura medie va crește mai brusc în perioada de iarnă; dinamica precipitațiilor va fi mai complexă. Se evidențiază tendința de creștere a precipitațiilor în zona de Sud și de Centru a Moldovei din contul intensificării cicloanelor, care se formează deasupra mărilor Mediterane și Negre.

Variabilitatea climatică influențează toate sectoarele economiei, dar cea mai vulnerabilă rămâne agricultura. În prezent schimbările și variabilitatea climatică se manifestă din ce în ce mai accentuat. Spre exemplu, sezonul agricol 2020 în Moldova a debutat cu o secetă pedologică puternică în toată țara, cu tendințe extreme la Sudul și Centrul țării. Această secetă s-a resimțit și în anul 2021.

Rezultatele economice, în plantațiile pomicole nu apar decât după 2-3 ani, iar recuperarea capitalului chiar după 4-5 ani. Iată de ce cercetările privind impactul schimbărilor climatice asupra plantațiilor sunt foarte urgente și necesare.

În categoria riscurilor climatice se pot include fenomene ca: valurile de frig și de căldură, înghețurile timpurii și tardive; căderile abundente de zăpadă și viscolele; ploile abundente; furtunile cu grindină; vânturile puternice; furtuni însoțite de tunet; secetele îndelungate etc.

Concluzii. Riscurile climatice pot declanșa riscuri hidrologice, geomorfologice, pedologice, ecologice. Republica Moldova, fiind în zona temperată, se caracterizează prin cele mai diverse fenomene de acest fel, deoarece zona respectivă ocupă o poziție intermediară pe glob, între celelalte zone climatice, unde are loc interacțiunea maselor de aer arctic și polar cu mase de aer tropical și invers. Riscurile meteo-climatice nu totdeauna pot fi prevăzute și preîntâmpinate prin măsuri care să contribuie la diminuarea pagubelor posibile în pomicultură.

Conducător științific - dr. hab., prof. univ. Valerian BALAN

PRINCIPALELE CARACTERISTICI CLIMATICE ALE ZONEI POMICOLE DE NORD A REPUBLICII MOLDOVA

TALPALARU DUMITRU

student ciclul 3, facultatea horticultură, UASM

Pentru Regiunea de Dezvoltare Nord agricultura este un segment important în dezvoltarea economică, deoarece 70 la sută din suprafața Regiunii sunt terenuri agricole, iar regiunea contribuie cu circa 41 la sută la producția agricolă pe țară. În agricultură este ocupată 44,4% din populația economic activă a regiunii. Solurile și condițiile climaterice ale a regiunii de dezvoltare Nord sunt destul de favorabile pentru dezvoltarea agriculturii, inclusiv și pentru producerea ecologică. Din acestea considerente Regiunea de Dezvoltare Nord poate deveni un potențial producător-exportator de astfel de produse, inclusiv: fructe, legume, uleiuri vegetale, culturi cerealiere și alte produse agricole. ecologice.

Scopul cercetării a fost analiza caracteristicilor climatice manifestate în Regiunea de Dezvoltare Nord care contribuie la dezvoltarea durabilă a regiunii.

Odată cu încălzirea globală a climei este practic unanim acceptat că agricultura intensivă poate conduce la poluarea solului și apei prin utilizarea excesivă a îngrășămintelor, a pesticidelor, a apei de irigație necorespunzătoare calitativ și cantitativ, în special pe terenurile arabile excesiv afânate prin diferite lucrări.

În același timp este necesar de menționat că Regiunea de Nord are o pondere însemnată cu plantații pomicole, care ulterior o parte din ele ar putea fi încadrate în agricultura ecologică. Odată cu semnarea Acordului de Asociere cu UE pentru producătorii moldoveni s-a creat o oportunitate privind comercializarea produselor în UE. E cunoscut faptul, că pentru produsele ecologice în UE există o nișă care nu este ocupată. Din aceste considerente producerea fructelor ecologice de către fermierii din Regiunea de Nord poate conduce nu numai la diminuarea poluării mediului ambiant, dar există, totodată și o șansă de a comercializa și a pătrunde pe piața Uniunii Europene cu acestea produse ecologice.

Implementarea agriculturii ecologice în Regiunea de Dezvoltare Nord ar putea contribui major la dezvoltarea durabilă a regiunii, totodată și la creșterea veniturilor și, nu în ultimul rând, ameliorării mediului ambiant.

Conform Comisiei Mondiale pentru Mediul Înconjurător și Dezvoltare: «Dezvoltarea durabilă reprezintă capacitatea omenirii de a asigura continuu cerințele generației prezente, dar fără ale compromise pe cele ale generațiilor viitoare». În agricultură, ca și în oricare ramură a economiei, nici un sistem nu poate fi considerat durabil dacă pentru fermier și societatea din care face parte nu este benefic, adică nu este viabil din punct de vedere economic. Aceasta, constituie de fapt singura alternativă pe termen lung la criza mediului înconjurător generată de societatea umană.

Suma anuală a precipitațiilor atmosferice, la fel, variază esențial în dependență de relief, înregistrându-se 614,2 mm la Briceni și 504,9 mm la stațiunea meteorologică din Bălți. În ultimele două decenii, manifestarea anilor extrem de calzi a avut practic o repetabilitate constantă, cu excepția anului 1996. Cantitatea de precipitații în aspect anual în Regiunea de Nord înregistrează o creștere cu 0,7685 mm/an pe parcursul anilor 1950-2013. Cele mai esențiale excese pluviometrice au fost înregistrate în anul 2010, când valorile au constituit circa 952,1 mm, iar cele mai scăzute valori, și deci, și un deficit esențial pluviometric s-au înregistrat în anii 1982, 1983, când suma anuală a precipitațiilor atmosferice a constituit 424 mm. Acest deficit pluviometric a constituit cu 190 mm mai puțin decât media multianuală calculată pentru întreaga perioadă supusă studiului (614,2 mm).

Conducător științific - dr. hab., prof. univ. Valerian BALAN

EVALUAREA SECTORULUI FRUCTELOR ȘI LEGUMELOR, PRIN PRISMA RISCURILOR / FACTORILOR DE NATURĂ ECOLOGICĂ

ANA MARIA NICOLAESCU ¹, ELISAVETA BIVOL ²

¹masterandă, Academia de Studii Economice a Moldovei

²studentă, Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Factorii ecologici au o mare importanță în procesul de creștere și dezvoltare a plantelor horticole. Cunoașterea corectă a complexului de factori de vegetație precum și aprecierea proporției de participare a acestora în aceste procese permit realizarea metodelor de modelare a producției. Factorii de vegetație acționează totdeauna în complex, fiind într-o permanentă interdependență. Această acțiune sinergică permite compensarea sau îmbinarea lor în vederea creșterii productivității culturilor horticole. În Republica Moldova rolul pomiculturii, legumiculturii ca ramură a producției agricole este determinată de clima favorabilă pentru cultivarea unui număr mai mare de specii legumicole și pomicole.

Scopul cercetării este evaluarea sectorului fructelor și legumelor, prin prisma riscurilor / factorilor de natură ecologică.

Obiect de studiu au servit 412 entități din sectorul horticol din cele 638 entități care au participat la sondaj, pentru care s-a efectuat un sondaj la un șir de factori de performanță sau risc pentru activitate.

Studiul a fost realizat în cadrul proiectului - „*Impactul factorilor macromediului și geografici asupra falimentului și a performanțelor în afaceri ale entităților economice din sectorul agroalimentar din Republica Moldova*” din cadrul Programului de Stat (2020-2023), Prioritatea strategică Prioritatea IV: Provocări societale, înscris în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul 20.80009.0807.26, conducător de proiect, conf. univ. dr. Gheorghe NICOLAESCU

Analizând grupa riscurilor C. Grupa riscurilor după factorii principali de apariție în general pentru toate entitățile participante la sondaj, putem menționa că:

- în subgrupa C.4. Riscuri ecologice, Schimbările climatice are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 4,19 puncte.

Calamitățile naturale (geruri, grindina, seceta, ploile torențiale etc.) are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 3,96 puncte.

Alunecările de teren are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,01 puncte.

Despădurirea are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 3,95 puncte.

Desecarea bazinelor acvatice (lacuri, râuri) are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 4,09 puncte.

Alte riscuri ale subgrupeii C.4. Riscuri ecologice au o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 4,18 puncte.

- subgrupa C.4. Riscuri ecologice a obținut o evaluare medie în mărime de 4,06 puncte. Ceea ce ușor se vede din diagrama evaluării riscurilor

Analizând grupa riscurilor C. Grupa riscurilor după factorii principali de apariție pentru entitățile din sectorul horticol putem menționa că:

- în subgrupa C.4. Riscuri ecologice, Schimbările climatice are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 4,21 puncte.

Calamitățile naturale (geruri, grindina, seceta, ploile torențiale etc.) are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 3,97 puncte.

Alunecările de teren are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,01 puncte.

Despădurirea are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 3,92

puncte.

Desecarea bazinelor acvatice (lacuri, râuri) are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,08 puncte.

Alte riscuri ale subgrupeii C.4. Riscuri ecologice au o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 4,2 puncte.

- subgrupa C.4. Riscuri ecologice a obținut o evaluare medie în mărime de 4,06 puncte. Ceea ce ușor se vede din diagrama evaluării riscurilor

Conducător științific: conf. univ., dr. **Inga COTOROS** (ASEM), conf. univ., dr., **Ana NICOLAESCU** (UASM), conf. univ., dr. **Tatiana NOVAC** (UASM)

CZU: 631.15:634/635(478)

EVALUAREA SECTORULUI FRUCTELOR ȘI LEGUMELOR, PRIN PRISMA RISCURILOR / FACTORILOR DE NATURĂ POLITICĂ

ANA MARIA NICOLAESCU¹, ELISAVETA BIVOL²

¹masterandă, Academia de Studii Economice a Moldovei

²studentă, Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Cultura fructelor, legumelor au o importanță alimentară, economică ridicată datorită ponderii tot mai mari a acestora în alimentația populației. Fiind bogate în glucide, protide, lipide, săruri minerale și apă, fructele și legumele se consumă pe tot parcursul anului, atât în stare proaspătă sau conservată, dar reprezintă și materia primă pentru unele ramuri industriale. Față de alte alimente, legumele au un conținut mai scăzut de substanțe energetice (lipide, glucide), fiind produse hipocalorice, dar au un conținut ridicat de vitamine și minerale.

Situația actuală a sectorului fructelor și legumelor impune abordarea și aplicarea unor măsuri de redresare prin care să se fundamenteze și dezvoltarea lor de perspectivă.

Scopul cercetării este evaluarea sectorului fructelor și legumelor, prin prisma riscurilor / factorilor de natură politică.

Obiect de studiu au servit 412 entități din sectorul horticol din cele 638 entități care au participat la sondaj, pentru care s-a efectuat un sondaj la un șir de factori de performanță sau risc pentru activitate.

Studiul a fost realizat în cadrul proiectului - „Impactul factorilor macromediului și geografici asupra falimentului și a performanțelor în afaceri ale entităților economice din sectorul agroalimentar din Republica Moldova” din cadrul Programului de Stat (2020-2023), Prioritatea strategică Prioritatea IV: Provocări societale, înscris în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul 20.80009.0807.26, conducător de proiect, conf. univ. dr. Gheorghe NICOLAESCU

Analizând grupa riscurilor C. Grupa riscurilor după factorii principali de apariție în general pentru toate entitățile participante la sondaj, putem menționa că:

- în subgrupa C.2. Riscuri politice, Apartenența politică are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 3,92 puncte.

Președintele are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 3,89 puncte.

Parlamentul are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 4 puncte.

Guvernul are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,3 puncte.

Ministerul are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,04 puncte.

Administrația publică locală are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,26 puncte.

ANSA are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4 puncte.

Alte riscuri ale subgrupeii C.2. Riscuri politice au o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 3,88 puncte.

- subgrupa C.2. Riscuri politice a obținut o evaluare medie în mărime de 4,04 puncte. Ceea ce ușor se vede din diagrama evaluării riscurilor

Analizând grupa riscurilor C. Grupa riscurilor după factorii principali de apariție pentru entitățile din sectorul horticol putem menționa că:

- în subgrupa C.2. Riscuri politice, Apartenența politică are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 3,93 puncte.

Președintele are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 3,92 puncte.

Parlamentul are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,01 puncte.

Guvernul are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,29 puncte.

Ministerul are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,03 puncte.

Administrația publică locală are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,27 puncte.

ANSA are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,01 puncte.

Alte riscuri ale subgrupeii C.2. Riscuri politice au o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 3,91 puncte.

- subgrupa C.2. Riscuri politice a obținut o evaluare medie în mărime de 4,05 puncte. Ceea ce ușor se vede din diagrama evaluării riscurilor

Conducător științific: *conf. univ., dr. Inga COTOROS (ASEM), conf. univ., dr., Ana NICOLAESCU (UASM), conf. univ., dr. Tatiana NOVAC (UASM)*

CZU: 631.15:634/635

EVALUAREA SECTORULUI FRUCTELOR ȘI LEGUMELOR, PRIN PRISMA RISCURILOR / FACTORILOR DE NATURĂ ECONOMICĂ

ANA MARIA NICOLAESCU ¹, ELISAVETA BIVOL ²

¹*masterandă, Academia de Studii Economice a Moldovei*

²*studentă, Universitatea Agrară de Stat din Moldova*

Toate deciziile în domeniul politicii economice a entității, a modificării gamei de produse, a înlocuirii pieței de desfacere și a desfășurării altor măsuri importante necesită previziunea aspectelor fiscale posibile. Subestimarea consecințelor fiscale așteptate poate duce la situații imprevizibile pentru întreprinderile din sectorul horticol. Însă, pentru entitate este important nu doar să cunoască mărimea plăților fiscale viitoare, în cazul eventualelor modificări ale indicatorilor activității sale economice, ci și să întreprindă măsuri de obținere a unor indicatori economici ai activității ce ar asigura impozitarea optimă a acesteia.

Scopul cercetării este evaluarea sectorului fructelor și legumelor, prin prisma riscurilor / factorilor de natură economică.

Obiect de studiu au servit 412 entități din sectorul horticol din cele 638 entități care au participat la sondaj, pentru care s-a efectuat un sondaj la un șir de factori de performanță sau risc pentru activitate.

Studiul a fost realizat în cadrul proiectului - „Impactul factorilor macromediului și geografici asupra falimentului și a performanțelor în afaceri ale entităților economice din sectorul agroalimentar din Republica Moldova” din cadrul Programului de Stat (2020-2023), Prioritatea strategică Prioritatea IV: Provocări societale, înscris în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul 20.80009.0807.26, conducător de proiect, conf. univ. dr. Gheorghe NICOLAESCU

Analizând grupa riscurilor C. Grupa riscurilor după factorii principali de apariție în general

pentru toate entitățile participante la sondaj, putem menționa că:

- în subgrupa C.1. Riscuri economice, Piața are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,06 puncte.

Prețul factorilor de producție are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 3,91 puncte.

Activele financiare are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,07 puncte.

Cursul valutar are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,3 puncte.

Inflația are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 3,96 puncte.

Subvențiile are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 4,33 puncte.

Sistemul de impozite și taxe are o contribuție ca factor de risc între 2 și 5. Valoarea medie obținând 4,07 puncte.

Alte riscuri ale subgrupe C.1. Riscuri economice au o contribuție ca factor de risc între 2 și 5. Valoarea medie obținând 3,94 puncte.

- subgrupa C.1. Riscuri economice a obținut o evaluare medie în mărime de 4,08 puncte. Ceea ce ușor se vede din diagrama evaluării riscurilor

Analizând grupa riscurilor C. Grupa riscurilor după factorii principali de apariție pentru entitățile din sectorul horticola putem menționa că:

- în subgrupa C.1. Riscuri economice, Piața are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,08 puncte.

Prețul factorilor de producție are o contribuție ca factor de risc între 2 și 5. Valoarea medie obținând 3,91 puncte.

Activele financiare are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,08 puncte.

Cursul valutar are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,28 puncte.

Inflația are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 3,96 puncte.

Subvențiile are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 4,35 puncte.

Sistemul de impozite și taxe are o contribuție ca factor de risc între 2 și 5. Valoarea medie obținând 4,08 puncte.

Alte riscuri ale subgrupe C.1. Riscuri economice au o contribuție ca factor de risc între 2 și 5. Valoarea medie obținând 3,93 puncte.

- subgrupa C.1. Riscuri economice a obținut o evaluare medie în mărime de 4,08 puncte. Ceea ce ușor se vede din diagrama evaluării riscurilor

Conducător științific: conf. univ., dr. **Inga COTOROS** (ASEM), conf. univ., dr., **Ana NICOLAESCU** (UASM), conf. univ., dr. **Tatiana NOVAC** (UASM)

EVALUAREA SECTORULUI VITIVINICOL, PRIN PRISMA RISCURILOR / FACTORILOR DE NATURĂ ECOLOGICĂ

ANA MARIA NICOLAESCU¹, ELISAVETA BIVOL²

¹masterandă, Academia de Studii Economice a Moldovei

²studentă, Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Încă Timireazev spunea “*Nu există nici un produs mai deosebit de cât strugurii, în care sunt întruchipate așa bine condițiile de creștere*”. Factorii ecologici – biotici și abiotici, și nu în ultimul rând antropogen influențează considerabil calitatea strugurilor, și a produselor de la procesare, în special vinul. Totodată, putem menționa că factoriilor ecologici le revine o cotă considerabilă în ceea ce ține de succesul sau insuccesul întreprinderilor din sectorul vitivinicol.

Scopul cercetării este evaluarea sectorului vitivinicol, prin prisma riscurilor / factorilor de natură ecologică.

Obiect de studiu au servit 160 entități din sectorul vitivinicol din cele 638 entități care au participat la sondaj, pentru care s-a efectuat un sondaj la un șir de factori de performanță sau risc pentru activitate.

Studiul a fost realizat în cadrul proiectului - „*Impactul factorilor macromediului și geografici asupra falimentului și a performanțelor în afaceri ale entităților economice din sectorul agroalimentar din Republica Moldova*” din cadrul Programului de Stat (2020-2023), Prioritatea strategică Prioritatea IV: Provocări societale, înscris în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul 20.80009.0807.26, conducător de proiect, conf. univ. dr. Gheorghe NICOLAESCU

Analizând grupa riscurilor C. Grupa riscurilor după factorii principali de apariție în general pentru toate entitățile participante la sondaj, putem menționa că:

- în subgrupa C.4. Riscuri ecologice, Schimbările climatice are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 4,19 puncte.

Calamitățile naturale (geruri, grindina, seceta, ploile torențiale etc.) are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 3,96 puncte.

Alunecările de teren are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,01 puncte.

Despădurirea are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 3,95 puncte.

Desecarea bazinelor acvatice (lacuri, râuri) are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 4,09 puncte.

Alte riscuri ale subgrupeii C.4. Riscuri ecologice au o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 4,18 puncte.

- subgrupa C.4. Riscuri ecologice a obținut o evaluare medie în mărime de 4,06 puncte. Ceea ce ușor se vede din diagrama evaluării riscurilor

Analizând grupa riscurilor C. Grupa riscurilor după factorii principali de apariție pentru entitățile din sectorul vitivinicol putem menționa că:

- în subgrupa C.4. Riscuri ecologice, Schimbările climatice are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,24 puncte.

Calamitățile naturale (geruri, grindina, seceta, ploile torențiale etc.) are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,02 puncte.

Alunecările de teren are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 3,98 puncte.

Despădurirea are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 3,89 puncte.

Desecarea bazinelor acvatice (lacuri, râuri) are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,11 puncte.

Alte riscuri ale subgrupeii C.4. Riscuri ecologice au o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 4,11 puncte.

- subgrupa C.4. Riscuri ecologice a obținut o evaluare medie în mărime de 4,06 puncte. Ceea ce ușor se vede din diagrama evaluării riscurilor

Conducător științific: conf. univ., dr. **Inga COTOROS** (ASEM), conf. univ., dr., **Ana NICOLAESCU** (UASM), lector univ., dr. **Mariana GODOROJA** (UASM)

CZU: 631.15:634.8

EVALUAREA SECTORULUI VITIVINICOL, PRIN PRISMA RISCURILOR / FACTORILOR DE NATURĂ POLITICĂ

ANA MARIA NICOLAESCU¹, ELISAVETA BIVOL²

¹masterandă, Academia de Studii Economice a Moldovei

²studentă, Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Politica la general, dar și relațiile politice fie la nivel de micro sau macro, are o contribuție deosebită în dezvoltarea economiei naționale, dar și a comerțului internațional.

Relațiile politice la nivel macro - interstatale au influențat negativ mult comerțul internațional al Republicii Moldova, în special cu Rusia, prin embargourile create la producția agricolă, în special vitivinicolă. Piața Rusiei pentru comerțul exterior al Moldovei, este o piață enormă, iar evenimentele recente – pandemia, și războiul cu Ucraina, au redus considerabil exportul de produse agroalimentare din Republica Moldova.

Scopul cercetării este evaluarea sectorului vitivinicol, prin prisma riscurilor / factorilor de natură politică.

Obiect de studiu au servit 160 entități din sectorul vitivinicol din cele 638 entități care au participat la sondaj, pentru care s-a efectuat un sondaj la un șir de factori de performanță sau risc pentru activitate.

Studiul a fost realizat în cadrul proiectului - „Impactul factorilor macromediului și geografici asupra falimentului și a performanțelor în afaceri ale entităților economice din sectorul agroalimentar din Republica Moldova” din cadrul Programului de Stat (2020-2023), Prioritatea strategică Prioritatea IV: Provocări societale, înscris în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul 20.80009.0807.26, conducător de proiect, conf. univ. dr. Gheorghe NICOLAESCU

Analizând grupa riscurilor C. Grupa riscurilor după factorii principali de apariție în general pentru toate entitățile participante la sondaj, putem menționa că:

- în subgrupa C.2. Riscuri politice, Apartenența politică are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 3,92 puncte.

Președintele are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 3,89 puncte.

Parlamentul are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 4 puncte.

Guvernul are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,3 puncte.

Ministerul are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,04 puncte.

Administrația publică locală are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,26 puncte.

ANSA are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4 puncte.

Alte riscuri ale subgrupeii C.2. Riscuri politice au o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 3,88 puncte.

- subgrupa C.2. Riscuri politice a obținut o evaluare medie în mărime de 4,04 puncte. Ceea ce ușor se vede din diagrama evaluării riscurilor

Analizând grupa riscurilor C. Grupa riscurilor după factorii principali de apariție pentru entitățile din sectorul vitivinicol putem menționa că:

- în subgrupa C.2. Riscuri politice, Apartenența politică are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 3,88 puncte.

Președintele are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 3,89 puncte.
Parlamentul are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,03 puncte.
Guvernul are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,29 puncte.
Ministerul are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,11 puncte.
Administrația publică locală are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,28 puncte.

ANSA are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,03 puncte.

Alte riscuri ale subgrupeii C.2. Riscuri politice au o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 3,88 puncte.

- subgrupa C.2. Riscuri politice a obținut o evaluare medie în mărime de 4,05 puncte. Ceea ce ușor se vede din diagrama evaluării riscurilor

Conducător științific: conf. univ., dr. **Inga COTOROS** (ASEM), conf. univ., dr., **Ana NICOLAESCU** (UASM), conf. univ., dr., **Gheorghe NICOLAESCU** (UASM)

CZU: 631.15:634.8

EVALUAREA SECTORULUI VITIVINICOL, PRIN PRISMA RISCURILOR / FACTORILOR DE NATURĂ ECONOMICĂ

ANA MARIA NICOLAESCU¹, ELISAVETA BIVOL²

¹masterandă, Academia de Studii Economice a Moldovei

²studentă, Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Sectorul vitivinicol constituie una din ramurile strategice ale economiei naționale a Republicii Moldova. În acest sens, asigurarea unei dezvoltări dinamice și echilibrate a acestuia, sporirea competitivității și eficienței economice a produselor vitivinicole, majorarea potențialului de export al țării – toate acestea necesită a fi reglementate de un cadru legislativ și normativ eficient, ușor aplicabil. Absența unei strategii coerente la nivel național în domeniul vinificației, în scopul pătrunderii produsului și promovării acestuia pe piața UE, conduce la necesitatea examinării impactului impozitelor asupra situației financiare a entităților din sectorul vitivinicol, la studierea proceselor de impozitare a entităților în corelație cu diverși indicatori ce caracterizează activitatea economică și financiară.

Scopul cercetării este evaluarea sectorului vitivinicol, prin prisma riscurilor / factorilor de natură economică.

Obiect de studiu au servit 160 entități din sectorul vitivinicol din cele 638 entități care au participat la sondaj, pentru care s-a efectuat un sondaj la un șir de factori de performanță sau risc pentru activitate.

Studiul a fost realizat în cadrul proiectului - „Impactul factorilor macromediului și geografici asupra falimentului și a performanțelor în afaceri ale entităților economice din sectorul agroalimentar din Republica Moldova” din cadrul Programului de Stat (2020-2023), Prioritatea strategică Prioritatea IV: Provocări societale, înscris în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul 20.80009.0807.26, conducător de proiect, conf. univ. dr. Gheorghe NICOLAESCU

Analizând grupa riscurilor C. Grupa riscurilor după factorii principali de apariție în general pentru toate entitățile participante la sondaj, putem menționa că:

- în subgrupa C.1. Riscuri economice, Piața are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,06 puncte.

Prețul factorilor de producție are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 3,91 puncte.

Activele financiare are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,07 puncte.

Cursul valutar are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,3 puncte.

Inflația are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 3,96 puncte.

Subvențiile are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 4,33 puncte.

Sistemul de impozite și taxe are o contribuție ca factor de risc între 2 și 5. Valoarea medie obținând 4,07 puncte.

Alte riscuri ale subgrupeii C.1. Riscuri economice au o contribuție ca factor de risc între 2 și 5. Valoarea medie obținând 3,94 puncte.

- în subgrupa C.2. Riscuri politice, Apartenența politică are o contribuție ca factor de risc între 1 și 5. Valoarea medie obținând 3,92 puncte.

- subgrupa C.1. Riscuri economice a obținut o evaluare medie în mărime de 4,08 puncte. Ceea ce ușor se vede din diagrama evaluării riscurilor

Analizând grupa riscurilor C. Grupa riscurilor după factorii principali de apariție pentru entitățile din sectorul vitivinicol putem menționa că:

- în subgrupa C.1. Riscuri economice, Piața are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,14 puncte.

Prețul factorilor de producție are o contribuție ca factor de risc între 2 și 5. Valoarea medie obținând 3,92 puncte.

Activele financiare are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,12 puncte.

Cursul valutar are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 4,29 puncte.

Inflația are o contribuție ca factor de risc între 3 și 5. Valoarea medie obținând 3,97 puncte.

Subvențiile are o contribuție ca factor de risc între 2 și 5. Valoarea medie obținând 4,39 puncte.

Sistemul de impozite și taxe are o contribuție ca factor de risc între 2 și 5. Valoarea medie obținând 4,12 puncte.

Alte riscuri ale subgrupeii C.1. Riscuri economice au o contribuție ca factor de risc între 2 și 5. Valoarea medie obținând 3,93 puncte.

- subgrupa C.1. Riscuri economice a obținut o evaluare medie în mărime de 4,11 puncte. Ceea ce ușor se vede din diagrama evaluării riscurilor

Conducător științific: *conf. univ., dr. Inga COTOROS (ASEM), conf. univ., dr., Ana NICOLAESCU (UASM), conf. univ., dr., Gheorghe NICOLAESCU (UASM)*

УДК: 634.232:631.542.32

ВЛИЯНИЕ СИСТЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ КРОНЫ НА ТОВАРНЫЕ КАЧЕСТВА И БИОХИМИЧЕСКИЙ СОСТАВ ПЛОДОВ ЧЕРЕШНИ

ИЛЬЯ ФЕДОРЧУКОВ

Докторант, Государственный Аграрный Университет Молдовы

Благодаря созданию слаборослых подвоев для черешни, данная порода перешла на интенсивный путь развития. В Молдове все больше закладывается садов черешни с высокой плотностью посадки, малогабаритными кронами, установкой системы опор, капельного орошения и других элементов интенсивной культуры. Однако интенсивная система выращивания требует использования совершенно новых форм кроны деревьев. В настоящее время ученые различных стран создали большое количество формировок и систем размещения деревьев, которые наряду с высокой продуктивностью, способствуют механизации большинства технологических процессов, а также осуществлять уборку плодов с земли, что значительно повышает производительность труда. Целью нашего исследования было изучение особенностей роста и продуктивности 7 форм кроны в почвенно-климатических условиях северной зоны Республики Молдова.

Объектами изучения явились два наиболее распространенных в Молдове сорта Кордия и Регина, деревья которых сформированы по типу: разреженно ярусная крона (контроль), ярусная пальметта, испанская чаша, УФО, КГБ, свободнорастущее веретено и стройное веретено.

Наивысшая урожайность в опыте на 6-й год после посадки была получена у сорта Регина при формировании по типу свободно растущее веретено (16,38 т/га). На втором и третьем месте по продуктивности расположились соответственно варианты с формированием деревьев по типу Стройного веретена и Ярусной пальметты. Самая низкая урожайность в опыте отмечена при формировании деревьев по системе КГБ и УФО составившие соответственно 6,12-6,35 т/га. Аналогичные результаты были получены и по сорту Кордия, урожайность которого была несколько ниже.

На ряду с урожайностью, важную роль в экономической эффективности производства черешни играют и товарные качества плодов, такие как средний вес, диаметр плода, окраска и др., определяющие цену их реализации. Анализируя средний вес плода, необходимо отметить, что система формирования не оказало существенного влияния на данный показатель. По сорту Кордия, в 2021 году он варьировал от 9,34 до 10,66 г. Ещё меньший разница между вариантами была у сорта Регина, составив 0,65 г между крайними значениями. Наиболее крупными плоды были у формировок с самой низкой продуктивностью, например, УФО и Испанская чаша и наоборот.

Главным показателем, определяющим товарные качества плодов черешни, является их диаметр. Наибольшим он был у сорта Кордия, достигая в среднем по дереву у формировок Испанская чаша и УФО 28,1-28,2 мм. У сорта Регина, несмотря на более высокие показатели среднего веса плода, диаметр был на 0,4-1,1 мм меньше. Это связано с более вытянутой формой плода у сорта Регина, индексе формы (отношение высоты плода к ширине) у которой составлял 1,05-1,06.

Большой практический интерес представляет и процентное соотношение фракций с различным диаметром плода в общей массе урожая с дерева. Наиболее высоко ценится на рынке фракции плодов с диаметром более 28 мм. Проведенные исследования показали, что размер плодов у сорта Регина варьировал от 24 до 32 мм. За исключением варианта с формированием деревьев по системе КГБ, наибольшую долю, в общем урожае плодов с дерева составляла фракция с диаметром 28-30 мм, варьировавшая в пределах от 44,4% у Стройного веретена, до 48,3% у системы УФО. Второе место приходится на фракцию 26-28 мм, составившую 26,3-35,5%. В среднем на эти две фракции приходится около 80% всех плодов с дерева.

Изучение влияния формы кроны на физико-химические показатели качества плодов черешни необходимо отметить, что оно было не существенным. Так анализ накопления общих сухих веществ, показал, что наибольших значений данный показатель достиг в варианте Испанская чаша, составив 17,74% от общего веса мякоти плода, на что повлияли как не высокая урожайность, так и хорошие условия освещённости плодов. С данным показателем коррелировали значения Вrix (растворимые сухие вещества), основная часть среди которых приходится на сахара. Самые низкие значения накопления сахаров отмечены у формировок КГБ - 9,7% и Разреженно ярусная - 9,8%. Последняя формировка отличается и наибольшим процентом содержания органических кислот - 1,11%

Не зависимо от формы кроны, плоды черешни сорта Регина имели достаточно высокую плотность мякоти, составившую около 0,70 кг/см².

Таким образом, в результате проведенных исследований установлено, что: среди изучаемых форм кроны, наиболее продуктивной в расчете на одно дерево была формировка Ярусная пальметта, однако в расчете на единицу площади наибольший урожай в опыте был собран по сорту Регина при формировании деревьев по типу Свободнорастущего веретена и размещением на 1 га 1000 деревьев, составивший на 6-й год после посадки 16,38 т/га.

Самую низкую урожайность в опыте показали такие формировки как УФО и КГБ

Качество плодов черешни в большей степени зависит от нагрузки дерева урожаем. Самыми крупными они были в вариантах с формированием деревьев по системе УФО и Испанская чаша.

Наибольшую долю в общем урожае плодов с дерева составляла фракция 28-30 мм, на которую приходится 45- 48% от всех плодов.

Научный руководитель: доктор, доцент, Валерий МАНЗЮК

BOLILE VIȚEI DE VIE ȘI COMBATEREA LOR PRIN CHIMIOTERAPIE

GHEORGHE SALAHORU

student, Facultatea Horticultură, UASM

Apariția manei viței de vie pe continentul european (1878) și rapiditatea cu care s-a răspândit această boală au determinat elaborarea rapidă a metodei chimice de combatere a ciupercii *Plasmopara viticola*, care a rămas și în prezent cea mai rezultativă și eficientă. Prima substanță chimică utilizată pentru combaterea manei viței de vie a fost sulfatul de cupru, acțiunea fungicidă a ionilor de cupru fiind stabilită de savantul francez Millardet în anul 1883. Pe parcursul a mai bine de un secol zeama bordoleză a devenit un fungicid universal pentru combaterea bolilor de tipul mană și pătare a frunzelor. În prezent piața moldovenească a produselor de uz fitosanitar cunoaște peste 10 preparate care au ca ingredient activ cuprul în componența unor așa substanțe chimice, cum ar fi sulfatul de cupru, oxiclorigura de cupru, hidroxidul de cupru.

Orientarea Republicii Moldova spre UE pune la ordinea zilei problema producției viti-vinicole ecologice. Directivele UE privind cultura biologică a viței de vie interzic utilizarea pesticidelor de sinteză organică, iar pentru combaterea bolilor permit numai fungicide pe bază de cupru și sulf. În acest context, testarea și omologarea unor noi produse cuprice pentru combaterea manei viței de vie este foarte actuală.

Scopul cercetării îl constituie testarea eficienței biologice a unor noi produse de uz fitosanitar cu acțiune fungicidă la vița-de-vie.

Cercetările în cadrul încercărilor de stat a preparatului Scorpion 250 EC în calitate de fungicid împotriva făinării viței-de-vie s-au efectuat GȚ „Robu Rodica Mihai”, raionul Nisporeni. După regimul hidrologic și termic GȚ “Robu Rodica Mihai” este situată în raionul 2 agroclimateric al Republicii Moldova și se caracterizează cu o sumă de 3200–3300°C, coeficientul hidrotermic fiind de 0,7–0,9. Temperaturile medii diurne mai mari de 10°C se semnalează în circa 180 zile. Suma precipitațiilor alcătuiește 340–435 mm. Din datele multianuale putem trage concluzia că teritoriul GȚ “Robu Rodica Mihai”, are condiții destul de favorabile atât pentru cultivarea viței-de-vie, cât și pentru dezvoltarea în masă a bolilor infecțioase. Pe sectorul experimental au fost efectuate 8 tratamente chimice.

Astfel, în varianta martor, în ultima evidență, frecvența atacului de făinare a constituit 31,4% la frunze și 34,8% la struguri, iar intensitatea dezvoltării bolii corespunzător 17,5% și 19,1%. Tratamentele chimice efectuate pe parcursul perioadei de vegetație au determinat o scădere a gradului de atac cu făinare la soiul Chardonnay. În variantele tratate frecvența atacului cu ciuperca *Uncinula necator* a constituit 4,1% la frunze și 4,5% la struguri în varianta etalon (Folicur Solo 250 EW – 0,4 l/ha), 10,5% la frunze și 11,9% la struguri în varianta Scorpion 250 EC – 0,3 l/ha și 8,8% la frunze și 9,7% la struguri în varianta Scorpion 250 EC – 0,33 l/ha. Intensitatea atacului de făinare a constituit 4,5% la frunze și 5,3% la struguri în varianta Scorpion 250 EC – 0,3 l/ha și 4,3% la frunze și 4,8% la struguri în varianta Scorpion 250 EC – 0,33 l/ha, față de 2,1% la frunze și 2,4% la struguri în varianta etalon (Folicur Solo 250 EW – 0,4 l/ha).

Eficiența biologică a utilizării produsului Scorpion 250 EC împotriva făinării viței-de-vie a constituit 74,3% la frunze și 72,3% la struguri în doza de 0,3 l/ha și 75,4% la frunze și 74,9% la struguri în doza de 0,33 l/ha, față de 88,0% la frunze și 87,4% la struguri în varianta etalon (Folicur Solo 250 EW – 0,4 l/ha).

În zona centrală a Republicii Moldova condițiile climaterice în perioada de vegetație a anului 2021 au fost favorabile pentru realizarea infecției primare și dezvoltarea ulterioară a făinării viței-de-vie. Eficacitatea biologică a fungicidului Scorpion 250 EC împotriva făinării viței-de-vie a fost sub nivelul etalonului atât în doza de 0,3 l/ha, cât și în doza de 0,33 l/ha, atât la frunze cât și la struguri.

Conducător științific: conf. univ., dr. **Alexei BIVOL**

BOLILE RAPIȚEI DE TOAMNĂ ȘI COMBATERICA LOR

MAXIM MANEA

masterand, Facultatea Horticultură, UASM

Cercetătorii din domeniu afirmă că că rapița de toamnă – *Brassica napus* var. *oleifera* are capacitatea de a optimiza structura asolamentelor prin înlocuirea suprafețelor extinse de culturi cerealiere și floarea-soarelui, contribuie la majorarea considerabilă a exportului agricol, fiind de altminteri unica cultură lipsită de interdicții la import în țările membre ale Uniunii Europene. De asemenea rapița de toamnă este o cultură premergătoare pentru diverse culturi, iar în cazul recoltării timpurii contribuie la curățarea câmpurilor de buruieni.

La rapița de toamnă majorarea nivelului de productivitate și profitabilitate este realizabilă prin utilizarea tehnologiilor intensive, care constau în cultivarea unor soiuri și hibrizi cu un potențial înalt și cu rezistență majoră la organismele nocive concurente, perfecționarea sistemelor de protecție, capabile să asigure recolte mari și stabile. Pe lângă măsurile agrotehnice, combaterea integrată a bolilor din culturile de rapiță presupune și tratamente fitosanitare speciale. Reușita metodei chimice de combatere a bolilor reclamă determinarea corectă a termenelor de efectuare a tratamentelor, utilizarea fungicidelor cu eficacitate înaltă, lărgirea sortimentului de preparate chimice omologate.

În contextual celor menționate **scopul cercetării** este testarea eficienței biologice a unor noi produse de uz fitosanitar cu acțiune fungicidă la rapița de toamnă.

Investigațiile în cadrul încercărilor de stat a preparatului FN-1, WG în calitate de fungicid la rapița de toamnă s-au efectuat în SRL „LOREX AGRO”, s. Cneazevca, raionul Leova, în perioada de vegetație a anului 2021. Teritorial SRL „LOREX AGRO” are un relief relativ plan și o configurație a reliefului teritoriului, care nu contribuie la oscilații de temperatură la distanțe mici și nu determină deosebiri microclimatice esențiale.

Experimentările în cadrul testărilor de stat a fungicidului FN-1, WG s-au efectuat la hibridul de rapiță de toamnă Saper. Montarea experienței s-a făcut la 26.04.2021 prin metoda dreptunghiului latin (fig. 1). În momentul montării experienței plantele se găseau în faza de butonizare și circa 5% flori înflorite. Fiecare variantă includea câte patru repetiții. Dimensiunile parcelelor pentru fiecare repetiție au constituit 20 x 2 m (40 m²). Parcelele experimentale erau separate între ele prin cărări de 0,4 m lățime pentru evitarea suprapunerii soluției de lucru de la o variantă la alta. Numerele variantelor și repetărilor erau indicate pe planșe instalate în fața fiecărei parcele. Tratarea plantelor s-a făcut cu stropitoarea portabilă în orele fără vânt de dimineață.

Rezultatele experimentale arată, că în varianta martor fără tratamente chimice frecvența atacului de făinare a constituit 14,5%, iar intensitatea dezvoltării bolii 4,8%. În variantele tratate frecvența atacului de *Erysiphe communis* f. *cruciferarum* a constituit 2,8% în doza de 1,5 kg/ha și 2,0% în doza de 2,0 kg/ha.

Tratamentele cu FN-1, WG au determinat reducerea intensității atacului de făinare de la 4,8% în varianta martor netratat, până la 1,0% în varianta FN-1, WG – 1,5 kg/ha și până la 0,7% în varianta FN-1, WG – 2,0 kg/ha.

Eficiența biologică a utilizării fungicidului FN-1, WG împotriva ciupercii *Erysiphe communis* f. *cruciferarum* a constituit 79,2% în prima doză și 85,4% în doza a doua, diferența fiind asigurată statistic.

În baza rezultatelor experimentale obținute preparatul FN-1, WG se recomandă pentru a fi utilizat în sistemul de protecție a rapiței de toamnă împotriva făinării în doza de 2,0 kg/ha, două tratamente într-o perioadă de vegetație. Primul tratament se va aplica primăvara la reînceperea vegetației, al doilea la începutul butonizării.

Conducător științific: conf.univ., dr. Alexei BIVOL

CLASIFICAREA ȘI REGIMUL TEHOLOGIC LA PRODUCEREA BĂUTURILOR NAȚIONALE ÎN CHINA

PANG WEI,
studentă Facultatea Horticultură, UASM

Domeniul studiat: este ramura viticolă și, în special - fabricarea băuturilor speciale în R. Chineză. Este un sector prioritar și strategic pentru economie, accentul fiind pus pe siguranța și diversitatea produselor alimentare, ca oportunitate relevantă în procesarea materiei prime și producerea unei game variate de băuturi.

Scopul cercetării: e axat pe analiza sortimentului de băuturi alcoolice, clasificarea lor și a regimului tehnologic acceptat tradițional și cel modern din R. Chineză.

Obiectivele: constau în vederea analizei arealelor de producție, caracteristica materiei prime utilizată pentru fabricarea gamei de băuturi speciale, particularitățile tehnologice vechi și noi.

Material și metode: studiu realizat în baza analizei informației din literatură, dar și din surse *web*, experiența seculară, materie primă utilizată tradițional pentru producția diferitor băuturi în raport cu clima, solurile și resursele acvatice. Aria de producție depinde de condițiile geo-ecologice din Sud-ul țării, unde materia primă va întruni, de exemplu Wuliangye (lichide din 5 specii): sorg, grâu, orez, porumb, orez lipicios. La fel, lichiorul se clasifică după alcool, zaharitate, tehnologie, aromă care sunt tocmai 7 Baijiu, cunoscute: aroma puternică, savuroasă sau ușoară, din aroma de orez sunt 4 de baza independente de altele, celelalte șapte arome se bazează pe aceste patru. Procesarea grânelor în regiuni este variată, la nivel de experimente. În special, prezintă interes metoda lichidă și cea solidă. Băutură - Huangjiu este vinul chinezesc, cel mai popular în zona Jiangnan, preparat prin amestecarea boabelor fierte, inclusiv orez, orez lipicios sau mei cu qū ca cultură inițială, urmată de zaharificare și fermentare la aproximativ 13-18° C două săptămâni. Rezultate și discuții: Baijiu este un termen general pentru lichiorurile chinezești (cu excepția vinului de fructe și a vinului de orez), cunoscut și sub denumirea de Shaojiu, Laobaigan, Shaodaozi. Are o aromă compusă cu esteri ca corp principal. Se folosește Qu (sorg fiert) și Jiumu (starter de zaharificare pentru fermentație, care conține mucegai, drojdie și bacterii), să fermenteze amidonul (zaharide) hidrolizate, mai apoi, la distilare se capătă etanolul, care este învechit și amestecat (cupajat cu condimente). După marunțire-zdrobirea grânelor fermentarea va urma prin metoda solidă (dospirea) și metoda lichidă. Fermentarea în stare solidă a boabelor pure de sorg, orz, porumb și altele are loc în pivnițe în vase deschise de lemn, ceramică, inox, iar apoi distilate în acool original, 70-85 de grade. Urmează depozitarea pe termen lung cu învechire în vase de lemn, ceramica, inox și ambalat în garafe de porțelan, faianță, sticlă. Conform diferitelor stiluri de măiestrie, aromă și gust ale băuturii, se deosebim în total cca 10 tipuri de arome: ușoară, evidentă, de sos, mixtă, medicinală, de susan, de feng etc. Același stiluri se păstrează și la lichioruri obținute prin metoda lichidă, doar ca fermentarea la cereale se realizează în amfore de ceramică, vase de inox în semifabricat lichid dozat cu enzime de zaharificare și drojdie uscată. În stare lichidă distilarea este cu un randament mai mare și distilatul este maturat conform procedurii deja descrise. Există și metoda mixtă: lichior obținut din orez în adaos cu sorg ca starter de zaharificare în stare solidă, urmând fermentarea în stare lichidă și supus distilării și maturării. În provincia coastei de Est Zhejiang sunt varietăți de vin maturate zeci de ani în ceramică incrustate cu flori, tip: Huadiao jiu, Shaoxing jiu – cu ingrediente aromatice și tincturale.

Concluzii: 1. Baijiu chinezesc are o istorie lungă unică catalogat ca unul dintre primele 6 din lume, obținut prin metode de fermentare cu microflora materiei prime, distilare, complexitatea diferitor condimente, bun aperitiv, care activează sângele, elimină oboseala, lipidele și colesterolul.

2. Huangjiu, preparat prin amestecarea boabelor fierte, inclusiv orez, mei, sorg este un vin galben, consumat în mod obișnuit cald, deoarece se simte bogăția compușilor de aromă - vara consumat dulce, ca regulă, cu conținut de alcool 8%-20%. Vinul de orez Shaoxing de tip Liaojiu este tot un huangjiu folosit în bucătărie, popular în China și Taiwan.

Conducător științific: *conf.univ., dr. Liviu VACARCIUC*

CARACTERIZAREA STRUCTURII ȘI EVALUAREA VOLUMULUI UNUI ARBORET PARCURS CU RĂRITURI DIN OCOLUL SILVIC GREENGOLD-EST

ION JOSAN

student, Facultatea de Silvicultură USV, România

Cercetările au fost efectuate pentru îndeplinirea a două obiective: 1 - analiza structurii unui arboret parțial derivat de carpen; 2 - caracterizarea tipului de răritură efectuată. Studiul s-a efectuat în Ocolul Silvic Green Gold - Est, Unitatea de producție 12 Iași - Sud, subparcela 144, unde a fost cercetat un arboret parțial derivat de carpen cu cvercinee și alte specii, pus în valoare în vederea comercializării, prin aplicarea de rărituri.

Suprafața experimentală, de 0,18ha (60x30m) a fost delimitată cu ruleta și cu o linie de vopsea albă aplicată pe arborii de limită. Fiecare arbore a fost numerotat și poziționat. Pentru fiecare arbore s-au înregistrat următoarele caracteristici biometrice: numărul curent, specia, diametrul de bază, poziția Kraft, înălțimea totală și înălțimea elagată, clasa de calitate. Toate datele de teren au fost înregistrate și apoi prelucrate în fișiere Excel. Rezultatele obținute pot fi concluzionate în cele ce urmează:

- Din totalul de 192 de arbori inventariați au fost marcați 38, astfel că după intervenție vor rămâne 154 de exemplare.

- Compoziția calculată după numărul de arbori diferă de cea calculată în funcție de suprafața de bază sau volum și nu se modifică după intervenție, deoarece arboretul are o structură deja derivată (este un arboret carpinizat).

- Parametrii de calcul ai răriturii indică o răritură mixtă și de intensitate moderată.

- Repartiția arborilor pe categorii de diametre indică o asimetrie și o variabilitate mare, specifică arboretelor din zona șleaurilor de deal. Carpenul ocupă diametrele mici și medii iar qvercineele se distribuie în cele medii și superioare.

- Arborii marcați acoperă mai multe categorii de diametre fapt care confirmă caracterul **mixt** al răriturii.

- Pentru evaluarea volumului lemnos s-a folosit metoda ecuației volumului fiind calculate volumele pe specii pentru situația inițială, pentru arborii marcați și pentru arborii rămași.

În urma analizei arboretului parțial derivat de carpen, parcurs cu o răritură în primăvara acestui an, am desprins următoarele concluzii:

- intensitatea calculată în funcție de toate cele trei elemente (N, G, V), este moderată spre forte (17-20%), fiind puțin peste limitele recomandate de normele tehnice pentru formațiuni de șleau, dar adaptată pentru un arboret parțial derivat pe bază de carpen;

- prin faptul că s-au extras arbori din majoritatea categoriilor dimensionale răritura are un caracter mixt;

- lucrarea efectuată nu reușește să scadă ponderea de participare a carpenului în compoziția generală;

- compoziția calculată după numărul de arbori, suprafața de bază sau după volum rămâne aproximativ aceeași după intervenție;

Conducător științific: șef lucrări dr. Daniel AVĂCĂRIȚEI

DINAMICA STRUCTURII ARBORETELOR DIN CADUL OCOLULUI SILVIC ȘOLCANI ÎN PERIOADA ANILOR 2007 - 2017

ALEXEI DAMIAN

student, Facultatea Horticultură, UASM

În Republica Moldova, când indicele de împădurire este destul de redus (11,7%), este indiscutabil necesară sporirea suprafeței fondului forestier în măsura posibilității, dar și gospodărirea judicioasă a celui existent prin sporirea calitativă a structurii arboretelor și pădurilor în ansamblu.

Astfel se pune problema organizării procesului de bioproducție în modul cel mai rațional din punctul de vedere ecologic, economic și silvicultural al fondului forestier. Gospodărirea judicioasă a pădurilor nu poate fi asigurată numai prin lucrări de proiectare prin Amenajamente, dar e nevoie și de controlul periodic al aplicării Amenajamentului, dar și Analiza gospodării fondului forestier la lucrările de reamenajare a pădurilor.

Scopul lucrării de a studia modul de gospodărire a fondului forestier al Ocolului Silvic Șolcani pe perioada anilor 2007 – 2017, aprecierii modului de gospodărire în urma analizei cantitative și calitative al fondului forestier și dinamicii caracteristicilor structurale a fondului forestier. De asemenea se vor studia rezultate pozitive și negative în gospodărirea fondului forestier în perioada propusă.

Lucrarea a fost efectuată în Ocolul Silvic Șolcani Întreprinderea pentru Silvicultură Soroca.

Obiect de studiu a servit Ocolul Silvic Șolcani Întreprinderea pentru Silvicultură Soroca.

Rezultate obținute:

1. Analizând dinamica structurii arboretelor din cadrul Ocolului Silvic Șolcani în perioada anilor 2007 – 2017 s-a constatat că:

- suprafața ocolului silvic a sporit de la 3715,8 ha la 3751,0 ha, iar suprafața acoperită de pădure a sporit cu 3% de la 3346,0 ha la 3457,0 ha;

- în urma aplicării lucrărilor de regenerare s-a modificat compoziția arboretelor din cadrul ocolului silvic evoluând spre compoziția-țel de la 36SC 28ST 8GO 6CA 5FR 3PI 3PIN 10DT 1DM în 2007 la 37SC 27ST 7GO 6CA 5FR 4PI 2PA 1DR 10DT 1DM în 2017. Compoziția-țel spre care trebuie să tindă arboretele din acest ocol silvic este 72ST 11GO 3FR 1TE 2CA 7CI 1PA 1JU 2DT;

- ca factor negativ s-a înregistrat diminuarea suprafeței ocupate de cvercete cu 16,99 ha de la 1200,9 ha în anul 2007 la 1183,91 ha în anul 2017;

- nu s-a înregistrat sporirea clasei medii de producție de la amenajamentul anterior care constituie 3,7. Analizând dinamica clasei medii de producție pentru cvercete, s-a redus clasa medie de producție la stejar de la 3,3 în anul 2007 la 3,4 în anul 2017. Concomitent în perioada dată a sporit clasa medie de producție pentru gorun de la 3,1 în anul 2007 la 2,9 în anul 2017.

- consistența medie a arboretelor a sporit de la 0,74 la 0,75, iar consistența optimă spre care trebuie să tindă arboretele ocolului silvic constituie 0,85;

- normalizarea distribuției arboretelor pe clase de vârstă din SUP A a avut o dinamică pozitivă a anormalității constituind în anul 2007 - 39%, iar în anul 2017 – 49%;

- ca rezultat negativ pentru fondul forestier constatăm sporirea suprafeței arboretelor brăcuite și degradate cu 36,9 ha, concret de la 374,2 ha la 411,1 ha. Cu 11% s-a redus suprafața speciilor provenite din sămânță și lăstar, în schimb cu 2% a sporit vitalitatea normală a speciilor, cu toate că specii cu vitalitate viguroasă nu au fost înregistrate;

- cu 200,6 ha (5%) s-a înregistrat reducerea arboretelor natural fundamentale;

- la amenajarea pădurilor din anii 2007 și 2017 apare diferență între bonitatea stațională și productivitatea arboretelor de - 40% și 33%, situație ce ne vorbește de rezerve în sporirea productivității arboretelor din acest ocol silvic.

2. Pentru îmbunătățirea stăruții pădurilor, se recomandă respectarea:

- planurilor tăierilor de produse principale, tăierilor de conservare și lucrărilor de reconstrucție

ecologică;

- planul lucrărilor de îngrijire și planul lucrărilor de regenerare (împăduriri și completări;
- de sporit calitatea lucrărilor de ajutorarea regenerării naturale în cvercete;
- este necesar să se respecte intensitatea și periodicitatea lucrărilor de îngrijire a arboretelor;
- pentru o reușită bună a culturilor silvice este nevoie de respectarea tehnologiilor de împădurire, a compozițiilor țel de împădurire și efectuarea lucrărilor de îngrijire a culturilor silvice.

Conducător științific: asist. univ., Alexandru CHETREAN

CZU: 663.221

TEHNOLOGII INTENSIVE CU IMPACT ÎN CALITATEA VINURILOR ALBE NATURALE

ALINA ROTARI

studentă, Facultatea Horticultură, UASM

Domeniul studiat se referă la ramura vitivinicolă și cea a industriei alimentare, în special la producerea vinurilor naturale albe și tehnologiile de intensificare la producerea acestor vinuri.

O tehnologie de intensificare este procesul de sortare a bobitelor, el influențează la obținerea mustului de o calitate înaltă. Acest procedeu se efectuează cu ajutorul mașinii de sortare optică "Techik", care este proiectată pentru a sorta automat materialul defect, poate recunoaște culoarea, dimensiunea și forma obiectelor, poate compara obiectele cu criteriile de acceptare/respingere definite de utilizator pentru a identifica și elimina produsele defecte și materialele străine din linia de producție, cu scopul de a separa produsele de diferite grade și tipuri de materiale.

Limpezirea prin flotare la rândul ei la fel face parte din tehnologiile de intensificare a producerii vinurilor albe naturale. Limpezirea mustului este o parte integrantă a producției de vin alb și implică îndepărtarea particulelor care cauzează turbiditate. Cea mai simplă formă de clarificare a mustului este așezarea, deoarece nu necesită echipament sau pregătire specializată și, prin urmare, atrage un public larg. Flotația, totuși, oferă numeroase alte avantaje în comparație cu așezarea. Progresele în tehnologia de flotare au condus la interesul la nivel mondial și la o acceptare crescândă a acestei tehnici. Flotarea este o metodă rapidă de limpezire a mustului care poate duce la must limpezit fără a fi nevoie de răcire. În timpul flotației, gazul este injectat în partea de jos a rezervorului, iar solidele se ridică în partea de sus a rezervorului, lăsând suc clarificat dedesubt.

O altă tehnologie de intensificare este folosirea drojdiilor selecționate. Adăugând drojzii de cultură înseamnă, de fapt, să realizăm o fermentație controlată și să înlăturăm incertitudinea, să obținem un randament bun, să știm cât va dura vinificația și să avem garanția ca vom obține un vin la parametrii doriți. Vorbim despre situațiile în care temperaturile scăzute încetinesc, prelungesc fermentația sau chiar o opresc mai repede decât este cazul, determinând apariția unor defecte de culoare, gust, miros și concentrație alcoolică. Putem contracara aceste efecte prin adăugarea de drojzii selecționate – **acestea pot accelera sau chiar reporni fermentația alcoolică.**

În concluzie, putem menționa:

1. Calitatea vinurilor albe depinde de tehnologia aplicată în producerea lor.
2. Utilizarea enzimelor pentru limpezire va reduce considerabil perioada și va oferi rezultate mai eficiente.
3. Sușele de levuri selecționate va oferi vinurilor buchet complex de arome evidențiind aromele de soi.
4. Tehnologia intensivă de producere a vinurilor chiar dacă este mai costisitoare își merită investiția deoarece oferă posibilitatea de obținere a vinurilor demne de a fi apreciate cu medalii de aur.

Conducător științific: conf. univ., dr. Liviu VACARCIUC, lector univ., dr. Mariana GODOROJA

COMBATAREA PRIN CHIMIOTERAPIE A CIUPERCILOR DIN GENUL *MONILINIA*, LA SPECIILE POMOIDEE ȘI PRUNOIDE DE POMI FRUCTIFERI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

MIHAI CUCIUC

student, Facultatea Horticultură, UASM

Genul *Monilia* include peste 10 specii de ciuperci superioare neperfecte, încadrate sistematic în clasa *Deuteromycetes*, ordinul *Hyphales*, familia *Mucedinaceae*, care atacă speciile *Pomoidee* și *Prunoidee* de pomi fructiferi, cauzând putregaiul brun al fructelor și arsura moniliană a lăstarilor, florilor, ovarelor, frunzelor. Corpul vegetativ al ciupercilor *Monilia* spp. este un miceliu multicelular, hialin, endoparazit, cu fructificația asexuată adunată în sporodohii albi-gălbui-cenușii pe organele aracate.

În Republica Moldova ciupercile din genul *Monilia* au fost semnalate și descrise pe toate speciile de pomi fructiferi, după cum urmează: la *Malus domestica* Borkh., *Pyrus sativa* (Lam. et DC.) și *Cydonia oblonga* Mill. – speciile *Monilia fructigena*, *Monilia cydoniae*, *Monilia linhartiana*; la *Prunus domestica* L., *Armeniaca vulgaris* Lam., *Piersica vulgaris* Mill., *Cerasus avium* (L.) Monch. Meth. și *Cerasus vulgaris* L. – speciile *Monilia laxa* și *Monilia cinerea*, mai rar *Monilia fructigena*.

Monilioza pomilor fructiferi este favorizată de perioade prelungite cu ploii și temperaturi relativ joase la începutul vegetației, dar și de umiditate înaltă a aerului, distrugerea integrității fructelor, persistența îndelungată a picăturilor de apă pe fructe în a doua parte a perioadei de vegetație. Urmare a cultivării unui sortiment mare de soiuri sensibile la atacul ciupercilor din g. *Monilia*, precum și adaptării agenților patogeni la unele produse de uz fitosanitar omologate, pagubele cauzate de monilioză continuă să fie considerabile.

Necesitatea reducerii pierderilor de recoltă pune la ordinea zilei problema elaborării unor măsuri eficiente de combatere a moniliozei, cu administrarea unui număr minim de tratamente, determinarea corectă a termenelor de efectuare a tratărilor la plante, folosirea fungicidelor cu eficacitate înaltă, lărgirea sortimentului de substanțe active cu acțiune fungicidă împotriva ciupercilor care provoacă monilioza pomilor fructiferi. În acest context, testarea unor noi produse de uz fitosanitar împotriva ciupercilor *Monilia fructigena*, *Monilia laxa*, *Monilia cinerea* la măr, prun, cireș și vișin a fost obiectivul de bază al cercetărilor efectuate de noi.

Rezultatele experimentale obținute ne permit să menționăm că diferențele în caracteristica anamorfei și telemorfei speciilor din genul *Monilia*, cunoscute în Republica Moldova ca agenți patogeni ai moniliozei pomilor fructiferi, constau în culoarea sporodohiilor, forma, dimensiunile și culoarea sporilor.

Eficacitatea biologică a tratamentelor cu fungicidul Violis, SC împotriva ciupercii *Monilia fructigena* la măr, în doza de 1,5 l/ha, a fost la nivelul variantei etalon (Cobresal 350 SC – 1,5 l/ha) și peste nivelul etalonului în doza de 2,0 l/ha. La prun, împotriva ciupercilor *Monilia laxa* și *Monilia cinerea*, eficiența biologică a preparatului Kupromacs 840 DF în doza de 2,5 kg/ha a fost la nivelul etalonului (Cobresal 350 SC – 1,5 l/ha), iar în doza de 3,0 kg/ha peste nivelul variantei etalon.

La cireș și vișin eficiența biologică a preparatului Miravis 200 SC împotriva ciupercii *Monilia laxa* a fost sub nivelul variantei etalon (Chorus 50 – 0,75 kg/ha) în doza de 0,23 l/ha și la nivelul variantei etalon în doza de 0,3 l/ha, iar împotriva speciei *Monilia fuctigena* la nivel de etalon atât în doza de 0,38 l/ha, cât și în doza de 0,5 l/ha.

În baza rezultatelor obținute, preparatele Violis, SC (1,5-2,0 l/ha), Kupromacs 840 DF (2,5-3,0 kg/ha) și Miravis 200 SC (0,3-0,5 l/ha) pot fi incluse în sistemele integrate de protecție a plantațiilor de măr, prun, cireș și vișin, în calitate de fungicide pentru combaterea moniliozei, în dozele menționate mai sus, două tratamente într-o perioadă de vegetație.

Conducător științific: conf.univ., dr. Sergiu BĂDĂRĂU

ELEMENTELE COMBATERII INTEGRATE A BOLILOR ÎN PLANTAȚII VITICOLE CU SOIURI REZISTENTE LA *PLASMOPARA VITICOLA* (BERK. & CURT.) BERL. & DE TONI

VASILE DODON

masterand, Facultatea Horticultură, UASM

Agrobiocenoza viticolă constituie un climat deosebit de favorabil pentru dezvoltarea unor micoze extrem de periculoase, care nefiind combătute pot compromite în totalitate producția de struguri. Datorită caracterului multianual, în plantațiile viticole, pe parcursul anilor de exploatare se formează o agrobiocenoză specifică, în care datorită monoculturii sporește gradul de atac cu bolile criptogamice și nivelul pierderilor cauzate de microorganismele care provoacă aceste boli. În acest context, în plantațiile viticole cu soiuri sensibile la bolile cheie, necesitatea micșorării pierderilor de recoltă argumentează problema elaborării unor sisteme eficiente de măsuri profilactice și terapeutice, care ar stopa dezvoltarea ciupercilor *Plasmopara viticola*, *Uncinula necator* și *Botrytis cinerea*, dar și nocivitatea lor, cu un număr cât mai mic de tratamente chimice.

Problema bolilor nu dispare în plantațiile viticole și în cazul cultivării soiurilor rezistente la atacul ciupercii *Plasmopara viticola*, deoarece în lipsa numeroaselor tratamente împotriva manei viței-de-vie, capătă o dezvoltare puternică antracnoza (*Gloeosporium ampelophagum*), excorioza (*Phomopsis viticola*) și brenerul (*Pseudopeziza tracheiphila*), care pot cauza pierderi de struguri la nivelul bolilor cheie. În acest context, apare necesitatea elaborării unor scheme de protecție a plantațiilor cu soiuri noi, în funcție de caracteristica imunologică a acestora. Eficiența metodei chimice de combatere a bolilor în plantațiile cu soiuri noi (Codreanca, Moldova, Mecita, Arcadia, Presentabil ș.a.) determină necesitatea testării unor scheme de protecție, eficiente atât împotriva ciupercilor *Plasmopara viticola* și *Uncinula necator*, cât și împotriva ciupercilor *Gloeosporium ampelophagum*, *Phomopsis viticola*, *Pseudopeziza tracheiphila*.

În contextul celor menționate, scopul cercetărilor efectuate de noi a fost elaborarea unor scheme de protecție integrată a plantațiilor viticole cu soiuri noi, rezistente la obiectele nocive cheie, în care însă au o dezvoltare puternică boli din eșalonul doi (antracnoza, excorioza, rujeola etc.). Condițiile climaterice în perioada de vegetație a anului 2021, în zona centrală a Republicii Moldova, au fost foarte favorabile pentru dezvoltarea unui spectru larg de microorganisme fitopatogene, agenți patogeni ai bolilor infecțioase.

Evidențele gradului de atac cu boli la soiurile Arcadia și Mecita pun în evidență necesitatea combaterii fâinării și putregaiului cenușiu al strugurilor. Împotriva antracnozei și brenerului, la soiurile Codreanca, Moldova și Presentabil, a fost mai eficientă schema 1 de protecție, în care primele două tratamente s-au făcut cu produse cuprice (Bouillie Bordelaise și Oxide, WP). Împotriva excoriozei, manei și fâinării, la soiurile Codreanca, Moldova și Presentabil, eficiența biologică a tratamentelor după schema 1 a fost la același nivel ca și în schema 2. În schemele de protecție a soiurilor Arcadia și Mecita este necesar de a fortifica lupta împotriva fâinării și putregaiului cenușiu prin includerea tratamentelor cu produse *antioidium* și *botriticide* (Impact 25 SC, Eclipse 700 WP și Pyrus 400 SC).

În baza rezultatelor obținute, propunem producătorilor de struguri (soiurile Codreanca, Moldova, Presentabil), utilizarea schemei de protecție care include 4 tratamente, după cum urmează: Bouillie Bordelaise – 5,0 kg/ha; Amistar Xtra 280 SC – 0,75 l/ha + Oxide, WP – 3,0 kg/ha; Bouillie Bordelaise – 5,0 kg/ha + Impact 25 SC – 0,15 l/ha; Oxide, WP – 3,0 kg/ha + Pyrus 400 SC – 2,5 l/ha. Producătorilor de struguri (soiurile Arcadia și Mecita) le propunem schema de protecție care include 4 tratamente, după cum urmează: Bouillie Bordelaise – 5,0 kg/ha; Amistar Xtra 280 SC – 0,75 l/ha + Oxide, WP – 3,0 kg/ha; Bouillie Bordelaise – 5,0 kg/ha + Eclipse 700 WP – 1,5 kg/ha; Impact 25 SC – 0,15 l/ha + Pyrus 400 SC – 2,5 l/ha.

Conducător științific: conf.univ., dr. Sergiu BĂDĂRĂU

CIUPERCI NEPERFECTE, PARAZITE PE POMII DE *MALUS DOMESTICA* BORKH. ȘI COMBATERA INTEGRATĂ A LOR ÎN ZONA DE NORD A REPUBLICII MOLDOVA

NATALIA MUNTEAN

masterand, Facultatea Horticultură, UASM

În plantațiile de măr, drept factor limitativ al productivității și eficienței economice, intervine microflora fitoparazită eucariotă, inclusiv o serie de specii de ciuperci neperfecte (*Fusicladium dendriticum*, *Oidium farinosum*, *Monilia fructigena* și *Phyllosticta mali*), care reclamă în fiecare an tratamente chimice costisitoare. Sporirea gradului de atac al pomilor se datorează perturbării echilibrului bioecologic natural și apariției unor forme de agenți patogeni, rezistenți la fungicide, precum și efectului monoculturii, care creează condiții favorabile pentru instalarea și permanentizarea microflorei fitoparazite, proporțional cu vârsta plantației. Necesitatea micșorării pierderilor pune la ordinea zilei problema elaborării unor măsuri care ar diminua dinamica dezvoltării și nocivitatea bolilor cauzate de ciupercile neperfecte cu un număr minim de intervenții chimice și perfecționării sistemelor integrate de protecție a plantațiilor de măr în funcție de caracteristica imunologică a soiurilor cultivate.

Reieșind din cele menționate, scopul cercetărilor a fost determinarea rezistenței la atacul cu ciupercile *Fusicladium dendriticum*, *Oidium farinosum*, *Monilia fructigena* și *Phyllosticta mali* pe fond infecțios natural a soiurilor Renet Simirencu și Golden Delicious, Florina și Prima, Granny Smith și Gala Royal, dar și determinarea eficienței biologice a sistemelor de protecție integrată a plantațiilor cu soiurile menționate, în zona de nord a țării noastre.

Experiențele au fost realizate în plantații cu scheme de plantare în funcție de soi, sistemul de întreținere a solului – ogor negru și înțelinire, irigarea prin picurare. Determinarea rezistenței soiurilor la atacul ciupercilor neperfecte s-a făcut după Ivașcu, Antonia (2009). Pentru protecția pomilor în parcelele experimentale a fost utilizat sistemul cu 12 tratamente chimice la soiurile sensibile (Renet Simirencu, Golden Delicious, Granny Smith și Gala Royal) și cu 7 tratări la soiurile noi, cu rezistență de tipul Vf₁ la rapăn (Florina și Prima). Evidențele pentru determinarea gradului de atac cu ciupercile *Fusicladium dendriticum*, *Oidium farinosum*, *Monilia fructigena* și *Phyllosticta mali*, precum și a eficienței biologice a schemelor de protecție utilizate, s-au efectuat prin metode acceptate în cercetările fitopatologice.

În zona de nord a țării, condițiile climaterice în anul 2021 au fost foarte favorabile pentru declanșarea și evoluția procesului patologic cauzat de ciupercile neperfecte, parazite pe pomii de măr.

Rezultatele aprecierii rezistenței comparative a unor soiuri de măr la atacul ciupercilor neperfecte pe fondul infecțios natural, arată o diferență esențială, după cum urmează:

- la atacul de *Fusicladium dendriticum* au fost imune soiurile Prima și Florina, sensibile – soiurile Granny Smith și Gala Royal, cu sensibilitate înaltă – soiurile Renet Simirencu și Golden Delicious

- la atacul de *Oidium farinosum* au fost relativ rezistente soiurile Prima și Granny Smith, sensibile – soiurile Golden Delicious, Gala Royal și Florina, cu sensibilitate înaltă soiul Renet Simirencu

- la atacul de *Monilia fructigena* a fost relativ rezistent Granny Smith, sensibile – soiurile Golden Delicious, Gala Royal, Prima și Florina

- la atacul de *Phyllosticta mali* și *Phyllosticta briardi* a fost relativ rezistent Granny Smith, sensibile soiurile Prima și Florina, Renet Simirencu și Golden Delicious.

Rezultatele experimentale obținute ne permit să menționăm că sistemele de protecție a plantațiilor de măr, diferențiate în funcție de rezistența soiurilor la bolile cheie, a asigurat o eficiență biologică înaltă a tratamentelor împotriva rapănului, făinării, filostictozei și moniliozei. În lipsa tratamentelor împotriva ciupercii *Fusicladium dendriticum*, a avut o dezvoltare puternică ciuperca *Phyllosticta mali*, a devenit reală necesitatea tratamentelor pentru prevenirea căderii premature a frunzelor la soiurile Florina și Prima.

În baza rezultatelor experimentale obținute, propunem producătorilor de mere din zona de nord a Republicii Moldova utilizarea pentru combaterea ciupercilor neperfecte, parazite pe măr a schemelor cu 12 tratamente pentru soiurile sensibile la *Fusicladium dendriticum* și *Oidium farinosum* și cu 7 la soiurile care posedă gena Vf₁.

Conducător științific: conf.univ., dr. **Sergiu BĂDĂRĂU**

CZU: 634.8

TERROIR – ACTUALITATE ȘI PERSPECTIVĂ

OLGA MOGÎLDEA, CORNELIA VOINESCO
doctorande, Facultatea Horticultură, UASM

Folosit pe scară largă în ramura vitivinicolă, terroir-ul se referă la elementele distinctive ale unei regiuni care fac vinurile sale unice, distincte și tipice locului.

Teroir-ul poate fi definit ca un ecosistem cultivat interactiv, într-un loc dat, incluzând clima, solul și vița de vie. (C. van Leeuwen,2022)

Conceptul de terroir a evoluat în viticultura europeană de-a lungul mai multor secole. Acesta oferă o legătură între caracteristicile senzoriale ale vinului, așteptările consumatorilor și condițiile ecologice de cultivare a viței de vie. Globalizarea comerțului cu vin, a dus la sporirea producției în țările lumii noi punându-se accent pe vinurile de soi și brand, dominația companiilor mari și adoptarea unor tehnologii de producție cu costuri reduse, punând o presiune semnificativă asupra producătorilor de vin de terroir.

Conceptul de terroir este fundamental pentru țările vitivinicole din Lumea Veche, inclusiv Franța, Spania, Italia, Germania ș.a. În Franța, categoria *Appellation d'Origine Controllee* (AOC), este cea mai veche și mai strictă din sistemul european de marcarea a originii. Aceasta a fost stabilită în 1935 pentru a traduce noțiunii de terroir. Acest sistem autentifică mai degrabă originea decât soiul de struguri și tehnologia de vinificare, cu scopul de a garanta unicitatea vinurilor dintr-o regiune.

Se discută validarea și relevanța conceptului de terroir pentru sectorul vitivinicol, care se confruntă cu provocări asociate cu menținerea competitivității internaționale, sustenabilitatea mediului, schimbările climatice și modificarea așteptărilor consumatorilor. (P. Clingeleffer, 2014)

Deoarece terroir-ul implică mulți factori, legați atât de plantă, cât și de mediul înconjurător, terroir-ul trebuie studiat printr-o abordare pluridisciplinară. Expresia terroir-ului poate fi optimizată printr-un management adecvat al culturii viței de vie. (C. van Leeuwen, 2022)

Având în vedere necesitatea de a preveni confuzia între definiția descriptivă a „terroir” și definiția legală a unei indicații geografice, Adunarea generală a Organizației Internaționale a Viei și Vinului (OIV) a decis de a adopta definiția mai largă a utilizării descriptive a termenului de “terroir” în viticultură și enologie prin Rezoluția OIV 333/2010. Conform acestei rezoluții „Terroir-ul vitivinicol este un concept care se referă la o regiune în care se dezvoltă cunoașterea colectivă a interacțiunilor dintre mediul fizic și biologic identificabil și practicile viticole aplicate, oferind caracteristici distinctive pentru produsele originare din această regiune. Terroir-ul include solul, topografia, clima, caracteristicile de peisaj și caracteristici de biodiversitate specifice”.

Rezoluția OIV notează că conceptul de terroir nu trebuie confundat cu definiția legală a unei indicații geografice (IG) utilizată pentru a descrie regiunilor de producție vitivinicolă (Rezoluția OIV 333/2010), care sunt obligatorii din punct de vedere juridic la nivel internațional atât în Lumea Veche cât și cele din Lumea Nouă.

Conducători științifici: conf. univ., dr. **Gheorghe NICOLAESCU**, lector univ., dr. **Mariana GODOROJA**

SPECIFICUL VALORIFICĂRII PRODUSELOR DE VÂNAT (MISTREȚ) DIN CADRUL ÎNTREPRINDERII PENTRU SILVICULTURĂ CĂLĂRAȘI

IGOR MOGÂLDEA

masterand, Facultatea Horticultură, UASM

În ultimii douăzeci de ani, pe plan mondial, se pune deja accentul pe dezvoltarea produselor forestiere altele decât lemnul, ca surse alternative de venit pentru micii întreprinzători și pentru familiile cu venituri mai mici care se ocupă cu exploatarea forestieră, considerându-se în același timp și un mijloc de dezvoltare a mediului rural.

Scopul prezentei lucrări constă în evidențierea dinamicii utilizării produselor de vânat (mistreț – *sus scrofa*) din cadrul Întreprinderii de stat pentru silvicultură Călărași, în baza materialelor prezentate de către angajații întreprinderii, în vederea elaborării și fundamentării măsurilor necesare de aplicat privind dezvoltarea acestui sector pentru viitor.

Obiectivul lucrării poate fi definit prin analiza datelor privind utilizarea produselor de vânat (mistreț – *sus scrofa*) din cadrul Întreprinderii de stat pentru silvicultură Călărași, stabilirea posibilităților de dezvoltare a acestui sector important în acumularea de resurse financiare necesare dezvoltării durabile a fondului forestier.

Lumea animală, ca un component de bază al biocenozelor naturale, joacă un rol important în menținerea echilibrului ecologic. Un șir de specii de animale servesc drept surse pentru obținerea unor materii prime industriale, medicinale, produselor alimentare și altor valori materiale, necesare pentru satisfacerea populației și ale economiei naționale, alte specii sunt utilizate în scopuri științifice, cultural-educative și estetice.

Pe teritoriul României și Republicii Moldova de azi, vânătoarea se practică din cele mai vechi timpuri. Urme ale vânătorii și ale oaselor animalelor vâdate în așezămintele din epoca de piatră, inscripțiile pe pietre de înmormântare sau picturile cu animale din peșteri demonstrează că oamenii s-au îndeletnicit cu vânatul de mii de ani. În perioada mezolitică, carnea sau craniile de animale erau folosite pentru fabricarea de bijuterii și situri de înmormântare, iar arcul a început să devină o unealtă comună de vânătoare pentru toate tipurile de vânat.

Astăzi, în Republica Moldova, *vânatul* este un bun public, indiferent de forma de proprietate asupra terenurilor în care acesta își exercită funcțiile sale ecobiologice. Este protejat de Stat prin setul de legi și acte normative. Dobândirea vânatului se permite numai în limitele termenilor stabiliți prin Lege pentru fiecare specie de vânat prin eliberarea autorizațiilor speciale de către autoritățile de resort.

Întreprinderea pentru Silvicultură Călărași administrează pădurile și terenurile forestiere din zona Codru, în centrul Podișului Central Moldovenesc. Administrativ se află în teritoriul raioanelor Călărași și parțial Strășeni și Orhei. Pădurile și terenurile constituente ale fondului forestier al Întreprinderii pentru Silvicultură Călărași, situate în limitele sus amintite sunt gospodărite prin intermediul a patru ocoale silvice: Hârjauca, Bravicea, Vărzărești și Călărași.

Media anuală a numărului de mistreți în cadrul Întreprinderii pentru Silvicultură Călărași pentru perioada 1993-2008 a constituit 33 mistreți. Cei mai mulți mistreți, mediu anual au fost estimați în Ocolul Silvic Bravicea și Ocolul Silvic Hârjauca, câte 10 mistreți ce constituie câte 30,3% din media anuală pe întreprindere. Cei mai mulți mistreți, 48 la număr, au fost identificați în anul 1995, ce depășește media anuală de 1,5 ori.

Conform gradului II și III de bonitate, integral pe Întreprinderea pentru Silvicultură Călărași, mistreții era indicat să fie răspândiți mediu anual, în limitele de la 319 până la 416 mistreți. În realitate, au fost estimați doar 33 mistreți, mediu anual, cu 286 mistreți mai puțin sau doar 10,3% din efectivul optim.

Conducător științific: *conf.univ., dr. Dionisie BOAGHIE*

EVOLUȚIA STĂRII DE SĂNĂTATE A PĂDURILOR DIN CADRUL ÎNTEPRINDERII PENTRU SILVICULTURĂ SOROCA ÎN PERIOADA 2007-2017

ION EFROS

masterand, Facultatea Horticultură, UASM

Activitatea de evaluare și supraveghere a stării de sănătate a pădurilor, efectuarea unor cercetări științifice cu caracter interdisciplinar de evaluare și cuantificare a efectului principalilor factori ce acționează asupra stării ecosistemelor forestiere stau la baza elaborării unor programe speciale pentru redresarea, menținerea și îmbunătățirea stării arboretelor și a pădurii în ansamblu la scară globală, regională, națională și locală.

Unul din elementele principale în inventarierea arborilor a constituit defolierea arborilor. Defolierea reprezintă unul dintre cei mai importanți parametri și exprimă pierderea de frunze sau ace din coroana unui arbore comparativ cu un altul al cărui aparat foliar este complet (arbore de referință). Aceasta se estimează prin apreciere vizuală folosindu-se ca arbore de referință un arbore de aceeași specie cu frunziș complet situat în imediata vecinătate a locului de probă sau imagini foto aplicabile speciilor din fondul forestier al Republicii Moldova.

Scopul lucrării se referă la evaluarea stării de sănătate a pădurilor din cadrul Întreprinderii pentru silvicultură Soroca în baza datelor obținute în urma supravegherii stării pădurilor prin intermediul rețelelor de monitoring forestier național și european, în vederea elaborării și fundamentării măsurilor de gospodărire, redresare și prevenire a stărilor negative parvenite în cadrul fondului forestier.

Obiectivele cercetării au ca scop urmărirea funcționării sistemului de monitoring forestier, înregistrarea informațiilor privind evoluția spațială și temporală a stării pădurilor din cadrul întreprinderii, stabilirea principalelor cauze ale vătămării pădurilor și de evidențiere a sarcinilor și nivelurilor critice privind starea factorilor negativi declanșatori.

Conform bilanțului funciar și evidenței cadastrale la data de 01.01.2016, suprafața fondului forestier al Întreprinderii pentru Silvicultură Soroca constituia – 15408,0 ha, distribuită în raza a 5 raioane administrative (Soroca – 7612,0 ha, Drochia – 674,0 ha, Dondușeni – 82,0 ha, Șoldănești – 1777,0 ha și Florești – 5263,0 ha), gestionat de cele patru ocoale silvice componente ale entității silvice (Șolcani, Soroca, Cuhurești și Florești).

Din informația analizată, se constată, în general, o înrăutățire a stării arborilor din suprafețele de probă permanente pentru toate speciile inventariate începând cu anul 2015, atât pentru elementul de defoliere, cât și pentru decolorare.

Astfel, în perioada 2007-2017, proporția arborilor fără defoliere este în continuă variație. Se înregistrează o înrăutățire relativă a stării de sănătate a arborilor în perioada anilor 2015-2017, când proporția arborilor fără defoliere a oscilat de la 28,2% în anul 2017 până la 38,8% în anul 2016. În anul 2010 se atestă cea mai mare proporție pe deceniu a arborilor încadrați în categorie fără defoliere – 58,2%.

O situație similară se înregistrează în cazul decolorării. În anul 2017, doar 0,7% din arborii inventariați erau fără decolorare, pe când în anul 2010 acest indice ajungea la 67,5%.

În baza datelor prezentate, se constată o stare de sănătate a arborilor în toate clasele de vârstă relativ echilibrată pe parcursul perioadei de analiză. În anul 2017 arbori incluși în clasa I-a de vârstă fără defoliere și fără decolorare nu s-au înregistrat.

Se indică în continuare monitorizarea stării de sănătate a arborilor și arboretelor în baza datelor de monitoring forestier, lucru pentru care în ultimul deceniu s-a acordat o atenție insuficientă.

Conducător științific: conf.univ., dr. Dionisie BOAGHIE

**ДИНАМИКА БИОХИМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ КАЧЕСТВА ВИНОГРАДА
СОРТА ШАРДОНЕ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ РЕЛЬЕФА НАСАЖДЕНИЯ**

**DINAMICA INDICILOR BIOCHIMICI DE CALITATE A STRUGURILOR SOIULUI
CHARDONNAY ÎN FUNCȚIE DE RELIEFUL PLANTAȚIEI**

**ANDREI KIMAKOVSKI, CORNELIA VOINESCO,
OLGA MOGÎLDEA, VALERIA PROCOPENCO**
doctoranzi, Facultatea Horticultură, UASM

Виноградное растение, как и любой другой растительный организм, испытывает на себе сильное влияние разнообразных экологических и антропогенных факторов. Однако, кроме общей закономерной реакции на них, виноградное растение имеет свои ярко выраженные специфические особенности. Так, экологические условия определяют направление использования продукции винограда, другими словами, — его специализацию, а, следовательно, его макро- и микроразнообразие размещения, сортовое районирование, способы культуры, тип и марку вина и многое другое. Все это породило крылатую фразу: «Виноград и вино — это продукт местности». С учетом этого виноградари и виноделы всего мира этой проблеме придают исключительно важное значение, а изучению и разработке научных основ уделяют много внимания.

Пересечённый рельеф Молдовы со значительными перепадами абсолютных высот, преобладанием склоновых площадей различной формы, экспозиций и крутизны создающих в свою очередь многообразие климатических особенностей, а в совокупности со значительными почвенными вариациями, обусловили формирование многочисленных биоценозов.

В сельском хозяйстве формируются агроценозы. Выявление основных закономерностей их функционирования — одна из центральных научно — практических задач на современном этапе. Незнание этих особенностей или пренебрежение ими является одной из причин несоответствия потенциала культивируемых растений условиям среды обитания и, естественно, одной из причин формирования различного по величине и качеству урожая. Рельеф как одна из важнейших характеристик земли разносторонне влияет на сельскохозяйственное производство:

1. Создаёт физическую поверхность, на которой происходят все технологические процессы производства. От выравненности этой поверхности, её наклона относительно горизонтальной плоскости зависит способ освоения территории в виноградарстве.

2. Рельеф распределяет климатические ресурсы. Солнечная радиация, гидротермические ресурсы, ветровой режим варьируют в пространстве в зависимости от абсолютной и относительной высоты места, крутизны, протяжённости и экспозиции склонов. Это положение обуславливает распределение угодий и специфику технологий.

3. Рельеф характеризует структуру почвенного покрова, образуя в условиях развитого мезорельефа вертикальную его дифференциацию. Эти закономерности проявляются в чередовании генетических типов и подтипов почв по мере снижения абсолютной высоты, подобно тому, как сменяются почвы в направлении от полюса к экватору. Разная экспозиция склонов также способствует дифференциации почвенного покрова, а их крутизна и протяжённость в условиях ливневого характера осадков являются основными дозаторами эрозионных процессов.

4. От рельефа зависит увлажнение почвы, освещение, сток воды и т.д. Рост, плодоношение кустов винограда и качество винограда и вина в значительной степени изменяются в зависимости от того где посажен виноград, на ровной местности или на склоне, а если на склоне, то какой он экспозиции, крутизны и высоты над уровнем моря.

Conducători științifici: conf. univ., dr. Gheorghe NICOLAESCU, lector univ., dr. Mariana GODOROJA

**ДИНАМИКА БИОХИМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ КАЧЕСТВА ВИНОГРАДА
СОРТА КАБЕРНЕ СОВИНЬОН В ЗАВИСИМОСТИ ОТ РЕЛЬЕФА НАСАЖДЕНИЯ**

**DINAMICA INDICILOR BIOCHIMICI DE CALITATE A STRUGURILOR SOIULUI
CABERNET SAUVIGNON ÎN FUNCȚIE DE RELIEFUL PLANTAȚIEI**

**ANDREI KIMAKOVSKI, CORNELIA VOINESCO, ION DOSCA
OLGA MOGÎLDEA, VALERIA PROCOPENCO, GHEORGHE MAȚCU**
doctoranzi, Facultatea Horticultură, UASM

Топографические (орографические) факторы, влияющие на качественные показатели винограда:

- 1) Высота над уровнем моря
- 2) Экспозиция, направление участка по отношению к сторонам света
- 3) Крутизна склона.
- 4) Относительная высота – превышение на уровне тальвега.

Высота над уровнем моря оказывает влияние на температурный и влажностный режимы, так с повышением местности на 100 метров сумма эффективных температур за период вегетации снижается более чем на 100°C, а ГТК повышается на 0,1.

Таким образом с повышением абсолютной высоты снижается напряжённость температурного режима и как следствие динамика сахаронакопления и кислотопонижения.

Н. Недельчев и М. Кондарев для условий Болгарии, установили, что с увеличением высоты на 170 метров, средняя температура воздуха уменьшается на 1°C, а сахаристость ягод уменьшается на 1%. Исследования, проведённые в Италии на виноградниках, расположенных на склонах вулкана Этна, показали, что при высоте до 100 м. качество винограда практически не меняется. Однако с дальнейшим увеличением высоты содержание сахара постепенно уменьшается, а кислотность увеличивается. Например, на высоте 100 м. сахаристость винограда была 22.2%, то на высоте 500 м. только 17.3

В условиях Молдавии с увеличением высоты над уровнем моря температура снижается на 0,6-0,7°C, на каждые 100 м. Тогда как зимой падение температуры с увеличением абсолютной высоты, обычно происходит медленнее, или даже совсем может не быть. Высота над уровнем моря в Центральной зоне Молдавии не превышает 400-430 м. Кроме того, разница в высоте между участками виноградников не превышает 200-250 м. Следовательно, если учесть, что разница в температуре по высоте в Центральной Зоне Молдавии не превышает самой высокой и самой низкой точек в летнее время 2,4 С° а зимой почти отсутствует, то становится понятным, что на качественные показатели урожая виноградных насаждений, высота над уровнем моря в условиях Молдавии существенного влияния не оказывает, тогда как в других районах (Грузия, Армения, Узбекистан) это влияние явно выражено.

Из вышесказанного следует, что в условиях Республики Молдова, высота над уровнем моря и оказывает незначительное влияние на температурный (разница суммы эффективных температур не превышает 200-250 С°) и влажностный режим в период вегетации винограда.

Что касается зимнего периода, то перепады температур с изменением абсолютной высоты в это время незначительны и не могут повлиять на степень перезимовки виноградного растения.

Экспозиция склонов. Различают склоны северной, западной восточной и южной экспозиций. Для практических целей их объединяют в 2 группы: Тёплые склоны (Ю, ЮВ, ЮЗ, З) и холодные (С, СВ, СЗ, В)

В зависимости от экспозиции и крутизны склонов при размещении виноградников руководствуются следующим:

В северной природно-климатической зоне нужно осваивать под виноградники только тёплые склоны.

В Кодровой зоне лучше использовать покатые и сильно покатые склоны тёплой экспозиции под сорта различных сроков созревания, а склоны холодной экспозиции целесообразно занимать под сорта раннего и среднего срока созревания.

В Южной и Юговосточной зонах, под виноградники можно отводить склоны любых экспозиций и крутизны.

Среди экспозиций наиболее желательны для получения хороших показателей созревания урожая и вызревания лозы являются южные, юго – западные и юго – восточные. В частности, южные склоны весной получают больше солнечной радиации на 25-30%, а летом на 10-20% по сравнению с северными. В отношении водного режима, лучшими являются склоны северо-восточных экспозиций и хуже го-восточных.

Исследования П.Т. Болгарева (1969) показывают, что на склонах южных, юго-восточных и юго-западных экспозиций почвы быстрее прогреваются и ягоды быстрее созревают, здесь создаются условия более благоприятные для производства десертных вин.

В результате своих исследований М.И. Фисун (1977, 1982) установил, что вина со склонов являются более качественными и оцениваются на 0.5-0.7 баллов выше, чем с равнинных участков. Однако в засушливые годы созревание урожая на склонах несколько задерживается. Объясняется это следующим - увеличение напряжённости температурного режима без соответствующего обеспечения увлажнения виноградных растений отрицательно сказывается на формировании качественных показателей винограда. Недостаток влаги в почве отражается не только на урожае текущего года, но и на урожае последующих лет. Это происходит в результате преобладания процессов дыхания над процессами ассимиляции, т.е. преобладание энергозатратных реакций над энергонакопительными.

Большинство виноградников, дающих высококачественную продукцию, расположены на склонах гор или холмов. На склонах кусты меньше затевают друг друга. Склоны быстрее и сильнее прогреваются, особенно южные, юго-западные и юго-восточные. На склонах чаще встречаются лёгкие почвы, поэтому урожай получается хотя и меньший, но лучшего качества по сравнению с плато.

При размещении виноградников на склонах с различной экспозицией можно создать для них различные климатические условия.

В зависимости от экспозиции изменяются температурные условия и условия освещённости. Наиболее благоприятными являются склоны тёплые склоны, южных направлений.

Крутизна склона. Обеспеченность солнечной радиацией склонов различной крутизны и экспозиции оказывает существенное влияние на продуктивность винограда.

Известно, что виноградные кусты, выращенные на склонах, меньше страдают от заморозков, получают больше солнечной радиации, имеют лучший воздушный режим и меньше повреждаются грибковыми заболеваниями. Положительное влияние южной экспозиции склонов крутизной 8—30° на качество винограда выявлено в работах Н.П.Бузина (1952). Исследованиями показано, что на темп накопления сахара в винограде влияет и способ освоения площадей с уклоном. Сохранение естественного уклона склонов способствует накоплению большего количества сахара в ягодах (на 1,3-3,3%), чем устройство террас. Исследования, проведенные в Молдавии, на Кавказе и в Крыму показали, что сила роста, урожай винограда с куста на склонах южной экспозиции ввиду более низкой влагообеспеченности обычно ниже, однако качество продукции выше. В ягодах накапливается больше сахара, экстрактов и ароматических веществ. На склонах северной экспозиции сила роста куста и урожай с куста выше, но ягоды имеют более высокую кислотность.

В зависимости от крутизны склона изменяются условия произрастания кустов. Чем круче южный склон, тем больше кусты обеспечены теплом. Поэтому в зонах с недостаточной обеспеченностью теплом лучше выбирать для винограда более крутые склоны. Приход солнечной радиации с увеличением крутизны южного склона увеличивается. Эта

закономерность сохраняется почти в течение всего года.

На южных склонах, с увеличением крутизны улучшается освещённость растений. Тесную коррелятивную связь между светом и сахаристостью ягод установил Л.Н. Нечаев (1960), он указывает, что на сахаронакопление оказывает не столько сумма часов инсоляции, сколько её напряжение. За счёт солнечной энергии, указывает И.С. Шатилов (1970) формируется 9/10 урожая. Согласно исследованиям Л.П.Казанцевой, Т.В.Чечениной и др. с увеличением крутизны склона сахаристость ягод увеличивается.

На склонах юго-восточной и юго-западной экспозиций с увеличением крутизны приход радиации увеличивается с сентября по май, в летний период (июнь—август) наблюдается незначительное снижение радиации. Приход прямой солнечной радиации на восточные и западные склоны уменьшается с увеличением крутизны. С августа по май это уменьшение незначительно, но в июне-июле при увеличении крутизны с 10 до 30° приход радиаций на склоны за сутки уменьшается на 1,7 МДж/м². Особенно резко снижается приход прямой солнечной радиации с увеличением крутизны северо-западных, северо-восточных и северных склонов. В июле-августе с увеличением крутизны северных склонов с 10 до 30° потери прямой радиации за сутки составляют 3,4-6,3 МДж/м².

Наибольшее количество солнечной энергии по сравнению с горизонтальной поверхностью получают южные склоны. На южные склоны крутизной 15-30° в декабре и январе за сутки поступает прямой солнечной радиации в 2 раза, в ноябре-феврале в 1,5 раза больше, чем на горизонтальную поверхность. Весной различие между ними составляет 20-40%, летом — около 5-10 %, осенью – 25-60 %.

Восточные и западные склоны крутизной до 10° получают за сутки почти одинаковое с горизонтальной поверхностью количество радиации. На склоны северо-западной, северо-восточной и северной экспозиций любой крутизны приход прямой солнечной радиации всегда ниже, чем на горизонтальную поверхность. Склоны северной половины горизонта крутизной до 10° с апреля по сентябрь получают за сутки 80-96 % прямой радиации, поступающей на горизонтальную поверхность. С увеличением крутизны склонов северных экспозиций поступление ФАР на них резко уменьшается.

Conducători științifici: conf. univ., dr. Gheorghe NICOLAESCU, lector univ., dr. Mariana GODOROJA

ASPECTUL LEGISLATIV-NORMATIV PRIVIND CERINȚELE ȘI CALITATEA SUCURILOR DE STRUGURI

INA GRIZA
doctorandă, UTM

Domeniul studiat: se referă la ramura viticolă și cea a industriei alimentare, în special la producerea și calitatea sucurilor din struguri. Sectorul agroalimentar constă din ramuri importante pentru securitatea alimentară, precum și asigurarea populației cu locuri de muncă. De aceea, actele normative tehnice contribuie la dezvoltarea competitivă cu un potențial sporit, rezilient la schimbările climatice, consolidează securitatea alimentară, susține fermierii și administrația locală.

Scopul cercetării: s-a axat pe studierea legislației naționale privind producerea sucurilor de struguri și analiza racordării acesteia la reglementările europene și internaționale în domeniu, cu scopul de a fortifica și accelera realizarea obiectivelor și direcțiilor strategice ale statului.

Obiective: pentru realizarea scopului au fost înaintate următoarele obiective: analiza documentelor de politici și planurilor de acțiuni pentru implementarea de noi tehnologii de procesare a materiei prime agricole; studiul legislației naționale privind cerințele și calitatea sucului de struguri, identificarea legislației europene și internaționale privind producerea și cerințele de calitate a produselor alimentare, inclusiv sucuri; compararea aspectului normativ din legislația națională și cea europeană cu privire la cerințele și calitatea sucurilor de struguri.

Material și metode: Studiul s-a realizat în baza analizei documentelor de politici, reglementărilor naționale și ale Uniunii Europene pentru produse alimentare, inclusiv sucuri. Legislația națională vine cu un spectru larg de cerințe pentru sucuri și produse similare, reglementările tehnice stabilesc clar cerințele față de calitate, limitele maxim admisibile a unor constituenți, astfel asigurând produse finite conforme, inofensive. Din legislația internațională privind produsele alimentare, inclusiv sucuri, au fost analizate reglementările Uniunii Europene, fiind ca și model pentru republica noastră. Analiza actelor legislativ-normative din Uniunea Europeană în domeniul alimentar, relevă accentul informativ pentru consumatori cu privire la produsele alimentare și siguranța generală a produselor. În Republica Moldova sucurile la fel se produc cu respectarea prevederilor legislației naționale în care sunt transpuse principii și cerințe generale ale din legislația europeană.

Rezultate și discuții: În baza studiului realizat s-a constatat: documentele legislativ-normative ce reglementează producerea sucurilor fac parte din sectorul vitivinicol și cel alimentar, impunând cerințe normative atât pentru materia primă, cât și pentru produsul finit. Rezultatele în urma aplicării legislației și normelor standard-metrologice actualizate, aliniate la legislația europeană și internațională vor avea impact în organizarea îmbunătățită a activității sectorului, dezvoltarea și aprovizionarea pieței cu produse autohtone, sporirea performanțelor tehnologice prin asigurarea trasabilității materiei prime și produselor alimentare finite. De asemenea, implementarea acțiunilor planificate în documentele de politici vor asigura concentrarea producției pe areale tradiționale cu înregistrarea plantațiilor viticole, procesatorilor, creșterea valorii adăugate pentru îmbunătățirea climatului de afaceri în sector.

Concluzii: Rezultatele studiului au dedus formularea următoarelor concluzii:

1 Analiza aspectului legislativ-reglementator, demonstrează că, Republica Moldova treptat se aliniaza la reglementările Uniunii Europene, cu toate că tehnologiile de producție variază de la întreprindere la întreprindere.

2. Sectorul de producere a sucurilor necesită reglementări și legislație clară, îmbunătățită și modernă, actualizată cadrului legislativ din domeniu.

3. Este necesară crearea premiselor pentru dezvoltarea sectorului, motivarea și încurajarea întreprinderilor procesatoare prin acordarea subvențiilor sau atragerea investițiilor, care vor permite creșterea productivității și calității, principiu major al securității și siguranței alimentare.

Conducător științific: conf. univ., dr. Liviu VACARCIUC

UTILIZAREA PLANTELOR GEOFITE SCIADOFILE ÎN SPAȚIILE VERZI ALE REPUBLICII MOLDOVA

CRISTINA GRIȚCU

studentă, Facultatea Horticultură, UASM

Grădina este percepută și descrisă de cele mai multe ori ca o suprafață de pământ pe care se cultivă legume, flori sau pomi fructiferi și care are nevoie de expunere solară cât mai bună pentru a se dezvolta armonios. Nimic greșit în această afirmație, însă deseori ea conduce la opinia eronată conform căreia umbra deasă reprezintă o piedică în realizarea unei grădini reușite. Fără a pune la îndoială importanța luminii solare, trebuie subliniat că și umbra constituie un mediu prielnic dezvoltării plantelor atâta timp cât sunt întrebuințate speciile potrivite într-un mod cât mai corect.

Geophyte – plante care în timpul iernii își continuă viața numai prin organe subpământene. La acest grup de plante, mugurii care asigură supraviețuirea plantelor în timpul perioadei de repaus și reluarea vegetației sunt amplasați pe formațiuni subterane îngroșate, care au funcții de depozitare a substanțelor de rezervă (bulbi, tuberobulbi, rizomi, rădăcini tuberizate, tuberculi).

Scopul acestei lucrări este evidențierea speciilor geofite sciadofile care pot fi utilizate în amenajarea spațiilor verzi în condițiile Republicii Moldova. Elaborarea calendarului decorativității acestora și perioada optimă de plantare.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: consultarea izvoarelor științifice privind acest grup de plante; stabilirea posibilităților de utilizare a plantelor geofite sciadofile în amenajarea spațiilor verzi ale Republicii Moldova.

Cercetările au fost realizate în cadrul Departamentului Silvicultură și Protecția plantelor și Grădinii Botanice Naționale (Institut) „Al. Ciubotaru”. Metodele de cercetare utilizate au constituit: analiza comparativă a descrierii morfo-ecologice ale taxonilor specifici în diverse surse științifice pentru selectarea sortimentului; verificarea denumirii științifice și apartenența taxonomică în cadrul familiilor după baze de date internaționale, recunoscute de comunitatea științifică (The plant list, Wikispecies, The World Flora); în baza observațiilor proprii a elabora calendarul perioade de decorare a speciilor selectate.

A fost studiată și fixată morfologia, ecologia, răspândirea, multiplicarea și utilizarea plantelor geofite sciadofile în cadrul spațiilor verzi. Din diversitatea mare a acestor plante, au fost selectate și creat sortimentul recomandat pentru condițiile Republicii Moldova care cuprinde 54 specii, grupate în 15 genuri și 9 familii. Criteriile în baza cărora s-a realizat selectarea sunt decorativitatea și rezistența în condiții de semiumbră și umbră. În cadrul sortimentului selectat în această lucrare al plantelor geofite sciadofile, din cei 54 taxoni specifici predomină speciile bulbifere cu o pondere de 65 %, urmate de cele rizomifere (15%), tuberobulbifere (11%) și tuberculifere (9%). Cele mai reprezentative familii cu plante geofite recomandate pentru locurile umbrite sunt: fam *Asparagaceae* (21 taxoni specifici), urmată de *Araceae* și *Amarillidaceae* cu câte 7 taxoni specifici. Cele mai multe specii geofite sciadofile sunt originare din Europa (34%) și Asia (33%), urmate de specii originare din Africa (15%) și America de Nord (9%). O pondere mai mică este caracteristică pentru speciile originare din Regiunea mediteraneană (6%) și Turcia (3%). Speciile selectate au fost grupate în funcție de perioada de decor (anotimp). Ca rezultat putem afirma că în sortimentul geofitelor sciadofile selectate, predomină speciile ce decorează primăvara (64%), urmate de cele care decorează vara (22 %) și cea mai mică pondere o ocupă cele ce decorează toamna (14%).

Perioada optimă de plantare este diferită în funcție de particularitățile biologice ale fiecărei specii. Ca regulă generală, se poate spune că la speciile cu înflorire primăvara bulbii se plantează începând din toamnă și până când solul îngheață (septembrie-noiembrie), iar la cele care înfloresc vara, plantarea organelor subterane se poate face primăvara (martie-aprilie).

Conducător științific: asistent univ., dr. Irina SFECLĂ

MICROELEMENTELE ȘI ROLUL LOR LA CALITATEA STRUGURILOR

VALERIA PROCOPENCO¹, MARIANA LUPU²

¹doctorandă, Universitatea Agrară de Stat din Moldova

²studentă, Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Nutriția minerală a plantelor este un proces fiziologic de aprovizionare a plantelor cu substanțe nutritive. Altfel spus: nutriția plantelor prezintă totalitatea proceselor legate de preluarea din mediu, circulația și metabolizarea elementelor minerale și a unor compuși organici de către plante.

Plantele au nevoie de o nutriție echilibrată pentru a se dezvolta. Per total, acestea conțin în substanța lor vegetală circa 60 de elemente minerale, însă, pentru creșterea și dezvoltarea normală, sunt necesare în jur de 15 dintre ele.

Din punct de vedere a nutriției minerale, se deosebesc macroelemente și microelemente:

- Macroelementele: azot (N), fosfor (P), potasiu (K).
- Microelementele: magneziu (Mg), sodiu (Na), siliciu (Si), sulf (S), calciu (Ca), fier (Fe), clor (Cl), mangan (Mn), bor (B), zinc (Zn), cupru (Cu), molibden (Mo).

Rolul microelementelor și macroelementelor poate fi clasificat în modul următor:

- *structural* – elementele care intra în structura organelor plantei; fosforul - apare în acizii nucleici, fosfolipide; potasiul este un activator enzimatic; calciul - constituent al pereților celulari; magneziul - constituent al clorofilei;

- *funcționale* – elementele care participă la procesele metabolice în plante, ele intervin în metabolismul general, în creșterea și dezvoltarea plantelor, în procesele de imunitate.

Microelementele sunt utilizate în cantități reduse de către plante, dar contribuie la sporirea cantitativă și calitativă a recoltei. Lipsa unor microelemente din mediul nutritiv pot determina apariția “carențelor” sau “maladiilor de carențe”. La fel, existența acestor microelemente în cantități excesiv de mari pot cauza “boli de excese”.

Prezența microelementelor în cultivarea viței de vie este absolut indispensabilă, fiecare element având un rol major în creșterea și dezvoltarea plantei, spre exemplu potasiul influențează pozitiv acumularea zaharurilor, contribuie la maturarea mai bună a lemnului și la creșterea toleranței la ger, borul joacă un rol important la stabilitatea înfloritului, legarea fructelor și o maturizare uniformă, carența de magneziu apare în special în plantațiile cu vițe tinere, se manifestă prin îngălbenirea și, ulterior, brunificarea frunzelor, care se ofilesc și mor, astfel procesul de coacere a vițelor afectate încetează, ceea ce va duce la pierderi cantitative și calitative de producție.

În cultivarea viței de vie, prin fertilizare se urmărește asigurarea obținerii unor recolte sporite de struguri fără diminuarea indicilor de calitate și de scădere a rezistenței plantelor la boli, dăunători sau alți factori naturali.

Pentru a atinge aceste țeluri pe plantația viticolă, este obligatorie o cunoaștere reală a stării solului, ce elemente nutritive sunt accesibile plantelor și care este consumul anual de hrană în funcție de producția planificată.

Exportul de elemente cu 1 t recoltă de struguri este aproximativ de: azot 5-8 kg; fosfor 1,5-2,5 kg; potasiu 5-7 kg; fier 50-70 g; clor 10-15 g; mangan 15 g; bor 8 g; cupru 40 g; zinc 6 g etc.

Necesitatea viței de vie în nutriție pe parcursul perioadei de vegetație variază de la o fază la alta. Creșterea consumului de micro și macroelemente în plantațiile viticole se manifestă în perioada dezmușuriturii, creșterii lăstarilor și inflorescențelor, creșterii boabelor.

Aplicarea rațională a fertilizanților în plantațiile viticole sporește considerabil calitatea și cantitatea recoltei, în același timp mărește gradul de rezistență la factorii nefavorabili și longevitatea plantațiilor.

Conducători științifici: conf. univ., dr. **Gheorghe NICOLAESCU**, lector univ., dr. **Mariana GODOROJA**

PRODUCTIVITATEA CULTURII DE VINETE (*Solanum melongena* L.) ÎN FUNCȚIE DE ELEMENTELE TEHNOLOGICE APLICATE

CRISTIAN ROȘCA

student, Facultatea Horticultură, UASM

În prezent, problema alegerii soiurilor și a hibridilor F1 de vinete cu diferiți parametri, care îndeplinesc cerințele producției și ale consumatorilor este foarte acută. Dezvoltarea dinamică a societății duce la creșterea cerințelor consumatorilor atât pentru calitatea și varietatea produselor, cât și pentru volumul acestora. În acest sens, producătorii de legume se orientează la alegerea hibridilor cu productivitate înaltă, cu calități tehnologice și nutriționale superioare, rezistenți la agenți patogeni și la condiții adverse de mediu, cu conținut bogat în vitamine și alte substanțe bioactive.

Scopul cercetării este evaluarea potențialului productiv al hibridilor de vinete în funcție de elementele tehnologice aplicate.

Pentru înființarea experiențelor au fost aleși următorii hibridi de vinete: Classic F1; Karatay F1; Bibo F1. Elementele tehnologice aplicate au inclus: *A* - cultura cu mulcire și fără mulcire; *B* - metoda de creștere a plantelor pe suport în comparație cu metoda tradițională fără suport. Cercetările s-au efectuat în perioada 2019-2021.

Studiul a fost realizat în cadrul GT "Roșca Valeriu" r-nul Dondușeni, activitatea de bază a întreprinderii este axată pe producerea legumelor. Înființarea culturii de vinete s-a realizat prin răsad, crescut în cadrul gospodăriei, vârsta răsadului fiind de 55 zile. Toate procedeele tehnologice pe parcursul perioadei de vegetație s-au efectuat conform cerințelor recomandate pentru această cultură.

În perioada anilor 2020-2021 plantarea răsadului s-a efectuat în prima decadă a lunii mai. Maturitatea tehnică a fructelor a variat în funcție de hibrid astfel, la hibridul Classic F1 și Karatay F1 această fază s-a înregistrat în a III-a dec. a lunii iunie, la hibridul Bibo F1 în II-a dec. a lunii iulie. Se recomandă ca fructele să se recolteze atunci când au culoarea caracteristică hibridului, sunt elastice la apăsare și au mărimea corespunzătoare.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că producția de vinete a fost direct influențată de numărul de fructe pe plantă și masa fructelor ce a înregistrat variații mari. Astfel, numărul de fructe la hibridul Classic F1 a fost în medie de 15 fructe - anul 2020 și 18 fructe în anul 2021; hibridul Karatay F1 și Bibo F1 au înregistrat un număr de fructe de 18 buc. a. 2020 și 20 buc. a. 2021. În funcție de masa fructelor, hibridii studiați au fost împărțiți în 2 grupe: mijlocii (Karatay F1 și Bibo F1) – cu masa medie a fructului de 250,0–350,0 g; mășcate (Classic F1) – cu masa fructului ce a înregistrat o variație mare fiind de 400,0–900,0 g. Producția de vinete a variat în funcție de hibrid înregistrând în medie 80 t/ha la hibridul Classic F1; Karatay F1 - 62,5 t/ha, 72 t/ha Bibo F1. În anul 2021 în perioada de vegetație s-au înregistrat condiții mai optime pentru creșterea și dezvoltarea plantelor favorizând și obținerea de producții mai ridicate la unitatea de suprafață.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: Vinetele este o cultură pretențioasă față de agrotehnica aplicată. Astfel, aplicarea elementelor tehnologice precum mulcirea a permis: menținerea umidității și temperaturii în stratul de cultură; combaterea buruienilor; obținerea mai timpurie a recoltei.

Metoda de creștere a plantelor pe suport a înregistrat avantaje precum: lucrările de îngrijire și recoltare se efectuează mult mai ușor; calitatea producției este mai înaltă. Plantele de vinete cultivate prin metoda pe suport au avut o creștere a masei vegetative mult mai intensă față de cele cultivate tradițional. De asemenea plantele nu au fost strivite din cauza numărului mare și greutateii fructelor.

Conducător științific: *conf. univ., dr. Tatiana NOVAC*

STUDIUL UNOR HIBRIZI DE CASTRAVEȚI ÎN TEREN PROTEJAT

VLAD MOVILEANU

student, Facultatea Horticultură, UASM

Castravetele (*Cucumis sativus* L.) o cultură cunoscută și mult cultivată la noi în țară, motiv pentru care poate fi considerată o legumă cu o pondere deosebită în structura celor mai cultivate specii legumicole. Specie valoroasă din punct de vedere nutritiv, utilizată în stare proaspătă și procesată.

Scopul cercetării: stabilirea potențialului productiv al hibrizilor de castravete cultivați în teren protejat. Obiectivele studiului: Studierea parametrilor de creștere, dezvoltare și productivitate a hibrizilor cultivați; Aprecierea calității producției în funcție de hibridii studiați.

Cercetările au fost realizate în cadrul GȚ Movileanu Rodica Alexandru, rn. Hîncești. Pentru înființarea experiențelor au fost aleși următorii hibridi de castraveți:

V₁ - Bjorn F1;

V₃ - Aphina F1;

V₂ - Ciaikovsky F1;

V₄ - Arena F1.

La perioada de 50 zile după plantare, la plantele din variantele studiate s-au efectuat măsurări biometrice. Măsurările s-au efectuat la această vârstă deoarece plantele înregistrează perioada maximă de dezvoltare și fructificare.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că hibridul Aphina F1 a prezentat o creștere bună în seră, deși este destinat cultivării în câmp deschis. Plantele au înregistrat o creștere mai mică în înălțime, formează puțini lăstari, ceea ce diminuează lucrările de rupere a lăstarilor pe parcursul perioadei de vegetație. Hibridul Ciaikovsky F1 practic nu are copileți, frunzele sunt mici și este foarte ușor de lucrat în cultura dată. Hibridul Arena F1 a înregistrat un dezavantaj și anume faptul că planta are o mulțime de copileți și frunze mari ceea ce creează dificultăți la îngrijire și recoltare. În cazul hibridului Bjorn F1 planta de asemenea se caracterizează prin multa vegetație ceea ce oferă dificultăți la efectuarea lucrărilor în perioada de îngrijire, plantele au și o crește destul de înaltă astfel, după un anumit timp trebuie de efectuat cârnirea pentru a limita creșterea vegetației și a permite plantei să se orienteze asupra formării organelor generative.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: Cea mai înaltă apreciere a calităților gustative a fructelor s-a evidențiat la hibridul Aphina F1, acest hibrid se caracterizează și printr-o creștere moderată a părții vegetative, un avantaj important de a reduce lucrările suplimentare de copilire și palisare a plantelor. Acest hibrid a înregistrat o productivitate de 23 t/ha. Fructele au o coajă (exocarp) groasă și crocantă datorită acestui fapt castraveții se păstrează timp îndelungat, sunt foarte buni pentru consum în stare proaspătă și conservare.

Pentru păstrare îndelungată a fructelor se recomandă, deasemenea și hibridul Arena F1, caracterizat prin exocarp gros și crocant al fructelor. Hibridul Arena a înregistrat recolta de 25 t/ha. Productivitatea cea mai înaltă s-a înregistrat la hibridul Chaikovski fiind de 45 t/ha, dar cu calități gustative a fructelor mai scăzute. Acest hibrid este pretabil pentru al doilea ciclu de cultură și este ideal pentru procesare.

Productivitatea cea mai mică s-a înregistrat la hibridul Bjorn F1 fiind de 20 t/ha.

Conducător științific: conf. univ., dr. **Tatiana NOVAC**

***PARTICULARITĂȚILE SIGURANȚEI ALIMENTULUI ÎN OBȚINEREA PRODUCȚIEI
DE ASPARAGUS OFFICINALIS L.***

VADIM GODOROJA

masterand, Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Respectarea strictă a standardelor de siguranță a alimentelor pentru întregul lanț valoric presupune menținerea alimentelor și băuturilor departe de agenții patogeni dăunători, iar acest lucru poate fi realizat doar dacă fiecare etapă este strict de monitorizată. Una dintre cele mai timpurii, delicioase și sănătoase plante legumicole de primăvară, bogate în vitamine, minerale și fibre este *Asparagus Officinalis L.*

Scopul cercetării constă în studierea particularităților siguranței alimentului în obținerea producției de *Asparagus Officinalis L.*

Obiectul de studiu a servit cultura *Asparagus Officinalis L.* cultivată la întreprinderea SRL "Maestro- Nut" din s. Piatra, r. Orhei.

Grupa legumelor perene cuprinde o varietate de specii legumicole care ocupă terenul o perioadă de 10-15 ani, printre acestea este și sparanghelul. Din cele mai vechi timpuri, cultura a fost crescută ca un medicament, iar puțin mai târziu au început să se mănânce tulpinile fragede.

Partea comestibilă a sparanghelului sunt lăstarii săi tineri, etiolați (înălbiți) sau verzi, ce au un gust plăcut care se utilizează în stare proaspătă în salate sau conservată și pregătiți sub o formă variată de preparate culinare rafinate.

Cultivarea sparanghelului poate fi făcută prin două metode: prin semințe și prin rădăcini. Fiind o plantă dioică, preferabil este de înființat plantația cu plante masculine fiind mai timpurii și mai productive comparativ cu plantele femele.

Valoarea alimentară înaltă a sparanghelului constă nu doar în conținutul unui număr mare de vitamine și macro- și microelemente, ci și în faptul că este o cultură vegetală timpurie. Lăstarii de sparanghel au gust de mazărea verde și sunt primele care apar, iar acest lucru se întâmplă deja în aprilie.

Este un produs ideal, cu conținut scăzut de calorii pentru zilele de post. Substanțele conținute în sparanghel formează țesut conjunctiv, întăresc oasele, participă la procesul hematopoietic, ajută rinichii, ficatul și inima. Datorită conținutului de acid folic din sparanghel, acesta devine un produs indispensabil femeilor însărcinate.

O dietă cu asparagină este recomandată pacienților care au avut un atac de cord, deoarece asparagina, care face parte din produs, dilată vasele de sânge, stimulează mușchiul inimii și scade tensiunea arterială. Beneficiile sparanghelului se găsesc și în cumarinele pe care le conține, care stimulează activitatea inimii, purifică sângele și împiedică formarea cheagurilor de sânge în vase.

Proprietățile benefice ale sparanghelului stimulează procesele care eliberează organismul de toxine și toxine - fosfați, cloruri și uree. Au un efect tonic asupra vezicii urinare, a rinichilor și a întregului sistem excretor.

Cultura *Asparagus Officinalis L.* la rândul său își au boli și dăunători specifici. Printre acestea sunt: rugina, fuzarioza, cercosporioza. Drept metode de prevenire și combatere sunt: utilizarea materialului săditor sănătos; asigurarea unui drenaj bun al solului și mai apoi tratamente cu fungicide. Dăunătorii din plantații se rezumă la gândacul roșu, afidele și musca sparanghelului. Controlul acestora poate fi realizat prin utilizarea capcanelor cu feromoni și insecticide.

Fiind o cultură legumicolă valoroasă și timpurie în care bolile și dăunătorii pot fi controlați prin metode integrate, consumatorii pot fi asigurați cu alimente sigure pentru sănătate.

Conducător științific: *conf. univ., dr. Gheorghe NICOLAESCU, conf. univ., dr. Tatiana NOVAC*

ACȚIUNEA INTERVENȚIILOR DESTINATE PENTRU FORMAREA LĂSTARILOR ANTICIPAȚI ÎN COROANA POMILOR DE MĂR ÎN PEPINIERA POMICOLĂ

GABERI VALENTIN

doctorand, Facultatea Horticultură, UASM

Rezultatele prezentate se referă la domeniul Horticultură și face parte din lanțul valoric de producere a materialului săditor pomicol cronat în câmpul II al pepinierii de pomi.

Scopul lucrării constă în sporirea calității și randamentului pomilor de măr în pepiniera pomicolă în funcție de modul de formare a bazei coroanei la soiurile Golden Delicious Reinders, Gala Schniga și Fuji Kiku Fubrax din lăstari anticipați care asigură intrarea pomilor pe rod în livada în anul II-III după plantare.

Cercetările ce prevăd utilizarea diferitor metode de formare a coroanei la pomilor de măr au fost efectuate în perioada anului 2019-2020 prin înființarea unei experiențe în condiții de câmp, în pepiniera pomicolă a întreprinderii SRL „Vitis Cojușna”, satul Cojușna, raionul Strășeni.

Ca obiect de cercetare au servit pomii din soiurile Golden Delicious Reinders, Gala Schniga și Fuji Kiku Fubrax altoite pe portaltoiul M9. Metoda de altoire folosită în câmpul întâi a fost ocularea în placaj. Distanța de plantare – 80x35 cm.

Pentru atingerea scopului planificat au fost utilizate diverse procedee tehnologice:: 1. Creștere liberă a oculantului; 2. Ruperea periodică a frunzelor apicale pe oculant la atingerea 55-60 cm înălțime, la interval de 5-7 zile interval de 5-6 ori; 3. Ruperea o singură dată a frunzelor apicale pe oculant când atinge 55-60 cm înălțime și aplicarea regulatorului de creștere Progerbalin LG (1,8% BA+1,8% GA4+7) de 2 ori în doza de 25 ml/litru apă la interval de o săptămână.

Investigațiile au fost efectuate după metode acceptate pentru studierea plantelor pomicole. Fiecare variantă a experiențelor a inclus 4 repetiții a câte 20 plante în fiecare repetiție.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că metoda de formare a influențat mai evident asupra zonei garnisite cu ramuri anticipate pentru formarea coroanei. În cadrul soiului Golden Delicious Reinders lungimea zonei respective pe variantele cu formarea ramificațiilor anticipate a variat de la 17,0 până la 21,0 cm, la soiul Gala Schniga 19,3 – 24,0 cm, iar în cadrul soiului Fuji Kiku Fubrax 12,0 – 25,0 cm.

Un număr mai mic de ramificații laterale au fost înregistrate la pomii din soiul Fuji Kiku Fubrax în comparație cu celelalte soiuri. În varianta cu ruperea frunzelor apicale o singură dată și tratarea de două ori cu regulatorul de creștere Progerbalin LG în doza de 25 ml/litru apă, numărul ramificațiilor a constituit 6,4 buc/pom, adică o majorare cu 28,0% comparativ cu varianta precedentă și 492,3% față de varianta martor.

Metoda de formare a coroanei pomilor a influențat asupra calității materialului săditor obținut în câmpul II al pepinierii de pomi. În varianta, când asupra oculantului s-a intervenit prin ruperea frunzelor apicale de 5-6 ori la interval de o săptămână, la soiul Golden Delicious Reinders, ponderea pomilor de categoria I de calitate a constituit 82,5%, iar în varianta cu ruperea frunzelor apicale o singură dată și tratarea de două ori cu regulatorul de creștere Progerbalin LG în doza de 25 ml/litru apă, acest indice a înregistrat valori majore 87,9%.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

Particularitățile biologice ale soiurilor și modul de formare a coroanelor au influențat pozitiv asupra înălțimii pomilor în câmpul II al pepinierii de pomi, zonei de garnisire și numărului ramurilor anticipate formate pe ax, lungimii medii și însumate a ramificațiilor din coroana pomilor și calității materialului săditor obținut.

Pentru formarea bazei coroanei din lăstari anticipați în câmpul II al pepinierii de pomi la soiurile Golden Delicious Reinders, Gala Schniga și Fuji Kiku Fubrax de intervenit asupra oculantului când are 55-60 cm înălțime prin ruperea o singură dată a frunzelor apicale și tratarea de două ori cu produsul Progerbalin LG în doza de 25 ml/litru apă la interval de o săptămână.

Conducător științific: conf. univ., dr. Ananie PEȘTEANU

INFLUENȚA INHIBATORULUI DE SINTEZĂ A ETILENEI 1-MCP ASUPRA CALITĂȚII MERELOR ÎN PERIOADA DE POST RECOLTARE

TUDOR TEODOR

student, Facultatea Horticultură, UASM

Rezultatele prezentate se referă la domeniul Horticultură și face parte din lanțul valoric de păstrare a fructelor în perioada post-recoltare. Scopul lucrării constă în studierea gradului inhibării de sinteză a etilenei cu produsul 1-MCP în fructele de măr din soiul Gala Dark Baron ce au crescut pe portaltolul M 9 din punct de vedere a indicilor biochimici, tehnologici în perioada de recoltare și post-recoltare și cum se vor comporta fructele după scoaterea de la păstrare.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: 1. Stabilirea productivității soiului de măr și calității fructelor în perioada de recoltare; 2. Influența particularităților biologice ale soiului asupra principalilor indicatori biochimici, tehnologici la recoltare și pe durata perioadei de păstrare; 3. Stabilirea celor mai raționale doze de administrare a produsului 1-MCP la soiul Gala Dark Baron de măr pentru o comportare a fructelor mai eficace în perioada post-recoltare.

Cercetările au fost realizate pe parcursul anilor 2021-2022 atât în plantația de măr înființată în anul 2018 în cadrul întreprinderii SRL „Accesal Grup”, satul Pepeni, raionul Sângerei cât și în cadrul Laboratorului Postrecoltare a UASM.

Variantele experiențelor montate pentru evaluarea comportării fructelor în perioada post-recoltare, au inclus câte 3 repetări, iar în fiecare repetare s-au luat în studiu câte 100 mere.

La cercetarea obiectivelor s-au aplicat metode de laborator acceptate pentru efectuarea experimentelor cu culturile pomicele.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat Pentru o păstrare mai îndelungată în depozite frigorifice merele trebuie recoltate la anumiți parametri tehnici, când fermitatea pulpei variază de 7,5 până la 9,0 kg/cm² și nivelul optim de hidroliză a amidonului variază între 4 și 5.

După o perioadă de 150 zile de păstrare înregistrăm, că fermitatea pulpei și nivelul de hidroliză al amidonului au înregistrat valori diferite, care la rândul său au fost influențate de metoda de păstrare.

Datele experimentale obținute indică un rol semnificativ al preparatelor Fitomag și 1-MCP, CG în inhibarea sintezei de etilenă în fructele din soiul Gala Dark Baron. Prelucrarea merelor cu aceste preparate și depozitarea ulterioară, inhibă intens biosinteza și acumularea de etilenă în fructe, ce le permite o protecție mai amplă a lor împotriva bolilor fiziologice din timpul păstrării.

În perioada de păstrare a fructelor, cea mai mică pondere a producției standard a fost înscrisă în varianta martor - 95,2%, unde fructele au fost depozitate în condiții obișnuite de păstrare.

Tratamentul post-recoltare al fructelor cu preparatele Fitomag și 1-MCP, CG a demonstrat, că după 5 luni de păstrare ponderea fructelor calitative în varianta Fitomag în doză 44 g/m³ în timpul depozitării a fost de 98,8%, în timp ce în varianta 1-MCP, CG în doză 60 mg/m³ - 100,0%.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

Producătorilor de mere ce dețin depozite frigorifice, pentru a obține eficiență economică mai înaltă în perioada de post-recoltare și apoi la aflarea lor în rețelele de comercializare, fructele de măr din soiul Gala Dark Baron înainte de punerea la păstrare necesită de a fi depozitate în camere frigorifice, ermetice și de adus ca temperatura din fructe să fie de +5-6⁰C. Încărcarea unei camere să nu dureze mai mult de 5-6 zile.

În această cameră frigorifică de plasat pe parcursul a 24 ore emițătorul de emanare a gazului ce inhibă sinteza de etilenă obținut în urma descompunerii produsului 1-MCP în doză de 68 mg/m³.

După tratarea cu inhibitorul de sinteză a etilenei fructele respective de adus la regimul de păstrare, unde de menținut temperatura de +1⁰C și umiditatea relativă a aerului de 85-90%.

Conducător științific: conf. univ., dr. Ananie PEȘTEANU

DIVERSITATEA CLONELOR SOIULUI MERLOT PE PLAN MONDIAL

CORNELIA VOINESCO

doctorandă, Facultatea Horticultură, UASM

Merlot – al doilea cel mai cultivat soi pentru vin din lume, bineînțeles după regele soiurilor roșii - Cabernet Sauvignon. Este un soi cu origini franceze și anume din sudul Franței, mai exact din estul regiunii Bordeaux – microregiunea Pomerol.

La sfârșitul anului 1990, cercetătorii de la Universitatea Davis din California au descoperit că unul din părinții soiului Merlot este Cabernet Franc și abia peste un deceniu au identificat și cel de al doilea părinte - Magdeleine Noire des Charentes.

La momentul actual soiul Merlot este plantat pe o scară largă în toate regiunile vitivinicole din întreaga lume și ocupă cca 266.000 ha, iar dacă să ne referim la disponibilitatea soiului pe plan mondial, atunci avem: SUA - 51%, Italia – 15%, Franța - 11%, Chile - 6%, Australia - 5%, Africa de Sud - 2%, Elveția - 2% și 8% alte țări printre care Spania, Germania, România, Moldova, Bulgaria, Ucraina ș.a.

Răspândirea masivă a soiului Merlot în întreaga lume și manifestarea amplă a calității și productivității soiului a fost posibilă prin introducerea clonelor cu diferită origine. Cercetări mai profunde prin valorificarea acestor clone pornesc de la companii și instituții precum:

Vivai Cooperative Rauscedo (VCR), Italia – cu o istorie veche, care începe după primul război mondial în orașelul Rauscedo, prin anul 1920 când se lucra intens la perfecționarea altoirii la masă și obținerea vițelor altoite plantate în sol. Primele clone a soiului Merlot (R3, R8 și R12) datează din 1972 și au fost printre primele 51 clone “**Rauscedo**” aprobate. În prezent compania este un lider global de necontestat și cel mai mare complex de pepiniere din lume, cu 80 milioane de plante de viță de vie altoite, produse anual. Deține în palmaresul său 23 clone certificate a soiului Merlot și anume: Merlot R3, R12, R18, VCR1, VCR13, VCR27, VCR28, VCR36, VCR37, VCR101, VCR103, VCR488, VCR489, VCR490, VCR494, ISV FV2, ISV FV4, ISV FV4V4, ISV FV4V5, ISV FV4V35, VCR101, VCR103, VCR489.

ENTAV-INRA, Franța - instituție creată în 1995 de către Institutul Francez a Viei și Vinului (IFV) și Institutul Național de cercetări în Agricultură din Franța (INRA) cu scopul de a produce viță de vie inegalabilă din punct de vedere sanitar și agrobiologic pentru a răspândi autenticitatea și calitatea soiurilor pe teritoriul țării iar ulterior în întreaga lume. Cele 12 clone a soiului Merlot, marca ENTAV-INRA certificate sunt: 181, 182, 184, 314, 342, 343, 345, 346, 347, 348, 349 și 519.

În Catalogul Soiurilor de Plante a Republicii Moldova sunt introduse 15 clone a soiului Merlot, 9 clone de origine franceză, selecționeri - ENTAV-INRA(102, 81, 184, 343, 346, 347, 348, 349 și 519), 5 clone de origine italiană, ISV F4 și ISV FV 4 creator – Friuli Venezia Giulia și R3, R12 și R18 creator - Vivai Ccooperative Rauscedo.

Alegerea clonelor este unul din factorii primordiali la înființarea unei plantații, dar nu joacă un rol decisiv. Calitatea strugurilor va fi influențată în mare măsură de temperatură, lumină, tipul solului și modul de întreținere a plantației, iar paralel cu întreținerea plantației putem lucra la evidențierea butucilor /clonelor cu rezultate bune din cadrul plantației și relația lor cu terroir-ul plaiului.

Conducători științifici: *conf. univ., dr. Gheorghe NICOLAESCU, lector univ., dr. Mariana GODOROJA*

DIVERSITATEA CLONELOR SOIULUI CABERNET SAUVIGNON PE PLAN MONDIAL

CORNELIA VOINESCO

doctorandă, Facultatea Horticultură, UASM

În topul soiurilor roșii pentru vin la nivel global rămâne a fi soiul Cabernet Sauvignon numit și Regele strugurilor roșii pentru vin. A fost obținut prin încrucișarea soiului Cabernet Franc și Sauvignon

Pe plan mondial sunt cca. 340.000 ha, deși este un soi de origine franceză acolo rămâne pe locul 4 după suprafețele plantate și ocupă cca 51.000 ha. În întreaga lume este disponibilă utilizarea clonelor soiului Cabernet S. și nu doar. Sortimentul larg oferit de bine cunoscutele instituții ce se ocupă de selecția și ameliorarea viței de vie, cum ar fi ENTAV-INRA - Franța, VCR - Italia, FPS (Foundation Plant Service) - California, Institutul de Cercetare Geisenheim din Germania, etc.

FPS numără peste 60 de clone distincte pentru Cabernet Sauvignon, multe dintre ele proprii, dar o bună parte autorizate de la ENTAV- Franța, ceea ce înseamnă că nu pot fi distribuite fără permisiunea proprietarului.

Pe teritoriul țării noastre începând cu anul 2000 și până în 2008 au fost omologate 12 clone a soiului Cabernet Sauvignon (R5, ISV-F5, 07, 15, 153, 169, 191, 216, 337, 338, 341, 685). Conform datelor expuse de selecționerii sus numiți, fiecare clonă este unică prin proprietățile și felul ei de manifestare în anumite condiții de terroir.

Clona 15 – caracterizată prin gradul de fertilitate și productivitate înaltă, greutatea bobului și a strugurelui mediu spre înalt, acumulează un conținut mediu de zahăr și aciditate titrabilă, oferă rezultate bune reieșind din cantitatea și calitatea recoltei cu condiția că maturitatea și randamentul să fie gestionate corect.

Clona 169 – prezintă un nivel sporit de acumulare a zahărului și de colorare a boabelor, aciditatea titrabilă medie, iar capacitate de acumulare a taninurilor medie spre înalt. Se pot obține vinuri echilibrate și cu un conținut armonios de taninuri potrivite pentru învechire.

Clona 191 – deși este o clonă ce ne oferă o materie primă de o calitate foarte bună - conținut de zahăr înalt, culoare intensă, aciditate titrabilă medie, taninuri bogate și vinuri bine structurate, este cu un grad de fertilitate scăzută, greutatea boabelor scăzută spre mediu și cel mai important - clona este cu risc de blocare a maturității dacă stresul hidric este prea mare.

Clona 341 – caracterizată prin fertilitate scăzută spre medie, greutatea ciorchinelui mică, boabe de dimensiuni medii. Este o clonă cu potențial înalt de acumulare a zaharurilor și a taninurilor, aciditate titrabilă medie, grad mare de colorare a boabelor. La prelucrarea strugurilor se obțin vinuri echilibrate și bine structurate.

Clona 169 – se caracterizează prin productivitate scăzută, grad de fertilitate scăzută spre mediu la fel ca și greutatea boabelor și a ciorchinelor. Asemeni clonelor descrise mai sus, acumulează un conținut mare de zahăr în boabe și dispune de un potențial mediu spre înalt de acumulare a compușilor coloranți și a taninurilor. Vinurile obținute în urma prelucrării strugurilor sunt armonioase, bine echilibrate și cu un nivel balansat de taninuri.

Clona 1124 – este obținută din clona 191, doar că este lipsită de virusul asociat frunzelor (răsucirea frunzelor), care era prezent în cl.191., are o vigoare de creștere mai mare, grad de fertilitate mai mare și rezistență medie la putregaiul cenușiu.

Clona 1125 – rezultată din clona 337 care de asemenea era purtătoare de virus asociat frunzei. Prima menționată este descrisă ca fiind cu un grad de fertilitate mediu, vigoare de creștere a butucilor medie și perioada de maturare mai timpurie în comparație cu cl.337.

Profilul aromelor în vinuri, nivelul de acumulare a taninurilor, culoarea, variază în funcție de clonă și diversitatea de clone prezente în plantație. Un număr mai mare de clone într-o plantație oferă posibilitatea vinificatorului de a crea vinuri de soi utilizând combinații de clone.

Conducători științifici: conf. univ., dr. **Gheorghe NICOLAESCU**, lector univ., dr. **Mariana GODOROJA**

LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ ȘI VINURILE IGP

OLGA MOGÎLDEA, CORNELIA VOINESCO, SVETLANA COCIORVĂ
doctorande, Facultatea Horticultură, UASM

Conform Legii nr. 57 din 10-03-2006, producerea și comercializarea produselor vitivinicole cu Indicație Geografică Protejată (IGP) și a produselor vitivinicole cu Denumire de Origine Protejată (DOP) se efectuează conform actelor normative aprobate de către Guvern - HG. Nr. 356 din 11-06-2015 cu privire la aprobarea reglementării tehnice „Organizarea pieței vitivinicole”

Această reglementare tehnică stabilește regulile generale privind organizarea pieței vitivinicole, normele privind potențialul de producție, cerințele specifice privind obținerea produselor vitivinicole, etapele de organizare a fabricării și comercializării produselor vitivinicole cu DOP și cu IGP, modul de elaborare și omologare a caietului de sarcini.

În prezent, în Republica Moldova sunt delimitate 4 regiuni vitivinicole destinate producerii produselor vitivinicole cu IGP: Codru, Ștefan Vodă, Valul lui Traian și Divin.

„Indicația geografică” semnifică denumirea unei regiuni, localități sau a unui loc determinat sau, în cazuri excepționale, a unei țări utilizată pentru a desemna un produs originar din această regiune, localitate, loc determinat sau țară, care corespunde următoarelor cerințe:

- posedă o calitate specifică, o reputație sau alte caracteristici care pot fi atribuite ariei geografice respective;

- strugurii din care este fabricat produsul provin, în proporție de cel puțin 85 %, exclusiv din aria geografică respectivă, restul de 15 % provenind din alte arii ale Republicii Moldova;

- producția are loc în aria geografică respectivă;

- produsul este obținut din soiuri de viță-de-vie aparținând speciei *Vitis vinifera* sau unei încrucișări între *Vitis vinifera* și alte specii din genul *Vitis* (soiuri de selecție nouă).

Toate IGP-urile sunt protejate atât în Republica Moldova, cât și în UE și se efectuează în conformitate cu Legea nr. 66-XVI din 27 martie 2008 privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate.

Fabricarea și comercializarea produselor vitivinicole cu IGP se organizează după următoarele etape:

1. Constituirea asociației de producători în aria geografică delimitată respective;

2. Elaborarea și omologarea caietelor de sarcini privind fabricarea produselor cu IGP;

3. Depunerea cererii și înregistrarea denumirii de origine sau a indicației geografice de către asociația de producători sau de către un producător, la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală, în concordanță cu Legea privind protecția indicațiilor geografice, a denumirilor de origine și a specialităților tradiționale garantate;

4. Luarea în evidență în Registrul vitivinicol a producătorilor de struguri destinați fabricării produselor vitivinicole cu IGP și a producătorilor de produse vitivinicole cu IGP;

5. Verificarea respectării prevederilor caietului de sarcini conform Legii privind protecția indicațiilor geografice, a denumirilor de origine și a specialităților tradiționale garantate;

6. Luarea în evidență și certificarea produselor vitivinicole cu DOP și cu IGP conform prevederilor caietului de sarcini.

Activitățile ce țin de verificarea respectării cerințelor și condițiilor stabilite în caietul de sarcini sunt coordonate de către Oficiu Național al Viei și Vinului, care se efectuează anual, pe parcursul întregului ciclu tehnologic, de către organismele de evaluare a conformității cu funcții de certificare a produselor vitivinicole cu DOP și/sau cu IGP, acreditate și recunoscute conform legislației în vigoare, desemnate de către Minister - Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Producției Alcoolice de pe lângă Minister.

Anual asociațiile prezintă Oficiului Național al Viei și Vinului declarații privind cantitatea de struguri recoltată sau achiziționată, cantitatea de produse vinicole obținută pe categorii de produse și despre soldurile de produse înregistrate înainte de începerea sezonului de prelucrare a strugurilor.

Conducători științifici: conf. univ., dr. **Gheorghe NICOLAESCU**, lector univ., dr. **Mariana GODOROJA**

EFFECTUL SPECTRULUI LUMINII ÎN PROCESUL DE MULTIPLICARE IN VITRO A VIȚEI DE VIE

MARCELA DUBCEAC

doctorandă, Facultatea Horticultură, UASM

Perioada de la momentul evidențierii clonei sănătoase de viță de vie până la înființarea plantațiilor industriale depinde de viteza de multiplicare. Una dintre metodele eficiente de replicare a materialului sănătos viticol este cultura *in vitro*. Eficiența înmulțirii prin butășire microclonală *in vitro* depinde de o serie de factori, iar rolul cheie îl joacă lumina. Rezultatele cercetării prezentate se referă la stabilirea spectrului optim pentru procesele de rizogeneză și morfogeneză la plantele de viță de vie în cultura *in vitro*. Scopul studiului a fost de a stabili ce spectru de lumină complet pe bază de alb, din cele trei studiate, este mai eficient pentru inițierea și dezvoltarea lăstarilor de viță de vie în cultura *in vitro*.

Scopul propus prevede următoarele *obiective*: să se stabilească spectrul optimal de iluminare pentru inducerea rădăcinilor, formarea de calus, alungirea lăstarilor la microbutașii de viță de vie cultura *in vitro*;

Studiile s-au efectuat în Laboratorul de virusologie și control fitosanitar din cadrul IȘPHTA. Ca materiale au fost utilizate explante de la planta donor de viță de vie, soi autohton- Feteasca regală.

La realizarea cercetărilor s-au aplicat următoarele metode: A fost utilizat mediul Murashige & Skoog (1962) suplimentat cu 1,25 mg/l AIA și 0.5 mg/l 2iP și solidificate cu 4,75 g/l agar.. Suprafața limbului foliar a fost calculată cu ajutorul programei Petiole. Distribuțiile spectrale au fost determinate cu un spectroradiometru portabil Everfine spic 200 în intervalul de 380–760 nm. Camera culturală a fost dotată cu lămpi LED cu spectru pe bază de culoare alb complet în trei variante experimentale: alb-rece, alb-galben, alb-roz. Fotoperioada-16h, T- 25⁰C

Rezultatele obținute: Analizând datele prelevate, putem deduce, că există diferențe semnificative între plantele expuse sub trei spectre de iluminare. Spectrele de lumină studiate au influențat diferit la etapa de înrădăcinare, la formarea calusului, procesul de morfogeneză la lăstarilor noi-formați. După primele 14 zile de cultură procesul de rizogeneză a fost inițiat cel mai intens la explantele sub spectrul alb-roz 66,6%. Sub spectrele alb-galben și alb-rece au fost înrădăcinate 40% din fragmente inoculate. Peste 30 zile de cultură sa observat că indicii s-au modificat, sub sistema de iluminare alb-roz au crescut până la 90%, iar sub celelalte două sisteme au atins cifra 63,3%. Cei mai lungi lăstari cu cele mai lungi rădăcini și cele mai multe internoduri au fost fixate sub spectrul alb-galben. La fel și cele mai multe formațiuni de calus au fost depistate la lăstarii sub spectrul alb-galben. Lăstarii înrădăcinați sub influența LED-ori albe au avut cele mai bune la parametrii: cele mai multe frunzulițe și suprafața medie a limbului foliar cu 1.57ori mai mare comparativ cu plantele de sub lumina alb-galbenă, și cu 1.78 ori mai mare ca media de sub spectrul alb-roz.

Concluzii: Pentru înrădăcinarea minibutașilor în cultura *in vitro*, cel mai eficient spectru Lumii spectre de lumină LED completă pe bază de alb, afectează în mod diferit procesele esențiale în formarea lăstarilor înrădăcinați de viță de vie în condiții *in vitro*. În tehnologia de obținere a materialului săditor viticol devirozat, prin utilizarea spectrului optim de iluminare pot fi obținute o cantitate de plante mai mare, mai calitative, într-o perioadă mai scurtă de timp.

Conducător științific: conf. univ., dr. Victor BONDARCIUC

**ХИРУРГИЧЕСКОЕ ЛЕЧЕНИЕ МОЧЕКАМЕННОЙ БОЛЕЗНИ У МЕЛКИХ
ДОМАШНИХ ЖИВОТНЫХ**

СТАХНЁВА АЛИНА

Студентка 6 к., Факультет Ветеринарной Медицины, ГАУМ

В последние годы всё больше и больше людей обращаются в ветеринарные клиники со своими питомцами, страдающими из-за нарушения акта мочеиспускания.

Представленные результаты относятся к изучению проведения различных хирургических техник при лечении мочекаменной болезни у мелких животных.

Под термином «мочекаменная болезнь» или «уролитиаз» врачами понимается образование мочевых камней (или песка) в почках, мочевом пузыре и их задержка в просвете мочеточников и в уретре. Мочевые камни встречаются у всех домашних животных, но чаще - у кошек и собак.

Химический состав таких камней весьма разнообразен, так, например, они могут включать мочевую кислоту, ураты, оксалаты, карбонаты, фосфаты, цистин, ксантин и т.д.

Целью исследования является определение наилучшего варианта хирургического лечения в зависимости от степени, тяжести и характера заболевания.

Для достижения поставленной цели были выдвинуты следующие задачи: провести цистотомию у нескольких животных и посмотреть на динамику ремиссии.

Исследование приводилось на факультете Ветеринарной Медицины, как диагностические мероприятия, так и лечебные. Использовались следующие методы исследования: УЗИ мочевого пузыря, рентгенологическое исследование брюшной полости, общий и биохимический анализы крови.

На основе полученных результатов было установлено наличие уrolитиаза в мочевом пузыре у нескольких собак. После чего были проведены операции по их извлечению.

Научный руководитель – проф. ун. ИВАН БАЛАН

**ХИРУРГИЧЕСКОЕ ЛЕЧЕНИЕ МОЧЕКАМЕННОЙ БОЛЕЗНИ У МЕЛКИХ
ДОМАШНИХ ЖИВОТНЫХ**

СТАХНЁВА АЛИНА, ДАНИЛЕНКО АНАСТАСИЯ

Факультет Ветеринарной Медицины, ГАУМ

Мочевыделительная система животных включает в себя почечную лоханку, мочеточники, мочевой пузырь и мочеиспускательный канал. В структуре хирургических патологий системы органов мочевого пузыря у животных особое внимание уделяют мочекаменной болезни. В частности, широкое распространение имеет мочекаменная болезнь требующая оперативного лечения. Одним из эффективных приемов устранения патологий мочевого пузыря связанных с минеральными отложениями «уролитиаз» в почках и мочевом пузыре и их задержка в просвете мочеточников и в уретре у животных остается классический метод цистотомии с применением различных хирургических методик. Методика характеризуется значительной травматичностью и возможным развитием осложнений, из которых основными могут быть несостоятельность шва стенки мочевого пузыря и неполное удаление конкрементов, располагающихся в области его шейки. В последние годы всё больше и больше людей обращаются в ветеринарные клиники со

своими питомцами, страдающими из-за нарушения акта мочеиспускания по причине уролитиаз. Заболевания мочевыводящих путей у животных указывает на максимальную частоту у собак, которые имеют большую предрасположенность к этим заболеваниям. При этом, является актуальным обоснование и применение методов минимизирующие травматичность при выполнении хирургических вмешательств на мочевом пузыре у животных. В этом, крайне важное значение имеет установление преимуществ и возможных недостатков применения тех или других методов выполнения операций на мочевом пузыре у животных для определения наиболее эффективных приемов выполнения цистотомии.

Цель выполненных исследований было определение наилучшего варианта хирургического лечения в зависимости от степени, тяжести и характера мочекаменной болезни у больных собак.

Материалы и методы исследований

Работа выполнена в рамках департамента Фундаментальных и Клинических Дисциплин факультета Ветеринарной Медицины, ГУАМ.

Для этого материал исследования представлен пациентами по ходу обращения с патологиями мочевыводящих путей животных в ветеринарной клиники или по направлению из других клиник.

Клинический осмотр проводили всем животным по общепринятой методике: оценивали состояние слизистых оболочек, выполняли пальпацию мочевого пузыря, определяли температуру, пульс, дыхание. По возможности у всех животных выполняли лабораторные исследования мочи по общепринятой методике, в основном цвет, рН, наличие осадка.

Результаты и их обсуждение

Известно, что лучшим лечением является консервативное, которое в наименьшей степени изменяет гомеостаз организма и которое использует наиболее естественные средства для восстановления состояния, отклоняющегося от нормального баланса организма. Однако эта цель не всегда может быть достигнута и иногда является необходимой вмешиваться более радикальными хирургическими методами для возможного восстановления патологического состояния в котором оказался организм. В частности, при реализации хирургических вмешательств больным животным выполняли премедикацию и общую анестезию. Хирургическое вмешательство выполняли по методике описанная в классической литературе по ветеринарной хирургии или с учетом возникших неординарных ситуациях по ходу операции. Оперативный доступ выполняли послойно по белой линии живота в лонно-пупочной области. Длину разреза выбирали, исходя из размеров животного. Убедившись в отсутствии кровотечения, выполняли постановку рамочного ранорасширителя на брюшную стенку, затем выводили мочевой пузырь из лапаротомной раны. Мочевой пузырь фиксировали с помощью двух лигатур, прошивая его серозно-мышечный слой. Затем выполняли разрез в области верхушки мочевого пузыря длиной 5-6 см, в зависимости от степени патологии, от этиологии и размера и количества конкрементов. Последовательно удаляли выявленных конкрементов из полости мочевого пузыря. Затем, убедившись в отсутствии конкрементов в полости мочевого пузыря ушивали разрез на верхушке мочевого пузыря общепринятым двухэтажным швом. Послойно ушивали брюшную стенку простым узловатым швом нитью. На кожу накладывали простой узловатый шов. В послеоперационный период назначали послеоперационное лечение и обработку швов в течение 14 дней.

Таки образом, в послеоперационном периоде после цистотомии у всех пяти собак на третьи сутки в области брюшной стенки, мочевого пузыря и малого сальника развивались посттравматические воспалительные реакции. Уменьшение выраженности признаков воспаления и регенерация тканей послеоперационной раны происходили только на 8-10 сутки. Кроме того, установлено, что хирургическое лечение мочекаменной болезни собак при наличии уролитов крупных диаметром является, практически, самым эффективным методом лечения. Вышеотмеченные хирургические вмешательства при выполнении настоящей работы привели к клиническому выздоровлению больных животных.

Conducători științifici: dr. hab., conf. univ. Ion BALAN, dr., conf.univ. Mihail POPOVICI

DIPILIDIOZA PISICILOR: MĂSURI DE DIAGNOSTIC ȘI TRATAMENT

MUNTEAN VICTORIA

studentă, an VI, Facultatea de Medicină Veterinară

“Dragostea pentru animale este un ingredient absolut necesar carierei de medic veterinar!”

Dipilidioza este produsă de cestode din familia *Dipylidae*. Gazdele intermediare ale *Dipylidium caninum* sunt puricii, în special *Ctenocephalides felis* și păduchi *Trichodectes canis*. Pe parcursul a ultimilor 3 ani, numărul animalelor diagnosticate cu dipilidioză a crescut semnificativ. Unii cercetători confirmă faptul, că nivelul de infestare cu *Dipylidium caninum* este dependent de temperatura mediului ambiant, astfel pe parcursul toamnei și iernii numărul de cazuri diagnosticate sunt în scădere. Această ipoteză însă nu poate fi atribuită animalelor ce trăiesc în încăperi închise (condiții casnice).

Acest parazit are o importanță atât pentru medicina veterinară cât și cea umană, fiind o zooantroponoză. *Dipilidioza* parazitează în partea proximală al intestinului subțire al gazdei. Contaminarea omului se face accidental, prin contactului cu gazdele intermediare infestate.

Scopul de bază al acestei cercetări a fost diagnosticul dipilidiozei și aplicarea măsurilor de tratament eficiente, indiferent de gradul de infestare.

Materiale și metode de investigație: Obiectul cercetării au servit felinele, fecalele acestora și probele de sânge, colectate în cadrul clinicii veterinare din or. Chișinău. Proba de sânge s-a colectat din vena cefalică. Diagnosticarea dipilidiozei s-a efectuat în baza examenului macroscopic al fecalelor cu depistarea proglotelor sub formă de semințe de castravete; examenul coprooscopic, cu identificarea ouălor de *D. caninum*; examenului biochimic al sângelui; administrarea preparatului antihelmintic “Dehinel” în dependență de gradul de infestare și utilizarea concomitentă a prebioticului “FortiFlora”, cu repetarea analizei biochimice al sângelui și examenul macroscopic al fecalelor la a 10 zi după dehelmentizare și finisare al tratamentului.

Rezultatele cercetării:

De la data de 01.01.2019 până pe 31.12.2021 sau investigat și diagnosticat cu dipilidioză în clinica veterinară 1076 de pisici cu vârsta cuprinsă între 6 luni și 7 ani. Cercetările sau axat pe 15 pisici, fiind formate 5 grupe a câte 3 pisici fiecare.

În urma administrării unice a preparatului Dehinel pentru *grupa I* (până la 5 proglote), la 10 zile după administrare, diareea s-a stopat, fecalele au luat forma și consistența normală. Mucoasele aparente au obținut culoarea roză, iar la examenului coprooscopic nu s-au depistat ouă de *Dipylidium caninum*. *Grupa II* (mai mult de 5 proglote), a fost nevoie de administrare repetată al preparatului Dehinel în urma depistării proglotelor în fecale. *Grupa III*, a servit ca grupă control, fără efectuarea măsurilor sanitar-veterinare. *Grupa IV* (până la 5 proglote) și *V* (mai mult de 5 proglote) sa administrat preparatul Dehinel în asociere cu prebioticul FortiFlora.

În *concluzie*, administrarea antihelminticelor în combinație cu prebioticul sus menționat, favorizează eliberarea rapidă al formelor adulte de paraziți, normalizează parametri hematologici și menține hemostaza în limitele fiziologice. La grupe cu administrare al prebioticului, parametri sangvini s-au normalizat mai rapid, iar timpul de eliberare al formelor parazitare s-a scurtat. Administrarea prebioticelor amplifică acțiunea antihelminticelor și favorizează absorbția substanțelor nutritive din tubul digestiv, cu stimularea sistemului imun.

Conducător științific: *asistent universitar Nafornița Nicolae*

MODIFICĂRI MICROSCOPICE/HISTOPATOLOGICE ÎN PERITONITA INFECȚIOȘĂ FELINĂ (PIF)

COZLOV DEONISII

student an. VI, Facultatea de Medicină Veterinară

Cercetarea are drept scop examinarea necropsică macroscopică și histopatologică a cadavrelor și organelor, cu recoltarea și prelucrarea probelor provenite de la pisici suspecte/diagnosticate cu peritonită infecțioasă felină.

Obiectivele cercetării: studiul incidenței PIF; simptomatologiei; diagnosticul de ansamblu al PIF; studiul leziunilor macroscopice și histopatologice.

Peritonita infecțioasă felină este o boală virală, produsă de către un virus ARN, încadrat în familia Coronaviridae, genul Coronavirus.

Infecția cu acest virus se caracterizează clinic prin febră, anemie, slăbire progresivă, stare de prostrație, diaree, vomă și acumulare de lichid ascitic în cavitățile toracică și abdominală.

Cât ține de etiologia acestei boli, menționez că virusul peritonitei infecțioase feline este încadrat în ordinul Nidovirales, familia Coronaviridae, subfamilia Coronaviridae, genul Alphacoronavirus, specia Alphacoronavirus 1.

Având în vedere obiectivul stabilit, s-au examinat leziuni la nivelul cavităților peritoneală și toracică, cu acumularea de exsudat fibrinos. Cazuistica a fost alcătuită din pisici diagnosticate atât cu formă umedă sau efuzivă cât și cu formă uscată, respectiv granulomatoasă în raza municipiului Chișinău (2021).

Material de studiu au servit probele recoltate în urma necropsiilor a 7 cadavre de pisici, dintre care 4 prezentau forma umedă/efuzivă și 3 prezentau forma uscată/proliferativă. Cadavrele de pisici necropsiate, provin din clinicile veterinare private din municipiul Chișinău. Felinele au avut vârsta cuprinsă între 3 luni și 9 ani. La baza stabilirii diagnosticului clinic se regăsește simptomatologia: stare febrilă, inapetență, dispnee și distensia abdominală cu acumulare de lichid ascitic, anemie sau icter, anorexia, cu slăbirea progresivă.

La lichidele recoltate din cavitatea abdominală sa efectuat proba Rivalta, care a indicat rezultate pozitive.

Necropsiile sau efectuat după metoda lui Virchow, care prevede deschiderea tuturor cavităților seroase naturale, apoi eviscerarea fiecărui organ în parte cu orientare cranio-caudală. Din punct de vedere histopatologic, coronaviroza felină prezintă următoarele particularități: modificări ale vaselor de sânge cu hiperplazie endotelială, hialinoza mediei vasului sangvin cu îngustarea lumenului și o infiltrație intensă a adventiceii cu granulocite, neutrofile, limfocite, plasmocite și macrofage. La nivelul cavităților seroase se pot observa hiperplazii mezoteliale fibroblastice și capilare de neoformare, în ficat sunt prezente focare de necroză și piogranuloame constituite din neutrofile, macrofage, limfocite și plasmocite; piogranuloamele au fost observate și în rinichi, pulmonii, splină, mezenter. În masa tuturor organelor menționate anterior au fost decelate focare multiple de necroză și depleție limfoidă a zonei paracorticale.

În concluzie, vreau să subliniez faptul că peritonita infecțioasă felină este o boală foarte complexă, atât din punct de vedere al patogenezei incerte, cât și al tabloului clinic nespecific.

Cunoașterea leziunilor macroscopice dar și histologice este deosebit de importantă în elucidarea și identificarea acestei boli.

Conducător științific: *conf.univ., Osadci Natalia ,coordonator- asist. univ., Nafornița Nicolae*

ASPECTE MACRO ȘI MICROSCOPICE A TUMORILOR SISTEMULUI REPRODUCĂTOR LA ANIMALE DE COMPANIE

IVANOV DIANA

studentă anul VI, FMV, UASM

Scopul studiului dat a fost de a identifica principalele aspecte clinice și morfologice a tumorilor sistemului reproducător la animale de companie și determinarea incidenței acestora.

Incidența reală a tumorilor sistemului reproducător la animale de companie este dificil de stabilit, deoarece un procent semnificativ de câini și pisici sunt sterilizate. La cățele tumorile tractului genital apar cel mai frecvent la nivelul vaginului și a vulvei, iar la masculi mai frecvent se întâlnesc tumorile testiculare. La feline, atât la masculi cât și la femele, tumorile tractului genital au o incidență redusă. Aprox. 50% din toate tumorile la cățea sunt tumori mamare, iar la pisică tumorile mamare sunt pe locul trei din cele mai frecvent tip de tumori întâlnite la această specie.

Obiectivele cercetării date au fost:

1. Studiarea structurii morfologice a neoformațiunilor sistemului reproducător la animale de companie;
2. Determinarea frecvenței tumorilor sistemului reproducător la animale de companie în dependență de specie, sex și vârstă;
3. Determinarea incidenței tumorilor sistemului reproducător la animale de companie în dependență de localizare.

Obiectul de studiu a fost reprezentat de câini și pisici cu vârstele cuprinse între 3 și 18 ani, din raza or. Chișinău, în perioada 01.01.2021 – 01.01.2022. Probele tisulare au fost prelevate în timpul intervențiilor chirurgicale.

Rezultatele cercetării:

În cadrul cercetării date am identificat și studiat 7 cazuri de tumori ale sistemului reproducător la animale de companie: 3 fiind localizate la nivelul glandei mamare, 2 la nivelul ovarelor și câte una la nivelul uterului și a vaginului. Toate cazurile au fost înregistrate la femele, 4 din ele fiind la cățele și 3 la pisici.

S-a constatat, că cele mai multe cazuri au fost depistate la animalele cu vârsta cuprinsă între 5 și 10 ani – 3 cazuri, urmate de 2 cazuri la animalele cu vârsta cuprinsă între 10 și 15 ani, și câte un caz la animalele cu vârsta cuprinsă între 1 – 5 ani și 15 – 20 ani.

Tipurile de tumori întâlnite în cadrul acestui studiu au fost: chistoadenocarcinom ovarian, sarcomul Sticker, leiomiom, chist folicular, adenom mamar simplu, adenocarcinom tubular mamar, hemangiom.

În *concluzie*, putem afirma că, în urma cercetării date, sa constatat că, cele mai afectate au fost animalele nesterilizate, cu vârsta de peste 5 ani, în special cățelele. Toate tumorile depistate au fost hormonodependente, ceea ce încă o dată ne demonstrează importanța sterilizării la timp a animalelor de companie, dacă acestea nu sunt utilizate în reproducere.

Conducător științific: asistent universitar *Nafornița Nicolae*

CERCETĂRI BACTERIOLOGICE A ABCESELOR STREPTOCOCICE ÎN CARCASELE SUINELOR ABATORIZATE

BERZOI NICU

doctorand, an. 1, facultatea Medicină Veterinară, UASM

Scopul actualei lucrări constituie efectuarea unui studiu asupra conduitei microbiologice privind izolarea unor tulpini streptococice în abcese de diferită proveniență la suinele sacrificate.

Abcesele bacteriene la om și animale sunt o problemă frecvent întâlnită în practica medicală umană și veterinară, în SUA fiind evidențiate anual aproximativ 14,2 milioane de cazuri de diverse etiologii. *Streptococcus pyogenes*, *Streptococcus intermedius*, *Staphylococcus aureus* sunt cei mai frecvent întâlniți agenți etiologici microbieni a acestor patologii. Aceste infecții bacteriene cuprind o gamă largă - de la infecțiile superficiale ale epidermei până la localizări de organe în organismul uman și animal, care prezintă pericol pentru viață și cauzează severe patologii.

Materiale și metode folosite. Cercetările microbiologice au fost efectuate din prelevatele de diferită proveniență a abceselor suinelor sacrificate din cadrul abatoarelor: Întreprinderii Mixtă Porco Bello SRL s.Cimișeni, raionul Criuleni și Art-Meat Company SRL.

Investigațiile microbiologice au fost efectuate din abcesele diferitor regiuni a corpului suin sacrificat: mandibulă, cord, pulmon, mușchi. Cercetările bacteriologice au fost supuse unei conduite de laborator, unde s-a constatat microflora bacteriană caracteristică diferitor specii streptococice microbiene frecvent întâlnite caracteristice acestor patologii. Concomitent unele cercetări au fost efectuate prin aprecierea culturală a coloniilor microbiene pe mediile de cultură, efectuare de frotiuri din prelevatele native și culturile lor, colorare după Gram, numărarea coloniilor microbiene și vizualizarea microscopică cu imersie, la obiectivul 90

Rezultatele obținute. Cercetările privind microflora caracteristică speciei *Streptococcus pyogenes* a determinat un număr mai intens de germeni în prelevatul cu abces pulmon-44 celule streptococice, comparativ prelevatelor cu abcese caracteristice din mușchi-36, cord-34 și mandibulă-26. Specia *Streptococcus intermedius* din punct de vedere a evaluărilor numărului de germeni pe câmpul microscopic a determinat valori mai puțin semnificative comparativ speciei *S.pyogenes* în prelevatele cu abcese mandibulă-24; cord-28; pulmon-32. În schimb numărul de celule microscopice în prelevatul abcesului din mușchi prevalează -46 germeni, ceea ce denotă, că această specie microbială poluează din abundență această regiune corporală, determinând agresivitate și virulență mai accentuată. Un număr mai mare de colonii bacteriene au fost determinate pe mediul geloza a speciilor *Streptococcus pyogenes* și *Streptococcus intermedius* în prelevatul cu abces din pulmon - 46/32 și în prelevatele cu abcese cord, mușchi, pulmon respectiv cu indicii coloniilor înregistrate de 36; 32 și 24 colonii microbiene specifice speciei *Streptococcus pyogenes* și în așa fel demonstrând o microfloră microbială mai abundentă în aceste prelevate.

Concluzii. Relatările privind abcesele de diversă proveniență la suinele sacrificate au demonstrat prezența microflorei bacteriene importantă constituită din speciile microbiene streptococice *Streptococcus pyogenes* și *Streptococcus intermedius*. Totodată evaluarea corelării speciilor *Streptococcus pyogenes* și *Streptococcus intermedius* după numărul de colonii izolate pe mediile de cultură a determinat că specia *Streptococcus pyogenes* prevalează asupra speciei *Streptococcus intermedius*. Inițierea acestor cercetări microbiologice a condus la interpretarea unor aspecte ale mecanismelor de virulență în abcese cu speciile streptococice *Streptococcus pyogenes* și *Streptococcus intermedius*, oferindu-ne date concludente privind prevalarea speciei mai semnificative în abcesele prelevatelor suinelor sacrificate în condiții de abator.

Conducător științific: dr., conf. univ., **Golban Rita**

IMPORTANȚA INVESTIGAȚIILOR MICROBIOLOGICE PRIVIND MICROFLORA BRÂNZEI DE CASĂ

BORDEA DANIELA

studentă, an. 6, facultatea Medicină Veterinară, UASM

Scopul acestor investigații constituie evaluarea din punct de vedere calitativ a microflorei brânzei de casă proaspătă și după diverse intervale de timp de conjelare.

Studiile bibliografice din domeniul microbiologiei alimentelor lactice denotă surse privind microflora brânzeturilor, importante în alimentația omului, fiind valoroase datorită unor factori nutritivi cu valoare biologică și digestibilitate crescută. Valoarea nutritivă a brânzeturilor este dată de conținutul ridicat de substanțe proteice și grăsimi ușor asimilabile, săruri minerale de calciu, fosfor, magneziu, sodiu și clor, precum și vitamine.

Materiale și metode folosite. Cercetările microbiologice a prelevatelor brânzei de casă s-au efectuat după conduita bacterioscopică și pasajele de laborator microbiologice clasice. Investigațiile microbiologice au fost efectuate pe brânză de vacă în stare proaspătă și în diverse intervale de conjelare: 10; 20; 30 zile. Pentru cercetări s-au recoltat prelevate de brânză, care s-au investigat în laboratorul de microbiologie a departamentului Siguranța alimentelor și sănătate publică, UASM. S-a determinat prezența bacteriilor coliforme, salmonelice, stafilococi, speciile Streptococcus, Lactococcus, celulele levurice predominante în prelevatele de brânză. Investigarea microbiologică a brânzeturilor s-a efectuat în conformitate cu cerințele reglementate pentru investigarea produselor alimentare în cadrul laboratorului de investigații microbiologice a produselor alimentare din cadrul Centrului de Diagnostic în Medicină veterinară din or. Chișinău.

Rezultatele obținute. Investigațiile microflorei bacteriene a unor categorii de brânză de casă în stare proaspătă și conjelată ne-a permis de a le aprecia prin siguranța acestora în alimentația omului. Astfel cercetările bacterioscopice a microflorei bacteriene în brânza de casă proaspătă denotă un număr mai semnificativ de celule microbiene la microscopie a speciilor bacteriene evedențiate în microflora superficială cu semnificație lactică de Streptococcus, Lactobacillus și celulelor levurice de 8-10 celule microbiene și 10-14 celule microbiene a microflorei în profunzime. Totodată conform rezultatelor obținute în brânza de casă pe perioada conjelării indicii speciilor microbiene a microflorei superficiale de investigare a constituit 8-14 celule microbiene la specia Streptococcus comparativ valorilor obținute a microflorei în profunzime, unde numărul celulelor a constituit 8-10 celule, iar la speciile Lactobacillus microflora superficială și de profunzime a determinat indici cuprinși între 5-8 și 9-11 celule microbiene, ceea ce justifică că mecanismele procesului de conjelare este dependent de microflora bacteriană a acestui produs alimentar lactat conjelat. Ceea ce ține de valorile cantitative ale celulelor levurice, investigațiile microscopice au determinat în brânza conjelată valori cuprinse între 3-6 și 6-9 celule levurice microbiene în diverse perioade de conjelare a brânzei de vacă de casă investigată. Speciile patogene de Salmonella, Stafilococi și E.coli nu au fost determinate în acest produs alimentar conjelat.

Concluzii. Rezultatele cercetărilor au demonstrat numărul de colonii identificate la speciile Lactobacillus și celule levurice, unde acesta a determinat o microfloră superficială și de profunzime 9-10/ 9-11 și 3-8/ 2-9 colonii microbiene specifice unei microflore de poluare normală, caracteristică acestor perioade de conjelare a acestui produs lactat conjelat. Aceste cercetări caracteristice domeniului siguranței microbiologiei alimentelor prezintă interes public și ne permit de a efectua remarcări, că produsul alimentar-brânza de casă, frecvent pregătit în condiții de casă din laptele materie primă și frecvent păstrat din anumite motive în stare conjelată este calitativ și corespunde cerințelor microbiologice după calitatea sa.

Conducător științific: dr., conf. univ., Golban Rita

STUDIUL ASUPRA PATOLOGILOR MICROBIENE LA ANIMALELE DE COMPANIE PRIN IMPLICAREA DIFERITOR SPECII DE STAFILOCOCI

VIȘTIANU VLADIMIR

student, an. 6, facultatea Medicină Veterinară, UASM

Scopul actualei lucrări a fost cercetarea unor afecțiuni determinate de unele patologii ale abceselor înregistrate la animalele de companie. În cadrul acestor cercetări au fost analizate microbiologic prelevate din diverse abcese a caninelor și felinele prin aprecierea virulenței și prevalenței speciilor microflorei bacteriene identificate.

Afecțiunile inflamatorii manifestate prin abcese la animalele de companie constituie entități tot mai implicabile în patologia medicală veterinară. Problemei acestor infecții se acordă o atenție deosebită, deoarece pe parcursul ultimului secol morbiditatea acestor patologii nu s-a micșorat, dar din contra în unele perioade a crescut, indiferent de îmbunătățirea măsurilor de profilaxie și metodelor de tratament. Abcesele de etiologie microbială la câini și pisici se întâlnesc la orice vârstă, fiind mai frecvente în perioada în care organismul animal este mai afectat, în funcție, bineînțeles, de reactivitatea nespecifică și de capacitatea de apărare imunologică a organismului.

Materiale și metode folosite. Cercetările microbiologice au fost efectuate din prelevatele abceselor diferitor regiuni corporale a animalelor de companie supuse investigațiilor microbiologice în cadrul unei clinice veterinare din m. Chișinău.

Studiul bacteriologic a fost supus unei conduite microbiologice clasice de laborator, unde s-a constatat microflora bacteriană a afecțiunilor investigate, privind caracterele bacterioscopice și culturale și de diferențiere a aspectelor cantitative în diverse prelevate de abcese investigate a animalelor de companie.

Rezultatele obținute. Valorile speciei *S.aureus* vizualizate la microscopie din diverse prelevate în aspect comparativ a relevat un număr mai mare de microorganisme stafilococice evidențiate în abcesul labei- 32 celule stafilococice la microscopie, după care a urmat valorile de 28 celule microbiene în abcesul din mandibulă la caninele investigate și alte valori de 24 și 18 stafilococi în alte prelevate investigate. *S.epidermidis* a relevat un număr mai mare de microorganisme stafilococice evidențiate în abcesul prelevatului labei -36 și 24 celule microbiene determinate în prelevatul cu abcese din mandibulă la felinele investigate. Indicii coloniilor obținute din diverse prelevate în aspect comparativ se determinat un număr mai mare de colonii bacteriene pe mediul geloză - 42 la număr din prelevatul abces din labă a caninelor investigate a speciei *Staphylococcus aureus*, comparativ prelevatelor din abcesele din urechi, mandibulă, cavitatea bucală unde numărul de colonii a constituit 38; 32 și 21 colonii microbiene.

Concomitent valorile de colonii identificate a speciei *S.epidermidis* din abcesele prelevatelor de la felinele investigate comparativ numărului de cazuri înregistrate de prelevate cu abcese identificate a relevat un număr de colonii de 32; 34;28 și 18 mai înalt pe mediul geloză/plăci corelat cu numărul de cazuri puțin mai mic determinat de coloniile microbiene în eprubete pe mediul geloză la felinele investigate. Aceste relevări deduc asupra faptului, că specia *Staphylococcus epidermidis* este prezentă într-o concentrație mai înaltă în prelevatele din abcesele mandibulă; labă; urechi și cavitate bucală.

Concluzii. Tulpinile de *S.aureus* și *S.epidermidis* izolate din diverse zone de abcese patologice corporale la animalele de companie au relevat valori semnificative microbiologice bacterioscopice și bacteriologice în abcesele mandibulei, labei, urechilor și cavității bucale. Obligatoritatea necesității de a evita lezarea pielii și respectarea igienei corporale la animale de companie prezintă subiectul important de a preveni cauza migrării unor bacterii declanșatoare a abceselor microbiene.

Conducător științific: dr., conf. univ, **Golban Rita**

ASPECTE CLINICE, DIAGNOSTICUL DIFERENȚIAL ȘI MEDICAȚIA ÎN DERMATITE ȘI DERMATOFIToze

IGNATIUC NICOLAE

Student an.VI, Facultatea de Medicină Veterinară, UASM

Scopul cercetării presupune diagnosticul, aspect clinic și medicația în dermatite și dermatofitose. Conform prevalenței celor mai frecvente adrese ale câinilor prezentate la o clinică veterinară din Or. Chișinău, se numără a fi bolile legate de piele 18.3%, sistemul digestiv 14.0% dar și medicina preventivă circa 11.5% . Din acest motiv putem spune confirmat ca bolile pielii reprezintă o afecțiune adesea întâlnită care ar trebui să i se acorde o abordare corectă. Dermatita este o boală inflamatorie a straturilor de suprafață și adânci ale pielii. Mâncărimea apare, de obicei, strict în zona de contact cu alergenul. Diagnostic: Clinic se bazează pe anamneza și examenul clinic al zonelor cu leziuni. Diagnosticul diferențial -dermatita parazitara, seboreica, micotica, solara. Dermatita alergică la purici (DAP) -este cea mai frecventă alergie la câini. Poate fi cauzată de orice specie de purici, dar mai ales de puricii de pisică mai puțin specifici gazdei (*Ctenocephalides felis*). Câinii afectați prezintă mâncărimi în special pe jumătatea din spate a corpului: pe spate, baza cozii, coadă, picioarele posterioare, dar și pe abdomen. Diagnosticul: prezenta unei pisici, rasa, vîrsta, sezonul, manifestările clinice; toate acestea concurează spre stabilirea diagnosticului de dermatita alergică la intepatura de purici. Diagnosticul diferențial -fata de dermatita atopica, dermatita alergică de contact, dermatita prin iritație directă, scabie sarcoptica, cheiletieloză, trombiculoză, intoleranță alimentară. Alergologic - intradermoreacții, teste de provocare, teste biologice. Dermatofitosele -Infecțiile cu *Microsporum canis* sau, mai rar, *Trichophyton mentagrophytes* pot fi motivele pentru care câinele se scarpină. Infecțiile fungice la câini sunt de asemenea des întilnite, de obicei numai în cazuri de imunosupresie, îngrijire deficicientă sau contact apropiat cu un animal infectat. Mâncărimea apare în punctele de contact cu părul infectat sau, în cazul *Trichophyton mentagrophytes*, în punctele de contact direct cu solul, cum ar fi fața și picioarele sau labele.

În baza aspectelor clinice s-a putut recomanda medicația ce presupune un curs de aplicare a antibioticelor pentru aderarea unei infecții secundare sau a dermatitei infecțioase. Sunt prescrise antibiotice din grupuri de peniciline, cefalosporine, carbapenemuri, etc. Leziunile fungice necesită utilizarea de preparate fungicide, de exemplu, Fungin, Zoomicol etc. Aplicați tratament cu șampoane fungicide - Nizoral, Clotrimazol, Ketoconazol etc. Antihistaminicele sunt folosite pentru ameliorarea mâncărimei și a reacțiilor alergice. Pentru tratamentul câinilor se utilizează Suprastin, Tavegil, Dimedrol, Fenistil etc. Pentru distrugerea componentei parazitare se utilizează diverse preparate insecticide-acaricide, de exemplu picături Stronghold, Bravecto, Advocate.

În concluzie pot spune ca dermatitele duc la scăderea calității vieții ale animalelor, provocând diverse leziuni ale pielii, de aceea este esențial să cunoaștem factorul etiologic pentru a putea administra un tratament corespunzător.

Conducător științific – dr., conf. univ. Balanescu Savva

UTILIZAREA SPECTROSCOPIEI INFRAROȘII APROPIATE SUB ASPECTUL EVALUĂRII CALITĂȚII CĂRNII DE PORC

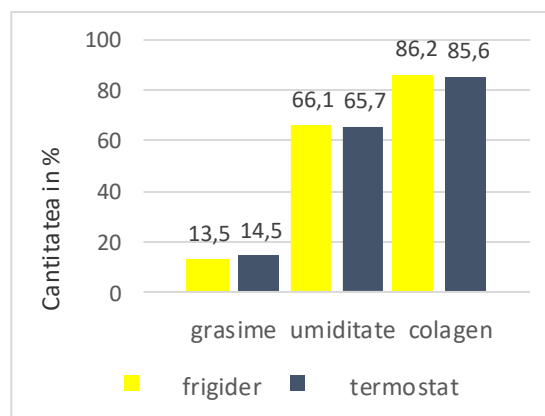
VALENTINA STICI

doctorand an. 2, Facultatea Medicină veterinară, UASM

Spectroscopia infraroșie apropiată (NIR) este o tehnică de măsurare utilizată în ultimii 25 de ani la o gamă largă de aplicații de cercetare și procese industriale. În industria alimentară, prin intermediul NIR se efectuează analize de determinare a umidității în alimente, cuantificarea proteinelor, grăsimilor și carbohidraților. Se poate afirma că nu există doi compuși organici cu spectre identice de absorbție și toate modificările care au loc în structura lor, indiferent de factorul ce influențează (chimic sau fizic) pot fi evaluate prin intermediul spectroscopiei infraroșii apropiate.

Cercetările au fost efectuate în cadrul "Centrului de monitorizare a producției bovine" UASM și au avut drept scop inițierea și promovarea tehnicii NIR în țara noastră care are capacitatea de a converti datele măsurate în informații utile în domeniile de cercetare. O problemă importantă în asigurarea calității produselor agroalimentare constă în elaborarea tehnicilor biochimice sau biofizice de evaluare a gradului de prospețime și nivelul de alterare conform indicatorilor specifici. În lucrare este propusă metoda NIR în diapazonul 700 nm÷1100 nm pentru determinarea cantității relative a trei indicatori a calității cărnii de porc- grăsimi, collagen și umiditate. Evaluarea factorilor NIR care atestă gradul de alterare a probelor este realizată în dependență de modul de păstrare (termostat 25°C sau frigider 4°C) timp de 120 ore și sunt prezentați în figura 1. Precizia calculului în conformitate cu criteriul

Student de 95% arată că intervalele de încredere nu se suprapun și se poate afirma că abordarea NIR pentru determinarea diferenței semnificative a nivelului de alterare a cărnii de porc este demonstrat. Factorul umiditate în evaluarea NIR de asemenea prezintă o diferență semnificativă pentru probele păstrate în termostat față de cele păstrate în frigider. Figura 1. Factorii calității evaluați cu NIR

Intervalele de încredere a mediei aritmetice în dependență de modul de păstrare nu se suprapun conform ANOVA. Evaluarea factorului collagen de asemenea atestă că limita diferenței semnificative prezentată în baza intervalelor de încredere a mediilor aritmetice este veritabilă. Modelul de analiză multifactorială prezentat în lucrare prin valoarea abaterii medie pătrată totală $\sigma=0,102$ arată că conform criteriului Fisher abordarea NIR în evaluarea factorilor de alterare a cărnii de porc este veritabilă cu o precizie de 95%.

În concluzie putem afirma că NIR este o metodă de evaluare eficientă a gradului de alterare a probelor de carne de porc, și are avantajul că determină mai mulți indicatori în același timp și pentru care nu este nevoie de probe pregătite îndelungat și minuțios. Această metodologie are o capacitate înaltă de a examina suprafețe neregulate, este nedistructivă pentru eșantion și poate fi eficientă din punct de vedere al costurilor.

Conducător științific: dr. hab., prof. univ. Valeriu ENCIU

ХИРУРГИЧЕСКОЕ ЛЕЧЕНИЕ ПРИ ВРОЖДЕННЫХ И ПРИОБРЕТЕННЫХ ПАТОЛОГИЙ ЗРИТЕЛЬНОГО АНАЛИЗАТОРА У ДОМАШНИХ ЖИВОТНЫХ

ПОДЫМОВ АЛЕКСАНДР, ПОДЫМОВА ОЛЬГА

Факультет Ветеринарной Медицины, ГАУМ

Орган зрения представляет собой важнейший инструмент познания внешнего мира: основная информация об окружающей действительности поступает в мозг именно через этот анализатор. Все органы чувств, в том числе и глаз, функционируют как приборы для восприятия сигналов. Зрительный анализатор передает в мозг информацию, которая через цепь электрофизиологических импульсов кодируется в нервную активность. Сигналы, поступающие в кору головного мозга, анализируются и затем синтезируются в зрительный образ.

Проблема нарушения зрения у животных имеет негативные течения и последствия и достаточно остро стоит для ветеринарных врачей. Глазные заболевания, приводят к явному расстройству функционального состояния и изменением структуры органа зрения. Офтальмологические заболевания наблюдаются у большинства плотоядных животных различных пород и возрастов. В арсенале ветеринарных офтальмологов небезуспешно используются точнейшие микрохирургические инструменты, операционные микроскопы, современнейшие приборы для диагностики и оперативного лечения заболеваний глаз. Проведение высококачественных и своевременных исследований, необходимых для диагностики наследственных болезней мелких животных

Цель и задачи исследования было описание и практическое применение некоторых хирургических операций при врожденных и приобретённых патологий зрительного анализатора у домашних животных.

Материалы и методы исследований

Работа выполнена в рамках департамента Фундаментальных и Клинических Дисциплин факультета Ветеринарной Медицины, ГУАМ.

Применение полученных теоретических знаний и навыков осуществлялось в ветеринарном кабинете города Кишинев «ZooCentru» Aralin Group SRL, располагающейся по адресу бул. Дечебал, 80, оф.108, г. Кишинэу. Клинический осмотр проводили всем животным по общепринятой методике.

Материал исследования представлен пациентами по ходу обращения с патологиями зрительного анализатора животных в ветеринарном кабинете. При этом, по данным анамнеза болезни узнавали отклонения от нормы в состоянии животного с выполнением детального осмотра с определением зрительной способности животного. Также, проводили исследование защитных приспособлений глаза: исследование глазницы, век, конъюнктивы, слезного аппарата, глазного яблока и его отдельных частей и при необходимости выполняли флюоресцеиновую пробу.

Результаты и их обсуждение

При патологиях зрительного анализатора хирургические вмешательства проводили под общим или потенцированным местным обезболиванием, т.е. с применением нейролептика и новокаина, а также 0,5 %-ного раствор новокаина под конъюнктиву и в заглазничное пространство. По необходимости выполняли блокаду по Авророву. Животных фиксировали в боковом положении, обеспечивая неподвижность головы. После подготовке операционного поля применяли соответствующие техники хирургических приемов в зависимости от особенностях патологий. В частности, из приобретенных патологий зрительного анализатора у домашних животных хирургическое вмешательство проводили у собаки, сука, 1 год, метис, при разрасте патологических тканей в области рубцовой ткани на месте предыдущего лечения по случаю травмы роговицы сопровождающегося гранулёматозном воспалением. У кота, 7

лет, метис, проведено лечение с энуклеацией глазного яблока показанное при разрасте новообразовательных тканей в передней камере глаза со стороны радужной оболочки, которые перекрывали полностью зрачок. Также, по приобретенных патологиях была проведена операция по вправлению, травматического экзофтальма у собаки пекинеса с наложением узловатых швов. К этой группе патологий относятся и выполненные следующие хирургические случаи: блефаропластика нижнего века у собаки лабрадор ретривер и блефаропластика при энтропионе нижнего века у кота *british fold*. Относительно случаев врожденных патологий зрительного анализатора у домашних животных было выполнено хирургическое вмешательство при врожденном экзофтальме - блефаропластика внутреннего и внешнего угла глаза у собаки пекинес, а также при врожденном экзофтальме у собаки мопс, 4 месяца показанная операция было отложено по особых причинах владельца животного.

Таким образом, применение тактильного, визуального и инструментального офтальмологического осмотра в комплексе с диагностическими мероприятиями при патологиях зрительного анализатора у домашних животных позволяет организовать оптимальную хирургическую тактику при диагностике и офтальмологических приемов. Вместе с тем, назначение для каждого домашнего животного соответствующих внутренних и внешних офтальмологических и фармакотерапевтических вмешательств с учетом индивидуальных особенностей организма и степени поражения основных структур глаза, в основном, влияет положительно и сопровождается клиническим выздоровлением животных.

Conducători științifici: dr. hab., conf. univ. Ion BALAN, dr., conf. univ. Mihail POPOVICI

FORMAREA BUNULUI IMOBIL

EGOROV ECATERINA

*Elevă, an. III, Geodezie, topografie, cartografiere
IP Colegiul de Ecologie din Chișinău*

Rezultatele prezentate: Formarea bunului imobil, este o lucrare cadastrală, întâlnită, zi de zi, foarte des. Aprofundarea are loc în exemplificarea modului de formare a bunului imobil prin căile de: separare, divizare, comasare, combinare și reparcelare, parcurgând etapele disponibile a procesului tehnologic. Suplimentar în lucrarea dată se descrie proiectul de formare a bunului imobil, având în vedere: cerințele solicitantului, legislația și partea legală, avizul, caracteristicile construcției, modul de atribuire a numerelor cadastrale. Este prezentată situația inițială a bunului imobil, numărul cadastral și suprafața imobilelor ce urmează a fi separate și situația după separarea bunului imobil.

Formarea bunului imobil se inițiază de către: proprietarul, inclusiv statul sau unitatea administrativ-teritorială, prin intermediul autorităților împuternicite cu administrarea bunului; titularii de drepturi reale și de alte drepturi patrimoniale (gestiune economică, arendă etc), cu acordul proprietarului, instanța de judecată și organele fiscale, în cazurile prevăzute de lege.

Scopul formării bunului imobil, poate fi oricare din cele expuse mai jos, dar care nu contravine legii, inclusiv în: transmiterii terenurilor în proprietate sau folosință persoanelor fizice sau juridice, în condițiile legii; efectuării de acte juridice civile (vânzare-cumpărare etc.) cu bunuri imobile; dezvoltării terenului, prin construirea sau reconstruirea clădirilor și altor lucrări amplasate pe el; împărțirii bunului imobil proprietate comună; atribuirii în natură fondatorului a cotei lui din patrimoniul persoanei juridice; f) schimbului de terenuri, inclusiv în scopul amplasării lor compacte; separării sau comasării bunurilor imobile în legătură cu reorganizarea sau cu desființarea persoanei juridice; vânzării la licitație a unei porțiuni din teren și/sau a unei părți din construcție care intră în masa debitoare a întreprinderii insolubile, sau a unei porțiuni din teren și/sau a unei părți din construcție a persoanei fizice sau juridice al cărei patrimoniu a fost sechestrat și/sau se comercializează pentru stingerea datoriilor la plățile obligatorii.

Procesul Tehnologic de formare are loc prin următoarele etape:

- ✚ Depunerea Cererii;
- ✚ Studiul formării Bunului Imobil;
- ✚ Elaborarea Proiectului;
- ✚ Întocmirea Planului Cadastral;
- ✚ Emiterea Deciziei;
- ✚ Întocmirea Dosarului Tehnic;
- ✚ Înregistrarea Bunului Imobil;

Concluzii: formarea bunului imobil, după cum cunoaștem, este aplicată în diverse scopuri, ca de exemplu împărțirii bunului imobil proprietate comună sau separării sau comasării bunurilor imobile în legătură cu reorganizarea sau cu desființarea persoanei juridice, sau efectuarea de tranzacții (vânzare – cumpărare, donație, schimb), sau unirii a două sau mai multe bunuri imobile cu hotare comune, sau fragmentarea terenurilor agricole, cu pericol de eroziune a solului, iar în rezultatul reparcelării se asigură condiții optime de utilizare, cu aplicarea condițiilor de formare a bunului imobil, care reprezintă un set de reguli și cerințe a căror respectare și îndeplinire este obligatorie la formarea de bunuri imobile, fiind aplicate de către executantul lucrării cadastrale.

Conducător științific: profesor, grad didactic I, Colegiul de Ecologie din Chișinău,
Ciugureanu Ludmila

SISTEMUL DE ORGANIZARE A UTILIZĂRII DURABILE A RESURSELOR FUNCiare ÎN REPUBLICA MOLDOVA

CIUGUREANU LUDMILA

Doctorandă an. 2, Școala doctorală UASM

Rezultatele prezentate: Dezvoltarea durabilă își propune să răspundă nevoilor generațiilor prezente fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de *a-și satisface propriile nevoi* (Comisia Mondială de Mediu și Dezvoltare, 1987).

Dezvoltarea durabilă, la nivel global, urmărește și încearcă să găsească soluții teoretice și cu aplicabilitate practică în domeniul mediului înconjurător, mediului economic și mediului social.

Durabilitatea organizării teritoriului este înțeleasă ca o utilizare trainică, a procesului metodologic, privind *protecția resurselor funciare inclusiv a solului*. Pentru Republica Moldova dezvoltarea durabilă presupune o abordare complexă a problemelor utilizării resurselor:

- ✓ *exploatarea intensivă a resurse funciare, reduce capacitatea productivă a lor.*
- ✓ *lipsa unui sistem instituțional de organizare durabilă a resurselor funciare*
- ✓ *lipsa cadrului normativ de organizare durabilă a resurselor funciare*

Orice proces, inclusiv și de organizării durabile a resurselor funciare, poate fi dezvoltat, dacă există un Sistem instituțional bine organizat. Odată cu lichidarea „Sistemului” va dispărea „Procesul”. De corectitudine a acestei axiome ne convingem, analizând dezvoltarea istorică a relațiilor funciare. Începând cu anul 1992, în Republicii Moldova au fost întreprinse acțiuni concrete, de creare a „Sistemului cadastral” și desfășurare a „Procesului cadastral”, iar sistemul privind organizarea teritoriului a fost lăsat într-o parte. Reformele aplicate după anul 1992, adică desființarea colhozurilor și sovhozurilor și transmiterea terenurilor agricole în proprietate privată, împărțirea acestora în parcele mici, au dus la dispariția sistemului de asolamentelor, menținerea și/sau îmbunătățirea fertilității solului, etc. În perioada menționată a fost ignorat „Sistemul” de organizare a teritoriului, în primul rând ce ține de: structura instituțională, cadrul legislativ, bazele teoretice și metodologice. La momentul actual, tot mai des, se menționează lipsa asolamentelor și necesitatea implementării lucrărilor, măsurilor de organizare a teritoriului, precum și lipsa unui „Sistem de Organizare a Teritoriului”, bine sistematizat. Utilizarea durabilă a resurselor funciare, va fi realizată, dacă va exista o politică echilibrată, un „Sistem de Organizare a Teritoriului”, bine sistematizat.

Scopul principal al procesului de organizare a teritoriului este utilizarea durabilă a resurselor funciare limitate iar funcțiile Sistemului în ansamblu:

- analiza desfășurării procesului de organizare a teritoriului și determinarea bazei teoretice;*
- elaborarea și implementarea bazei metodologice a organizării teritoriului adecvate situației concrete a Republicii Moldova și cu aplicarea practicii altor țări;*
- elaborarea cadrului legislativ, normativ, instructiv necesar funcționării procesului de organizare a teritoriului în ansamblu.*

Concluzii: La ziua de azi, tot mai mare atenție, se acordă protecției mediului înconjurător, alimentației populației etc., dar, pentru a îmbunătăți cele propuse ar, fi bine să se înceapă de la organizarea durabilă a teritoriului, adică de la elaborarea metodologiilor pentru utilizarea durabilă a resurselor funciare sau relansarea procesului de organizare a teritoriului, inițierea căreia este inevitabilă. În comparație cu practica altor țări, Republica Moldova, nu dispune de un Sistem de Organizare a Teritoriului. Structura organizatorică responsabilă de reglementarea relațiilor funciare în interesul societății nu corespunde scopului, adică utilizării durabile a resurselor funciare, deaceia sunt necesare măsuri urgente.

Conducător științific – dr., conf. univ., Botnarenco Ivan

HARTI DIGITALE - DOMENII DE UTILIZARE

BĂLȚĂTESCU IULIANA

eleva an. 4, Colegiul de Ecologie din Chișinău

Rezultatele prezentate: Lumea se dezvoltă cu viteza luminii apar noi tehnologii, și putem spune cu siguranță că internetul este una din cele mai folosite și apreciate tehnologii. Viața modernă a devenit mai ușoară, iar oamenii au datorită contribuției imense a tehnologiei și internetului acces la comunicare și schimb de informații fără nicio barieră. Internetul asigură acces ușor la informații, imagini și produse, printre multe altele. În fiecare zi, Internetul continuă să ofere o nouă facilitate care să ușureze viața utilizatorilor. În contextul pandemiei internetul a devenit o scăpare, atât pentru comunicarea cu cei dragi cât și mai ales pentru învățământ care a devenit și el online.

Problema reprezentării suprafeței curbe a Pământului pe o suprafață plană a constituit o preocupare a oamenilor de știință, din cele mai vechi timpuri și până în prezent, în funcție de evoluția societății. La momentul actual hărțile au devenit un instrument important în orice domeniu al economiei naționale și anume hărțile digitale care pot fi ușor accesate și utilizate la moment.

Scopul cercetării: Studiul hărților digitale a fost efectuat în scopul rezolvării unor probleme în diverse ramuri ale economiei naționale. La ziua de azi cartografia și anume domeniul legat de realizarea, editarea și multiplicarea hărților digitale a devenit foarte utilizat, datorită tehnologiilor dezvoltate în ultimi ani.

La momentul actual putem observa că hărțile digitale sunt tot mai des întrebuințate în orice domeniu al economiei începând de la agricultură și terminând cu alte domenii ale vieții sociale. Hărțile ne ajută să redăm informația într-un limbaj accesibil tuturor, fiind descrise prin diferite scheme, diagrame și simboluri.

Pe lângă utilizarea pe larg a hărților digitale sunt disponibile și diverse softuri care ajută la crearea hărților respective, fiind ușor utilizate de către persoane cointeresate. Putem observa că având la dispoziție date geografice, economice și sociale noi putem să realizăm hărți digitale pe diverse tematici care ar prezenta situația din țară la momentul actual al domeniului ales.

Etapele și producerea hărților este un proces complex ce presupune colectarea, potrivirea și selectarea datelor din diverse surse, design-ul și machetarea reprezentărilor pe hartă, verificarea, actualizarea și pregătirea pentru formatul final. Aplicația QGIS oferă posibilitatea de a obține rezultat sigur și ușor.

Concluzii:

S-a demonstrat că existența hărților în orice domeniu este bine venit. Prin intermediul lor poate fi ușor redată situația din teren, la ziua de azi, a diverselor ramuri ale economiei naționale. Acestea din urmă fiind reprezentate și clasificate în așa mod ca să redie cit mai bine domeniul ales și pe înțelesul tuturor. Având la dispoziție aceste hărți noi ușor putem să realizăm diverse actualizări.

Conducător științific – profesor Colegiul de Ecologie din Chișinău, Burlac Iulian

REALIZAREA UNUI SISTEM INFORMAȚIONAL GEOGRAFIC AL CADASTRULUI AGRICOL

VÎRTOS CORINA

student an.3 Facultatea Cadastru și Drept, UASM

Sistemele Informaționale Geografice SIG/GIS fac parte dintr-o clasă mai largă a Sistemelor Informatic. Ele se caracterizează prin faptul că tratează informația ținând cont de localizarea sau amplasarea ei spațială, geografică, în teritoriu, prin coordonate.

Astfel, sistemul este utilizat pentru a produce planuri și hărți, pentru a gestiona toate rețelele de utilitate publică, pentru a identifica un amplasament optim pentru o investiție, pentru un studiu de impact al unui obiectiv asupra mediului. GIS utilizează unul sau mai multe modele de date spațiale, pentru a reprezenta obiectele geografice, acestea fiind: **Modelul vectorial, Modelul raster, Modelul TIN – Triangular Irregular Network.**

Bazele de date reprezintă ansambluri de date cantitative și calitative, care sunt repartizate în fișiere organizate pe baza modelelor general acceptate, adică prin colecții de înregistrări, constituite din mai multe câmpuri structurate. Bazele de date se clasifică astfel: **modelul ierarhic, modelul rețea și modelul relațional.**

Achiziția datelor conține câteva etape : **Achiziția datelor** cu referință spațială (Introducerea datelor spațiale în sistem, pentru realizarea conversiei digitale, utilizând următoarele metode: modul manual, recuperarea fișierelor de tip vector/ datelor de tip raster, digitizarea, scanarea); **Preprocesarea datelor spațiale** (Înainte de stocarea permanentă și utilizarea datelor pentru analiză, datele spațiale sunt filtrate prin faze de preprocesare); **Gestiunea datelor** (Funcțiile de gestiune a datelor într-un SIG sunt specifice unui sistem de baze de date) și **Manipularea și analiza datelor**. În ArcGIS, datele geografice sunt caracterizate prin atribute și geometrie, dar și prin comportament. Între datele geografice sunt stabilite relații spațiale, și astfel, este introdus conceptul de **topologie**. **Topologia** este un concept matematic, care se utilizează pentru reprezentarea explicită a relațiilor spațiale dintre obiecte, cum ar fi vecinătate, continuitate, interconexiune. **Proiectarea unei baze de date** presupune identificarea și determinarea zonei de studiu, a sistemului de coordonate folosit, a straturilor necesare proiectului, a obiectelor geografice care se află pe fiecare strat, a atributelor necesare descrierii fiecărui tip de element, a modalității de codificare și organizare a atributelor.

Proiectarea unei baze de date se realizează în trei etape:

Etapa 1. Identificarea obiectelor geografice și a atributelor și organizarea acestora pe straturi.

Etapa 2. Definirea atributelor.

Etapa 3. Asigurarea registrației coordonatelor între straturi.

Informațiile geografice într-un GIS se abstractizează, utilizând unele concepte simple – puncte, linii, poligoane, fiecare obiect geografic este pus în corespondența cu una sau mai multe înregistrări din anumite tabele de atribute.

La realizarea bazei de date a Sistemelor Informaționale Geografice, se stabilesc următoarele: **tipul de date și lungimea** în octeți, pentru toate atributele; **nomenclatoarele**, sunt tabele care conțin valori prestabilite, pentru atributele entităților reprezentate pe hărțile digitale, pentru raționalizarea spațiilor ocupate de bazele de date, și pentru a facilita aceste baze; **Înregistrarea lucrării la ASP**. Documentația finală, ce include planul cadastral, copii ale proceselor verbale de delimitare, centralizatoare ale suprafețelor, inventarul de coordonate cu limitele parcelelor și cu punctele de sprijin, este înregistrată la ASP. În procesele verbale sunt trecute numerele cadastrale ale parcelelor.

Conducător științific – asis. univ., Poținga Octavian

PROBLEMA POLUĂRII BAZINULUI DE AER PE MAPAMOND ȘI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

VÎRTOS CORINA

studentă an. 3, Facultatea Cadastru și drept, UASM

Rezultatele prezentate se referă la problemele poluării bazinului de aer și impactul acestora asupra calității vieții.

Scopul cercetărilor este de a evidenția necesitatea protecției aerului atmosferic în contextul preocupărilor pentru dezvoltarea durabilă. Pentru realizarea scopului propus, au fost înaintate următoarele obiective: elucidarea semnificației bazinului de aer; caracteristica tipurilor și surselor de poluare a aerului; prezentarea datelor privind poluarea aerului pe mapamond și în Republica Moldova; identificarea direcțiilor de intervenție în vederea remedierii problemei poluării bazinului de aer.

Cercetările au fost realizate în cadrul proiectului de dezvoltare „Sprijinul inovației în domeniul predării, dezvoltarea cercetării și cooperarea interuniversitară a UASM și UST (Moldova)” cu nr. 22-PKV-12, realizat de Universitatea Cehă de Științe ale Vieții din Praga, finanțat de Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Cehe. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: sinteza publicațiilor aferente problematicei poluării bazinului de aer pe mapamond și în Republica Moldova, comparația, analiza statistică, deducția.

În baza rezultatelor obținute, s-a constatat că la nivel global, cele mai poluante sunt producția de energie termică, metalurgia feroasă și neferoasă, industria chimică, petrochimică și a materialelor de construcție. Potrivit unor rapoarte, 20% din precipitațiile acide din Europa sunt cauzate de emisiile industriale din America de Nord.

Poluarea aerului atmosferic în Republica Moldova este generată de trei surse principale: de sursele fixe (centralele electrotermice, cazangeriile, întreprinderile industriale); de sursele mobile (transportul auto, feroviar, aerian, fluvial și tehnica agricolă) și de transportarea poluanților la distanțe lungi. Conform datelor statistice, calitatea aerului atmosferic în orașele mari (Chișinău, Bălți) este influențată preponderent de emisiile de la transport, CET-uri, întreprinderi mari, pe când în centrele raionale și în localitățile rurale – de emisiile întreprinderilor mai mici, cazangeriilor și surselor casnice. Chiar dacă datele statistice privind emiterea substanțelor poluante de către sursele staționare și mobile în Republica Moldova sunt în ușoară scădere în perioada 2000-2020, volumul acestora rămâne la un nivel extrem de ridicat. Astfel, în anul 2020 au fost degajate 14,9 mii tone substanțe poluate de către sursele staționare și 148,7 mii tone de către transportul auto. Situația respectivă este cauzată de următoarele probleme:

- capacitățile instituționale insuficiente a autorității centrale de mediu în vederea elaborării și implementării politicii și legislației în domeniul protecției aerului atmosferic;
- organizarea la un nivel insuficient a inventarierii emisiilor; lipsa unui sistem de evaluare a emisiilor, precum și a plafoanelor naționale de emisie;
- folosirea de către întreprinderile industriale a instalațiilor și echipamentelor învechite;
- utilizarea unităților de transport vechi și a combustibililor de calitate joasă;
- emisii excesive de gaze cu efect de seră din toate sectoarele economiei naționale, cu impact distructiv asupra stratului de ozon etc.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: Republica Moldova are nevoie de politici mai eficace, orientate la protecția aerului atmosferic, astfel asigurând-se integrarea obiectivelor naționale la preocupările comunității europene în acest sens.

Conducător științific – dr., conf. univ. Prisăcaru Veronica

CADRUL NORMATIV AL PROCESULUI DE REGLEMENTARE A RELAȚIILOR FUNCiare ÎN SECTORUL RURAL

COȘERU RUSLAN

student an. 5, Facultatea Cadastru și Drept, UASM

Rezultatele prezentate: În anul 1991 Parlamentul Republicii Moldova a declarat independența Republicii Moldova, aceasta fiind recunoscută în plan internațional de către 130 state a lumii. Odată cu procesele politice ce demarau în republică, economia a fost orientată spre economia de piață. În Republica Moldova această etapă a început odată cu aprobarea cadrului normativ de reglementare a relațiilor funciare, aprobarea conceptului reformei agrare și social-economice a satelor, codului funciar, legii privind gospodăriile țărănești, etc. Aceste acte legislative au stat la baza reformelor macroeconomice, relațiilor funciare, reorganizării, și începutul divizării complexelor agro-industriale mari, inclusiv schimbarea principiului finanțării și subsidiarii de stat a acestora.

Scopul cercetării: Studiul „Cadrul normativ de reglementare a relațiilor funciare în sectorul rural” a fost elaborat în scopul dezbaterii tematice a aplicării cadrului normativ în dezvoltarea relațiilor funciare actuale în sectorul rural, dezvoltarea formelor de organizare juridică pentru comunitatea de afaceri, cercetători și factori decizionali. Cercetarea curentă a urmărit înțelegerea actelor normative ce stau la baza dezvoltării relațiilor funciare în localitățile rurale.

Reforma relațiilor funciare a început în prima jumătate a anului 1992 odată cu aprobarea codului funciar, iar una din sarcinile de bază fiind schimbarea proprietății monopoliste a statului și reformarea acestei proprietăți în proprietate privată. Astfel putem identifica trei etape de bază ceea ce exprimă o consecutivitate în acțiunile întreprinse în ultimii 30 de ani de independență:

Prima etapă -perioada anilor 1990-1992, s-a caracterizat cu înrăutățirea productivității sectorului agricol. Este explicabil faptul că odată cu independența Republicii Moldova, sectorul agrar a republicii a avut de suferit, au dispărut într-un moment relațiile economice, interconexiunea între întreprinderi, lipsa susținerii statului, reducerea volumelor energetice, bazei tehnice, etc., perioada fiind caracterizată ca fiind una instabilă, politic, economic, social dar și climateric.

A doua etapă – perioada anului 1993. În Republica Moldova această etapă a început odată cu aprobarea cadrului normativ: hotărârii parlamentului despre aprobarea conceptului reformei agrare și social-economice a satelor, codului funciar, legii privind gospodăriile țărănești,etc. Aceste acte legislative au stat la baza reformelor macroeconomice, relațiilor funciare, reorganizării, și începutul divizării complexelor agro-industriale mari, inclusiv schimbarea principiului finanțării și subsidiarii de stat a acestora.

Etapa a treia-Organizarea privatizării masive a fondului funciar după modelul privatizării contra bonuri patrimoniale. Această etapă s-a încheiat prin perfectarea actelor de proprietate și împrumutarea cetățenilor ce au activat în gospodăriile agricole, scopul de bază fiind inițierea activităților individuale de producere, obținerea unei productivități înalte și stabile de către gospodăriile țărănești individuale.

Concluzii și recomandări:

1. Completarea cadrului normativ de reglementarea a relațiilor funciare în direcția optimizării politicilor funciare;
2. Evidențierea necesităților metodelor de reglementare a relațiilor funciare în scopul îmbunătățirii procesului reglementării regimului funciar în sectorul rural;
3. Aplicarea metodelor de reglementare a relațiilor funciare prin prisma implementării actelor legislative și normative.

Conducător științific –dr., conf. univ., Botnarenco Ivan, dr. ing., lect. univ. Zubco Efim

CREAREA HĂRȚILOR TEMATICE CU AJUTORUL SOFTULUI QGIS

COSTANDACHE ADRIANA

*elevă an. 4, IP Colegiul de Ecologie din Chișinău,
Programul de formare profesională Geodezie, Topografie, Cartografiere*

GIS-ul (Sistem Informațional Geografic) este cadrul care permite culegerea, gestionarea și analiza datelor. Având rădăcinile în știința geografiei, GIS-ul integrează mai multe tipuri de date. Analizează locații spațiale și organizează straturi de informații în vizualizări utilizând hărți și scene 3D. Având această capacitate unică, GIS-ul dezvăluie o înțelegere mai profundă a datelor, cum ar fi modele, relații și situații - ajutând utilizatorii să ia decizii mai inteligente.

Tehnologia GIS aplică știința geografiei utilizând unelte pentru înțelegere și colaborare. Îi ajută pe oameni să atingă un scop comun: să obțină inteligență pentru acțiune din toate tipurile de date.

Scopul de bază a cercetării vizează modalitatea și etapele de elaborare a unei hărți tematice realizate în softul QGIS privind asigurarea cu calculatoare a instituțiilor de învățământ din Republica Moldova, în profil teritorial.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele *obiective*:

1. Crearea simbologiei hărții, crearea diagramelor și adăugarea de etichete;
2. Realizarea compoziției de bază a hărții tematice prin adăugarea elementelor de bază a hărții: rețeaua rectangulară, săgeata nord, scara grafica liniară, titlul și legenda hărții;
3. Prezentarea hărții tematice privind asigurarea cu calculatoare a instituțiilor de învățământ din Republica Moldova, în profil teritorial.

Producția cartografică este procesul de aranjare în pagină a elementelor hărții într-o asemenea manieră încât, chiar cu puține cuvinte, o persoană medie să poată înțelege despre ce e vorba. Hărțile sunt produse, de regulă, pentru prezentări și rapoarte, a căror audiență sau grup de cititori sunt compuse din politicieni, cetățeni sau elevi, fără experiență profesională în domeniul GIS. Din acest motiv, o hartă trebuie să comunice eficient informația spațială. Elementele uzuale ale unei hărți sunt: titlul, corpul hărții, legenda, direcția nordului, scara grafică, informațiile de acreditare și cadrul hărții.

Alte elemente care pot fi adăugate sânt caroiajul sau denumirea proiecției hărții (CRS). Împreună, aceste elemente ajută cititorul să interpreteze informația afișată pe hartă. Corpul hărții este, desigur, cea mai importantă parte a hărții deoarece conține informațiile de pe hartă. Celelalte elemente asigură suportul pentru procesul de comunicare și ajută cititorul să se orienteze și să înțeleagă tematica hărții. De exemplu, titlul descrie subiectul hărții, iar legenda leagă simbolurile de pe hartă de informația cartată.

Concluzii și recomandări:

1. QGIS oferă un număr mare de capacități, de funcții de bază și de plugin-uri cu posibilități de a vizualiza, gestiona, edita și analiza date și de a compune hărți digitale;
2. Realizarea și ordonarea corectă a elementelor de pe hartă: titlul, scara grafică, rețeaua, săgeata nord, legenda hărții;
3. Crearea unui aranjament ideal a compoziției tuturor elementelor pe hartă pentru a conține toate informațiile pe care utilizatorul trebuie să le cunoască;
4. Harta tematică digitală trebuie să fie o hartă educațională, bine concepută, pe care oamenii să o placă și să fie capabili să o înțeleagă.

Conducător științific - profesoară de specialitate, grad didactic II, IP Colegiul de Ecologie din Chișinău **Florică Mariana,**

PROBLEMELE EXISTENTE ÎN REGISTRUL BUNURILOR IMOBILE

ȘOIMU CORNELIA

Facultatea Cadastru și Drept, Școala Doctorală UASM

Rezultatele prezentate se referă la neconformitățile depistate în Registrul Bunurilor Imobile ce au fost efectuate din diferite motive și care pot duce la anumite prejudicii atât pentru proprietar cât și pentru Departamentul Cadastru.

Scopul cercetării constă în examinarea erorilor existente în Registrul Bunurilor Imobile pentru a le studia proveniența lor ca pe viitor să fie stopate și evitate așa tipuri de erori.

Obiectivele: Examinarea și clasificarea neconformităților după categorie (interne sau externe), după tip (de produs sau de proces) și după cauză (tehnică, factor uman sau nerespectarea cerințelor actelor legislative și normative); Distribuirea neconformităților depistate la persoanele responsabile și competente pentru identificarea și descrierea soluțiilor de corectare a lor; Întocmirea scrisorilor explicative pentru executori cu scopul de a aduce la cunoștință erorile efectuate pentru a le preveni și stopa în viitor; Actualizarea legislației, procedurilor operaționale sau a procedurilor standard de operare în cazul în care sunt lacune ce permit efectuarea erorilor; Intensificarea verificării interne și automatizarea anumitor procese care pot preveni unele tipuri de erori; Efectuarea instruirilor suplimentare cu executorii lucrărilor de înregistrare.

Odată cu înregistrarea dreptului de proprietate, proprietarul devine beneficiar al bunului imobil, dar nu este garantat că înregistrarea lui a fost efectuată fără erori. Erorile pot crea incertitudine cu privire la titlu și pot cauza probleme atunci când proprietarul actual încearcă să transfere proprietatea la un moment ulterior.

Atât timp cât eroarea nu este fatală (de exemplu erori de tipar) ea poate fi corectată fără a fi cauzate careva prejudicii, dar există erori care nu pot fi corectate foarte ușor. În legislația de astăzi nu este descrisă o procedură simplă de corectare a erorilor, și nu contează dacă eroarea din Registrul Bunurilor Imobile s-a efectuat la înregistrarea selectivă sau masivă, oricum pentru corectarea erorilor este necesar acordul titularului înscris în Registrul Bunurilor Imobile, sau hotărârea judecătorească care prevede rectificarea. Pe parcursul a 11 luni ale anului 2021 de către Serviciile Cadastrale Teritoriale în total au fost efectuate 1030 neconformități (erori) de înregistrare, dintre care 739 neconformități interne și neconformități externe – 291.

Ce privește divizarea neconformităților de înregistrare după tip, în anul 2021 au fost efectuate 614 neconformități de proces și 416 de produs. O altă problemă este că neconformitățile depistate nu sunt soluționate în termen (66%). Cauzele apariției neconformităților externe în mare parte sunt legate de factorul uman (51%), nerespectarea cerințelor actelor legislative și normative (31%) sau de eroare tehnică (19%).

Concluzii și recomandări:

1. Numărul mai mare a neconformităților interne denotă faptul că procesul verificării interne este mai intensiv, mai calitativ, astfel că produsul neconform este identificat și corectat până a fi eliberat solicitantului, cu toate acestea există un număr mare și la neconformitățile externe – ce reflectă faptul necesității intensificării în continuare a procesului de control intern.

2. Nu toate neconformitățile depistate pot fi soluționate cu aviz pozitiv. Sunt neconformități fixate și cu aviz negativ din motiv că au fost încălcate cerințele de înregistrare, nu a fost respectat cadrul normativ, există sechestre care nu permit efectuarea modificărilor în Registrul Bunurilor Imobile.

3. Unele neconformități inițiate nu pot fi soluționate nemijlocit de către Serviciile Cadastrale Teritoriale, fără intervenirea proprietarului bunului imobil, care ar urma să solicite unele lucrări sau să își exprime acordul, sau deja au fost operate careva modificări asupra bunului imobil;

Conducător științific - dr., conf. univ., Botnarenco Ivan,

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ УСТОЙЧИВОГО ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЯ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ЗЕМЕЛЬНЫМИ РЕСУРСАМИ

МАРИЯ КУЗНЕЦОВА,
*студентка факультета экономических наук,
Черноморский национальный
университет имени Петра Могилы, г. Николаев, Украина*

В современных реалиях продолжают действовать устаревшие концепции организации и управления земельными ресурсами, которые не ориентированы на развитие устойчивого землепользования. В связи с этим, стратегия экстенсивного землепользования, а также игнорирование научных рекомендаций по эффективному использованию земель, продолжающаяся политика борьбы с последствиями деградации земель, а не с ее причинами; несовершенная нормативная основа, отсутствие экономических механизмов стимулирования новых хозяйствующих субъектов на земле. К тому же, отсутствие в действующей стратегии использования земельных ресурсов экологической составляющей, отсутствие концепции экологизации сельского хозяйства и мелиорации земель, нестабильность государственной структуры являются причинами сохранения и углубления кризисной эколого-экономической ситуации в системе управления земельными ресурсами.

Земельные ресурсы, являясь одним из главных природных достояний, должны стать основой стабильного и устойчивого развития агропромышленного комплекса, составляющей жизнеобеспечения населения и поддержания экологического равновесия в аграрной сфере.

Переход к устойчивому развитию землепользования должен предусматривать формирование действенных механизмов управления земельными ресурсами с экологической социально-экономической ориентацией. К тому же, должна быть обеспечена обязательная поддержка государства, что способствовало бы эффективному и рациональному ведению производства на земле.

Одновременно с этим эффективное землепользование должно стать неотъемлемой составляющей агроэкосистемы, основой охраны окружающей природной среды и здоровья человека.

Исследование данной проблематики свидетельствует о важности обеспечения сбалансированности землепользования, освоении уже затронутых территорий с достаточно развитой инфраструктурой, жилищным фондом, трудовыми ресурсами.

С целью устойчивого использования земель необходимо иметь достоверную информацию о количественном составе земельных угодий и их качественной характеристике, получить информацию о том, какие земли не используются, какие используются неэффективно и т. д. Кроме того, инвентаризация земель является исходной базой для разработки проектов землеустройства в целях планирования использования земель, их зонирования.

*Научный руководитель – доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры
управления земельными ресурсами, Лазарева Елена,*

РЫНОК ЗЕМЛИ УКРАИНЫ В СВЕТЕ ЕВРОИНТЕГРАЦИОННОГО ПРОЦЕССА

НАТАЛЬЯ ЗАВГОРОДНЯЯ

студентка 5 курса кафедры управления земельными ресурсами, Черноморский национальный университет имени Петра Могилы, г. Николаев, Украина

За время существования рынка земли в Украине с 1 июля 2021 года обошлось без катаклизмов — ни взрывного роста, ни катастрофических провалов. В рыночных реалиях фактически прижились только продажи и дарения. В целом же, количество заключенных договоров отчуждения сельскохозяйственной земли растет: если на 1 декабря 2021 года их насчитывалось 53,5 тыс., на 15 декабря – почти 64 тыс., на 17 декабря – 66. 641тыс., то на 18 февраля – 98618. Растет и количество проданных земельных участков для товарного сельскохозяйственного производства: по состоянию на 12 декабря - 21,98 тыс. по состоянию на 21 февраля 2022 года – 37, 352 тыс.

Фактически среди всех типов сделок с землей с переходом права собственности купля-продажа сегодня уступает только унаследованию. Динамика продажи сельскохозяйственной земли в Украине умеренная и оптимистична. В первый месяц после открытия рынка земли за неделю производилось не более 250 земельных операций, в сентябре - уже 700-1100, в ноябре – уже 1300 – 1700, в декабре – уже 2200 – 2500. Отсутствие ажиотажа на рынке обусловлено рядом причин.

Во-первых, законодательными ограничениями, то есть невозможностью покупки земли юридическими лицами и в объемах более 100 га «в одни руки».

Во-вторых, дисбаланс спроса и предложения. По подсчетам экспертов количество потенциальных покупателей земли в 2-2,5 раза превышает количество продавцов. Это не удивительно – владельцы земли ждут более привлекательных цен.

В-третьих, свободной земли на рынке практически нет. Она находится в аренде, эмфитевзисе. Чтобы продать землю, владельцам нужно закрыть все вопросы, касающиеся действующих соглашений.

В четвертых, у многих собственников были завышены ожидания от открытия рынка земли. Соответственно, цену за продажу земли они выставляют тоже завышенную, и до заключения сделок в подобных случаях дело не доходит.

И это далеко не все причины. Фактически реальными игроками на рынке являются только две категории собственников земли. Большинство соглашений, подписанных с 1 июля 2021 года, – это фиксация предварительных договоренностей между землепользователем и владельцем участка. На самом деле, эти земли были проданы раньше, а теперь законодательство позволило закрепить и оформить все юридически. Еще одна категория продавцов – люди, которым срочно нужны деньги. Причины могут быть разными. Например, лечение или погашение долга. Но основной фактор – острая потребность в средствах. Кроме того, на ситуацию влияет также то, что многие владельцы ориентируются на арендатора. Если арендатор готов выкупить, соответственно, и собственники готовы продавать, а если нет — люди не хотят вступать в конфликт и играть со своим правом на продажу.

Развитие рынка продажи сельскохозяйственных угодий в Украине определяется двумя основными факторами: доступностью капитала и перечнем ограничений оборота земель. Ожидается, что цена на землю в Украине будет существенно ниже, чем в западноевропейских странах, но примерно на уровне цен в Восточной Европе.

Научный руководитель - старший преподаватель кафедры управления земельными ресурсами, Мась Андрей

PRELUCRAREA MĂSURĂTORILOR GEODEZICE DE NIVELEMENT PRIN METODA OBSERVAȚIILOR INDIRECTE

SAVCA TATIANA

student an. 3, Facultatea COT, UASM

Rezultatele cercetării se referă la o analiză complexă a “Compensării rețelei de nivelement geometric de ordinal 3 prin metoda observațiilor indirecte”.

Scopul lucrării constă în compensarea rețelei de nivelement geometric-geodezic de ordinul 3 prin metoda observațiilor indirecte.

Pentru scopul propus au fost înaintate următoarele obiective:

1. Prelucrarea provizorie a măsurătorilor de niveliment geometric-geodezic;
2. Formarea ecuațiilor corecțiilor;
3. Alcătuirea și rezolvarea sistemului de ecuații normale, calculul coeficienților de pondere;
4. Calculul corecțiilor și a valorilor corectate;
5. Analiza rezultatelor obținute și elaborarea concluziilor.

În cadrul teoriei prelucrării măsurătorilor geodezice s-au dezvoltat, în decursul unei îndelungate perioade de timp mai multe categorii de metode de rezolvare a problemelor din ce în ce mai complexe care au intervenit în domeniul științei cunoscută sub denumirea de geodezie.

Metoda observațiilor indirecte oferă posibilități multiple pentru determinarea unor parametri care pot caracteriza precizia *procesului de măsurare* dar și a *rezultatelor prelucrării*. Unele formule se pot demonstra cu ușurință, altele însă ar necesita un spațiu mult prea dezvoltat, astfel încât vor fi prezentate în manual doar rezultatele finale, care au o importanță deosebită în practica curentă.

Un scop important al prelucrării măsurătorilor constă în determinarea unor parametri:

$$\mathbf{X} = [X_1, X_2, \dots, X_u]^T, \quad (1)$$

în care se cuprind, în primul rând, parametrii de poziționare ai rețelei geodezice în sistemul de coordonate corespondent, dar și alte mărimi care intervin în prelucrare. O caracteristică importantă a prelucrărilor măsurătorilor geodezice este reprezentată de faptul că *numărul de măsurători m^0 , notat n , care intervine în calcule, este întotdeauna mult mai mare decât numărul parametrilor \mathbf{X} , notat u .*

Una dintre problemele care necesită un volum de calcul remarcabil, în cadrul tuturor prelucrărilor măsurătorilor geodezice, este constituită de rezolvarea sistemelor de ecuații normale. Se cunosc multe metode de rezolvare a unor asemenea sisteme care s-au dezvoltat pe măsura creșterii dimensiunilor acestora și a dezvoltării tehnicii de calcul.

Dintre aceste metode se distinge *metoda eliminărilor succesive* a lui **Gauss**, atât din punctul de vedere al *tradiției de aplicare* în geodezie, precum și prin mijloacele pe care le oferă la controlul calculelor pe parcurs și în finalul acestora. Metoda s-a aplicat și se aplică și în prezent aproape în toate situațiile în care rezolvarea sistemului de ecuații se realizează cu mijloace de calcul neprogramabile. Așa cum o arată și numele, metoda are ca principiu eliminarea în trepte a necunoscutelor care intervin în sistemul de ecuații normale.

Concluzii și recomandări: Prelucrarea măsurătorilor în rețelele geodezice mai vechi s-a realizat prin metoda observațiilor condiționate. În ultimele decenii, pe măsură ce posibilitățile de calcul au evoluat, s-au perfecționat și modelele de prelucrare, astfel încât metoda observațiilor indirecte a căpătat o aplicabilitate aproape universală. Această metodă are următoarele avantaje specifice comparativ cu metoda observațiilor condiționate:

- programarea calculelor este mult mai ușor de realizat;
- evaluarea preciziei este realizată complet și cu un volum de calcul mult mai redus;
- aplicarea unor verificări de natură statistică este mult mai accesibilă.

Conducător științific - dr. ing., lect. univ., **Zubco Efim**

PROBLEMELE ECOLOGICO-ECONOMICE AFERENTE GESTIONĂRII RESURSELOR DE APĂ ALE REPUBLICII MOLDOVA

SAVCA TATIANA

studentă an. 3, Facultatea Cadastru și drept, UASM

Rezultatele prezentate se referă la prezentarea generală a problemelor ecologico-economice ale gestionării resurselor de apă ale Republicii Moldova.

Scopul cercetărilor este de a elucida semnificația elaborării unor strategii eficiente de protecție a resurselor de apă ale Republicii Moldova. Pentru realizarea scopului propus, au fost înaintate următoarele obiective: prezentarea problemelor aferente utilizării resurselor de apă ale Republicii Moldova; identificarea direcțiilor de intervenție în vederea remedierii problemelor constatate.

Cercetările au fost realizate în cadrul proiectului de dezvoltare „Sprijinul inovației în domeniul predării, dezvoltarea cercetării și cooperarea interuniversitară a UASM și UST (Moldova)” cu nr. 22-PKVV-12, realizat de Universitatea Cehă de Științe ale Vieții din Praga, finanțat de Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Cehe. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: analiza datelor statistice și a studiilor cu privire la poluarea apei în Republica Moldova, comparația, deducția, generalizarea.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat: resursele de apă ale Republicii Moldova includ 3621 râuri și râulețe cu o lungime de peste 16 mii km, 4126 lacuri naturale și bazine artificiale cu suprafața totală de 40878 ha, cca 7801 fântâni arteziene și 166542 fântâni și izvoare cu alimentare din apele freatice. În pofida existenței unui număr mare de rezervoare, volumul de apă de suprafață și debitul râurilor s-au diminuat considerabil în ultima perioadă. Astfel, în ultimii 10 ani cantitatea de apă de suprafață s-a redus cu peste 50% față de media multianuală pentru mai multe zone hidrografice importante și cu cca 40% pentru zonele și râurile hidrografice mici. În acest context se menționează starea pleacă și a sectorului de irigare din Republica Moldova. Ca urmare a acestui fapt, se creează impedimente serioase în procesul de tranziție la agricultura cu valoare mai mare. Calitatea apei de asemenea se află în declin și afectează negativ productivitatea terenurilor agricole.

O altă problemă aferentă resurselor de apă constă în faptul că pe parcursul ultimelor trei decenii s-a produs o degradare intensă a rețelelor de alimentare cu apă și canalizare. În consecință, mai mult de 50% din populația țării consumă apă ce nu corespunde normelor sanitare, ca urmare a epuizării și degradării calității resurselor acvatice, precum și a lipsei sau a stării nesatisfăcătoare a sistemelor și tehnologiilor de tratare a apelor. Pierderile de apă potabilă, cauzate de starea proastă a rețelelor de apă, sunt estimate în medie la 30% (în unele localități ajungând până la 70%). Doar cca 45% din locuitorii din mediul rural dispun de rețele centralizate de aprovizionare cu apă.

Volumul de apă disponibil în prezent în Moldova este de cca 500 m³ pe cap de locuitor per an. Conform pragurilor recomandate la nivel internațional, este necesar de a asigura volumul de apă dulce regenerabilă de 1700 m³ pe cap de locuitor per an. Un volum mai mic de 1000 m³ pe cap de locuitor per an împiedică dezvoltarea economică și afectează sănătatea și standardul de viață al populației.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: în contextul problemelor menționate, este evidentă necesitatea unor politici statale mai eficiente orientate la protecția bazinelor de apă, în aspect cantitativ și calitativ și, pe această cale, asigurarea unei mai bune calități a vieții populației, precum și a economiei naționale cu resurse de apă suficiente pentru o activitate prosperă.

Conducător științific – dr., conf. univ. Prisăcaru Veronica

ASPECTE PRIVIND AMENAJAREA TERENURILOR DEGRADATE ÎN LOCALITATEA FILIPENI, RAIONUL LEOVA

LUNGU CORINA

studentă an. 4, Facultatea Cadastru și Drept, UASM

Rezultatele prezentate se referă la aspecte privind cerințele pentru amenajarea pajiștilor degradate.

Scopul cercetării constă în diminuarea sau înlăturarea procesului de degradare a pajiștilor permanente printr-un mod rațional de gospodărire durabilă a unui sector de pajiste degradată din localitatea Filipeni, raionul Leova.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele *obiective*: identificarea sectorului de pășune degradată din localitatea Filipeni ce necesită aplicarea măsurilor de ameliorare; elaborarea propunerilor pentru creșterea valorii nutritive a covorului ierbos; pregătirea materialelor grafice necesare pentru elaborarea proiectului. Modul de administrare al pajiștii comunei a fost în regim de pășune. Crescătorii de animale au pășunat în comun întreaga suprafață, fără a fi implementat un plan de gestionare durabilă. Pentru suprafața de pajiști nu au mai fost întocmite alte proiecte sau regulamente de pășunat, lucrările aplicate fiind la un nivel minim, reprezentat în primul rând prin tăierea arbuștilor și înlăturarea mușuroaielor.

Principalele măsuri de creștere cantitativă și calitativă a producției pajiștilor se bazează pe înlăturarea sau diminuarea efectului factorilor limitativi ai productivității acestora. Pentru determinarea măsurilor și tehnologiilor de îmbunătățire adecvate trebuie să se stabilească în prealabil, cu exactitate, cauzele degradării pajiștii respective, deoarece aplicarea oricărei măsuri de îmbunătățire a covorului vegetal fără a se îndepărta cauzele degradării lui, conduce la unele rezultate bune, valabile doar pe termen scurt. Măsurile ameliorative generale care se aplică pe toate pajiștile afectate de diferiți factori limitativi ai producției sunt: eliminarea excesului de umiditate; combaterea eroziunii de suprafață, adâncime și alunecărilor de teren; corectarea reacției solului, respectiv aciditatea/alcalinitatea, prin lucrări de amendare.

Măsurile de suprafață de îmbunătățire a pajiștilor cuprind: lucrările de întreținere a pajiștilor ce constau în curățarea de mușuroaie de orice proveniență, de vegetația ierboasă și lemnoasă nevaloroasă și de pietre; îmbunătățirea regimului de nutriție a plantelor printr-o fertilizare corespunzătoare; supraînsămânțarea pajiștilor.

Măsurile de refacere radicală a covorului ierbos constau din: curățarea de mușuroaie, de vegetația ierboasă și lemnoasă nevaloroasă și de pietre; distrugerea vechiului covor vegetal degradat; îmbunătățirea regimului de nutriție a plantelor printr-o fertilizare corespunzătoare; pregătirea patului germinativ; reînsămânțarea cu amestecuri de plante furajere productive și cu valoare furajeră ridicată; întreținerea pajiștii nou-înființate.

Concluzii și recomandări:

Orice măsură de îmbunătățire a vegetației unei pajiști degradate trebuie să înceapă cu studii aprofundate pedo-climatice și geo-botanice, ulterior procesul trebuie să fie urmat de alte măsuri cum sunt: nivelarea, supraînsămânțarea, fertilizarea, toate urmate de obligativitatea folosirii pajiștilor prin pășunat rațional și gestionat eficient de autoritățile publice locale.

Conducător științific – dr., lect. univ., **Sîrbu Rodica**

ACKNOWLEDGMENT: The publication was funded by the development project "Support of teaching innovation, Research development and Inter-university cooperation of SAUM and TSU (Moldova)" realized by the Czech University of Life Sciences Prague, funded by the Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic - Czech Republic Development Cooperation [project number 22-PKVV-12], project main coordinator Assoc. prof. Tatiana IVANOVA, Ph.D.

The sole responsibility for the content of this publication lies with the authors.

PROFESIA DE EVALUATOR A BUNURILOR IMOBILE ÎN REPUBLICA MOLDOVA ȘI ÎN ALTE ȚĂRI

SUGAILO CRISTINA

studentă an. 3, Facultatea Cadastru și Drept, UASM

Rezultatele prezentate: Se referă la analiza esenței profesiei de evaluator a bunurilor imobile în Republica Moldova și comparația legislației cu alte țări.

Scopul cercetării: Familealizarea cu profesia de evaluator a bunurilor imobile.

Un expert evaluator este o persoană juridică sau fizică ce posedă experiență, competență și care cunoaște și pune în practică în mod corect tehnicile legale pentru realizarea unei evaluări în conformitate cu Codul Deontologic al Profesiei de Evaluator, care este membru al unei asociații naționale profesionale de evaluare recunoscute ca fiind de utilitate publică, având calitatea de evaluatori independenți, și cu Standardele Internaționale de Evaluare (IVS).

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele *obiective*: profesia de evaluator, categorii de evaluator, drepturile și obligațiile evaluatorului, cerințele față de evaluator conform legislației republicii Moldova și altor țări, responsabilitatea evaluatorului, asigurarea de răspundere civilă (profesională). Evaluator independent este cel care se conformează legislației Republicii Moldova, și anume. (LP 989/2002 cu privire la activitatea de evaluare).

Evaluator intern fiind persoană angajată în cadrul unei instituții, organizații sau întreprindere, posedă cunoștințe necesare în domeniul evaluării, are abilități practice și efectuează evaluarea în această întreprindere.

Evaluator extern are cunoștințe anumite în evaluare, dar el nu prestează servicii de evaluare și se ocupă cu evaluarea bunurilor foarte rar (activează în companiile de audit).

Drept ținte de comparație s-a optat pentru România, unde am subliniat care sunt responsabilitățile evaluatorului și care poate fi modalitatea de a asigura evaluatorul și întreprinderea de evaluare, de unele circumstanțe neplăcute.

Este de o importanță majoră ca un expert evaluator ANEVAR să realizeze și să transmită analizele, părerile și concluziile lor spre clienții serviciilor prestate de acestia, prin intermediul unor rapoarte cât mai clare care vor dezvălui orice informații care ar putea să afecteze obiectivitatea. Procesul de evaluare cere ca evaluatorul să efectueze o cercetare adecvată și relevantă, să efectueze analize competente și să tragă concluzii informate și bine susținute.

În acest proces, un expert evaluator nu poate accepta orice fel de informații, în schimb acesta este nevoit să ia în considerare toate evidențele pertinente ale pietei, trendurile, tranzacțiile comparabile și alte informații.

Concluzii și recomandări:

1. În Republica Moldova, profesia de evaluator a bunurilor imobile (conform legii 989 cu privire la activitatea de evaluare) este oficial recunoscută din 18-04-2002.

2. Conform standardelor europene, fiecare evaluator, trebuie să aibă contract de asigurare a răspunderii civile, ceea ce în Republica Moldova nu există.

3. Cea mai bună practică internațională spune că evaluatorul trebuie să fie membru al asociațiilor obștești. Spre regret în Republica Moldova, aceste asociații nu există, deoarece nu este interes, fiind o asociație ce nu generează venit.

4. Se recomandă de a fi introdus în legislație categoriile de evaluatori, deoarece oficial în Republica Moldova nu există.

5. Categoriile de evaluatori sunt descrise în standardele europene, se utilizează sintagma de evaluator independent, dar nu este stipulat în legislație. Ar fi binevenite organizarea meselor rotunde în cadrul mediului academic, privind cerințele față de profesie.

Conducător științific - asis. univ., **Boscan Ala**

CREAREA SISTEMULUI INTEGRAT DE CADASTRU ȘI CARTE FUNCİARĂ ÎN ROMÂNIA

GROBNICU MIHAELA

student an. 5, Facultatea Cadastru și Drept, UASM

Rezultatele prezentate se referă la implementarea programului național de cadastru și carte funciară în scopul înregistrării gratuite a imobilelor în sistemul integrat de cadastru și carte funciară („SICCF”), precum și în vederea realizării planului cadastral al imobilelor și deschiderii cărților funciare la nivelul tuturor UAT-urilor.

Scopul cercetărilor constă în analiza desfășurării lucrărilor cadastrale de creare a sistemului de cadastru și carte funciară în România.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: analiza cadrului normativ în vigoare; descrierea desfășurării programului național de cadastru și carte funciară în România; evaluarea rezultatelor obținute la etapa actuală cu referință la înregistrarea cadastrală a bunurilor imobile în cartea funciară; elaborarea concluziilor și recomandărilor.

Cercetările au fost realizate în cadrul primăriei municipiului Adjud județul Vrancea, România. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: analiza cadrului normativ și a literaturii de specialitate; sinteza; inducția; deducția; comparația.

Odată cu aderarea la Uniunea Europeană, România și-a asumat implementarea cadastrului unic pentru toate unitățile administrativ-teritoriale („UAT-uri”). Prin articolul 9 alin. (23) din Legea nr. 7/1996 a cadastrului și a publicității imobiliare s-a instituit programul național de cadastru și carte funciară în scopul înregistrării gratuite a imobilelor în sistemul integrat de cadastru și carte funciară („SICCF”). Programul a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 294/2015 și se desfășoară în perioada 2015 – 2023 și este implementat de Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară („ANCPI”) și oficiile teritoriale ale acesteia pe toată suprafața României, la nivel de UAT, pe baza documentațiilor cadastrale.

Procedura și etapele lucrărilor de înregistrare sistematică sunt reglementate de Legea nr. 7/1996 privind cadastrul și publicitatea imobiliară și Regulamentul din 9 iulie 2014 de avizare, recepție și înscriere în evidențele de cadastru și carte funciară, astfel cum a fost aprobat de Ordinul ANCPI. La momentul de față, conform datelor publicate de ANCPI până la 15.03.2022 au fost înregistrate în cartea funciară 19241041 de proprietăți, reprezentând 42,27 % din numărul total aproximat de 40000000 de proprietăți. Începerea lucrărilor de înregistrare sistematică și procedura de realizare se stabilește prin Ordin al directorului general al ANCPI.

Cunoașterea procedurii privind lucrările de cadastru sistematic este importantă pentru toți deținătorii de imobile, întrucât aplicarea procedurii poate conduce la modificări ale situației imobilelor. Punerea în concordanță a situației din actele de proprietate cu situația existentă în teren la nivelul întregului UAT poate genera o serie de ajustări pe care proprietarii afectați le pot contesta într-un termen de 60 de zile, conform procedurii de mai jos.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

- Beneficiile înregistrărilor sistematice de cadastru se răsfrâng și asupra unor domenii de activitate pentru care identificarea imobilelor este extrem de importantă.
- Pentru implementarea proiectelor de infrastructură națională, identificarea imobilelor și confirmarea realității din teren este o măsură obligatorie.
- Desfășurarea permanentă a cursurilor de instruire a inginerilor cadastrali atât din cadrul întreprinderilor private cât și cele de stat.
- Accesul gratuit a tuturor solicitanților la un volum mai mare și diversificat a informației cadastrale în scopul efectuării cercetărilor științifice și alte lucrări.

Conducător științific – dr. ing., lect. univ. Zubco Efim

CHANGEMENT CLIMATIQUE ET GESTION DES RESSOURCES NATURELLES

COVALI VICTORIȚA

étudiante en 1-ère année, faculté Cadastre et Droit, UASM

Les résultats présentés visent le changement climatique et la gestion des ressources naturelles dans la période actuelle.

La République de Moldavie est un pays extrêmement vulnérable au changement climatique. Ainsi, on prévoit que l'impact du changement climatique sur divers aspects économiques, sociaux et environnementaux devrait s'intensifier à l'avenir. En ce qui concerne l'aspect sectoriel, l'impact du changement climatique sur l'agriculture suscite des préoccupations particulières, l'agriculture étant une source majeure de revenus pour la population de la République de Moldova.

Le but de la recherche est d'analyser et de préparer un rapport d'évaluation indiquant les méthodes utilisées et leur description.

Le changement climatique affecte tous les aspects du développement. Celui-ci ne se limite pas à un seul secteur, par conséquent, pour qu'une activité soit réussie, il est nécessaire de tenir compte des risques que ce phénomène peut engendrer dans toutes les activités de développement économique et sur l'environnement. Les effets de la sécheresse sur la santé pourraient, par exemple, entraîner une baisse de la production alimentaire et entraîner des problèmes alimentaires au sein de la population, rendant les gens plus vulnérables aux maladies.

Afin d'atteindre le but proposé, les *objectifs* suivants ont été avancés pour identifier des mesures de lutte contre les changements au niveau national: créer un outil de gestion des risques et des crises pour faire face aux conséquences économiques; assurer la gestion des ressources en eau; augmenter le degré de recirculation de l'eau pour les besoins industriels; appliquer des mesures d'économie et d'utilisation efficace de l'eau (irrigation, industrie); appliquer de nouvelles technologies de mesure scientifique (par exemple sur les maladies; informer la population sur l'importance de protéger l'environnement.

La gestion des ressources naturelles est un ensemble de mesures qui concernent l'utilisation des ressources naturelles afin de répondre aux besoins économiques, industriels, médicaux et sanitaires pour améliorer la santé ou satisfaire d'autres besoins humains.

Conclusions et recommandations:

L'utilisation rationnelle des ressources naturelles implique une telle manière d'utiliser l'environnement naturel, dans laquelle l'interaction dans le système «homme-nature» reste harmonisée au maximum.

Premièrement, nous allons examiner plusieurs mesures ou exemples d'activités qui peuvent être utilisées pour décrire l'utilisation rationnelle des ressources naturelles: recyclage des déchets, création et développement de technologies sans déchets; création de réserves naturelles, de parcs nationaux, dans lesquels la protection de la flore et de la faune; récupération des territoires qui ont souffert du développement industriel du sous-sol, création de paysages culturels.

Toute intervention humaine implique la destruction de l'unité entre la nature elle-même et l'homme. Par conséquent, les ressources naturelles et leur utilisation rationnelle doivent être sous le contrôle strict de toute l'humanité.

Il est nécessaire d'utiliser rationnellement les ressources naturelles pour prévenir les éventuelles conséquences néfastes des activités humaines, pour maintenir et augmenter la productivité à la fois des objets individuels de la nature et des complexes naturels en général.

Coordonateur scientifique - dr., lect. univ. Rodica Sîrbu

Consultant linguistique - dr., conf. univ. Nina Puțuntean

ВЫРАЩИВАНИЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ КУЛЬТУР В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА

CAIREAC ANNA

student an. 4, Facultatea Cadastru și Drept, UASM

Представленные результаты, относятся к анализу потенциала энергетических культур в Республике Молдова, которые непосредственно подлежат к использованию для производства биотоплива из биомассы, а также энергии. Основное внимание обращено на отдельный вид энергетической культуры, а именно самого быстрорастущего в мире дерева *Paulownia* (Павловния). Результаты были выполнены благодаря исследованиям и анализу собранной информации, включающая в себе общие сведения о понятии энергетических культур, о потенциале энергетических растений в мире и в частности в Республике Молдова, о методах и сфере применения энергетических культур и в частности дерева *Paulownia* в Молдове, выбор потенциального участка для развития плантации быстрорастущих деревьев Павловнии в с. Мэшкэуцы, Криулянского района, создание тематических карт с помощью геоинформационной системы, необходимых для работы и собственно указание непосредственных преимуществ и сопутствующие выгоды использования данных культур.

Цель данного исследования заключается в анализе собранной информации и выявление необходимости использования энергетических культур, способных расти на малоплодородных почвах, а также на землях, выведенных из сельскохозяйственного использования, и формировать при таких условиях большое количество биомассы, не создавая конкуренции для основных продовольственных сельскохозяйственных культур. Для проведения исследования использовали статистический и аналитический метод, информацию собрали из научной литературы и специализированных источников.

Использованная информация из национального фонда гео данных для с. Мэшкэуцы, Криулянского района, с помощью специализированной программы QGIS разработала тематическую почвенную карту, выявляя деградированные участки, на котором рекомендуется посадка Павловнии.

Результаты исследований позволили сформулировать следующие выводы и рекомендации: с развитием добывающей промышленности, меньше внимания уделялось возможности получать энергию из растительного сырья. Однако, быстрая исчерпаемость запасов добываемых энергоносителей, побуждает общество по-новому оценить энергетический потенциал агрокультуры: изменить отношение к биомассе и фито энергетике в целом. Поэтому новейшие технологии переработки биомассы, позволяют превращать энергию, аккумулированную растениями за период вегетации, в источник энергии, который в дальнейшем может использоваться человеком. В связи с чем возникает необходимость тщательного рассмотрения потенциала энергетических культур, с быстрым восстановлением после скашивания и высокими приростами урожая биомассы. Эти культуры являются малотребовательными к почвенно-климатическим условиям, в результате многолетнего бессменного выращивания, улучшают структуру почвы, а опавшие листья и корневые остатки, остающиеся в почве, способны улучшать ее плодородие, предотвращают эрозию почв, а также являются возобновляемым источником энергии. Энергетические растения – это культуры будущего, с ними это будущее будет увереннее, теплее и безопаснее.

Cercetarea a fost efectuată în cadrul proiectului „Abordări previzionale a sporirii calității competențelor în învățământul superior agrar în baza parteneriatului cu mediul de afaceri” cu cifrul nr.20.80009.0807.41, autoritatea contractantă - Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare.

Conducător științific – asis. univ. Iulia Corman

ИЗУЧЕНИЕ УСЛОВИЙ ДЕГРАДАЦИЙ ПОЧВ В ГИДРОГРАФИЧЕСКОМ БАССЕЙНЕ РЕКИ БАЛЦАТА, КРИУЛЯНСКОГО РАЙОНА

КАРАМИТ ЕКАТЕРИНА

Студентка 4 курса, Факультет Кадастр и право, ГАУМ

Представленные результаты относятся к изучению деградированных почв в бассейне реки Балцата.

Цель исследования состоит в том, чтобы показать развитие водной эрозии, которая приводит к деградации почвенного покрова, а также определить мероприятия по их защите и охране.

Для достижения поставленной цели, были выдвинуты следующие задачи:

- определить причины возникновения и масштабы эрозии почв;
- выявление особенностей почвенного покрова бассейна реки Балцата;
- оценить степень деградации почв, находящихся в пределах гидрографического бассейна реки Балцата.

На основании полученных результатов было обнаружено, что в настоящее время наблюдается развитие водной эрозии, которая приводит к деградации почвенного покрова. Биологическое, химическое загрязнение нарушает природное экологическое равновесие и отрицательно влияет на биологическое разнообразие.

По данным Земельного кадастра Республики Молдова, всего эродированных почв в бассейне реки Балцата 3883 га, или 29,3%.

Необходимость разделения почв по степени эродированности – одно из условий для разработки дальнейшего плана организационных действий по сохранению почвенного плодородия, лесонасаждений, сохранения флоры и фауны, уменьшения стока воды и минимализации эрозионных процессов. На рассматриваемой территории находятся 2409 га слабоэродированных почв, 976 га среднеэродированных и 498 га сильноэродированных почв. Средний балл бонитета варьирует от 54 до 77.

Особую роль в защите почв от эрозии играют ландшафты с естественной растительностью, поэтому необходимо увеличивать площадь лесных насаждений, пастбищ, сенокосов.

Для сохранения влаги в почве и минимализации эрозионных процессов на склоновых пространствах, нужно проводить посадку лесных противоэрозионных насаждений. Лесные защитные противоэрозионные полосы играют водорегулирующую, снегораспределительную и почвозащитную роль. Для этого рекомендуется высаживать водорегулирующие (противоэрозионные) лесные полосы, которые способны изменять поверхностный сток, а значит, сохранять почву от размыва и смыва.

Результаты исследования позволили сформулировать следующие выводы и рекомендации:

- при изучении состояния почвенного покрова в бассейне реки Балцата, главное внимание обращено на склоново-эрозионную ситуацию: выделено более 29% всех деградированных почв;
- слабоэродированные почвы занимают 18%, в которых усиливается химическая, физическая и биологическая деградация почв;
- сильнодеградированные почвы составляют 4%, которые нуждаются в конкретных мероприятиях по лесонасаждениям.

The publication was funded by the development project "Support of teaching innovation, Research development and Inter-university cooperation of SAUM and TSU (Moldova)" realized by the Czech University of Life Sciences Prague, funded by the Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic - Czech Republic Development Cooperation [project number 22-PKVV-12].

Conducător științific - dr., conf.univ., Kuharuk Ecaterina

ВЛИЯНИЕ КЛИМАТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИИ НА ЭРОЗИЮ ПОЧВ

CAIREAC ANNA

student an. 4, Facultatea Cadastru și Drept, UASM

Представленные результаты относятся к анализу влияния климатических изменений, влияющих на развитие эрозионных процессов, которые были выполнены благодаря исследованиям и анализу собранной информации, включающая в себе общие сведения о повышении среднегодовых температур, анализу климатических условия, в том числе на территории Молдовы, выявлению факторов, способствующих развитию эрозии почв.

Цель данного исследования заключается в анализе собранной информации и выявление динамики основных климатических показателей и их влияние на характер эрозионных процессов, в следствие чего были выявлены основные факторы эрозии почв, вызванные непосредственно климатическими изменениями.

В результате проведения исследования были использованы следующие методы: сбор информации по теме исследования: из книг, сети Интернета, информация из официального сайта государственной гидрометеорологической службы, национальные бюро статистики, опрос местных жителей, сравнение данных и анализ полученной информации.

Результаты исследования позволили сформулировать следующие выводы и рекомендации: За последнее десятилетие произошло повышение среднемесячных и среднегодовых температур воздуха, уменьшение количества осадков и среднегодовой скорости ветра, - то есть гидротермические условия становятся более засушливыми. В следствии чего возрастает пагубное влияние на снижение урожайности сельскохозяйственных культур, здесь же и снижение развития животноводства, здесь же снижение экономической эффективности и жизнедеятельность населения в целом. В связи с чем возникает необходимость тщательного наблюдении за состоянием изменением климатических условия и земель, которые могут внести ценный вклад в смягчение воздействий на климат, осуществление мероприятия по восстановлению и повышению плодородия почв. Работа вместе, фермеры, ученые и политики могут создавать стратегии и программы по борьбе с эрозией почвы. Поскольку 95% нашего продовольствия обеспечивается почвами, эрозию почвы необходимо остановить. От этого зависит достижение нами в областях целей устойчивого развития – и обеспечение будущего без голода.

The publication was funded by the development project "Support of teaching innovation, Research development and Inter-university cooperation of SAUM and TSU (Moldova)" realized by the Czech University of Life Sciences Prague, funded by the Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic - Czech Republic Development Cooperation [project number 22-PKVV-12].

Conducător științific – asis. univ. Corman Iulia

ПРОБЛЕММА ОГРАНИЧЕНИЯ ПЛОЩАДИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ЗЕМЕЛЬ ОДНОГО ЗЕМЛЕВЛАДЕНИЯ.

МАНИТОВ АЛЕКСАНДР

*мастерант 1 курса, специализация – консолидация сельскохозяйственных земель,
факультет кадастра и права, ГАУМ*

Право собственности на землю и недвижимость является одним из основных прав человека, но не абсолютным правом. Ограничение максимальной площади земли, находящейся в частной собственности, является мощным, но противоречивым инструментом

предотвращения дробления и чрезмерной концентрации земли, принадлежащей одному собственнику, защиты граждан от спекуляций на рынке сельскохозяйственных земель. Впервые такая норма была установлена ещё в Древнем Риме в ходе реформы, известной под названием земельной реформы братьев Гракхов. В ходе этой реформы площадь одного землевладения ограничивалась 250 гектарами, а её излишки конфисковывались и бесплатно передавались во владение крестьян без права её перепродажи. Хотя эффективность инструмента ограничения площадей кажется очевидной, однако очень немногие страны, на самом деле, ввели такие ограничения (например, 300 га в Венгрии, 500 га в Литве, 100 га в Румынии) или уже сняли ограничения, существовавшие в прошлом (Дания). Эти ограничения характерны, прежде всего, для стран с высокой плотностью населения и ограниченными земельными ресурсами, каковой является Республика Молдова. Такое ограничение в Бессарабии впервые было установлено в 1918 году, когда в рамках проводимой земельной реформы, площадь помещичьих и прочих сельскохозяйственных земель была ограничена 100 гектарами. Излишки земли конфисковывались и направлялись в фонд наделения крестьян землей для последующей передачи её им за выкуп, в соответствии с установленными нормами.

В последние годы явление массового приобретения прав на землю получило широкое распространение в Республике Молдова. Рынок земли в последние годы неуклонно рос, что привело к увеличению консолидированных сельскохозяйственных площадей и повышению рыночной цены. Хотя в Молдове отсутствует правовая база, разработанная непосредственно для крупномасштабного приобретения сельскохозяйственных земель, инвесторы, желающие инвестировать в сельское хозяйство, могут либо арендовать сельскохозяйственные земли, либо приобретать неограниченное количество земли на основе прямых переговоров с правообладателями или открытых торгов и по рыночным ценам.

Согласно действующему законодательству, иностранные граждане и юридические лица, в уставном капитале которых имеются иностранные инвестиции, не могут владеть землей сельскохозяйственного и лесного назначения. Кроме того, пунктом 3 статьи 6 Закона о Нормативной цене и порядке купли-продажи земли установлено, что собственниками земель, находящихся в частной собственности, могут быть физические и юридические лица. Исключение составляют земли сельскохозяйственного или лесного фонда и зеленых насаждений, используемых в общественных интересах, охраняемых государством природных территорий, с культурно-историческим наследием, которые могут находиться только в частной собственности граждан Республики Молдова, чей общественный капитал не содержит иностранных инвестиций. Если иностранные граждане или лица без гражданства становятся собственниками земель сельскохозяйственного назначения или лесного фонда по закону или по завещанию, они должны отчуждать свои земли только гражданам Республики Молдова.

Рекомендации:

1. Для недопущения чрезмерной концентрации сельскохозяйственных земель ввести в Земельный кодекс ному единого верхнего предела площади земли, находящейся в собственности одного физического лица (например, 100 га).

2. Ввести в Земельный кодекс юридическую норму требований и ограничений для потенциальных покупателей земель сельскохозяйственного назначения и обязательных квалификационных характеристик (образование по одной из сельскохозяйственных специальностей, стаж работы в сельском хозяйстве, возраст, постоянное проживание в фермерском хозяйстве и др.).

Научный руководитель – доктор, конференциар университета, *Хоржан Олег*

ASPECTE PRIVIND AMENAJAREA TERENURILOR DEGRADATE ÎN LOCALITATEA TELEȘEUCA, RAIONUL DONDUȘENI

VACARCIUC DORINA

studentă an. 4, Facultatea Cadastru și Drept, UASM

Rezultatele prezentate se referă la metodele aplicate în identificarea unui sector de teren degradat prin eroziune și propunerea măsurilor pentru reabilitarea terenurilor degradate.

Scopul cercetării constă în analiza și pregătirea materialului inițial pentru elaborarea unui proiect de plantare a unui sector forestier pe terenuri degradate ținând cont de caracteristicile sectorului.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele *obiective*:

- Studiul literaturii de specialitate și actelor legislative.
- Propunerea măsurilor de conservarea și ameliorarea a resurselor pedologice pe terenurile degradate prin eroziune.

Republica Moldova are o suprafață mică de plantații forestiere iar strategiile sectoriale promovează creșterea acestora dar în același timp și conștientizarea populației privind impactul pădurii pentru protecția și conservării biodiversității, protecției aerului atmosferic, gestionării și protecției resurselor naturale strategice și limitate (sol, apă), de asemenea importanța acestora pentru reconstrucția ecologică a terenurilor degradate și a lanșafturilor naturale, pentru adaptarea la fenomenul schimbărilor climatice, gestionării riscurilor de mediu (inundații, secetă, calamități) etc.

Teleșeuca este un sat și o comună din raionul Dondușeni fiind situat în nord-vestul Republicii Moldova. Teritoriul localității face parte din Podișul de silvostepă al Nistrului având un relief moderat fragmentat de un sistem de văi și ravene înguste, se înregistrează o pondere majorată a versanților cu panta mai mare de 6⁰. Sectorul selectat în baza ortoimaginilor INDS, a fost analizat utilizând programul QGIS și serviciile WMS pentru analiza geomorfologică, pedo-climatică și botanică, analize importante pentru luarea deciziilor ulterioare.

Putem menționa că activitatea antropică, despăduririle și degradarea pădurilor și a perdelelor forestiere de protecție duc la degradarea terenurilor în mai multe regiuni ale Moldovei. Articolul 2 din Legea privind ameliorarea terenurilor degradate prin împădurire (Legea nr. 1041 din 15 iunie 2000) prevede o definiție a terenurilor degradate: terenurile degradate sunt terenuri care și-au pierdut definitiv capacitatea de producție agricolă prin eroziune, poluare sau activități antropice distructive, dar pot fi ameliorate prin împădurire și alte măsuri care restabilesc serviciile ecosistemice.

Astfel reprezintă o prioritate pentru toate localitățile din Republica Moldova reabilitarea terenurilor degradate, plantarea de noi păduri pentru a stopa degradarea terenurilor și stabilirea aspectelor specifice privind reabilitarea terenurilor degradate și creșterea acoperirii forestiere.

Concluzii și recomandări:

În concluzie, înființarea sectoarelor împădurite reprezintă unul dintre mijloacele elementare aflate la îndemână pentru reconstrucția terenurilor degradate prin eroziune dar și ca măsură durabilă împotriva schimbărilor climatice și pentru sechestrarea carbonului. În același timp reprezintă și un mijloc de prevenire a poluării aerului, solului, apelor de suprafață și freatice.

Conducător științific – dr., lect. univ., **Sîrbu Rodica**

ACKNOWLEDGMENT: The publication was funded by the development project "Support of teaching innovation, Research Development and Inter-university cooperation of SAUM and TSU (Moldova)" realized by the Czech University of Life Sciences Prague, funded by the Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic - Czech Republic Development Cooperation [project number 22-PKVV-12], project main coordinator Assoc. prof. Tatiana IVANOVA, Ph.D.

The sole responsibility for the content of this publication lies with the authors.

IMPLEMENTAREA PROIECTULUI DE ÎNREGISTRARE ȘI EVALUARE FUNCİARĂ ÎN SATUL POHOARNA RAIONUL ȘOLDĂNEȘTI

CHITOROG LILIAN

student an. 4, Facultatea Cadastru și Drept, UASM

Rezultatele prezentate se referă la: Programul de stat pentru crearea cadastrului bunurilor imobile pentru anii 2020-2023 este finanțat din mijloacele bugetului de stat, inclusiv cele formate din finanțarea externă prevăzută în acest scop în Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării Proiectului de înregistrare și evaluare funciară, ratificat prin Legea nr.240/2018, cu un împrumut de aproximativ 30 mln. Euro.

Scopul cercetărilor constă în executarea lucrărilor cadastrale de înregistrare și evaluare funciară a bunurilor imobile în baza localității Pohoarna raionul Șoldănești.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele *obiective*:

- 1 Descrierea proiectului
- 2 Analiza cadrul normativ
- 3 Derularea lucrărilor cadastrale de înregistrare masivă în localitatea Pohoarna
- 4 Evaluarea rezultatelor obținute în cadrul proiectului
- 5 Elaborarea concluziilor și propunerilor

Obiectivul Proiectului Înregistrarea și Evaluarea Funciară constă în înregistrarea primară a bunurilor imobile proprietate privată și publică în Republica Moldova, completarea sistemului de evaluare a bunurilor imobile înregistrate în scopul impozitării, îmbunătățirea calității datelor din cadastru.

În cadrul înregistrării primare masive se execută lucrări cadastrale:

- 1) de stabilire a hotarelor unităților administrativ-teritoriale, a hotarelor intravilanului localităților și a hotarelor întovărășirilor pomicole;
- 2) de întocmire a documentației cadastrale în vederea înregistrării primare masive a bunurilor imobile proprietate privată (loturi de lângă casă și grădini),
- 3) de delimitare a bunurilor imobile proprietate publică, în modul stabilit de Guvern;
- 4) de corectare a erorilor, în modul stabilit de Guvern.

În cadrul proiectului sunt permise corectarea a trei tipuri de erori

1. Suprapunerile grafice adică erorile comise la elaborarea proiectului de organizare a teritoriului;
2. Terenurile cu numere cadastrale convenționale și pentru terenurile agricole înregistrate deja în Registrul bunurilor imobile;
3. Identificarea terenurilor care sunt înregistrate în Registrul bunurilor imobile dar lipsește înregistrarea în baze de date grafice.

În final pentru fiecare localitate, primăriile vor avea o acoperire cadastrală totală cu difinitizare clară a fiecărui bun imobil după proprietate, apartenență, destinație, mod de folosință, și domeniu, adică fiecare parcelă va avea expres hotare, proprietar și apartenență.

Concluzii:

Pentru evidența bunurilor imobile este necesar ca ele să fie înregistrate în registrul bunurilor imobile, beneficiul acestui proiect, de înregistrare și evaluare funciară este foarte mare, deoarece toate bunurile imobile vor fi înregistrate în registrul bunurilor imobile pentru o evidență corectă și impozitare eficientă a tuturor bunurilor aflate în zona cadastrală a administrației locale.

În timpul efectuării acestor lucrări am observat o insuficiență de specialiști în domeniul cadastral ca o propunere aș dori să fie mai mulți specialiști în acest domeniu și anume ca să fie o conlucrare mai amplă între administrația publică centrală, locală, cadre didactice, firme private.

Conducător științific – dr. ing., lect. univ. Zubco Efim

CADASTRU 3D – ELEMENT PRINCIPAL AL DEZVOLTĂRII UNUI SISTEM CADASTRAL MODERN ÎN REPUBLICA MOLDOVA.

FURTUNĂ CRINA

student an. 2, Facultatea Cadastru și Drept, UASM

Dezvoltarea infrastructurii urbane duce la faptul că înregistrarea bidimensională 2D nu mai este suficientă pentru a afișa clădiri complexe pe mai multe niveluri. Comunicațiile de inginerie, autostrăzile, precum și clădirile rezidențiale și administrative, pot fi situate la diferite cote ale aceluiași teren (atât deasupra, cât și sub pământ), iar acest lucru necesită sisteme cadastrale care să suporte modele geometrice și topologice 3D

Factorii care indică necesitatea introducerii unui cadastru 3D:

- Proprietate în comun asupra unui obiect imobiliar (clădiri de tip parter, parter + 1E, clădiri colective etc.);
- Creșterea numărului de tuneluri, cabluri, conducte;
- Creșterea numărului de parcări subterane, clădiri peste drumuri, poduri, pasaje supraterane, structuri pe piloți și alte clădiri cu mai multe niveluri;
- Introducerea unei abordări tridimensionale în alte domenii (3D GIS, scanare laser, panorame sferice), care face tehnologic fezabilă înregistrarea cadastrală în 3D.

Modele conceptuale de cadastru 3D:

Cadastru 3D complet - spațiul tridimensional este împărțit în volume sau secțiuni tridimensionale fără suprapuneri și goluri;

Cadastru hibrid – păstrarea cadastrului 2D și înregistrarea suplimentară a obiectelor 3D;

Caracteristici 3D în sistemul cadastral actual - menținerea unui cadastru 2D cu legături externe către reprezentări digitale ale situațiilor tridimensionale.

În cadastru 3D este necesar să se țină cont și de diferitele relații dintre obiectele spațiale și suprafața parcelelor, care vor afecta structura datelor, topologiile și procesele din cadastrul 3D. Exemplele includ:

- restrângerea drepturilor de proprietate pe suprafața parcelelor;
- înregistrarea coproprietății (clădiri de locuit);
- contabilizarea elementelor spațiale separat de suprafața de înregistrare actuală;
- înregistrare stratificată cu proprietate separată, realizată prin exproprierea părților subterane/supraterane de pe suprafața parcelelor.

Introducerea unui cadastru tridimensional poate contribui la îmbunătățirea sistemului existent de înregistrare a drepturilor și de înregistrare cadastrală, precum și la extinderea listei de servicii oferite diverșilor utilizatori. Domeniile în care este necesară o formă de cadastru 3D sunt: complexele comerciale, căile ferate, drumuri, poduri, monumente etc.

Conducător științific - asis. univ., ***Popescul Sergiu***

TEHNICI DE REALIZARE A CADASTRULUI 3D PRIN SCANARE

SAVCA TATIANA

student an. 3, Facultatea COT, UASM

Rezultatul prezentării acestei teme se referă la tehnicile de realizare a cadastrului 3D prin scanare deoarece tehnicile care azi sunt în stadiul de concept sau sunt utilizate sporadic pentru anumite nevoi imediate vor fi în viitor, din necesitate, utilizate la scară largă.

Scopul cercătării este de a prezenta principalele domenii de aplicabilitate ale cadastrului 3D, cum ar fi cadastrul petrolier, cadastrul rețelelor supraterane și cadastrul monumentelor unde acesta este absolut necesar precum și tehnicile de realizare a cadastrului 3D, dintre care voi detalia tehnica scanării laser.

Cadastrul este parte componentă a sistemului unitar și obligatoriu de evidență tehnică, economică și juridică a tuturor imobilelor de pe un teritoriu administrativ. Inițial, registratura cadastrală a fost adesea introdusă pentru a asista în taxarea terenurilor. Astăzi cadastrul oferă și îmbunătățește eficiența tranzacțiilor cu terenuri și le oferă siguranță.

În spațiul tridimensional geometria corpurilor și obiectelor este redată fidel prin folosirea unor procedee și tehnici moderne de măsurare. Ulterior obiectele pot fi vizualizate digital cu mare precizie. Corpurile suprapuse, care în vedere bidimensională ar apărea neclar sau corpurile foarte complexe care prin tehnici 2D nu pot fi redată fidel, prin reprezentarea tridimensională ele sunt reproduse digital conform realității.

Scanarea laser descrie o metodă prin care o suprafață este eșantionată sau scanată prin utilizarea tehnologiei laser. Ea analizează un mediu al lumii reale sau al unui obiect cu scopul de a colecta informații de pe suprafața acestuia și posibil din înfățișarea lui (ex. culoare). Informațiile colectate pot fi apoi folosite pentru a construi reprezentări bidimensionale sau modele tridimensionale, utilizabile într-o varietate mare de aplicații. Avantajul unei scanări laser este faptul că poate înregistra un mare număr de puncte, la o precizie înaltă, într-o perioadă relativ scurtă de timp. Scanerile laser sunt instrumente cu linie de vedere, așa încât pentru a asigura o acoperire completă a unei structuri sunt necesare mai multe scanări din diferite poziții.

Un echipament complet de scanare laser 3D este compus din: aparatul (instrumentul) de scanare laser 3D, computer și componenta soft de scanare, transfer și prelucrare a datelor preluate. Spectrul electromagnetic și laserele este un aparat care este capabil să genereze o undă de lumină utilizând doar o bandă îngustă de spectru este numit laser.

Fiecare culoare corespunde de fapt unei lungimi de undă diferită. Acest lucru se poate demonstra prin proiectarea unei lumini albe printr-o prismă de sticlă și astfel vedem un curcubeu de culori. Undele din spectrul electromagnetic variază în mărime de la unde radio foarte lungi (de mărimea unei clădiri), la unde gama ultra scurte, chiar mai mici decât dimensiunea nucleului unui atom. Undele electromagnetice de frecvență înaltă au lungimi de undă scurte și energie.

Concluzie și recomandări: Utilizând un scanner laser pentru a înregistra o clădire nu înseamnă doar a apăsa pe un buton și a aștepta zidurile să apară. Aceasta necesită cunoștințe temeinice cu privire la echipamente și la procesul de scanare. Unii dintre pașii procesului de scanare sunt automate în timp ce altele solicită muncă intensivă.

Conducător științific – asis. univ., Poftinga Octavian

ИННОВАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОГО ЗЕМЛЕУСТРОЙСТВА

ГОРГОЦ АЛИНА,

*студентка факультета экономических наук,
Черноморский национальный
университет имени Петра Могилы, г. Николаев, Украина*

Новая инновационная модель экономики, землепользование, организации его территории реализуется с помощью землеустройства, вобравшего в себя наилучшее теорию и практику управления земельными ресурсами, учитывая национальные особенности развития.

Современное развитие землеустройства направляет свою деятельность на реализацию мероприятий по прогнозированию, планированию, организации использования и охраны земель на национальном, региональном, хозяйственном уровнях и другие виды деятельности, приводящие к достижению определенных результатов, сформированных на инновационных началах.

Инновационность землеустройства как системного правового комплекса заключается в нормировании отношений между органами государственной власти и органами местного самоуправления, субъектами хозяйствования земли, инвесторами, определяет стратегию развития землепользования, что обеспечивает его конкурентоспособность, адаптирует территории к требованиям рыночной экономики и открытому конкурентному рынку.

К сказанному следует добавить, что землеустроительная документация является одним из важнейших инструментов управления земельными ресурсами, весомой инвестицией, ориентированной на реализацию социально-экономических преобразований на соответствующей территории, источником информационного обеспечения по изучению логики развития конкретного земельного участка, поиска способов повышения привлекательности землепользования, своевременное реагирование на результаты экономического эффекта и экологических рисков на соответствующей территории.

Следует отметить, что ныне из-за неприятия инноваций, низкой эффективности процессов внедрения новейших технологий использования пахотных земель, отсутствие должного государственного контроля, хотя и принят закон «О землеустройстве», Земельный кодекс Украины и ряд других законодательных актов и нормативных документов, обязывающих рациональное использование земель субъектом хозяйствования на земле, люди не готовы к инновационным внедрениям, из-за чего отодвинуты в тень ценную идею контурно-мелиоративной организации территории, занимающей твердые позиции на рынке инноваций.

Следовательно, проекты землеустройства должны стать обязательным условием ведения сельскохозяйственного производства на земле, а также эколого-экономической основой для осуществления мер по рациональному использованию и охраны земель, мер по пространственной организации территории.

Перспективы дальнейших исследований заключаются в том, чтобы раскрыть вопросы развития землеустройства сквозь призму организационной, кадровой, финансовой, материально-технической и информационной составляющих частей, формирующих его конкурентные преимущества.

***Научный руководитель – Лазарева Елена, доктор экономических наук, профессор,
профессор кафедры управления земельными ресурсами***

EVALUAREA TERENURILOR AGRICOLE

LISNIC NICOLETA

Doctorandă an I, Școala doctorală UASM

Rezultatele prezentate se referă la studiul metodelor de determinare a valorii terenurilor agricole și analiza pieței funciare din Republica Moldova.

Scopul cercetării este determinarea condițiilor și problemelor întâlnite și depistate în determinarea valorii terenurilor agricole.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective:

1. Identificarea surselor informaționale necesare pentru evaluarea terenurilor agricole;
2. Determinarea factorilor de influență asupra valorii terenurilor agricole;
3. Studiul metodelor de analiză a pieței funciare;
4. Analiza pieței funciare;

Cercetarea a fost efectuată în perioada februarie-martie, unde au fost utilizate următoarele metode de cercetare: prelucrarea datelor obținute, analiza lor și interpretarea lor.

În urma utilizării metodei combinate de analiză a pieței funciare au fost extrași principalii indicatori utilizați în procesul de determinare a valorii terenurilor agricole. Analiza indicatorilor cererii și ofertei a demonstrat că pe piața funciară din Republica Moldova nu există un preț de echilibru și constant, dar totuși trebuie de menționat că în regiunea de nord este aproape realizabil.

În procesul cercetării au fost determinați factorii de influență asupra valorii terenurilor agricole, iar cu ajutorul metodelor statistice a fost determinat nivelul influenței factorilor asupra valorii. Masivul de date a fost selectat și supus următorului algoritm de calcul:

- Colectarea și gruparea datelor după criteriile de selecție;
- Analiza parametrilor de distribuție a datelor și a omogenității masivului;
- Determinarea prezenței legăturii factor-valoare a presupus aplicarea analizei dispersionale unifactoriale, determinarea criteriilor Fisher și Spearman cu scopul de a determina corectitudinea ipotezei elaborate.

Din multitudinea factorilor analizați, factorul „Bonitate”, „Suprafață” și „Existența sursei de apă” au demonstrat existența influenței argumentate statistic asupra valorii terenurilor agricole din masivul selectat. Rezultatele obținute pot fi utilizate ca punct de reper în determinarea ulterioară a valorii terenurilor agricole.

Rezultatele obținute au permis formularea următoarelor concluzii:

- Metodologia determinării valorii terenurilor agricole aplicată în Republica Moldova corespunde așteptărilor și cerințelor pieței;
- Sistemul informațional oferă suficiente surse la nivel de ofertă pentru crearea bazelor de date necesare pentru aplicarea metodelor statistice în evaluarea terenurilor agricole;
- Informația cu privire la tranzacțiile cu terenurile agricole și prețul real al tranzacțiilor nu este transparentă.

În baza concluziilor elaborate pot fi propuse următoarele recomandări:

- Îmbunătățirea cadrului juridic și a legislației fiscale cu scopul de a obține date despre prețul real al tranzacțiilor cu terenuri agricole ce ar permite crearea masivelor de date și posibilitatea aplicării metodelor statistice de analiză, micșorarea eroriilor apărute în cadrul procesului de evaluare și ca rezultat obținerea unor valori cu un grad de obiectivitate sporit.

Conducător științific - dr. conf. univ. Botnarenco Ivan

IMPACTUL METODOLOGIC AL EVALUĂRII BUNURILOR IMOBILE

SUGAILO CRISTINA

studentă an. 3, Facultatea Cadastru și Drept, UASM

Rezultatele prezentate: Analizarea metodelor de evaluare a bunurilor imobile conform legislației Republicii Moldova.

Scopul cercetării: Studiarea mai detaliată a tuturor metodelor de evaluare.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective:

- Cadrul metodologic al activității de evaluare;
- Aplicarea metodei analizei comparative a vânzărilor;
- Aplicarea metodei veniturilor;
- Aplicarea metodei cheltuielilor;
- Utilizarea metodelor de evaluare.

În cadrul raportului respectiv, conform legii 989 cu privire la activitatea de evaluare din 2002 și regulamentul provizoriu cu privire la activitatea de evaluare am cercetat specificul fiecărei metode (metoda analizei comparative a vânzărilor, metoda veniturilor, metoda cheltuielilor).

Metoda analizei comparative a vânzărilor care se bazează pe estimarea valorii obiectului prin compararea lui cu alte obiecte similare, vândute sau propuse spre vânzare.

Am cercetat care sunt elementele comparative, ca de exemplu (amplasarea, caracteristicile fizice, condițiile pieței, condițiile tranzacției, modul de folosință ș.a.).

Metoda veniturilor, care se bazează pe estimarea viitoarelor venituri și cheltuieli, legate de utilizarea obiectului evaluării

În cadrul analizei metodei respective am stabilit cele două etape în care se divizează:

- Prognozarea veniturilor viitoare;
- Determinarea valorii prezente a veniturilor viitoare.

Totodată, am făcut o cercetare referitoare la sursele de unde pot fi generate venituri viitoare:

- Veniturile din exploatarea comercială a bunului imobil;
- Plata de arendă colectată în urma dării în arendă a bunului imobil.

Metoda cheltuielilor care se bazează pe estimarea cheltuielilor pentru crearea unui obiect analogic celui de evaluat sau a cheltuielilor pentru înlocuirea obiectului supus evaluării.

La analiza celei de-a treia metode, am stabilit unde poate fi aplicată aceasta, spre exemplu:

- fezabilitatea construcțiilor noi;
- evaluarea în scopuri de impozitare pe elemente a proprietății imobiliare, în cazul impozitării veniturilor și pentru evidența contabilă;
- Evaluarea construcțiilor nefinisate;
- Argumentarea construcției unor clădiri sau edificii noi;
- Evaluarea bunurilor imobile unice și celor cu destinație specială etc;

Concluzii:

- Metodele de evaluare a bunurilor imobile sunt stipulate în (Legea nr 989/2000 cu privire la activitatea de evaluare sau în Regulamentul provizoriu privind evaluarea bunurilor imobile.

- Nici o metodă din cele indicate nu este universală. În practica evaluării se utilizează două sau chiar toate trei metode pentru unul și același bun imobil. Utilizarea metodelor concrete depinde de scopul evaluării.

- Mărimea valorii finale determinate va depinde de: tipul valorii estimate, informația disponibilă la data evaluării, relevanța scopului evaluării și metodele de evaluare aplicate.

- La etapa finală a evaluării se efectuează reconcilierea rezultatelor, obținute prin diferite metode de evaluare. Scopul acestei reconcilierii - este determinarea valorii finale a bunului imobil.

Conducător științific: asis. univ., *Lisnic Nicoleta*

PARTICULARITATILE CORECTARII ERORILOR DIN PLANUL CADASTRAL ÎN CADRUL LUCRARILOR CADASTRALE DE INREGISTRARE MASIVA

ROTARCIUC ANASTASIA

student an. 3, Facultatea Cadastru si Drept, UASM

Rezultatele cercetării se referă la: ” Particularitatile corectarii erorilor din planul cadastral in cadrul lucrarilor cadastrale de inregistrare masiva ”

Scopul lucrării consta în modul și etapele de corectare a erorilor cit și regulamentul cu privire la modul efectuării înregistrării primare masive

Pentru scopul propus au fost înaintate următoarele obiective:

- 1.lucrările cadastrale pentru înregistrarea primară masivă (loturi pe lângă casă, grădini)
- 2.regulament cu privire la modul efectuării înregistrării primare masive
- 3.corectarea erorilor
- 4.inițierea procedurii de corectare a erorilor
- 5.modul de corectare a erorilor

Inițierea lucrărilor și aprobarea documentației cadastrale întocmite în urma corectării erorilor se efectuează prin decizia consiliului local.

În scopul determinării corecte a bunurilor imobile cu numere cadastrale convenționale, reprezentatul autorității publice locale poate consulta materialele deținute în arhiva serviciului cadastral teritorial:

- Planul lotului al bunului imobil sau planul cadastral;
- Documentele ce confirmă dreptul de proprietate;
- După caz, alte acte ce descriu caracteristicile tehnice ale bunului imobil (ex. fișa rezultatelor lucrărilor cadastrale la nivel de clădire principală, acte de constatare/stabilire, etc.).

Procesul de corectare a erorilor se finalizează odată cu efectuarea modificărilor în planul cadastral și în Registrul bunurilor imobile.

Înregistrarea primară masivă constituie o formă de organizare a evidenței bunurilor imobile și a drepturilor asupra lor în vederea creării cadastrului bunurilor imobile pe întreg teritoriul Republicii Moldova și este efectuată de către organele cadastrale, fără cererea titularilor de drepturi, în baza documentelor ce confirmă dreptul de proprietate asupra bunului imobil, în urma individualizării tehnice, economice și juridice a bunurilor imobile.

Concluzii:

*1.Regulamentul privind modul de corectare a erorilor comise în procesul atribuirii în proprietate a terenurilor (în continuare – *Regulament*) stabilește modul de corectare a erorilor comise în procesul atribuirii în proprietate a terenurilor și de înlăturare a neconformităților din cadastru.*

2. Lucrările de corectare a erorilor se execută de către Agenția Servicii Publice și structurile sale teritoriale, întreprinderile de stat/ municipale și cele private care dispun de ingineri cadastrali certificați.

3. Lucrările de corectare a erorilor se execută masiv în cadrul Programului de stat de creare a cadastrului bunurilor imobile, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1030/1998, pe întreg teritoriul unei unități administrativ-teritoriale, sau selectiv/masiv în afara Programului de stat menționat, din mijloacele financiare obținute din alte surse legale

Conducător științific –dr., conf. univ., Seinic Valeriu, UASM

ASISTENȚA JURIDICĂ INTERNAȚIONALĂ ÎN MATERIE PENALĂ

ALEXEEV DORINA

studenta an.4, Facultatea Cadastru și Drept, UASM

În condițiile în care criminalitatea internațională a căpătat, odată cu deschiderea frontierelor, o amploare din ce în ce mai mare, cooperarea și implicit asistența judiciară internațională în materie penală, constituie mijloace eficiente de a răspunde acestui fenomen îngrijorător. Asistența judiciară în materie penală poate fi înțeleasă în sens larg, dar și într-un sens mai restrâns: asistența judiciară în sens larg include extrădarea, iar asistența judiciară în sens restrâns se referă la: transferul procedurilor, transferul persoanelor condamnate, precum și la recunoașterea și executarea hotărârilor.

Deși inițial cooperarea internațională în materie penală avea un caracter exclusiv guvernamental, a căpătat în zilele noastre noi dimensiuni și valențe. Dacă în trecut se folosea sintagma „asistență juridică internațională” pentru a desemna diferite forme de întrajutorare interstatală în acest domeniu, astăzi folosindu-se termenul de „cooperare” pentru a evidenția o nouă abordare: nu mai este vorba doar de a acorda, pasiv, asistență unui alt stat în diverse proceduri judiciare, ci de a colabora activ cu toate autoritățile aceluia stat.

Extrădarea este una din formele cooperării judiciare internaționale în materie penală ce poate fi definită ca fiind o procedură juridică internațională prin intermediul căreia un stat suveran acceptă să predea unui alt stat o persoană care se află pe teritoriul său și care este urmărită penal sau trimisă în judecată pentru o infracțiune ori este căutată în vederea executării unei pedepse în statul solicitant.

Mandatul european de arestare se emite numai atunci când un mandat de arestare preventivă sau de executare a pedepsei închisorii nu poate fi adus la îndeplinire în țară, întrucât persoana în cauză se sustrage pe teritoriul unui alt stat membru al Uniunii Europene.

În vederea justei soluționări a unei cauze cu elemente de extraneitate, sunt mai multe metode de cooperare, cum ar fi:

- indisponibilizarea sau confiscarea bunurilor care au servit la săvârșirea infracțiunii ori a produsului acesteia;
- transmiterea unor obiecte ce constituie mijloace de probă;
- ascultarea unor martori sau experți, care se regăsesc în alt stat decât în cel care se desfășoară procesul penal;
- constituirea unor echipe comune de anchetă, transnațională;

Dintre principalele instituții implicate în cooperarea judiciară internațională în materie penală, putem menționa: Europolul, Punctul Național Focal, Interpolul.

Organizația Internațională de Poliție Criminală - INTERPOL este o instituție interguvernamentală ce asigură asistența reciprocă între polițiile țărilor membre, coordonează activitatea de supraveghere și prindere a infractorilor internaționali;

Europolul - Oficiu European de Poliție, instituție lansată pentru prevenirea și combaterea pe plan internațional a crimei organizate, inclusiv a terorismului și a traficului de droguri dintre statele membre ale UE.

Principalele acțiuni în cadrul Punctului Național Focal (P.N.F.) vizează combaterea infracționalității transfrontaliere legate de: traficul de carne vie, cele de natură financiară și cibernetică, traficul de droguri, terorismul.

Conducător Științific – dr., conf. univ. Moraru Elena.

COOPERAREA STATELOR ÎN ORGANIZAȚIA INTERNAȚIONALĂ A MUNCII (OIM) ÎN VEDEREA PROTECȚIEI DREPTURILOR FUNDAMENTALE LA MUNCĂ

BRÎNZÎ VALERIA

student an. IV, Facultatea Cadastru și drept, UASM

Rezultatele prezente se referă la cooperarea statelor în OIM în vederea protecției drepturilor fundamentale la muncă. Crearea Organizației Internaționale a Muncii la 11 aprilie 1919 constituie rezultatul indiscutabil al unui proces îndelungat de afirmare a idealurilor sociale, care a cunoscut intensități semnificative de-a lungul sec. al XIX-lea.

Scopul cercetării este de a relata necesitatea cooperării statelor în OIM. În perioada între 1919 și cel De-al Doilea Război Mondial misiunea principală a OIM a fost de a ajuta statele-membre să-și sistematizeze legislația națională a muncii, pentru ca, ulterior, pe această bază să se poată proceda la elaborarea unor instrumente internaționale care, incorporate în legislația statelor-membre să contribuie la progresul social al acestora.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că din 1919 până în 1939 OIM a adoptat 67 de convenții și 66 de recomandări, aceste instrumente tratând aspectele cele mai urgente ale condițiilor de muncă. A doua etapă în istoria OIM începe cu al Doilea Război Mondial. Aceste modificări au motivat adoptarea în 1944 a *Declarației de la Philadelphia cu privire la scopurile OIM*. Declarația de la Philadelphia reafirmă principiile constituționale și extinde rolul OIM dincolo de limitele condițiilor de muncă și de activitatea normativă. Ca rezultat, OIM și-a extins activitățile sale de la condițiile de angajare la problemele legate de funcțiile pieței forței de muncă, cum ar fi politicile de ocupare a forței de muncă, productivitatea muncii, migrația, securitatea socială, protecția maternității, protecția copilului etc. O altă preocupare importantă a Declarației a fost de a stabili cooperarea OIM cu alte organizații internaționale. Ideea a fost cea de cooperare între organizațiile internaționale într-un mod în care problemele economice și financiare – inclusiv comerțul internațional – ar fi legate de problemele de muncă.

Dacă Declarația de la Philadelphia din 1944 a rafinat misiunea OIM, anii '60 au marcat punctul culminant. Pe parcursul acestei decade s-a pus accentul pe cooperarea tehnică, înființând un *Institut Internațional pentru Studii de Muncă* și un *Centru de formare în domeniul forței de muncă* la Torino și oferind servicii de consultanță în statele-membre.

După 1989 – după căderea zidului Berlinului și marile transformări în Europa Centrală și de Est se constată un nou avânt în procesul complex de elaborare a normelor internaționale de muncă, în abordarea unor teme majore pe agenda conferințelor OIM, cum ar fi salariile minime – în 1992; asigurările sociale și protecția socială – în 1992; libertatea sindicală și negocierea colectivă – în 1994; o muncă decentă pentru toți – în 1999; protecția salariilor – în 2003.

OIM a adoptat patru obiective strategice sau „piloni”, văzute ca și cerințe necesare pentru protecția muncii într-o lume globalizată: a) *crearea unor mai mari oportunități de muncă și venit pentru femei și bărbați*; b) *protecția socială (dezvoltarea securității sociale și protecția muncii)*; c) *dialogul social și tripartitismul*; d) *principiile și drepturile fundamentale la locul de muncă*.

Trebuie să recunoaștem, că în multe privințe, OIM a devenit un instrument de elaborare de politici, concentrându-se foarte mult pe domenii ale opiniei publice și probleme de încadrare în scopul de a rămâne relevantă în mediul internațional de muncă al sec. XXI.

În concluzie, menționăm că globalizarea a adus în centrul atenției, cu o amploare fără de precedent, aceleași preocupări care au dus la înființarea OIM (2019), deși, concomitent, pune sub semnul întrebării relevanța acțiunii sale de stabilire a standardelor. Mai recent, crizele financiare, costurile socio-economice ale acestora și noile evoluții în procesul de globalizare au pus standardele de muncă sub presiune și mai mare.

Conducător științific – dr., conf. univ. Stahi Tatiana

INSTITUȚIA PREȘEDINTELUI - EVOLUȚII ȘI PERFORMANȚE

BURAGA MARIA,

student an. I, Facultatea Cadastru și Drept, UASM

Instituția Președintelui a apărut în septembrie 1990, prin Legea nr. 250-XII din 3 septembrie 1990 „Cu privire la instituirea funcției de Președinte al Republicii Sovietice Socialiste Moldova”. Președintele Republicii Moldova este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

Rezultatele prezentate se referă la Președintele Republicii Moldova, în calitatea sa de șef al statului, reprezentând statul.

Scopul cercetării este evoluția și performanța instituției președintelui în consolidarea ordinii constituționale și suveranității R.S.S. Moldova, a drepturilor, libertăților și securității cetățenilor, îmbunătățirii interacțiunii organelor centrale de stat, Sovietul Suprem al RSS Moldova, prin Legea nr.250-XII a instituit funcția de Președinte al Republicii Sovietice Socialiste Moldova.

Pentru realizarea scopului propus, au fost înaintate următoarele obiective: au fost studiate condițiile de investire și exercitare a atribuțiilor de șef al statului în conformitate cu legea, atribuțiile pe care trebuie să le îndeplinească pe parcursul exercitării mandatului, pentru a putea realiza obligațiile asumate în fața cetățenilor țării, pentru ca oamenii să-și poată satisface necesitățile și nevoile materiale, spirituale și să aibă un nivel de viață decent.

La realizarea cercetărilor, s-a folosit metoda științifică generală și metoda logică. În definiția dată, din Constituția RM, art. 78 alin. (3), Președintele RM poate fi ales cetățeanul cu drept de vot care are 40 de ani împliniți, a locuit sau locuiește permanent pe teritoriul Republicii Moldova nu mai puțin de 10 ani și posedă limba de stat. Este declarat ales candidatul care a întrunit cel puțin jumătate din voturile alegătorilor ce au participat la alegeri. Potrivit art. 80 al Constituției RM, mandatul Președintelui RM durează 4 ani și se exercită de la data depunerii jurământului. Președintele Republicii Moldova își exercită mandatul până la depunerea jurământului de către Președintele nou-ales. În baza rezultatelor obținute s-a constatat că Președintele RM poartă tratative și ia parte la negocieri, încheie tratate internaționale în numele Republicii Moldova și le prezintă, în modul și în termenul stabilit prin lege, spre ratificare Parlamentului. La propunerea Guvernului, acreditează și rechemă reprezentanții diplomați ai RM și aprobă înființarea, desființarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice, primește scrisorile de acreditare și de rechemare ale reprezentanților diplomați ai altor state în Republica Moldova. Președintele Republicii Moldova este comandantul suprem al forțelor armate, poate declara, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului, mobilizarea parțială sau generală. În caz de agresiune armată îndreptată împotriva țării, președintele Republicii Moldova ia măsuri pentru respingerea agresiunii, declară stare de război și le aduce, neîntârziat, la cunoștința Parlamentului. Totodată Președintele Republicii Moldova îndeplinește și următoarele atribuții: conferă decorații și titluri de onoare, acordă grade militare supreme prevăzute de lege, soluționează problemele cetățeniei Republicii Moldova și acordă azil politic, numește în funcții publice, în condițiile prevăzute de lege, acordă grațiere individual, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința asupra problemelor de interes național, acordă ranguri diplomatice, conferă grade superioare de clasificare lucrătorilor din procuratură, judecătorii și altor categorii de funcționari, în condițiile legii, suspendează actele Guvernului, ce contravin legislației, până la adoptarea hotărârii definitive a Curții Constituționale, exercită și alte atribuții stabilite prin lege.

În concluzie menționez că Președintele Republicii Moldova, în calitatea sa de șef al statului, este ca garant al suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării.

Conducător științific - asist. univ. GROZAV SVETLANA

EVOLUȚIA JURIDICĂ A CONTRACTULUI MATRIMONIAL

CORNOS VALERIA

student an. III, Facultatea Cadastru și drept, UASM

Rezultatele prezente se referă la evoluția juridică și importanța contractului matrimonial.

Scopul cercetării este de a relata rădăcinile contractului matrimonial care se trag încă din Roma Antică. Unul dintre regimurile matrimoniale și primul tip existent în antichitate, denumit *cum manu*, stabilea puterea soțului asupra soției. Potrivit acestui regim, soția care cădea sub puterea soțului.

Al doilea tip de regim matrimonial, care a apărut – în secolul III î.e.n. – nu era altceva decât o dezvoltare a regimului matrimonial existent, prin care soțul trebuia să întoarcă *dos* – averea soției, în caz de divorț sau în caz de deces al soțului.

În *Franța* obiceiul de a încheia o convenție matrimonială este reglementată în Codul Civil din 1804. Odată cu încheierea căsătoriei, soții pot să stabilească și raporturile pecuniare dintre ei, adică pot să încheie o convenție matrimonială, alegând între următoarele tipuri de regimuri propuse în Codul Civil francez: comunitatea de bunuri, regimul dotal, separația de bunuri și regimul fără comunitate. Despre actualitatea acestor norme contractuale ne vorbesc contractul matrimonial (*contrat de mariage*) încheiat la 07.02.1810 între Napoleon și regina austriacă Maria-Luisa, fiica împăratului Frantz I.

O formă analogică contractului matrimonial a apărut în secolul XIX în *Germania*. Prin culegerea civilă din 1896 a fost oferit dreptul soților de a stabili, prin contract, relațiile matrimoniale dintre ei cum doresc, numai să nu lezeze interesele persoanelor terțe

În *Italia*, Codul Civil din 1942 prevedea ca regulă generală regimul separației de bunuri, iar convenția matrimonială care se aplica cel mai des se referea la dota pe care familia soției o dădea soțului cu prilejul încheierii căsătoriei, urmând să-i fie înapoiată în caz de divorț.

În *Federația Rusă*, În Republica Sovietică Federală Socialistă Rusă, instaurată după revoluția din 1917 contractul matrimonial și-a pierdut actualitatea, întrucât omul sovietic nu putea să aibă nimic în proprietate privată. Astăzi, contractului matrimonial îi este consacrat un capitol separat, capitolul 8 din Codul Familiei al Federației Ruse.

În *România*, timp de aproape un secol (1864–1954), înțelegerea matrimonială a fost contractată mai ales între românii de viță nobilă, care, se pare, nu concepeau o căsătorie fără semnarea prealabilă a unui asemenea act. După intrarea în vigoare la 1 februarie 1954 a noului Cod de familie, toate relațiile familiale erau cârmuite de noile prevederi imperative, care au scos în afara legii contractul matrimonial, considerându-l degradant și imoral. Odată cu adoptarea noului Cod Civil din 1 octombrie 2011, a instituit libertatea încheierii contractelor matrimoniale.

Legiuitorul Republicii Moldova a împrumutat normele statelor străine privind regimul matrimonial contractual, oferind soților posibilitatea să-și formeze regimul matrimonial după propria voință. Noțiunea de regim matrimonial contractual apare pentru prima dată în legislația Republicii Moldova odată cu adoptarea Codului familiei din 2000, care dedică acestei instituții un capitol separat. În Republica Moldova contractul matrimonial este mai puțin răspândit. Merită atenție faptul că contractul matrimonial a fost utilizat dintotdeauna ca un instrument în mâna oamenilor bogați, deși putea fi utilizat de oricine.

Totodată, instituția regimului matrimonial contractual se află într-o strânsă legătură cu asemenea categorii filosofice ca „libertatea” și „egalitatea”. Astfel, dacă oamenii n-ar fi liberi, ei nu ar putea încheia contracte.

Rezultatele cercetării permit ne să concluzionăm că, din punct de vedere istorico-juridic, instituția contractului matrimonial este legată de egalitatea soților și libertatea divorțului.

Conducător științific – dr., conf. univ. Stahi Tatiana

MOȘTENIREA LEGALĂ

COSTIN NICOLETA

student an. III, Facultatea Cadastru și drept, UASM

Rezultatele prezente se referă la evoluția juridică și importanța moștenirii legală.

Scopul cercetării este de a relata cazurile în care intervine moștenirea legală.

Moștenirea este legală în cazul în care transmiterea ei are loc în temeiul legii (la persoanele, în ordinea și în cotele determinate de lege).

Moștenirea este legală în cazul în care transmiterea moștenirii are loc în temeiul legii la persoanele rămase în viață, în ordinea și în părțile determinate de lege. Moștenirea legală apare în cazul în care persoana decedată nu a lăsat testament, sau în cazul în care testamentul lăsat a fost declarat nul, sau când succesorul testamentar a decedat concomitent cu cel ce a lăsat testamentul, or dacă succesorul testamentar este nedemn.

Moștenirea legală poate coexista cu cea testamentară dacă defunctul a dispus prin testament numai de o parte a moștenirii lăstate sau dacă a dispus de întreaga masă succesorală și există moștenitori rezervatari. Aceștia din urmă dobândesc rezerva succesorală, adică partea din bunurile moștenirii la care moștenitorii rezervatari au dreptul potrivit legii, chiar împotriva voinței defunctului, deci în calitate de moștenitori legali.

Potrivit Codul civil al Republicii Moldova, pot fi moștenitori, în cazul succesiunii legale, persoanele care se aflau în viață la momentul decesului celui ce a lăsat moștenirea, precum și copiii celui ce a lăsat moștenirea, concepuți în timpul vieții lui și născuți vii după decesul acestuia.

Potrivit legislației civile, au dreptul la vocație succesorală persoanele care se află într-un anumit raport cu defunctul, și anume în raport de familie sau sunt rudele lui – din căsătorie, din afara căsătoriei, din adopție și soțul supraviețuitor.

Vocația succesorală legală este una dintre condițiile dreptului de moștenire legală. Legea civilă nu prevede expres această condiție, ea fiind o creație a literaturii juridice care își are izvorul în prevederile legale potrivit cărora sunt chemate la moștenirea, pe care o persoană decedată a lăsat-o în urma sa, rudele defunctului și soțul supraviețuitor, cu condiția să nu existe un testament.

Conform legislației în vigoare, moștenitorii legali se împart în trei clase:

Din clasa întâi fac parte:

- descendenții (fiii și fiicele celui ce a lăsat moștenirea, la fel și cei născuți vii după decesul lui, precum și cei adoptați),
- soțul supraviețuitor,
- ascendenții privilegiați (părinții, adoptatorii) celui ce a lăsat moștenirea.

Moștenitori de clasa a doua sunt:

- colateralii privilegiați (frații și surorile),
- ascendenții ordinari (bunicii, atât din partea tatălui, cât și din partea mamei) ai celui ce a lăsat moștenirea.

Ei sunt chemați la moștenire dacă nu sunt moștenitori de clasa întâi sau dacă aceștia nu au acceptat moștenirea, sau au fost decăzuți din dreptul de a moșteni prin dispoziție testamentară, sau dacă au fost recunoscuți succesori nedemni printr-o hotărâre judecătorească.

Din clasa a treia de moștenitori fac parte:

- colateralii ordinari, adică unchii și mătușile celui ce a lăsat moștenirea.

Conducător științific – dr., conf. univ. Tălămbuță Angelina

PREVENIREA ȘI COMBATEREA CRIMINALITĂȚII RECIDIVE

JURJIU NATALIA

Student an 2, Facultatea Cadastru si Drept UASM

Rezultatele prezentate se referă la prevenirea și combaterea criminalității recidive.

Scopul cercetărilor este specificul structurii criminalității organizate reflectă nu atât profesionalismul criminal al recidiviștilor, cât gradul de înstrăinare socială și de marginalizare a personalității lor.

Obiectivele cercetătorilor au stabilit ca recidiviștii participă foarte rar la infracțiunile de grup: are importanță și vârsta, și experiența criminală.

Cercetările au fost realizate la Departamentul Drept. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: analiză, sinteză, deducție, inducție, logică, sistematică, comparativă, dogmatică.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat (demonstrat, dovedit, urmărit etc.): clasificarea recidiviștilor are importanță majoră pentru organizarea rațională a procesului corecțional în instituțiile de executare a pedepsei și pentru prognozarea recidivei.

După primul criteriu recidiviștii se împart în:

- a) infractori acaparatori general-penali (hoții, escrocii, jefuitori etc);
- b) infractori economici (corupătorii, delapidatorii, contrabandiștii, falsificatorii de bani etc.);
- c) infractori violenți (ucigașii, huliganii, violatorii etc);
- d) alții (dezertorii, eschivatorii de la plată alimentelor, condamnații pentru infracțiuni din imprudență etc).

Trăsăturile tipologice ale personalității includ acele devieri psihologice care nu sînt tratate drept patologice, dar se află la granița dintre normal și patologic.

Prevenirea recidivei se realizează în trei direcții:

- 1) sporirea eficienței procedurii de stabilire și executare a pedepsei;
- 2) favorizarea procesului de resocializare a persoanelor ce și-au ispășit pedeapsa privativă de libertate;
- 3) organizarea controlului social corespunzător asupra persoanelor predispuse spre comiterea repetată a infracțiunilor.

Condiția principală a eficienței procedmri judiciare este dreptatea, care înseamnă, în primul rînd, egalitatea tuturor cetățenilor în fața legii; în al doilea rînd, corespondența și raționalitatea pedepsei.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: o importanță majoră în lupta cu criminalitatea recidivă și în condițiile actuale are realizarea eficientă a reformelor social-economice, obiectivul cărora constituie ridicarea nivelului de trai al cetățenilor, ameliorarea climatului moral-psihologic dințară, construirea statului de drept și a societății civile. Aceste măsuri țin de profilaxia social-generală și se referă la întreaga criminalitate.

Conducător științific – dr., conf. univ. Cuciurcă Angela

DARKNET-MIJLOC ANONIMAT DE COMITERE A INFRAȚIUNILOR

LISNIC MAIA

studenta an. 3, Facultatea Cadastru și drept, UASM

Rezultatele prezentate se referă la studiu asupra rețelei darknet, rețea care face parte din rețeaua globală internet. În cadrul acestei rețele utilizatorii posedă o anonimitate absolută, fapt care contribuie la lipsa de răspundere a acestora în fața legii.

Scopul cercetărilor este analiza conceptului, elementelor componente, semnelor de calificare a infracțiunii, caracterul ei transfrontalier „Darknet”, concretizarea necesității implementării practice a cunoștințelor obținute.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: descrierea și analiza infracțiunii din punct de vedere al gradului de pericol social, a elementelor componente, a semnelor de calificare, identificarea specificului acestei infracțiuni.

Cercetările au fost realizate la Departamentul Drept. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: analiză, sinteză, deducție, inducție, logică, sistematică, comparativă, dogmatică.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat (demonstrat, dovedit, urmărit etc.): termenul „darknet” a luat naștere în anii 1970 și a fost folosit în scopuri de securitate pentru a se referi la rețelele izolate de ARPANET, care au evoluat ulterior spre Internet. Darknet putea primi date de la ARPANET, dar avea adrese care nu apăreau pe listele de rețele și nu răspundeau la cererile din exterior. Pe lângă activitățile ordinare ale oamenilor, în darknet s-au transferat și au apărut activități criminale. La început activitatea criminală se desfășura pe suprafața deschisă a internetului, aceasta fiind și în ziua de azi un loc popular pentru săvârșirea infracțiunilor, însă nucleul criminalității de pe internet îl reprezintă darknet-ul. În 2014, jurnalistul Jamie Bartlett, în cartea sa *The Dark Web*, a efectuat o cercetare pentru a descrie o serie de subculturi subterane și emergente, inclusiv chat-uri video erotice, criptanarhiști (o filozofie care solicită utilizarea unei criptografii puternice pentru a proteja intimitatea și libertatea personală.), piețe ascunse (precum Silk Road care este considerată cea mai mare piață neagră creată de către Ross Ulbricht), comunități de auto-vătămare, grupuri de sinucidere, rasiști pe rețelele sociale și transumanști (o mișcare intelectuală și culturală internațională care sprijină folosirea noilor științe și tehnologii pentru a îmbunătăți abilitățile și aptitudinile mentale și fizice ale oamenilor și pentru a ameliora ceea ce ea consideră aspecte nedorite și nenecesare ale condiției umane, cum ar fi prostia, suferința, boala, îmbătrânirea și/sau moartea involuntară). Darknet-ul este cel mai des utilizat în următoarele scopuri: pentru a proteja mai bine confidențialitatea cetățenilor împotriva supravegherii în masa (spre exemplu Darknet-ul este des folosit în China, Hong-Kong și Vietnam în calitate de platformă de comunicare din cauza cenzurii impuse de conducerea statului);

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: Toate sesizările legate de platformele din darknet și serverele acestora se fac de către organele de securitate străine și nu există deocamdată nici o autosesizare a organelor naționale. Suprafața darknet-ului din Republica Moldova este un loc slab cercetat, astfel, nu putem afirma cu certitudine date despre existența sau inexistența lumii infracționale în spațiul darknet-ului moldovenesc, dar recenta identificare a douăzeci de servere în Republica Moldova și Ucraina, care mențineau activitatea celei mai mari piețe negre din lume, ne poate demonstra că există un potențial infracțional enorm în Republica Moldova, anume în activitatea de pe darknet iar fără acest aspect al internetului, nu poate fi stabilit cât a suferit, suferă sau va suferit Republica Moldova din activitatea infractorilor de pe darknet.

Conducător științific – dr., conf. univ. Cuciurcă Angela

CONCEPTELE DETERMINISMULUI

NICU SANDU

student an. II, Facultatea Cadastru și drept, UASM

Determinismul este o parte integrantă a *ontologiei* în cadrul căreia ocupă un loc de prim ordin. Esența lui constă în recunoașterea existenței unor relații de dependență și condiționare obiectivă, în virtutea cărora apariția, evoluția, dispariția și existența tuturor fenomenelor se realizează pe un temelie propriu.

Determinismul ca teorie se referă la două planuri, primul, care constată o anumită ordine în univers, societate, și al doilea plan, explicarea mecanismelor acestei ordini.

De asemenea, determinismul vizează, în principal, două mari compartimente diferite de producere și generale a fenomenelor: natura și societatea – dar cunoaște, în același timp, existența unor determinisme compartimentale, în domeniile amintite, cu specific, cum ar fi determinismul în sfera culturii, a moralei, a politicii, a dreptului.

Specificul determinismului social este pus în evidență de anumite particularități, cea mai importantă, fiind că el nu poate exista în absența oamenilor, nu se poate manifesta decât prin acțiunea lor. Aceasta înseamnă că în domeniul vieții sociale nu se întâmplă nimic fără acțiunea și influența umană.

O altă particularitate a determinismului social este că el are un caracter extrem de complex. Aceasta înseamnă că acțiunile și interacțiunile umane conștiente se împletesc cu cele spontane, imprevizibile, aspirațiile individuale se împletesc când armonios, când contradictoriu cu cele ale societății, acțiunea cauzelor interacționează cu cea a scopurilor, necesitatea presupune libertate, libertatea, presupune responsabilitate, responsabilitatea interacționează cu răspunderea etc.

O altă particularitate mai accentuată a determinismului este istoricitatea sa mult mai pronunțată datorită caracterului pregnant istoric al fenomenelor sociale.

Ordinea socială imaginară a evoluat din instinctul cooperării de masă, ca o necesitate socială. Ea se realizează prin intermediul unei mulțimi de indivizi umani, ale căror acțiuni personale, de grup se încrucișează și se întretaie continuu, rezultanta fiind adesea total diferită de ceea ce dorește fiecare individ în parte dar, în ultimă instanță, indicând sensul dezvoltării sociale, care stau la baza ordinii sociale.

Astfel de legi sociale nu acționează absolut spontan, independent de intervenția conștientă a omului. Dimpotrivă, ele apar ca tendințe ale activității grupurilor sociale de realizare a scopurilor și de satisfacere a intereselor lor. Așadar, legea socială pe care se va baza ordinea socială, ca o ordine imaginară este o totalitate de relații obiective, independente de voința omului, imanentă și intrinsecă activității practice a oamenilor, ce se manifestă în și prin activitatea oamenilor.

Drept consecință societatea și în cadrul ei relațiile ce întruchipează egalitatea, libertatea, responsabilitatea, nu sunt altceva decât produsul interacțiunii și împletirii factorilor materiali obiectivi și a celor spirituali subiectivi.

Reieșind din cele menționate putem concluziona că cadrul vieții relațiilor și acțiunii umane se compune din: mediul natural, reprezentat de legile naturii; cadrul social, alcătuit din legile sociale obiective și sistemul normativ al societății, format la rândul său din: legile juridice, normele politice, regulile de conduită morală, prescripțiunile religioase, instrucțiunile tehnologice etc.; necesitatea interioară a omului, ce vizează instinctele, prejudecățile, adaptarea stereotipă, automatismele etc.

În perspectiva unei astfel de structuri a cadrului de viață și acțiune a oamenilor, este ușor de înțeles că libertatea nu poate fi altceva decât mișcarea indivizilor umani în interiorul limitelor impuse de legile naturale corelate cu cele sociale și cu normativitatea socială prescrisă în domeniile politic, juridic, moral, artistic, religios etc.

Conducător științific – dr., hab. prof. univ. Baltaga Dmitrii

ARGUMENTE PRO ȘI CONTRA EUTANASIEI ȘI SINUCIDERII ASISTATE

OPREA CĂTĂLINA

Studentă an.4, Facultatea Cadastru și Drept, UASM

Rezultatele prezentate se referă la: Eutanasia privită ca o promovare sau limitare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Am analizat și dezbătut acest subiect foarte controversat și totodată actual, privindu-l din diverse perspective, studiind legislațiile țărilor unde eutanasia este legalizată și nu în ultimul rând am relatat cazuri importante care au dus la admiterea eutanasiilor. Am abordat și subiectul privind dezbaterile în :medicină, religie, filosofie unde se afirmă pe de o parte necesitatea respectării dreptului la viață al fiecărui individ (drept primordial-natural), iar pe de altă parte existența dreptului de a muri (recurgerea într-un mod direct pentru a o scuti bolnavul de o suferință inutilă).

Scopul cercetărilor este: Înțelegerea corectă și afirmativă a acestui subiect deoarece, la mulți oameni acesta este un subiect ce provoacă poziții mixte. Fiecare țară are propria sa legislație cu privire la acest aspect. Oamenii vorbesc adesea despre dreptul de a muri cu demnitate și de a evita suferința în continuare ca principalele argumente pentru apărarea eutanasiilor. Pe de altă parte, oamenii vorbesc adesea despre dreptul la viață în poziții împotriva eutanasiilor, precum și motive religioase.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective precum analiza argumentelor pro și contra aduse în favoarea și defavoarea eutanasiilor și sinuciderii asistate, în funcție de valorile și normele după care se ghidează în realitatea lor construită. Mai exact, se consideră că oricine poate alege cum și când își dorește să moară, așa cum poate alege, de asemenea, cum să-și trăiască viața.

În baza rezultatelor obținute s-a observat: Pe lângă toate acestea domină o teamă cu privire la ideea legalizării eutanasiilor și sinuciderii asistate. Numeroase dezinformări aduc la discuție neîncrederea oamenilor în medici și în sistemul medical. Aceștia consideră că medicii au o influență negativă asupra conștiinței indivizilor, instigând la dorința de sinucidere a pacienților pentru a „scăpa de ei”, și motivați de a recurge la costuri mari aferente îngrijirii medicale. În mod cert se poate observa teama și neîncrederea pe care oamenii le au în medicină, chiar și cu trecerea timpului.

Rezultatele cercetării au permis următoarele concluzii precum: Argumentele pro eutanasia și sinucidere asistate conturează o lume în care primează dreptul la viață, liberul arbitru, demnitatea și autonomia pacientului, morala și etica. Acestea combinate, explică faptul că legalizarea eutanasiilor și sinuciderii asistate ar trebui introduse ca fiind o necesitate în societatea actuală.

Dimpotrivă eutanasiilor se afirmă sacralitatea vieții umane care este primordială, în care Dumnezeu este cel care decide când ne dă și când ne ia viața, în care o posibilă legalizare a eutanasiilor produce spaimă într-un context dezinformant. Astfel spus, când privirea critică începe să analizeze tabloul ce nu-l aranjează, apar diferite opinii, contraargumentele și chiar contraversile.

Conducător științific –dr., conf.univ. Munteanu Rita

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA – SUBIECT DE DREPT ADMINISTRATIV

PRIMAC MĂDĂLINA

Student an. I, Facultatea Cadastru și Drept

În conformitate cu prevederile constituționale, *guvernul* este organul executiv colegial, înzestrat cu competență generală în domeniul realizării politicii interne și externe a statului, care exercită conducerea generală a administrației publice.

Guvernului ca autoritate publică are următoarele caracteristici:

– Guvernul este un organ executiv – acționează în temeiul și în aplicarea legilor în vigoare. Guvernul desfășoară o activitate exclusiv executivă, principala sa atribuție fiind organizarea și asigurarea executării legilor de către autoritățile publice.

– Guvernul este o instituție cardinală și esențială a executivului, având un rol primordial în sfera executivului și, în consecință, în viața politică a țării.

– Guvernul este un organ central al administrației publice – este un organ a cărui competență se extinde pe întregul teritoriu al statului, care prin activitatea sa asigură realizarea politicii interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice. Guvernul se caracterizează prin poziția pe care o deține în raport cu organele ale administrației publice.

– Guvernul este un organ cu competență materială generală, în sensul că el dispune de atribuții executive în toate ramurile și în toate domeniile activității administrative, fiind abilitat să ia măsuri interesând fie numai pe unele dintre ele, fie ansamblul lor.

– Guvernul este un organ colegial.

Funcțiile Guvernului: a) de organizare și planificare strategică, prin care se asigură elaborarea și aprobarea documentelor de politici, inclusiv a celor necesare punerii în aplicare a programului de activitate al Guvernului; b) de reglementare, prin care se asigură elaborarea și aprobarea cadrului normativ și instituțional necesar realizării programului de activitate al Guvernului; c) de administrare a proprietății și finanțelor publice; d) de gestionare și prestare a serviciilor publice pentru care este responsabil Guvernul; e) de reprezentare a statului pe plan intern și extern; f) de asigurare a aplicării și respectării reglementărilor în domeniile de activitate; g) alte funcții care decurg din rolul Guvernului de a reprezenta și a exercita puterea executivă în Republica Moldova sau din prevederile actelor normative.

Analizând activitatea Guvernului în perioada anilor 2020-2021 menționăm următoarele realizări în domeniul politicii interne și externe a statului:

Activități de perspectivă a Guvernului sunt prevăzute de Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030” care este un document de viziune strategică, care indică direcția de dezvoltare a țării și a societății ce trebuie urmată în următorul deceniu, având la bază principiul ciclului de viață al omului, drepturile și calitatea vieții acestuia și include patru piloni ai dezvoltării durabile, cu 10 obiective corespunzătoare pe termen lung, după cum urmează: economia durabilă și incluzivă, care include: 1) creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților economice; 2) creșterea accesului oamenilor la infrastructura fizică, utilitățile publice și condiții de locuit; 3) ameliorarea condițiilor de muncă și reducerea ocupării informale; capital uman și social robust, care prevede: 4) garantarea educației de calitate pentru toți și promovarea oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții; 5) asigurarea dreptului fundamental la cea mai bună sănătate fizică și mintală; 6) sistem de protecție socială solid și incluziv; 7) asigurarea unui echilibru între muncă și familie; instituții oneste și eficiente cu: 8) asigurarea unei guvernări eficiente și incluzive și a supremației legii; 9) promovarea unei societăți pașnice, sigure și incluzive; mediul ambiant sănătos, în realizarea și 10) asigurarea dreptului fundamental la un mediu sănătos și sigur.

Conducător: dr., conf. univ. Baltaga Ecaterina

ROLUL ORGANIZAȚIEI PENTRU SECURITATE ȘI COOPERARE ÎN EUROPA

ROȘCULEȚ EUGENIA

student an. 2, Facultatea Cadastru și Drept, UASM

Rezultatele prezentate se referă la Organizația pentru securitate și cooperare în Europa, care acționează pentru consolidarea încrederii, creșterea transparenței și a cooperării, în vederea asigurării securității Statelor Participante OSCE.

Scopul cercetărilor este identificarea și descrierea rolului OSCE ca garant al securității naționale și internaționale.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: identificarea impactului OSCE asupra securității în Europa și descrierea rolului, metodelor și rezultatelor implicării OSCE în asigurarea păcii.

Cercetările au fost realizate la departamentul Drept al facultății Cadastru și Drept.

Au fost folosite următoarele metode de cercetare: calitativă, cantitativă, analiza, sinteza și comparația.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că OSCE este cea mai mare organizație regională de securitate, contribuind la consolidarea păcii, democrației și stabilității pentru mai mult de un miliard de persoane. OSCE este un for pentru dialog politic la nivel înalt, asupra unei game vaste de aspecte de securitate și un instrument regional cuprinzător pentru avertizarea timpurie, prevenirea conflictelor, managementul crizelor și reabilitarea post-conflict, vizând, în esență, consolidarea încrederii între state, prin cooperare. Prin intermediul instituțiilor sale specializate, al unităților de experți și rețelei de Misiuni din teren, OSCE are competențe în domenii variate, cu impact asupra securității comune: controlul armamentelor convenționale și măsuri de creștere a încrederii și securității; combaterea amenințărilor transnaționale; activități economice și în domeniul mediului; democratizare; promovarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, libertății mass-media, precum și a drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale.

OSCE oferă celor 57 de state participante un cadru pentru dialog și interacțiune pe tema securității, în spațiul acoperit de Organizație. Organizația are o abordare cuprinzătoare a conceptului de securitate și, din această perspectivă, acționează pe trei dimensiuni majore: politico-militară; economică și de mediu; umană. Anul 2020 a marcat aniversarea a 45 de ani de la adoptarea Actului Final de la Helsinki, respectiv a 30 de ani de la adoptarea Cartei de la Paris, documente fondatoare ale OSCE. Principalele domenii de acțiune ale Dimensiunii Politico-Militare sunt: controlul armamentelor, managementul frontierelor, combaterea terorismului, prevenirea conflictelor, reforma sectorului de apărare. OSCE acționează pentru consolidarea încrederii, creșterea transparenței și a cooperării, în vederea asigurării securității Statelor Participante OSCE.

Pe agenda anului 2022 a OSCE se regăsesc: soluționarea conflictului din Ucraina, soluționarea conflictelor înghețate, stabilirea unui climat de încredere sub forma unui Dialog Structurat pentru a facilita o înțelegere aprofundată asupra provocărilor de securitate din spațiul OSCE, abordarea controlului armamentelor convenționale, combaterea terorismului și schimbările climatice.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: Datorită capacității și experienței sale unice în domeniul diplomației preventive, al prevenirii conflictelor, gestionării crizelor și al consolidării respectării drepturilor omului, democrației și statului de drept, OSCE continuă să joace un rol important în promovarea securității și cooperării în spațiul acoperit de organizație.

Conducător științific – dr., conf. univ. Munteanu Rita

RĂSPUNDEREA FUNCȚIONARULUI PUBLIC**STEPANENCO MIHAELA,***student an. 3, Facultatea Cadastru și Drept, UASM*

În conformitate cu prevederile Legii nr. 158-XVI din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, funcția publică și statutul ei juridic se instituie de Parlament, de Președintele Republicii Moldova, de Guvern și de alte autorități publice centrale sau locale, în limita competenței lor stabilite de Constituție și de alte legi.

Rezultatele prezentate se referă la drepturile, obligațiile, responsabilitatea funcționarului public, exigențele față de pregătirea lui profesională.

Scopul cercetării este răspunderea funcționarului public, reglementată printr-un ansamblu de norme ce reglementează actele și faptele (acțiunile și inacțiunile) savârșite de funcționarul public în exercitarea atribuțiilor sale sau în legătură cu acestea (abateri disciplinare), sancțiunile care se aplică și normele procedurale aferente.

Pentru realizarea scopului propus, au fost înaintate următoarele obiective: au fost studiate temeiurile juridice de atragere la răspundere juridică a funcționarului public, pe durata exercitarea atribuțiilor de serviciu, au fost cercetate formele de atragere la răspundere juridică ale funcționarului public, elementele constitutive ale abaterii disciplinare, ale contravenției, ale infracțiunii comise de funcționarul public, răspunderea materială a funcționarului public, răspunderea contravențională a funcționarului public, răspunderea penală a funcționarului public și reparația pagubei materiale de către funcționarul public găsit vinovat.

La realizarea cercetărilor, s-a folosit metoda științifică generală și metoda logică.

Potrivit cercetărilor obținute s-a constatat că potrivit articolului 57 din Legea nr. 158-XVI din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, constituie abatere disciplinară: nerespectarea programului de muncă, inclusiv absența sau întârzierea nemotivată la serviciu ori plecarea înainte de termenul stabilit în program, admisă în mod repetat, intervențiile în favoarea soluționării unor cereri în afara cadrului legal, nerespectarea cerințelor privind păstrarea secretului de stat sau a confidențialității informațiilor de care funcționarul public ia cunoștință în exercițiul funcției, refuzul nejustificat de a îndeplini sarcinile și atribuțiile de serviciu, precum și dispozițiile conducătorului, neglijența și/sau tergiversarea, în mod repetat, a îndeplinirii sarcinilor, acțiunile care aduc atingere prestigiului autorității publice în care activează, încălcarea normelor de conduită a funcționarului public, desfășurarea în timpul programului de muncă a unor activități cu caracter politic specificate la art.15 alin.(4), încălcarea prevederilor referitoare la obligații și restricții stabilite prin lege, încălcarea regulilor de organizare și desfășurare a concursului, a regulilor de evaluare a performanțelor profesionale ale funcționarilor publici, alte fapte considerate ca abateri disciplinare în legislația din domeniul funcției publice și funcționarilor publici, încălcarea regulilor și rigorilor procedurale cu privire la inițierea, desfășurarea și înregistrarea controlului de stat asupra activității de întreprinzător.

Răspunderea contravențională a funcționarului public se angajează în cazul în care funcționarul public a săvârșit o contravenție în timpul și în legătură cu sarcinile de serviciu.

Cele mai grave dintre încălcările menționate sunt abuzurile în serviciu și depășirea atribuțiilor de serviciu – infracțiuni care comportă un caracter exclusiv intenționat.

În concluzie menționez că independența funcționarului public nu poate fi concepută în lipsa unor garanții legale corespunzătoare, printre care: existența unui control judiciar adecvat de natură să asigure respectarea legalității organizării activității publice, transparența decizională a activității funcționarilor publici, independența funcționarilor publici, răspunderea disciplinară a funcționarilor publici, autonomia autorităților publice față de toate celelalte autorități statale.

Conducator științific - asist. univ. GROZAV SVETLANA

FUNȚIONAREA PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA

SVETENCO VALERIA

student an. I, Facultatea Cadastru și drept, UASM

Art. 60 din Constituție califică Parlamentul ca organ reprezentativ suprem al poporului, atribuindu-i locul de frunte în ierarhia autorităților publice.

Parlamentul îndeplinește una din cele mai importante funcții ale statului – stabilirea cadrului legislativ. În afară de funcția legislativă, Parlamentul, prin Constituție (art. 66), este abilitat și cu alte împuterniciri: de control asupra puterii executive; de alegere și numirea unor persoane oficiale ale statului; de suspendare a activității autorităților publice locale; de inițiere a cercetărilor și audierilor asupra oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății etc.

Constituția, adoptată la 27 iulie 1994, a statuat formarea Parlamentului Republicii Moldova din 101 deputați, iar acest număr pare a fi justificat, deputații putând să-și îndeplinească mai operativ și eficient atribuțiile de serviciu.

Modul de organizare și de desfășurare a alegerilor este stabilit prin lege organică.

Alegerile deputaților în Parlament se desfășoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului precedent.

Parlamentul este ales pentru un mandat de 4 ani, care poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau de catastrofă.

Structura, organizarea și funcționarea Parlamentului se stabilesc prin regulament. Resursele financiare ale Parlamentului sunt prevăzute în bugetul aprobat de acesta.

Fracțiunile parlamentare se constituie în termen de 10 zile după constituirea legală a Parlamentului și funcționează în baza regulamentului propriu. Fracțiunile parlamentare își aleg organele de conducere sau conducătorii. Deputatul poate fi membru doar a unei fracțiuni.

Fracțiunea își încetează existența dacă numărul membrilor ei este mai mic de 5 sau dacă fracțiunea înaintează o rezoluție în acest sens.

Conform prevederilor constituționale, Președintele Parlamentului se alege prin vot secret, cu majoritatea voturilor deputaților aleși, pe durata mandatului. Capitolul 2 al regulamentului detaliază procedura de alegere.

Conform prevederilor constituționale, Președintele Parlamentului se alege prin vot secret, cu majoritatea voturilor deputaților aleși, pe durata mandatului. După constituirea legală a Parlamentului se alege Președintele Parlamentului, vicepreședinții și se formează Biroul permanent al Parlamentului.

Comisiile permanente sînt organe de lucru ale Parlamentului, înființate pentru efectuarea activității Parlamentului. Comisia de control al finanțelor publice, precum și celelalte comisii permanente se aleg pe întreaga durată a legislaturii. Numărul comisiilor, denumirea, componența numerică și nominală a fiecărei comisii se va hotărî de Parlament, la propunerea Biroului permanent.

În concluzie menționăm că, numai Parlamentul este în măsură să decidă asupra modalităților, procedurilor și condițiilor în care procedează la luarea unor măsuri, potrivit principiului autonomiei regulamentare, în virtutea căruia el își stabilește modul de organizare și desfășurare a propriilor activități, evident, în condițiile normelor constituționale.

Conducător științific – dr., conf. univ. Baltaga Ecaterina

CRIMINALITATEA IMPRUDENTĂ: PROBLEME ȘI SOLUȚII

ȚURCAN DUMITRU

student an. 2, Facultatea Cadastru și drept, UASM

Rezultatele prezentate se referă la criminalitatea imprudentă cu toate problemele și soluțiile ei.

Scopul cercetărilor este analiza specificului structurii criminalității din imprudență, problemele cu care se confruntă, cât și soluțiile posibile de prevenire și combatere.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: studiul minuțios, complex și multilateral al criminalității din imprudență, problemele cu care se confruntă, cât și soluțiile posibile de prevenire și combatere ale ei.

Cercetările au fost realizate la Departamentul Drept. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: analiză, sinteză, deducție, inducție, logică, sistematică, comparativă, dogmatică.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat (demonstrat, dovedit, urmărit etc.): luând în vedere faptul că motivația criminalității imprudente este dictată de anumiți factori obiectivi și subiectivi, aceștia, la rândul lor, sînt generați de anumiți factori cu caracter social, printre care: asigurarea materială neadecvată care împiedică realizarea măsurilor eficiente vizînd lichidarea cauzelor care favorizează situații periculoase; nivelul limitat de cunoștințe tehnico-științifice în domeniul regulilor de securitate la aplicarea unor mijloace avînd pericol social sporit; cunoștințe superficiale pentru unele persoane ocupate cu activitatea de administrare și, în general, activitatea profesională nemijlocită; existența unor lacune legislative referitoare la reglementarea relațiilor din domeniul securității publice; existența unor decalaje în sfera de activitate a diferitelor instituții, organizații, întreprinderi (spre exemplu, lipsa unei proporționalități între numărul mijloacelor de transport și baza de deservire tehnică a acestora); realizarea neeficientă a controlului referitor la starea și modul de utilizare a mijloacelor tehnice, de semnalizare etc.

Astfel, cauzele crimiinalității din imprudență sînt legate de: relațiile egoiste de consum sau cele lipsite de spirit de răspundere față de regulile de securitate, precauție în activitatea profesională și individuală; nivelul scăzut al pregătirii profesionale, a cunoștințelor și educației participanților la procesul de muncă, inclusiv a conducătorilor mij bachelor de transport, operatorilor mecanismelor în timpul procesului de producere cu aplicarea mijloacelor de pericol social sporit, a persoanelor cu funcție de răspundere care dirijează asemenea activități; lipsa de disciplină a participanților la procesele care prezintă prin sine pericol social sporit.

Practica ne demonstrează că persoanele care comit infracțiuni din imprudență posedă în general un nivel intelectual mult mai ridicat decît cel al subiecților infracțiunilor intenționate

În contextul celor menționate, pot fi constatate anumite etape de prevenire individuală a faptelor ilegale manifestate prin imprudență: se formează o bază de date referitoare la anumite activități și care ar conține factorii personali generatori ai probabilității comiterii infracțiunilor de acest gen - modelul imprudenței; diagnosticarea persoanelor în cauză, identificarea caracteristicilor persoanei predispuse a realiza anumite activități (de regulă, de gestionare ori pur profesionale); se contrapun caracteristicile de identificare cu caracteristicile modelului și se constată nivelul și caracterul comportamentului imprudent în anumite condiții obiective.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: o importanță majoră în lupta cu criminalitatea din imprudență o are realizarea eficientă a reformelor social-economice, obiectivul cărora constituie ridicarea nivelului de trai al cetățenilor, ameliorarea climatului moral-psihologic din țară, diagnosticarea persoanelor în cauză, identificarea caracteristicilor persoanei predispuse a realiza anumite activități (de regulă, de gestionare ori pur profesionale). Aceste măsuri țin de profilaxia social-generală și se referă la întreaga criminalitate.

Conducător științific – dr., conf. univ. Cuciurcă Angela

**PRETABILITATEA CULTIVĂRII NOILOR HIBRIZI DE PORUMB
(*Zea mays indentata*) ÎN CONDIȚIILE AGROCLIMATERICE A ZONEI DE
NORD A REPUBLICII MOLDOVA**

LÎMARI NICOLAE

student an. III, Facultatea Agronomie, UASM

Cercetările au fost orientate la studierea comportării hibrizilor noi creați de porumb (de către Institutul de Fitotehnie "Porumbeni") în condiții de producere la Centrul de Testare a Soiurilor de Plante "Visoca", amplasată în zona de nord a Republicii Moldova.

Materialul de cercetare a constat din 12 hibrizi de diverse precocități: timpurii (Porumbeni 374 - martor P14431, P16435, P16437), mijlocii (Porumbeni 427 - martor, P14627, P16526, P16527) și semitardivi (Porumbeni 461 - martor, P14520, P14619, P14629).

Din rezultatele obținute s-a constatat că în condițiile climaterice ale anului 2020 (foarte secetos) toți hibrizii luați în studiu au avut perioada de vegetație cuprinsă între 116-119 zile, neîncadrându-se în grupele de maturitate după FAO.

Capacitatea germinativă a semințelor în câmp a variat între 92 - 100%, evidențiindu-se hibridul semitardiv P14619 cu cea mai mare valoare de 100%.

Determinările privind talia plantelor au demonstrat că hibrizii timpurii au format plante cu înălțimea medie de 176,7 cm, mijlocii -174,0 cm și semitardivi -187,0 cm, iar inserția primului știulete pe variantele de cercetare a variat de la 71,5 cm la hibrizii timpurii până la 77,5 cm la cei semitardivi.

Randamentul mediu de boabe pe știulete la hibrizii studiați a fost de 85%. Masa medie a o mie de boabe pe experiență a constituit 304,7 g, evidențiindu-se hibrizii timpurii cu valorile medii acestui indicator de 322,7 g, cele mai mărunte boabe (MMB-282,7 g) au format hibrizii de precocitate mijlocie.

Toți hibrizii cercetați au fost apreciați cu note de 8 pentru rezistența la secetă și polignire, iar pentru pretabilitatea la recoltare cu 9 puncte.

Recolta medie la hectar pe experiență a fost de 6,44 t, evidențiindu-se hibrizii de precocitate semitardivi după recoltă (7,11 t/ha) și rentabilitate (111,5%).

Conform rezultatelor obținute, se recomandă de cultivat în producere, hibrizii semitardivi de porumb, care sunt cei mai pretabili în condiții de secetă.

Cercetarea a fost efectuată în cadrul proiectului „Abordări previzionale a sporirii calității competențelor în învățământul superior agrar în bază parteneriatului cu mediul de afaceri” cu cifra nr.20.80009.0807.41, autoritatea contractantă - Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare.

Conducător științific - dr., conf. univ. *Dubiț Daniela*

CERCETAREA PRETABILITĂȚII SOIURILOR NOI DE CARTOF PENTRU CULTIVARE ÎN CONDIȚIILE ZONEI DE SUD A REPUBLICII MOLDOVA

MEREUȚĂ IAN

student an. III, Facultatea Agronomie, UASM

Investigațiile s-au efectuat în localitatea Tudora, raionul Ștefan Vodă. Solul pe câmpul experimental a fost reprezentat de un cernoziom levigat, cu conținut de humus 3,2%.

Condițiile agroclimaterice ale anului 2021, în zona de sud, au fost favorabile după regimul pulviometric, depunerile atmosferice fiind uniforme pe perioada de vegetație ce au creat condiții de cultivare a cartofului fără irigare.

Obiectivul de bază al cercetărilor a constat în investigarea comportării soiurilor de cartof omologate în condițiile de sud a Republicii Moldova.

Pentru studiu s-au selectat 3 soiuri de cartof de origine olandeză: Labella, Queen Anna și Rivera (mr.).

Experiența a fost proiectată în blocuri randomizate, în 3 repetiții, cu suprafața unei parcele de 50 m². Densitatea planificată la recoltare 55-60 mii plante, schema de plantare 0,70x0,25 m.

Rezultatele cercetărilor în anul 2021 a evidențiat că perioada de vegetație a soiurilor studiate au variat între 70 zile (Rivera) - 76 de zile (Queen Anna). Talia plantelor soiurilor studiate nu au fluctuat esențial, iar media pe experiență a fost de 43,5 cm. Numărul de plante pe parcele după formarea densității și înainte de recoltare a constituit 100 %.

Pe parcursul vegetației plantele de cartof de precocitate timpurie au manifestat o rezistență înaltă la atacul de către gândacul din Colorado (1%) și macrosporioză (1,5-2,1%).

Producția brută de cartof, obținută în condițiile anului 2021, s-a încadrat între 35,2 t/ha (Queen Anna) și 47,6 t/ha (Rivera și Labella). În anul respectiv producția necondiționată a variat în funcție de soi de la 5,3-7,2%, cu cel mai mic procent la soiul Rivera, obținându-se și cea mai mare recoltă comercială.

Calculul indicatorilor economici nu au evidențiat un anumit soi semnificativ deoarece prețul de realizare a fost diferit pe variantele de cercetare, soiului Queen Anna a fost comercializat cu 5,50 lei/kg, iar soiurile Rivera și Labella cu 4,0 lei/kg. Nivelul rentabilității pe experiență în mediu a constituit 522 %.

Cercetarea a fost efectuată în cadrul proiectului „Abordări previzionale a sporirii calității competențelor în învățământul superior agrar în bază parteneriatului cu mediul de afaceri” cu cifra nr.20.80009.0807.41, autoritatea contractantă - Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare.

Conducător științific - dr., conf. univ. Dubiț Daniela

**EVALUAREA RISCULUI FITOSANITAR ȘI ELABORAREA MĂSURILOR DE
MONITORIZARE ȘI COMBATERE A ORGANISMULUI DĂUNĂTOR DE CARANTINĂ
Diabrotica virgifera virgifera Leconte**

BOGACIOV EVGHENII

masterand anul I, Facultatea Agronomie, UASM

Scopul cercetării a constat în aprecierea dinamicii de dezvoltare a populației dăunătorului invaziv - viermele vestic al rădăcinilor de porumb.

Obiectivele cercetării a fost monitoringul activității sezoniere a populației dăunătorului viermele vestic al rădăcinilor de porumb (*Diabrotica virgifera virgifera* Leconte) pe teritoriu RM și identificarea tendințelor de dezvoltare/răspândire a populației dăunătorului de carantină în agroecenozele plantațiilor de porumb.

Monitorizarea dăunătorului a fost realizată cu ajutorul capcanelor feromonale. Monitorizarea populației dăunătorilor a fost efectuată în zona de nord a republicii: s. Chetrosu (rn. Drochia), s. Mihaileni (rn. Râșcani), s. Briceva (rn. Dondușeni), s. Goleni (rn. Edineț), s. Dubăsarii Vechi (Criuleni), or. Șoldanești, s. Țareuca (rn. Orhei), s. Izvoare (rn. Orhei).

În anul 2021 s-au efectuat observații privind dezvoltarea populației gândacului *Diabrotica virgifera* în zona de nord a republicii și practic în aceleași teritorii ca în anii precedenți.

Din cauza primăverii lungi și reci și a temperaturilor scăzute din primele zece zile ale lunii iunie, fazele fenologice de dezvoltare a porumbului în zona de nord a republicii au fost decalate cu aproximativ 2 săptămâni față de anul precedent. La data de 8 iulie, porumbul era la stadiul de 10 frunze.

În baza datelor de monitorizare din anii precedenți, s-a constatat că nocivitatea gândacilor se manifestă cu mult înainte de apariția paniculelor, iar împerecherea activă a adulților are loc în fenofaza de apariție a panicolului.

Cea mai mare abundență a dăunătorului a fost înregistrată în localitatea Dubăsarii Vechi (rn. Criuleni), cea mai mică în s. Goleni (rn. Edineț). În localitățile Șoldănești, Țareuca, Izvoare, prezența acestui dăunător nu a fost depistată.

Numărul maxim de adulți din populația gândacului vestic al porumbului a fost întâlnită în a doua jumătate a lunii iulie (pe 16.07; 24.07; 30.07). Activitatea maximă a adulților *Diabrotica virgifera* a avut loc la sfârșitul lunii iulie. Această perioadă coincide cu faza de formare a știuleților.

Rezultatele cercetărilor a permis trasarea următoarelor concluzii:

- pe teritoriul RM are loc majorarea arealului de răspândire a viermelui vestic al rădăcinilor de porumb (*D. virgifera*), aceasta se poate explica prin depistarea focarului nou a dăunătorului în raionul Criuleni s. Dubăsarii Vechi;
- densitatea populației dăunătorului a atins PED de 5 ex./plantă, în raionul Criuleni;
- eficacitatea măsurilor de protecție sunt limitate de capacitatea de migrație a *Diabrotica virgifera* și de lipsa insecticidelor omologate pentru combaterea acestui dăunător.

Cercetarea a fost efectuată în cadrul proiectului „Abordări previzionale a sporirii calității competențelor în învățământul superior agrar în bază parteneriatului cu mediul de afaceri” cu cifrul nr.20.80009.0807.41, autoritatea contractantă - Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare.

**Conducător științific - dr., conf. univ. Burdujan Victor
dr., Răilean Natalia**

DEZVOLTAREA MORFOBIOLOGICĂ ȘI MICROPROPAGAREA A SPECIEI *Chrysanthemum indicum L.*

SECRIERU ANA-LUCIA

student an.4, Facultatea Agronomie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la cercetările științifice în domeniul de biotehologiilor plantelor.

Scopul lucrării: studierea particularităților biologice a dezvoltării și multiplicării a mini-crizantemelor în cultura „*in vitro*”.

Obiectivele lucrării: 1) de cercetat influența factorilor endogeni și exogeni asupra dezvoltării țesuturilor a crizantemelor pitici în cultura *in vitro*; 2) de studiat particularitățile calusogenezei la mini-crizanteme; 3) de aprobat și de sistematizat etapele tehnologiei de însănătoșire și de micropropagare a crizantemelor în miniatură.

Materialul de cercetare: 5 soiuri de crizanteme în miniatură și patru feluri de explante introduse în cultura *in vitro*: meristeme din muguri apicali; muguri apicali; meristeme din muguri laterali; muguri laterali.

Metodele de cercetare: tehnologiile de bază ale culturii țesuturilor, organelor și celulelor izolate, metoda culturii meristemelor și tehnica micropropagării *in vitro*.

Rezultatele cercetării: În procesul studierii influenței factorilor interni și externi la cultura genului *Chrysanthemum* au fost evidențiați:

- cele mai bune genotipuri pentru cultivarea *in vitro* – soiurile „Lipstic” și „Fulg de nea”;
- cele mai bune explante pentru inoculare – mugurii laterali (de 3-4 mm) și mugurii apicali;
- cea mai bună dimensiunea explantului asupra inițierii regenerării crizantemelor în cultura *in vitro* - meristema apicală cu 3-4 primordii foliare (mărimea 500 mkm);
- cea mai bină perioada pentru selectarea și excizia explantelor - luna septembrie;
- cel mai bun agent de sterilizare pentru explante - diacid (în timp de 5 minute a sterilizării);
- mediile nutritive de MS („mn-MS”) cu adaosul citochininelor și auxinelor: a) în raportul 1:2 pentru accelerarea dezvoltării în abundență a lăstarilor culturii crizantemei; b) în raportul 2:4 pentru micșorarea perioadei formării plantelor constituind 6-8 săptămâni; c) în raportul 1:5 (în mediu ½ MS) pentru intensificarea rizogenezei la plantele-regenerante a crizantemelor pitici.

După studierea calusogenezei la *Chrysanthemum indicum L.* s-a constatat următoarele particularități: a) regimul de întuneric induce creștere mai intensivă a calusului de crizanteme; b) adăugarea în „mn-MS” numai auxinelor provoacă inițierea calusogenezei; c) adăugarea în „mn-MS” diferite feluri a citochininelor și auxinelor provoacă inducția formării focarelor meristemate în calusul crizantemelor (excepția la variantul de „mn-MS” cu adăugarea auxinei “Acid Naftil Acetic” și citochininei “benzilaminopurin” în raportul 0,5 :1,0

Pe baza cercetărilor efectuate s-a elaborat protocolul tehnologiei de însănătoșirea și microclonarea crizantemelor pitici în condiții *in vitro*.

Concluzii și recomandări. 1. La 5 soiuri din colecția crizantemelor în miniatură s-a efectuat cercetările asupra influenței factorilor interni și externi la cultura genului *Chrysanthemum*. 2. S-a elaborat *protocolul tehnologiei de însănătoșirea și microclonarea crizantemelor pitici* în condiții *in vitro* pe baza aprobării experimentale și descrierii de toate 12 etape succesive a manipulărilor biotehnologice. 3. Se recomandă pentru utilizarea în industria plantelor decorati-ve a Republicii Moldova folosirea *tehnologiei însănătoșiri și microclonării a crizantemelor în miniatură* elaborată în Grădina Botanică A.Ș.R.M.

Cercetarea a fost efectuată în cadrul proiectului „Abordări previzionale a sporirii calității competențelor în învățământul superior agrar în bază parteneriatului cu mediul de afaceri” cu cifra nr.20.80009.0807.41, autoritatea contractantă - Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare.

Conducătorul științific:

dr., conf.univ. Comarova Galina

EVALUAREA PRODUCTIVITĂȚII UNOR HIBRIZI DE PORUMB DE SELECȚIE ALOHTONĂ ÎN LOTURI DEMONSTRATIVE

COJOCARI TUDOR

student an. 4, Facultatea Agronomie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la studiul elementelor de productivitate la unii hibrizi de porumb de origine alohtonă.

Scopul cercetărilor este de a evalua nivelul de productivitate a unor hibrizi creați la instituțiile de ameliorare din afara Republicii Moldova în vederea aprecierii pretabilității și adaptabilității pentru zona ecologică de Nord și Sud.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective:

1. Identificarea și descrierea hibrizilor de porumb de selecție alohtonă pentru testare la elementele de productivitate.

2. Aprecierea elementelor de productivitate a hibrizilor de porumb de origine străină în zona ecologică Nord.

3. Aprecierea elementelor de productivitate a hibrizilor de porumb de origine străină în zona ecologică de Sud.

Cercetările au fost realizate la departamentul Agronomie și Mediu al facultății de Agronomie în anul 2021. Pentru realizarea obiectivelor au fost folosiți 4 hibrizi de porumb: OS398, KULAK, TOMASOV, FILIGRAIN, iar ca martor a servit hibridul omologat OS378.

Loturile experimentale au fost organizate în zona ecologică de Nord în localitatea Vîsoca, raionul Soroca, iar în zona de Sud, în localitatea Andrușul de Jos, raionul Cahul, în condiții pluviale. Semănatul s-a realizat în luna Aprilie, în parcele de 14 m lungime și 0,7 m lățime. Pe perioada de vegetație au fost efectuate lucrări agrotehnice de rărit și prășit conform fișelor tehnologice obișnuite cu aplicarea unor ierbicide.

Pentru analiza hibrizii selectați au fost utilizate următoarele metode de cercetare: metode morfometrice, metode gravimetrice.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că în zona ecologică de Nord hibridul FILIGRAIN a manifestat cel mai înalt nivel de productivitate (11,5 t/ha), iar cel mai scăzut a fost constatat la OS398 (8,3 t/ha), în timp ce recolta la martor a constituit 9,6 t/ha.

În zona de Sud cea mai înalt randament a oferit deasemenea hibridul FILIGRAIN cu o recoltă medie de 10,9 t/ha, iar cel mai scăzut la OS398 care a realizat un potențial de 7,5 t/ha. Între cele două zone ecologice s-a remarcat o diferență de recoltă datorită condițiilor de creștere determinate de specificul agro-ecologic.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

1. Nivelul de recoltă al hibrizilor studiați în zona ecologică de Nord și Sud au identificat un potențial ridicat al hibridului FILIGRAIN comparativ cu alți hibrizi, care a depășit martorul cu circa 2 t/ha.

2. Un randament mai scăzut decât martorul s-a remarcat la hibrizii OS 398 și TOMASOV

3. Cercetările realizate servesc ca suport științific în promovarea hibrizilor cu potențial de recoltă ridicat pentru a fi incluși Testarea de Stat a soiurilor și respectiv în catalogul soiurilor din Republica Moldova.

Cercetarea a fost efectuată în cadrul proiectului „Abordări previzionale a sporirii calității competențelor în învățământul superior agrar în bază parteneriatului cu mediul de afaceri” cu cifra nr.20.80009.0807.41, autoritatea contractantă - Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare.

Conducător științific – dr., conf. univ. *Bafîru Grigorii*

CARACTERISTICA ECOLOGICĂ A UNOR RESURSE NATURALE DIN RAIONUL ORHEI UTILIZATE ÎN SCOPURI IRIGAȚIONALE

PETREA VASILISA

Studenta an. 3, Facultatea Agronomie, UASM

Cercetarea învelișului de sol în cadrul bazinelor hidrografice, evaluarea pretabilității terenurilor și solurilor pentru irigații, evidențierea problemelor ecologice care pot apărea, simultan cu evaluarea calității apei acceptabile în irigație sunt actuale și importante pentru toate zonele agricole ale RM, inclusiv raionul Orhei.

De regulă, în categoria fondului irigațional sunt incluse cernoziomurile, dar se regăsesc și diverse subtipuri ale solurilor aluviale. Solurile pretabile pentru irigare în RM sunt cernoziomurile tipice, obișnuite și carbonatice - profunde, slab erodate, dar includerea unor terenuri concrete în irigație necesită cercetări și evaluări detaliate ale învelișului de sol.

Pentru unele localități din RM, cu toate că solurile au nota de bonitate înaltă și sunt favorabile pentru dezvoltarea culturilor horticole, acestea nu satisfac întotdeauna posibilitatea de includere în fondul irigațional.

Obiectivul lucrării a fost cercetarea și evaluarea învelișului de sol al localității Clișova raionul Orhei, cu soluri formate pe primele terase ale râului Răut.

Cercetările au stabilit, că învelișul de sol din localitatea Clișova-Orhei include 41 contururi, terenuri neomogene, care nu permit organizarea unor câmpuri irigaționale mari.

În localitatea cercetată cele mai mari suprafețe pretabile pentru irigare corespund cernoziomurilor tipice mediu humifere, cernoziomurilor carbonatice cu textură luto-argiloasă și argilo - lutoasă răspândite pe cca. 450 ha. În localitate sunt înregistrate 250 ha cu cernoziomuri carbonatice mediu erodate plantajate luto-argiloase și argilo-lutoase.

Analiză detaliată a structurii învelișului de sol a localității Clișova, Orhei arată, că solurile aluviale (535 ha) nu sunt obiecte favorabile pentru irigare, dat fiind că majoritatea subtipurilor de sol aluvial sunt solonetizate. La descrierea morfologică au fost înregistrate și procese de solonceac, gleizare. În localitatea Clișova sunt înregistrate o suprafață semnificativă cu alunecări de teren, influențată de argilele neogene. Aceste hazarduri au o întindere de peste 257 ha, sau 13,8% din suprafața atribuită primăriei Clișova.

În anul 2021 detaliat s-au cercetat caracteristicile morfometrice, proprietățile fizice generale și fizico-chimice ale cernoziomului tipic slab humifer luto-argilos. Textura solului pe profil arată o variabilitate a conținutului de argilă fizică de cca. 44-46%, pH-ul variază în limitele 8,1-8,5, conținutul maximal de carbonați se înregistrează la adâncimea 115-145 cm (14,6%). Conținutul de humus în orizontul arabil constituie 3,1 %, cu adâncimea scade, atingând 1,1 și 0,8 %, respectiv la 70 și 115cm. Solul este slab asigurat cu elemente nutritive - NPK.

Paralel cu cercetarea solului a fost investigată și apa de irigație după unii indici irigaționali. Evaluarea calitativă a apei arată, că apa corespunde standardelor și normativelor în vigoare după calitate - mineralizare, cationi și anioni, dar unii indici irigaționali calculați impun un regim de irigare monitorizat.

S-a evidențiat, că irigarea solurilor din apropierea râurilor mici din RM trebuie să se fundamenteze pe cercetări pedologice detaliate.

Pentru evitarea înrăutățirii însușirilor și regimurilor solului, utilizării resurselor funciare pe termen lung și fondării agroecosistemelor durabile se impune cunoașterea proprietăților solurilor și calității apei, evitării utilizării apei cu grad înalt de mineralizare. Se recomandă cercetarea apei de irigare conform indicilor irigaționali evidențiați.

Conducător științific – dr., conf. univ. Andriucă Valentina

RESURSELE AGROECOLOGICE ALE PERIFERIEI CODRILOR DE EST ȘI DEZVOLTAREA VIȚEI DE VIE A SOIURILOR DE SELECȚIE NOUĂ

BÎRSA ELENA

masterand an. 2, Facultatea Agronomie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la evaluarea resurselor ecopedologice (clima, relieful, solul) și dezvoltarea viței de vie a soiurilor de selecție nouă Apiren Roz și Apiren Negru de Grozești - soiuri fără semințe, Moldova, Feteasca albă și I-2-24 – genotipuri cu semințe.

Scopul cercetărilor a fost de a studia resursele agroecologice ale periferiei Codrilor de Est și dezvoltarea viței de vie de selecție nouă. Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: evaluarea resurselor agroecologice ale periferiei Codrilor de Est; observații privind decurgerea fazelor fenologice de dezvoltare a soiurilor de selecție nouă în dependență de condițiile agroecologice; studiul creșterii și maturării lăstarilor anuali; determinarea productivității soiurilor de selecție nouă în dependență de condițiile agroecologice.

Cercetările au fost realizate anii 2019-2021 în teren cât și în laboratorul Genofond, și Ameliorarea Viței de Vie în cadrul IȘPHTA. Au fost folosite următoare metode de cercetare: evaluarea resurselor agroecologice folosind materialele cadastrului funciar, pentru caracteristica indicilor climatici au fost folosite materialele SHS; elementele reliefului au fost stabilite în rezultatul observărilor în teren; morfologia solului a fost studiată în câmp după anumiți indici: alcătuirea profilului, grosimea orizonturilor genetice, culoarea, așezarea, structura, neformațiuni etc.; Evaluarea genotipurilor, estimările tehnologice și agrobiologice au inclus: determinarea evoluției principalelor faze fenologice - dezmugurit, înflorit, pârga și maturarea de consum/ tehnologică; determinarea capacității de iernare a soiurilor; elementele de fertilitate - coeficientul de fertilitate relativ; coeficientul de fertilitate absolut; greutatea medie a strugurelui și a bobului; lungimea și lățimea strugurelui și bobului; vigoarea de creștere și gradul de lignificare: lungimea medie a unui lăstar și lungimea părții lignificate.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că: soiurile viței de vie noi create s-au evidențiat cu diferite lungimi a perioadei de vegetație de la dezmugurire până la maturizarea deplină, care a variat de la 131 zile (Negru de Grozești) până la 161 zile (Moldova) și permite a lărgi perioada de consum curent și procesare industrială; cea mai mare vigoare de creștere o posedă soiul Apiren negru de Grozești – în toți anii de cercetare lungimea lăstarilor anuali a depășit acest parametru comparative cu restul soiurilor (175,6-278,6 cm), în anul 2019 -diferență nu este semnificativă, pe parcursul următorilor ani ea se manifestă mai pronunțat, o vigoare mare de creștere a lăstarilor a manifestat și soiul Moldova (125,1-227,4 cm); în anul 2019 producția cea mai mare la un butuc a fost atinsă de soiurile Moldova și Feteasca albă – 7,7 kg. O valoare intermediară (6,8 kg) s-a constatat la soiul Apiren roz. Aceiași legitate, în ce privește greutatea maximă a producției la butuc, în mare măsură s-a păstrat și în următorii ani. Valorile medii a producției de struguri la 1 butuc, în anul 2019, nu s-au deosebit semnificativ de la un soi la altul. O diferențiere mai pronunțată se atestă în următorii ani de studiu, ce denotă o reacție mai distinctă a soiurilor la condițiile meteo.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: Parametrii de calitate, manifestați de soiurile studiate, permit utilizarea lor conform direcției de utilizare stabilită: Apiren roz și Moldova – struguri pentru consum în stare proaspătă, Feteasca albă și I-2-24 – prepararea vinurilor, iar Apiren negru de Grozești – utilizare mixtă și procesare tehnologică; Soiurile de viță de vie noi create s-au evidențiat cu diferit grad de rezistență la factorii nefavorabili abiotici și biotici: la ger, mană, făinare, putregaiul cenușiu; Soiurile de viță de vie noi create au manifestat o largă gamă de însușiri care permit a fi încadrate în ampelo-ecosisteme eficiente în conformitate cu condițiile ecopedologice ale periferiei Codrilor de Est.

Cercetarea a fost efectuată în cadrul proiectului „Abordări previzionale a sporirii calității competențelor în învățământul superior agrar în bază parteneriatului cu mediul de afaceri” cu cifra nr.20.80009.0807.41, autoritatea contractantă - Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare.

Conducători științifici – dr., conf. univ. Bacean Ion, asist. univ. Melnic Rodica

STUDIUL COMPARATIV AL UNOR INDICI AGROFIZICI AI SOLULUI ÎN AGROECOSISTEMELE IRIGATE

DONICI MAXIM

masterand an. 2, Facultatea Agronomie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la Indicii agrofizici ai solurilor irigate din agroecosisteme.

Scopul cercetărilor este evaluarea comparativă a indicilor agrofizici ai solului în agroecosistemele irigate.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective:

- Identificarea problemelor de degradare a solurilor terenurilor irigate
- Evidențierea măsurilor și tehnologiilor de prevenire a degradării solurilor irigate

Cercetările au fost realizate în Laboratorul Analiza Solului, Departamentul Agronomie și Mediu, facultatea Agronomie.

Au fost folosite următoarele metode de cercetare:

Studiul proprietăților agrofizice a solurilor irigate în condiții de câmp: organizare profilului (1,0m) și descrierea morfologică și genetică a solului cercetat.

Au fost prelevate probe pentru determinarea proprietăților solului în condiții de laborator: compoziția granulometrică, densitatea aparentă, umiditatea, pH, conductivitate, etc.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat:

Degradarea structurii cernoziomurilor are ca rezultat micșorarea permeabilității pentru apă. Solonețizarea secundară provoacă degradarea însușirilor mecanice ale solurilor irigate. Se majorează indicii de plasticitate, gradul de gonflare și rezistența la penetrare.

Compactarea constă în creșterea masei volumetrică a orizonturilor superioare ale solurilor în timpul irigațiilor până la 1,3-1,4 g/cm³ (pe uscat 1,0-1,1 g/cm³).

Compactarea solurilor irigate poate fi facilitată de blocarea porilor ca urmare a creșterii cantității de nămol cu agregate scăzute și a apariției supradispersiei în mineralele umflate

Deformațiile de etanșare reduc rata de absorbție a apei de irigare, înrăutățește aerarea solului și compoziția aerului din sol, reduce perioada de coacere a solului, pune presiune pe rădăcinile plantelor, în unele cazuri poate fi faza inițială a slitizării.

Slitizarea face dificilă sau imposibilă cultivarea solului. Este necesară dezvoltarea unor metode speciale de ameliorare a solurilor

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

Pentru prevenirea degradării și sporirea fertilității solurilor irigate, au fost elaborate recomandări și instrucțiuni metodice

- Determinarea calității apelor pentru irigație
- Implementarea asolamentelor pedoprotectoare

Utilizarea eficientă a terenurilor irigate presupune conservarea și ameliorarea însușirilor fizice, chimice și biologice ale solului, crearea condițiilor favorabile pentru sporirea productivității culturilor agricole, dar și evitarea oboselii solului.

- Amendarea gipsică

Se folosește ca amendament pentru diminuarea conținutului de sodiu schimbabil, ci și în intensitatea și durata modificărilor de ordin cantitativ și calitativ, ce se produc în însușirile fizice.

- Instituirea monitoringului ecopedologic (pedoameliorativ)

Conducător științific – dr., conf. univ. CAZMALÎ Nicolai

STUDIUL AERULUI ATMOSFERIC ÎN MUNICIPIUL CHIȘINĂU ȘI ASPECTE DE AMELIORARE A CALITĂȚII

CEBAN CRISTIN

student an. 3, Facultatea Agronomie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la studiul aerului atmosferic în municipiul Chișinău și unele aspecte de ameliorare a calității.

Scopul cercetărilor a inclus studierea calității aerului atmosferic în orașul Chișinău prin: culegerea de informații cu privire la tipul, numărul și dinamica poluanților din zona de observare; evidențierea surselor activității întreprinderilor industriale; evaluarea nivelului poluării surselor mobile; crearea unei baze de date privind calitatea aerului atmosferic în zona de studiu, pentru anul 2021. Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: studierea calității aerului atmosferic în cadrul stațiilor de monitorizare pentru poluanții atmosferici din or. Chișinău; impactul surselor fixe și mobile de poluare a aerului atmosferic și implementarea unor măsuri de ameliorare a calității aerului atmosferic.

Cercetările au fost realizate pe baza metodelor de cercetare incluse în cadrul monitorizării aerului atmosferic (SHS): pulberi în suspensie cu fracția 10 mkm; suspensiile solide totale; conținutul oxidului de carbon (II); oxizilor de azot (NO, NO₂, NO_x); hidrocarburilor CH. Au fost evidențiați parametrii meteorologici (temperatura și umiditatea aerului, presiunea atmosferică, direcția și viteza vântului) etc.

În baza rezultatelor obținute s-au evidențiat 17 posturi de monitorizare a calității aerului din RM, dintre care 6 - în Chișinău. Sursele de poluare ale bazinului aerian ale ecosistemului urban Chișinău includ: sursele mobile – peste 300 mii unități de transport; sursele staționare – peste 1000 întreprinderi industriale, circa 300 cazangerii, peste 120 stații PECO, 7 baze petroliere etc. Circa 90% a tuturor emisiile de oxizi de azot din atmosferă sunt legate de arderea combustibilului. Zonele de influență (emisiilor) întreprinderilor: SA „CET-1”, SA „CET-2”, SA „Fabrica de sticlă”, SA „Bucuria”, SA „Beton și mortari”, SA „Zorile”, SA „Tutun”, SA „Carmez”. Suprapunerea zonelor de influență a întreprinderilor duc la majorarea concentrației dioxidului de azot în sectorul de reacoperire. La aceste zone se referă sectoarele Buiucani și Ciocana din orașul Chișinău. Zonele de influență ale SA „CET-2” și SA „CET-1” sunt foarte mari și acoperă toată aria orașului și suburbiile lui. Conform datelor, cea mai poluantă sursă mobilă este transportul auto, căreia îi revine cca. 93% din totalul emisiilor, după care urmează transportul aerian – 5%, transportul feroviar – 1,5%, și transportul fluvial cu o pondere mai mică de 0,5%. Ponderea cea mai mare printre substanțele poluante a surselor mobile revine oxidului de carbon (73%), hidrocarburilor (10%) și dioxidului de azot (10%). Serviciul Hidrometeorologic de Stat oferă posibilitatea de a evalua unele hărți cu privire la calitatea aerului atmosferic. În anul de cercetare 2021, pe 25-26 octombrie a fost înregistrată o concentrație maximă admisibilă a mediei diurne cu depășiri ale CMA: azot – de 1,04 ori; aldehidă formică – de 2,0 ori; monoxid de azot – de 1,7 ori; fenol – de 1,3 ori. Concentrația maximă momentană a depășit norma sanitară: dioxid de azot – de 1,2 ori, str. Fântânilor, Calea Ieșilor la ora 19:00 (25.10), 7:00 (26.10). Dioxidul de azot intră în lista celor mai periculoși poluanți și prezintă amenințare pentru sănătatea umană, și provoacă daune ecologice mediului.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: Plafoanele naționale de emisie pentru anumiți poluanți atmosferici se referă la emisiile la nivel național de dioxid de sulf, oxizi de azot, compuși organici volatili și amoniac rezultate din toate sursele de poluare, ca urmare a activităților antropice; În vederea respectării plafoanelor naționale de emisie se stabilesc și se aplică măsuri pentru reducerea la nivel național a emisiilor de dioxid de sulf, oxizi de azot, compuși organici volatili și amoniac; La proiectarea întreprinderilor, instalațiilor și altor activități cu potențial impact asupra calității aerului atmosferic, precum și la elaborarea și perfecționarea proceselor tehnologice și a utilajului aplicate în astfel de activități, se recomandă măsuri de reducere a emisiilor de poluanți în aerul atmosferic, în scopul protejării sănătății umane și a mediului ca întreg.

Conducători științifici – dr., conf. univ. Andriucă Valentina, asist. univ. Melnic Rodica

EVALUAREA AGROECOLOGICĂ A FONDULUI FUNCICIAR DIN LOCALITATEA NIHORENI, RAIONUL RÎȘCANI

COVALI IURIE

masterand an. II, Facultatea Agronomie, UASM

Pentru dezvoltarea și adaptarea sistemelor de agricultură a unui landsaft adaptiv este necesar un sistem adecvat de evaluare a terenurilor agroecologice. Se deosebește semnificativ de sistemul tradițional de evaluare a terenurilor practicat în managementul terenurilor. Însă, pentru a determina calitatea agroecologică a terenului arabil, este necesar să se analizeze un întreg set de funcții agroecologice, iar acest set va fi diferit pentru condițiile fiecărei regiuni, câmp și chiar, și al unui mic teren.

Relevanța cercetării prevede abordarea și evaluarea fondului funciar, privind starea terenurilor din localitatea Nihoreni, ce presupune o dezvoltare durabilă a tuturor obiectelor mediului natural. Cercetarea în fond, s-a bazat pe: caracteristica învelișului de sol pe baza materialelor pedologice elaborate pentru localitatea Nihoreni, raionul Rîșcani; observațiile pe teren și a analizelor din laborator a probelor pedologice de câmp colectate (IPAPS "N. Dimo"); aprecierea compoziției granulometrice a principalelor roci formatoare de sol, conform clasificării Kacinski N.A. Conform rezultatelor efectuate prin calcul, s-a stabilit că în raionul Rîșcani gradul de arătură este foarte mare (76%) și pentru s. Nihoreni – mare (55,31%), iar gradul de împădurire este mic (6,5%) și respectiv, pentru s. Nihoreni foarte mic (1,3%). Conform cercetărilor efectuate este necesar de aplicat măsuri de organizare ecologică a teritoriului în localitățile raionului. Echilibrul ecologic în mediu pe raion și pe localitatea cercetată conform datelor obținute se apreciază ca mic, alcătuind 12,33% pentru s. Nihoreni. Coeficientul de stabilitate ecologică a terenurilor pe raion și pe localitatea cercetată conform datelor după autorii Nedelcov M., et al. (2019, p. 86) se apreciază cu valori de 0,05-0,26 (foarte instabil). Din cele spuse putem face constata că, gradul de arătură mare și gradul de împădurire mic duce la destabilizarea echilibrului ecologic și dezlănțuirea proceselor de eroziune. Poligonul cheie de monitoring agroecologic a fost amplasat pe teritoriul localității Nihoreni, raionul Rîșcani pe suprafața cvaziorizontală a unei culmi largi, în cadrul solei cu o suprafață totală de 185 ha. Terenul este utilizat la arabil în asolament de câmp cu o rotație mică de culturi: grâu-grâu-rapiță-grâu-sfeclă de zahăr-porumb-floarea soarelui. La momentul cercetărilor în anul 2021 pe câmp a fost cultivat porumb pentru siloz. Învelișul de sol este alcătuit de cernoziomurile tipice și levigate evolute pe depozite loessoide argilo-lutoase. În conformitate cu rezultatele cercetărilor în teren și al analizelor de laborator, solurile au compoziție granulometrică argilo-lutoase, luto-argilos și luto-nisipoase, iar roca formatoare a solului este luto-argilos, argilo-lutoase și luto-nisipoase. Conform rezultatelor analizelor de laborator, profilul humifer al cernoziomurilor profunde conțin 64,10-61,49% argila fizică (argilo-lutoase), 58,25-58,72% (luto-argiloase) și 36,41-30,80% (lutoase). Conținutul de humus total în orizontul superior or. A (stratul 0-45 cm) variază de la 3,86 și 3,52 la 3,57-3,61%, scade treptat cu adâncimea și la adâncimea de 105-115 cm este de 0,90-0,86%. Conținutul total de carbonați în orizonturile inferioare (BC și C) variază de la 3,0 la 21,4%, maximul fiind limitat la roca-mamă (orizontul C). Reacția solului este neutră în or. A și or. B și alcalină în rocă. Cantitatea de baze absorbitive variază între 27,72 - 28,56 me la 100 g de sol. În complexul coloidal de absorbție a solului, cationul de calciu predomină asupra cationului de magneziu. Raportul Ca = 4. Față de omologii săi automorfi, solul nr. 10 este gleic; conține în orizonturile inferioare ale profilului solului pelicule și benzi de K₂O₃, K(OH), dungi de humus, forme de carbonați sub formă de pete mari albe murdare și vinișoare mari de carbonați, au compoziție granulometrică lutoasă.

Cercetarea a fost efectuată în cadrul proiectului "Abordări previzionale a sporirii calității competențelor în învățământul superior agrar în baza parteneriatului cu mediul de afaceri" cu cifra nr. 20.80009.0807.41, autoritatea contractantă ANCD.

Conducător științific - dr., conf. univ. Olesia COJOCARU

CARACTERIZAREA ASPECTULUI STĂRII ECOLOGICE DIN SATUL MÂNDREȘTI, RAIONUL TELENEȘTI

BEȚ ECATERINA

studentă an. III, Facultatea Agronomie, UASM

Problemele de mediu cu care se confruntă omenirea modernă reprezintă o nouă realitate socială a secolului XXI. Scopul cercetărilor a constat în studierea, evaluarea și caracterizarea aspectului stării ecologice din satul Mândrești, r. Telenești. În atingerea scopului urmărit au fost înaintate următoarele obiective: - identificarea nivelului ecologic în mediul rural; - sinteza bibliografică privind rolul și funcțiile mediului ambiant sub aspect ecologic; - evidențierea particularităților locale de manifestare a precipitațiilor și a temperaturii; - aprecierea intensității și frecvenței problemelor de mediu în localitate; studii privind impactul antropocentric asupra apelor de suprafață; - recomandarea măsurilor de protecție. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: aprecierea condițiilor climaterice (*temperatura, precipitațiile, evapotranspirația ș.a.*), caracteristica ecologică generală a zonei cercetate, monitorizarea riscului ecologic și nivelului impactului antropogen în localitate. Metodele cercetărilor în teren și de analiză în laborator, utilizate la determinarea caracteristicilor fizice, chimice și fizico-chimice ale solurilor și apelor sunt cele standardizate în plan național și internațional. În baza rezultatelor obținute se demonstrează, că valorile maxime ale cantității de precipitații în anul 2021 în luna iunie au fost de 64 mm, iar cele ale temperaturii maxime medii zilnice – 33 °C; datele comparative pentru regiunea Mândrești în anii 1979-2022, prin estimarea precipitațiilor totale medii au înregistrat tendințe ale precipitațiilor negative și umiditatea scăzută din ce în ce mai mult (în anul 1979 - 690,5 mm/an; în 2000 – 541,4 mm/an; în 2015 - 465,4 mm/an; în 2020– 462,3 mm/an); anomalia de temperatură pentru fiecare lună începând din 1979 până în prezent, indică o creștere a lunilor mai calde de-a lungul anilor, ceea ce reflectă încălzirea globală asociată cu schimbările comparativ cu media climatică. Valorile pH ale probelor de apă din sat, indică la faptul, că acestea sunt în limitele normale. Rezultatele analizelor apelor reziduale (AR) la intrare la stația de epurare biologică (SEB) indică la o poluare cu ionii de amoniu care constituie 72,4 mg/l, conținutul NO₃⁻ constituie 5,90 mg/l și a P₂O₅ - 0,23 mg/l. Purificarea AR la SEB asigură diminuarea conținutului ionilor de amoniu până la 44,9 mg/l, și diminuarea ionilor de nitrați până la 2,52 mg/l. Din punct de vedere al raionării pedogeografice, zona cercetată se atribuie Subraionului 3a al Stepei Deluroase a Ciulucului, învelișul de sol al căruia are un caracter specific, condiționat de răspândirea solonețurilor, cernoziomurilor solonețizate și a solurilor salinizate. În total ele ocupă aproximativ 11 % din suprafața subraionului. Raportul dintre calciu și magneziu schimbabili indică la faptul, că numai pentru prima probă acesta constituie circa 4,94, iar pentru restul probelor acesta este foarte mic, ceea ce manifestă un regim salin tensionat al solului.

Rezultatele obținute au permis formularea următoarelor concluzii: schimbările climatului local confirmă tendința globală de încălzire, dar se transformă în principal datorită particularităților geografice locale; datele privind conținutul apelor de suprafață în zona cercetată arată la poluarea acestora cu nutrienți, condiționată de surse locale – ape uzate menajere; gradul înalt de poluare a solului se explică prin faptul, că sunt aruncate multe deșeuri, au loc scurgerile de la diverse întreprinderi și case de locuit și de pe suprafața teritoriului satului și sunt acumulați un șir de poluanți organici și anorganici. Indicii climatici, fiind unii din mai mulți factori ecologici, influențează în general direct landsafturile și agrolandsafturile. Sunt necesare acțiunile urgente de stopare a degradării mediului ambiant din localitate și de implementat un set de măsuri de protecție sectoarelor cele mai vulnerabile. În legătură cu acest fapt, constatăm că, prezintă interes studiul privind calitatea componentelor de mediu în localitatea cercetată.

Cercetarea a fost efectuată în cadrul proiectului “Abordări previzionale a sporirii calității competențelor în învățământul superior agrar în baza parteneriatului cu mediul de afaceri” cu cifra nr. 20.80009.0807.41, autoritatea contractantă ANCD.

Conducător științific - dr., conf. univ. Olesia COJOCARU

UTILIZAREA VIERILOR HIBRIZI ÎN SPORIREA PRODUCȚIEI LA SUINE

CERNEV IVAN

doctorand an. IV, Facultatea de agronomie, UASM

Capacitatea productivă a suinelor depinde în mare măsură de efectul combinativ al raselor și liniilor de suine, care formează cantitatea și calitatea producției.

Scopul cercetărilor: studiul eficienței utilizării vierilor hibrizi și identificarea celor mai productive combinații de rase specializate pentru formarea carcaselor și a cărnii de calitate.

Obiectivele:

1. Evaluarea productivității scroafelor în dependență de tipul genetic a formelor parentale.
2. Studiarea vitezei de creștere și capacității de îngrășare a tineretului hibrid.
3. Evaluarea calității carcaselor și aprecierea producției de carne la suine.

Material și metode de cercetare

Pentru efectuarea studiilor și obținerea materialului genetic a fost importate din Franța și utilizate în procesul de experimentare și producere: scrofițe Landrace x Marele Alb, vieri de rasă-Pietrain, Duroc, și vieri hibrizi Duroc x Pietrain (Firma AXIOM), dar și vieri hibrizi locali. Cercetările sau efectuate în cadrul Departamentului Managementul producțiilor animaliere și siguranța agroalimentară și în unitatea de producție pentru creșterea și îngrășarea porcinelor SC „Agroseminvest” SRL r. Cahul, s. Burlăceni.

Viteza de creștere a tineretului suin, variază în funcție de genotip și perioada de creștere. Hibrizii obținuți din combinarea formei materne Landrace x Marele Alb și a formei paterne Duroc x Pietrain au manifestat o viteză de creștere mai mare în perioada de timp 60-90 zile, iar diferența privind sporul mediu zilnic comparativ cu alte variante s-a egalat cu 82 g. Sporuri mai mari de 700 g s-a realizat de tineretul suin rezultat din încrucișarea scroafelor Landrace x Marele Alb și a vierilor Pietrain în perioada de referință.

Cele mai uniforme carcace cu un strat de slănină mai subțire în regiunea spinării s-a obținut de la de la tineretul suin, rezultat din combinarea formei materne Landrace x Marele alb cu rasa Duroc și vierii hibrizi Duroc x Pietrain. Grosimea slăninii la aceste tipuri genetice n-a depășit 20-21mm, iar diferențele semnificative la hibrizi s-au egalat cu 8,7-9,7 mm.

Procentul de țesut muscular în carcacele tineretului suin din loturile experimentale variază în funcție de genotip, format prin combinarea diferitor rase specializate de suine. După grila de clasificare UE, carcacele din toate loturile experimentale s-au clasat în grupa E cu 57-59 %.

Concluzii

1. Sporirea producerii cărnii de porcine cantitativ și calitativ în unitățile de producție, se efectuează prin utilizarea vierilor hibrizi, în funcție de produsul finit care urmează a fi realizat. Valoarea genetică a vierilor influențează capacitatea reproductivă a suinelor, fapt confirmat de prolificitatea ridicată a scroafelor și posibilitatea de folosire a diferitor variante de producere a hibrizilor.

2. O creștere intensivă în diferite perioade manifestă hibrizii obținuți prin utilizarea rasei Duroc și a vierilor hibrizi Duroc x Pietrain. În rezultat masa corporală a indivizilor se mărește, comparativ cu alte variante de hibrizi.

3. Hibrizii de suine rezultați din combinarea formei materne Marele alb x Landrace și a vierilor de rasă pură și multirasiali au produs carcace cu un conținut ridicat de țesut muscular (carne macră). După grila de clasificare UE, majoritatea carcaselor s-au clasat în grupa E cu 57-59 %.

Conducător științific – dr..hab.,prof. univ. Rotaru Ilie

CARACTERISTICA MORFOSTRUCTURALĂ A CARCASELOR DE IEPURE DE CASĂ

GÎNCU VERONICA

student an. IV, Facultatea Agronomie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la aprecierea carcaselor de iepure de casă din comerț.

Scopul lucrării: studierea părților morfologice a carcaselor de iepure de casă din comerț.

Obiectivele lucrării: evaluarea componentelor și a randamentului părților morfologice a carcaselor de iepure de casă din comerț în funcție de greutate.

Material și metodă: în calitate de material biologic au servit carcacele de iepure de casă cu cap refrigerate care au avut câte o labă neatinsă acoperită cu blană.

Pentru realizarea scopului acestui studiu, s-a analizat structura morfologică a 18 carcace refrigerate, eviscerate procurate din rețeaua comercială pe parcursul a 9 luni a anului 2021.

În studiu s-a determinat masa părților componente a carcaselor și organelor interne comestibile. Toate părțile carcacei au fost separate și cântărite. Cântăririle s-au efectuat la cântarul electronic de marca ACS.

Greutatea medie a celor 18 buc. de carcace de iepure studiate a constituit 2,406 kg cu o variație de la 1,77 până la 3,46 kg/carcasă. Musculatura din carcace a variat între 0,93 kg și 2,42 kg, în medie constituind 1,53 kg, oasele au avut o pondere în medie de 0,492 kg, greutatea capului reprezentând 0,238 kg, iar, organele interne 0,144 kg. În carcacele de iepuri de casă se înregistrează un raport dintre carne/oase destul favorabil, astfel la carcacele examinate s-a obținut 3,08/1 în favoarea cărnii. Astfel din datele obținute observăm că țesutul muscular deține cea mai mare pondere din greutatea carcacei. În medie la carcacele de iepure examinate, țesutul muscular reprezintă 62,5% cu variații între 49,7-73,81% din greutatea carcacei, țesutul osos are o pondere însemantă în structura carcacei de iepure, variind în limite foarte largi (17,5-29,29%), în funcție de factorii de influență în medie constituind -21,04%, capul și organele interne având pondere nesemnificativă respectiv 10,0% capul și 6,23% organele interne.

Conform actelor normative în vigoare, din punct de vedere al greutății, carcacele de iepure de casă în funcție de greutate, se clasifică în 4 grupe, (denumite și “calibraje”) și anume: carcace mari (A) = 3,300 – 4,300 grame/buc; carcace mijlocii (B) = 2,300 – 3,300 grame/buc; carcace mici (C) = 1,300 – 2,300 grame/buc; carcace foarte mici (D) = 900 – 1,300 grame/buc.

În urma clasificării carcaselor de iepure luate în studiu, am obținut carcace mici – 10 buc., carcace mijlocii – 6 buc., iar carcace mari – 2 buc. Greutatea medie a carcaselor mici de iepure a constituit 1,98 kg, a carcaselor mijlocii – 2,78 kg, iar a celor mari – 3,60 kg. Se observă o variație și a raportului dintre carne/oase, la carcacele mici – 2,71/1, la carcacele mijlocii – 3,41/1, la carcacele mari – 3,94/1 care este și cel mai superior față de celelalte grupe. Principalele părți componente ale carcaselor de iepure luate în studiu au variat în funcție de greutatea carcacei, astfel carnea în carcacele mici a constituit 1,17 kg, în carcacele mijlocii - 1,84 kg, în carcacele mari – 2,37 kg. Greutatea medie a oaselor din carcace a constituit de la 0,44 kg în carcacele mici, 0,53 kg în carcacele mijlocii și 0,60 kg în carcacele mari. Masa capului a avut o variație nesemnificativă între grupe, la fel și masa organelor interne.

Drept urmare, recomandăm cu încredere consumul cărnii de iepure de casă evaluând caracteristicile calitative ale acesteia descrise în acest studiu.

Cercetarea a fost efectuată în cadrul proiectului “Abordări previzionale a sporirii calității competențelor în învățământul superior agrar în baza parteneriatului cu mediul de afaceri” cu cifra nr.20.80009.0807.41, autoritatea contractantă ANCD.

Conducător științific - dr. conf. univ. Mardari Tatiana

ARGUMENTE PRO ȘI CONTRA OMG: OPINIA CONSUMATORILOR**SÎRBU IULIA**Student an. IV., *Facultatea Agronomie, UASM*

Organismele modificate genetic (OMG), fiind obținute prin inginerie genetică, ca orice tehnologie nou introdusă a fost însoțită de reacții PRO și CONTRA.

Argumente CONTRA: OMG pot contribui la o creștere a reacțiilor alergice, la rezistența la antibiotice; pot provoca cancer; ar putea contamina alte câmpuri prin polenizare încrucișată; pot avea efect negativ asupra mediului; pot reduce biodiversitatea. În susținerea argumentelor *contra* nu există suficiente cercetări, de aceea OMS și FDA nu confirmă existența unui pericol prin consumul produselor din OMG. În prezent nu se știe ce impact vor avea OMG asupra generațiilor viitoare, dar și gradul de risc ca proprietățile periculoase ale OMG să treacă neobservate este probabil mai mare.

Scopul cercetării a fost evaluarea situației și nivelul informării consumatorilor MD privind OMG și biosecuritatea alimentară. Obiectivele studiului: întocmirea chestionarelor și a schemei de aplicare pentru evaluarea situației privind OMG în MD; analiza situației actuale privind OMG și a Cadrului Legal național privind biosecuritatea alimentară. În calitate de material de cercetare au servit răspunsurile la 40 de întrebări a chestionarului *Cu privire la consumul produselor alimentare obținute din OMG*, adresat la 110 de persoane. Intervievații provin atât din mediul rural, cât și urban, femei și bărbați, cu studii superioare, medii, profesionale și fără studii. Acestea activează în diverse domenii, vârsta persoanelor se încadrează în intervalul 20-70 ani și au domiciliul în diverse regiuni ale MD. Sondajul s-a efectuat în perioada 08.02.2022-18.03.2022. În timpul colectării datelor am folosit aplicația Google Forms. Datele obținute au fost prelucrate cu aplicarea setului de programe statistice MS Excel.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat: Consumatorii Republicii Moldova au auzit despre organisme modificate genetic (93%), știu ce sunt OMG (81%), dar încearcă să le evite (43%). Nu au dorința și curiozitatea de a le consuma, întrucât nu sunt siguri de inofensivitatea acestora (59%) și chiar cred că pot fi periculoase pentru om (69%) și mediu (57%). Consumatorii sunt informați corect precum că anume eticheta ne redă faptul că produsul este obținut din OMG (67%), iar în cazul suspiecții că produsul este modificat genetic, nu cumpără acest produs (43%). Moldovenii sunt neîncrezuți și dezamăgiți în autoritățile competente, întrucât majoritatea sunt convinși că etichetele produselor nu informează suficient privind prezența sau absența OMG în produsele alimentare (67%). Consumatorii sunt *contra* OMG (52%), motivând faptul că consumă doar produse bio (22%) sau nu au argumente, dar nu sunt nici *pro* OMG (22%). Moldovenii nu vor ca Moldova să fie țara producătoare de OMG (59%), dar cred că OMG se cresc în țara (22%).

În urma efectuării sondajului putem trage următoarele concluzii: Analizând rezultatele sondajului efectuat am concluzionat, că consumatorii Republicii Moldova sunt informați despre existența OMG în produsele alimentare la un nivel înalt, dar nu sunt siguri de inofensivitatea produselor modificate genetic, acesta fiind și motivul de ce sunt CONTRA. Un fapt îmbucurător este că moldovenii cred că anume ei sunt cei care pot influența politica statului privind introducerea, comercializarea și utilizarea OMG în MD (70%) și chiar sunt dispuși să participe la acțiuni concrete în schimbarea politicii statului în acest domeniu (39%).

Cercetarea a fost efectuată în cadrul proiectului "Abordări previzionale a sporirii calității competențelor în învățământul superior agrar în baza parteneriatului cu mediul de afaceri" cu cifrul nr.20.80009.0807.41, autoritatea contractantă ANCD

Conducător științific – dr., conf.univ. Diana Balan.

CERCETĂRI PRIVIND CALITATEA BRÂNZEI PROASPETE DE VACĂ

IARMENCO ELIZAVETA

studentă an.4, Facultatea Agronomie, UASM

Actualitatea temei cercetate se datorează faptului că, în prezent, brânza proaspătă de vacă câștigă din ce în ce mai multă popularitate în rândul consumatorilor datorită indicatorilor săi organoleptici și fizico-chimici, este un produs proteic, are o valoare nutritivă ridicată și conține minerale. Lucrarea are scop principal de a efectua cercetări privind siguranța și calitatea – brânzei proaspete de vacă, fabricată într-o unitate de producere autohtonă. Pentru atingerea acestui scop s-au studiat următoarele obiective: analiza ambalării și etichetării probelor de testare, determinarea caracteristicilor organoleptice și fizico-chimici al brânzei proaspete de vacă.

Sortimentul brânzei proaspete de vacă fabricată la întreprinderea de prelucrare a laptelui este foarte vast, dar ca material de cercetare a fost utilizată brânză proaspătă de vacă degresată, cu 2%, 5 % și 9 % grăsime. Evaluarea calității brânzei proaspete de vacă s-a efectuat prin metode standarde de laborator în incinta Laboratorului pentru analiza calității laptelui și produselor lactate, Departamentul Managementul producțiilor animaliere și siguranța agroalimentară, facultatea de Agronomie, UASM. Controlul calității sortimentelor de brânză proaspătă de vacă s-a început cu verificarea etichetării și marcării. Deci denumirea comercială - la toate sortimentele este - brânză proaspătă de vacă. Indicatorul de bază prin care se deosebesc sortimentele de brânză proaspătă de vacă este conținutul de grăsime – degresată, 2 %, 5 % și 9 % grăsime. Valoarea nutritivă și calorică este indicată pe ambalaj și depinde de sortiment cu cât sortimentul este cu un conținut de grăsime mai mare cu atât și valoarea energetică este mai ridicată - la brânza degresată – 80 kcal la cea de 9 % - 156 kcal, aproximativ de 2 ori mai mult. Temperatura de păstrare nu depinde de sortiment și este de 4 ± 2 °C. Masa produsului realizat variază de la 250 g pentru sortimentele de 2 % și 5 % și de 500 g pentru brânza degresată și de 9 % . Termenul de valabilitate este de 4 zile la toate sortimentele.

Indicii organoleptici ai brânzei proaspete de vacă de diferite sortimente au corespuns cerințelor în vigoare. Probele de brânză de vacă examinate în timpul cercetărilor au demonstrat că brânză proaspătă de vacă a avut aspect moale, cu o slabă eliminare de zer. Culoare albă pentru brânza degresată, până la ușor gălbuie, uniformă în toată masa la sortimentele de 2 %, 5 % și 9 % .grăsime. Miros plăcut, aromă caracteristică de fermentație lactică, fără nuanțe străine.

Conținutul de apă în sortimentele de brânză luate în studiu au variat de la 72 la 79 %. Cu cât brânza este mai saracă în grăsime cu atât conținutul de apă este mai mare. Dar în general conținutul de apă este în limitele admisibile și nu au depășit valoarea maximă admisibilă 80 %. Conținutul de grăsime a fost în limitele admisibile pentru fiecare sortiment, demonstrând că acest indicator este bine controlat și respectat în timpul procesului de fabricare. Aciditatea sortimentelor de brânză a corespuns valorile admisibile, confirmând că produsul realizat este proaspăt și cu cât conținutul de grăsime este mai mare cu atât aciditatea produsului finit este mai mica. demonstrând o legislație invers direcționată. La finele cercetărilor am ajuns la concluzia că sortimentele de brânză proaspătă de vacă fabricate în incinta întreprinderii de procesare a laptelui corespunde normativelor legale în vigoare (HG nr.158 din 07.03.2019), produsul finit indiferent de sortiment este calitativ, natural și bun pentru consum. Sortimentele de brânză proaspătă de vacă fabricată la întreprinderea autohtonă se recomandă pentru consum, cât și drept materie primă la producerea diferitor tipuri de alimente, în dependență de preferințele consumatorului.

Cercetarea a fost efectuată în cadrul proiectului “Abordări previzionale a sporirii calității competențelor în învățământul superior agrar în baza parteneriatului cu mediul de afaceri” cu cifra nr.20.80009.0807.41, autoritatea contractantă ANCD

Conducător științific - dr., conf.univ. Chițanu Ana

РОСТ И РАЗВИТИЕ МОЛОДНЯКА ПТИЦЫ ПРИ ИСПОЛЬЗОВАНИИ НЕТРАДИЦИОННЫХ КОРМОВЫХ ДОБАВОК

КАРА АЛЛА

докторанд, к. III, факультет Агрономии, ГАУМ

Отсутствие полноценной кормовой базы - главная проблема животноводства, в частности птицеводства. Поэтому в настоящее время ведется поиск более рациональных, более дешевых кормовых средств, способных обеспечить животных и птицу без потери питательности. В связи с этим целью проводимых исследований было определение биологической целесообразности и эффективности применения новых кормовых добавок: перьевого концентрата и кормового концентрата из торфа для птицы мяса – яичного направления продуктивности и влияние их на динамику живой массы и сохранность поголовья.

В ходе исследований установлена положительная динамика живой массы птицы и среднесуточных приростов цыплят опытных групп под влиянием использования перьевого и торфяного концентратов. Живая масса молодняка птицы первой опытной группы в возрасте 10 недель была выше, чем в контрольной группе, на 58,2г (или 0,85%), во второй - на 145,2г (или 1,26%), при практически одинаковой живой массе в 5 - недельном возрасте.

В 20-недельном возрасте наблюдалось увеличение живой массы цыплят в опытных группах по сравнению с контрольной: в первой опытной группе живая масса молодняка кур несушек увеличилась на 64,7 г (на 2,86%), а во второй на - 164,5 г (на 7,27 %).

Результаты проводимых исследований позволили сформулировать следующие выводы:

1. Выявлено, что сохранность молодняка во второй опытной группе была выше, чем в контрольной и составила 96,6%. Необходимо также отметить, что сохранность молодняка в первой опытной группе, получавшей кормовой концентрат из торфа на уровне 1кг на тонну комбикорма, была выше по сравнению с другими группами. Разница составила 3,3% по сравнению с контрольной группой и 1,7% по сравнению со второй опытной группой.

2. Установлено, что реализация ионообменных свойств природных сорбентов, входящих в состав кормового концентрата из торфа, способствует внесению в пищеварительный тракт легко усвояемых форм макро-и микроэлементов, которые активно включаются в метаболизм. Наряду с повышением переваримости и усвояемости питательных веществ рациона происходит обогащение минеральными веществами, оказывающими разностороннее действие на организм.

3. Комплексное определение и объем выполненных исследований в зоотехническом плане позволяют нам рекомендовать птицеводческим хозяйствам вводить в рационы нетрадиционные виды добавок: Кормовой концентрат из торфа в дозировке 1 кг и Кормовой концентрат из пера на уровне 2,0 кг на тонну комбикорма, поскольку не оказывают отрицательного влияния, а оказывает более высокое биологическое воздействие на энергию роста подопытного молодняка и в конечном итоге улучшает сохранность птицы.

Cercetarea a fost efectuată în cadrul proiectului "Abordări previzionale a sporirii calității competențelor în învățământul superior agrar în baza parteneriatului cu mediul de afaceri" cu cifra nr.20.80009.0807.41, autoritatea contractantă ANCD

Научный руководитель - профессор Кайсын Лариса Григорьевна

ФИЗИКО-ХИМИЧЕСКИЕ ПОКАЗАТЕЛИ ПОДСОЛНЕЧНОГО МЁДА**КОШЕЛЕВА ОЛЬГА**

докторанд., к. П, фак. Агрономии, ГАУМ

Подсолнечный мёд считается одним из более доступным, наиболее полезных, легкоусвояемых и распространенным сортом. Качество меда и его полезные свойства существенно зависят от ботанического происхождения, от деятельности самих пчел и состояния пчелосемей и от разнообразия медоносной флоры. В связи с этим целью проводимых исследований является изучение физико-химических показателей, содержания микро- и макроэлементов, наличия тяжелых металлов в подсолнечниковом меде из разных почвенно-климатических зон Республики Молдова.

Результаты исследований показали, что подсолнечниковый мед из Южной зоны (Комрат) за 2020 и 2021 годы массовая доля воды составило 16,2-17,6% или на 0,4-1,8% меньше, чем из Центральной зоны и на 0,6-2,0% – Северной зоны. А массовая доля инвертного сахара в подсолнечниковом меде была в пределах 76,5-80,0%, массовая доля сахарозы – 1,0-3,25%, диастазное число – 11,29-24,29 ед., содержание оксиметилфурфуурола – 1,92-4,8 мг/кг и общая кислотность – 2,08-2,73 см³ раствор NaOH в (миллиэквивалентах) на 100 г меда.

Содержание марганца в подсолнечниковом меде колебалось в пределах <0,5-0,68 мг/кг. Наибольшее количество цинка выявлено в меде, собранном из Центральной зоны (1,65 мг/кг), в Южной зоне (0,74-0,85 мг/кг) или 1,94-2,23 раза, а северной зоне (0,68 мг/кг) или на 2,43 раза меньше. Количество меди варьировала в пределах от <0,8 до 1,49 мг/кг, железа от 1,98 до 2,48 мг/кг. В подсолнечниковом меде, собранном из Центральной зоны (Ниспорены) выявлено наибольшее количество цинка (1,65 мг/кг), меди (1,49 мг/кг) и железа (2,48 мг/кг) по сравнению с Южной и Северной зон. Общее количество тяжелых металлов в подсолнечниковом меде, собранном из Северной зоны, составило 2,04 мг/кг, Южной – 2,19 мг/кг (2020 г) – 3,27 мг/кг (2021 г) и Центральной – 3,7 мг/кг. Количество свинца (<0,5 мг/кг) и кадмия (<0,06 мг/кг) было одинаково не зависимо от года и зоны сбора меда. Наибольшее количество цинка обнаружено в образцах из Центральной зоны (Ниспорены) – 1,65 мг/кг и меди – из Южной зоны (Комрат) – 1,91 мг/кг.

Результаты проводимых исследований позволили сформулировать следующие выводы:

1. Выявлено, что массовая доля воды в подсолнечниковом меде варьировало от 16,2% до 18,2%, инвертного сахара – 76,5-80,0%, сахарозы – 1,0-3,25%, диастазное число – 11,19-24,29 ед. Готе, оксиметилфурфуурола – 1,92-4,8 мг/кг в зависимости от года и почвенно-климатических зон.

2. В подсолнечниковом меде собранной из Центральной зоны выявлено наибольшее количество цинка (1,65 мг/кг), меди (1,49 мг/кг) и железа (2,48 мг/кг) по сравнению с Южной и Северной зон.

3. Установлено, что наибольшее количество макроэлементов сдерживается в подсолнечниковом меде собранной из Северной зоне – 2347,96 мг/кг или на 1,42-3,49 раза больше, чем Южной, и на 3,30 раза больше, чем Центральной зоне.

4. Выявлено, что общее количество тяжелых металлов в подсолнечниковом меде собранной из Северной зоны составило 2,04 мг/кг, Южной – 2,19 мг/кг (2020 г) – 3,27 мг/кг (2021 г) и Центральной – 3,7 мг/кг.

Работа выполнена в рамках проекта с шифром 20.80009.5007.17 (ANCD).

Научный руководитель – dr. хаб., проф. Еремия Николае

EVALUAREA FACTORILOR DE RISC ÎN CADRUL ÎNTRINDERII SRL «TWISTER»

OSTACI VERA

studentă an. 4, Facultatea Agronomie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la riscurile asociate unui produs alimentar privind siguranța alimentului și monitorizarea riscurilor pentru asigurarea inocuității alimentului.

Scopul cercetărilor prevede stabilirea modului de identificare a riscurilor semnificative în domeniul alimentației publice la restaurantul „Twister” și menținerea acestor riscuri la un nivel acceptabil.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: elaborarea schemei structurale de analiză a managementului riscului; elaborarea schemei procesului de identificare a riscurilor în SRL „Twister”; elaborarea schemei procesului de analiză a riscurilor; menținerea riscurilor în limitele acceptabile și luarea deciziilor adecvate de exploatare a oportunităților.

Cercetările au fost realizate în cadrul întreprinderii SRL „Twister”. În baza rezultatelor obținute s-a constatat că modul în care o companie crește și se dezvoltă; capacitatea sa de a rămâne competitivă și a supraviețui depinde, nu în ultimul rând, de competența întreprinzătorului de a gestiona riscurile ce influențează afacerea, de a aplica variate metode de reducere a consecințelor nedorite.

Riscul este un concept complex, dificil de a fi evaluat, și cunoaște variate forme de manifestare, de aceea trebuie privit și prin prisma consecințelor sale, ceea ce necesită asumarea responsabilității pentru materializarea sa. Astfel, riscul are efecte diverse atât asupra unității economice, cât și asupra terților. Managementul riscurilor presupune identificarea și evaluarea riscurilor, identificarea și stabilirea răspunsului la risc în vederea micșorării posibilității de apariție a riscurilor, cât și diminuarea consecințelor produse, ca urmare a materializării riscurilor.

Procesul de gestionare a riscurilor necesită implicarea tuturor factorilor, atât a celor cu funcții de conducere, cât și a celor cu atribuții executive din cadrul entității publice, prin stabilirea de responsabilități clare la nivelul tuturor structurilor organizatorice și decizionale.

O mare parte din riscurile identificate sunt cauzate de lipsa/nerespectarea procedurilor, iar circumstanțele care favorizează apariția acestora sunt rezultatul unui control defectuos al activităților. Un management eficient al riscurilor presupune ca întregul proces de gestionare a riscurilor să fie unul permanent și să asigure legătura entității publice la procesul de schimbare și adaptare. Este foarte important ca fiecare angajat să conștientizeze utilitatea și necesitatea procesului de gestionare a riscurilor în activitatea curentă și implicațiile pe care le poate avea asupra îndeplinirii obiectivelor entității. Riscurile trebuie identificate și gestionate la orice nivel unde se sesizează că pot exista consecințe în raport cu atingerea obiectivelor entității.

În procesul de gestionare a riscurilor, atât personalul de conducere cât și personalul de execuție trebuie să: înțeleagă cât și cum afectează riscurile entitatea publică – identificarea riscului și evaluarea acestuia; obțină informații despre riscuri - sursele și factorii care îl generează; aloce resurse adecvate pentru gestionarea riscurilor; analizeze efectele riscurilor prin atribuirea de responsabilități; disemineze bunele practici și să informeze toate compartimentele cu privire la posibilitățile de reducere a riscurilor.

Cercetarea a fost efectuată în cadrul proiectului “Abordări previzionale a sporirii calității competențelor în învățământul superior agrar în baza parteneriatului cu mediul de afaceri” cu cifrul nr.20.80009.0807.41, autoritatea contractantă ANCD

Conducător științific - dr., asist. univ. Grosu Natalia

ВЫРАЩИВАНИЕ МИКРОЗЕЛЕНИ САЛАТА РОМЕН В ПРОТОЧНЫХ NFT СИСТЕМАХ

МИХАЙЛОВА ДАРИЯ,

Агротехнический факультет,

Центральноукраинский национальный технический университет,

Кропивницкий, Украина

В начале нового тысячелетия усовершенствование технологии гидропонного выращивания овощной продукции положило начало новым возможностям для развития агробизнеса. Одно из первых мест принадлежит выращиванию микрозелена или микрогрена. Микрогрин (microgreen) – это молодые ростки овощных и полевых культур в фазе семядолей или 2, максимум – 4 листика, в возрасте до 10 дней. Это означает, что все полезные вещества эндосперма переходят в молодое растение, что позволяет получить продукцию с максимальной концентрацией белков, жиров, углеводов, витаминов, ароматических веществ, микроэлементов, минеральных веществ, нуклеиновых кислот и т.д. Микрозелень салата очень богата витаминами.

По сравнению с грунтовым выращиванием микрозеленых овощных культур гидропонные системы позволяют значительно ускорить рост последней, увеличить выход продукции, обеспечить экологическую чистоту и высокое качество овощной продукции.

Исследования питательного режима при выращивании микрозеленого посевного салата в условиях почвенной культуры пленочных теплиц показывают, что применение фертигации в системах капельного орошения приводит к увеличению урожайности только при систематическом и правильном использовании питательных растворов. Целью исследований было сравнение скорости выращивания микрозеленых разных сортов салата Ромэн с применением проточной гидропоники NFT систем на разных типах субстратов: 1) на кокосово-агроперлитном субстрате; 2) на минеральные ваты; 3) на льняных ковриках. Схема опыта:

1. Выращивание семян салата Ромэн на кокосово-агроперлитном субстрате при температуре окружающей среды 25°C в течение 14 суток (контроль);
2. Выращивание салата Ромэн на минеральные вате при температуре окружающей среды 25°C в течение 14 суток;
3. Выращивание салата Ромэн на льняных ковриках при температуре окружающей среды 25°C в течение 14 суток;

Учетная единица – один пластиковый поддон из первичного пластика размером 40x26x9 см. Объем поддонов для всех вариантов 6 л. Количество исследуемых семян в рассадном отделении на одном варианте – 112 шт. Сорта салата Ромэн: Максимус и Кармеси. Повторность шестикратная.

В период проращивания салата Ромэн проводили фенологические наблюдения: отмечали даты прорастания семян, контроль посевов на 8 и 10 день.

Объект исследования – различные типы субстратов для гидропонного выращивания. Исследования проводились в научно-исследовательской лаборатории «Гидропонное выращивание овощей в купольной теплице» кафедры общего земледелия Центральноукраинского национального технического университета в течение 2020-2021 годов. В качестве питательной среды использовались модифицированный нами раствор.

Как показали полученные результаты, минеральный состав питательной среды, который был использован в гидропонных установках, оказал существенное влияние на рост и развитие микрозеленого салата Ромэн. Так, питательный состав по Кноппу оказался наиболее неэффективным по всем показателям. Кроме того, необходимо отметить, что у растений за весь период эксперимента на этом варианте произошло незначительное увеличение подсемьядольного колена.

Использование питательных растворов с пониженной концентрацией минеральных солей (15% и 35% концентрации раствора для выращивания рассады) способствовало лучшему развитию микрозеленых обоих сортов по сравнению с полным составом. Однако в микрозеленых вариантах с пониженной концентрацией питательного раствора отмечено развитие большого числа корней второго порядка.

Первые эксперименты по изучению влияния минеральной основы питательного раствора на рост и развитие растений салата Ромен были проведены из микрозеления сортов Максимум и Кармеси.

В тех случаях, когда применялись модифицированные растворы, наращивание корневой системы проводили с использованием двух гидропонных установок, заполненных соответствующими растворами, а поддоны по микрозелению салата ромен за 2 суток переставляли из одной установки в другую. Длина семядольного листа может достигать до 2,3 см, в среднем она колеблется в пределах 1,9-2,2 см. Количество корней за годы исследований для сорта Максимум достигали 30,5-34,8 шт., в то же время для сорта Кармеси составляло 24,9-27,9 в зависимости от типа субстрата.

Полученные нами результаты подтвердили, что рост микрозеленого салата зависит от типа субстрата и его взаимодействия с питательным раствором. В соответствии с методом Чеснокова в гидропонной культуре лучший рост и развитие ряда растений происходит при однократном или периодическом голодании растений, особенно при недостатке азота. В ряде работ по изучению особенностей минерального питания растений с использованием гидропонических методов выращивания показано, что при недостатке фосфора у проростков уменьшается размер листьев, но при этом увеличивается число боковых корней и плотность корневых волосков. Кроме того, отмечено, что при низких концентрациях азота уменьшается биомасса как побегов, так и корней, причем более половины сухого вещества аккумулируется в корнях. Изменяя концентрацию минеральных солей в питательном растворе и подбирая субстрат, можно регулировать рост и развитие микрозеленых.

Таким образом, проведенные нами исследования показали, что разработанная конструкция гидропонных систем позволяет получать стали урожаи микрозеленого салата ромен сортов Максимум и Кармеси на различных типах природных и искусственных субстратов. К тому же использование систем NFT, заполненных усовершенствованным нами питательным раствором определенного ионного состава на каждой стадии выращивания (35% раствора Кнопа +100 мг/л K_2HPO_4 в первые 2 дня и 15% раствора Кнопа +1420 мг/л $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$ в следующие 5 суток) характеризуется высокой эффективностью, универсальностью и позволяет получить микрозелень с хорошо развитой корневой системой и надземной частью у разных сортов микрозеленого салата Ромен.

Scientific advisor: *Ковальов Микола*, канд. с.-х. ст. преподаватель

MĂSURI PENTRU SPORIREA EFICIENȚEI ENERGETICE A INSTALAȚIILOR FRIGORIFICE AGROALIMENTARE

*URSATII NICOLAI, VOLCONOVICI INA
Studenti ciclul III, Facultatea IATA, UASM*

În lucrare sa efectuat un studiu în care s-a prezentat un șir de măsuri de eficiență energetică care pot fi implementate pentru reducerea consumului de energie electrică în procesul de răcire a produselor agroalimentare.

Scopul lucrării constă în stabilirea măsurilor care ar contribuie la sporirea eficienței energetice a instalațiilor frigorifice agroalimentare.

Pentru realizarea scopului sau inaintat următoarele obiective:

- selectarea principalelor măsuri pentru sporirea eficienței energetice a instalațiilor frigorifice
- argumentarea tehnico-economică a soluțiilor propuse pentru sporirea eficienței energetice a instalațiilor frigorifice

Majorarea prețurilor și deficitul actual de resurse energetice impune societatea să reducă consumul de energie electrică prin diferite metode în toate domeniile, inclusiv în cel agroalimentar.

Instalațiile frigorifice reprezintă un consumator major de energie electrică în industria agroalimentară. Una din măsurile principale în rezolvarea problemei reducerii consumului de energie electrică este majorarea eficienței energetice a instalațiilor frigorifice.

Actualmente în domeniul agroalimentar sunt folosite pe scară largă instalațiile frigorifice cu frig artificial care au un consum semnificativ de energie electrică. Prin urmare pentru dezvoltarea și implementarea măsurilor de sporire a eficienței energetice a instalațiilor frigorifice existente este necesar să se efectueze un studiu amănunțit a parametrilor tehnologici constructivi și energetici.

S-au analizat și propus următoarele măsuri de majorare a eficienței energetice pentru instalațiile frigorifice:

- implimentarea convertizoarelor de fregvență în schema de acționare a compresoarelor instalațiilor frigorifice - reduce curentul de pornire și consumul de energie electrică în procesul de lucru până la 25 la sută
- înlocuirea instalațiilor frigorifice cu termenul de exploatarea depășit cu instalații frigorifice moderne - consum redus de energie electrică de până la 30 la sută
- instalarea unui sistem fotovoltaic în circuitul de alimentare cu energie electrică a instalațiilor frigorifice cu generarea surplusului de energie electrică produsă în rețeaua de distribuție- reduce prețul facturii la energia electrică și protejează mediul înconjurător
- înlocuirea motorului asincron de acționare a compresorului cu un motor cu magneți permanenți – reduce consumul de energie electrică prin creșterea randamentului și a factorului de putere

Aceste măsuri implică investitii semnificative, însă elaborarea unui studiu de fezabilitate și alegerea corectă a utilajului menționat poate răscumpăra investiția în termen relativ scurt (4-7 ani).

Condițiile climatice a regiunii unde funcționează instalațiile frigorifice au o iportanță majoră la sporirea eficienței energetice a instalației frigorifice la costuri mai reduse. Conform studiilor efectuate în sezonul rece a anului în Republica Moldova se poate influința eficiența energetică a instalațiilor frigorifice existente prin implimentarea frigului natural în diferite moduri. Acest domeniu în prezent este studiat amănunțit de un grup de cercetători de la UASM.

Iplimentarea măsurilor de eficiență energetică influențează direct la reducerea consumul de energie electrică și aduc beneficii economice proprietarului instalației frigorifice, reduc sarcina sistemului centralizat de alimentare cu energie electrică și nu în ultimul rând reduc emisiile de substanțe nocive în mediul înconjurător.

Conducator științific - d.h.ș.t. prof. univ. Volconovici Liviu, dr., conf. univ. Malai Leonid

CLASIFICAREA INSTALAȚIILOR FRIGORIFICE DIN PUNCTELE DE COLECTARE A LAPTELUI GESTIONATE DE SA "INLAC"

URSATHI NICOLAI, VOLCONOVICI ONORIN
Studenți ciclul III, Facultatea IATA, UASM

În lucrare sa efectuat o analiză a punctelor de colectare a laptelui (PCL) gestionate de SA "Inlac" din nordul Republicii Moldova și a instalațiilor frigorifice cu care sunt dotate PCL.

Scopul lucrării este de a stabili tipurile de instalații frigorifice (IF) de răcire a laptelui folosite la punctele de colectare și parametrii energetici ai acestora.

Pentru realizarea scopului sau înaintat următoarele obiective:

- stabilirea tipurilor, capacităților și modului de alimentare cu energie electrică a instalațiilor frigorifice din PLC

- stabilirea modului de achitare a energiei electrice pentru PCL.

- reducerea consumului de energie electrică din rețeaua de distribuție în PLC

Conform datelor oferite de reprezentanții SA "Inlac", întreprinderea are în gestiune 23 de PCL amplasate în localitățile rurale din nordul țării prin colaborare cu prestatorii de servicii de colectare a laptelui, colaborarea prevede darea în chirie a instalațiilor frigorifice persoanelor cu care au încheiat contracte pentru prestarea serviciilor de colectare a laptelui.

Organizatoric persoanele care dețin o încăpere într-o localitate rurală unde SA "Inlac" nu are PCL și îndeplinește cerințele înaintate de întreprindere pot în comun amenaja un PCL.

Actualmente SA "Inlac" achită energia electrică consumată la PCL la un tarif prestabilit de comun acord cu colectorul de 0.04 lei pentru litru de lapte colectat. Acest tarif stabilit impune colectorul să ia măsuri de îmbunătățire a sistemului energetic a PCL, pentru a nu suporta pierderi.

Instalațiile frigorifice folosite la PLC menționate mai sus sunt de patru tipuri:

- Producător JAPY-tech, capacitatea 550 litri, putere 1,0 kW, tensiunea 220 V, cu răcirea vasului capacitiv deirect cu freon – la 6 PCL

- Producător JAPY-tech, capacitatea 700 litri, putere 3,0 kW tensiunea 380 V, cu răcirea vasului capacitiv deirect cu freon – la 7 PCL

- Producător JAPY-tech, capacitatea 1050 litri, putere 4,5 kW tensiunea 380 V, cu răcirea vasului capacitiv deirect cu freon – la 8 PCL

- Producător JAPY-tech, capacitatea 1250 litri, putere 4,5 kW tensiunea 380 V, cu răcirea apei prealabil după care apa servește ca agent frigorific fiind pompată prin vasul capacitiv de răcire a laptelui – la 2 PCL

În baza rezultatelor studiului efectuat și în dependență de tipul IF pentru reducerea consumului de energie electrică se propun următoarele soluții pentru perioada rece a anului:

- combinarea instalațiilor existente cu răcire directă cu frion (IFRF) cu o instalație sezonieră cu frig natural prin implimentarea în vasul capacitiv de răcire a laptelui a unui schimbător suplimentar de căldură prin care circulă apa răcită de frigul natural din afara PCL este o soluție ce ar permite economisirea a 20-25% din energie electrică consumată de IFRF.

- Combinarea în circuitul instalației frigorifice cu răcirea prealabilă apei (IFRPA) pentru răcirea laptelui a instalație sezonieră cu frig natural obținut priutun radiatorul instalat în afara PCL ar permite reducea cu 30-35% a consumul de energie electrică consumată de IFRPA.

Conducatori științifici - d.h.ș.t. prof. univ. Volconovici Liviu
dr., conf. univ. Popescu Victor

ANALIZA CONSUMULUI DE ENERGIE ELECTRICĂ LA PUNCTELE DE COLECTARE A LAPTELUI DIN NORDUL REPUBLICII MOLDOVA

URSATHI NICOLAI, VOLCONOVICI ONORIN
Studenți ciclul III, Facultatea IATA, UASM

Rezultatele prezentate se referă la consumul de energie electrică pentru răcirea laptelui raportat la volumul de lapte colectat de la fermierii individuali.

Scopul lucrării este de a stabili consumul mediu de energie electrică necesar pentru răcirea unui volum de lapte și înaintarea propunerilor pentru reducerea consumului de energie electrică.

Pentru realizarea scopului sau înaintat următoarele obiective:

- Stabilirea consumului lunar de energie electrică la trei puncte de colectare a laptelui (PCL) cu diferite tipuri de instalații frigorifice.
- Identificarea soluțiilor de reducere a consumului de energie electrică în procesul de răcire a laptelui la PCL.

Analiza sa efectuat la PCL din s. Țaul, s. Pivniceni și s. Codreni din raionul Dondușeni pentru perioada anului 2021, unde sa stabilit că:

- PCL din s. Țaul este dotat cu o instalație frigorifică trifazată de 4,5 kW cu capacitatea de răcire de 1050 litri, volumul mediu de lapte colectat în perioada rece a anului este de 545 litri/zi și consumul de energie electrică de 11,2 kW*h pe zi, iar în perioada caldă de 790 litri/zi și consumul de energie electrică de 15,5 kW*h pe zi.

- PCL din s. Pivniceni este dotat cu o instalație frigorifică trifazată de 3,0 kW cu capacitatea de răcire de 700 litri, volumul mediu de lapte colectat în perioada rece a anului este de 247 litri/zi și consumul de energie electrică de 5,2 kW*h pe zi, iar în perioada caldă de 380 litri/zi și consumul de energie electrică de 7,7 kW*h pe zi.

- PCL din s. Codreni este dotat cu o instalație frigorifică monofazată de 1,0 kW cu capacitatea de 550 litri, volumul mediu de lapte colectat în perioada rece a anului este de 196 litri/zi și consumul de energie electrică de 4,4 kW*h pe zi, iar în perioada caldă de 320 litri/zi și consumul de energie electrică de 6,9 kW*h pe zi.

În baza datelor obținute sa stabilit consumul estimativ de energie electrică necesar pentru răcirea a 1000 litri de lapte pentru fiecare PCL, care constituie:

- pentru perioada rece a anului PCL s. Țaul – 20.6 kW*h, PCL s. Pivniceni – 21.1 kW*h, PCL s. Codreni – 22.4 kW*h

- pentru perioada caldă a anului PCL s. Țaul – 19,6 kW*h, PCL s. Pivniceni – 20,3 kW*h, PCL s. Codreni – 21.6 kW*h

Consumul mediu de energie electrică necesar pentru răcirea a 1000 litri de lapte la PCL din nordul Republicii Moldova sa stabilit a fi de 20,9 kW*h.

Datorită faptului că anual volumul de lapte colectat este în scădere, iar prețurile la energia electrică sunt în creștere se crează probleme suplimentare la întreținerea PCL.

O soluție pentru reducerea consumului de energie electrică în procesul de răcire a laptelui la PCL în perioada rece a anului este înlocuirea instalațiilor frigorifice existente la punctele de colectare cu instalații sezoniere cu frig natural.

Instalația propusă prevede trei componente de bază, un schimbător de căldura (radiator) cu un ventilator de forțare a aerului montate în exterior pe peretele PCL și o pompă pentru circuitul agentului frigorific intermediar.

Pe lângă avantajele de consum redus de energie electrică instalațiile frigorifice cu frig natural aduc și beneficii mediului înconjurător, prin excluderea freonului și uleiurilor de freon din procesul de răcire a laptelui.

Conducător științific - d.h.ș.t. prof. univ. Volconovici Liviu
dr., conf. univ. Popescu Victor

SOLUȚII DE PRERĂCIRE A LAPTELUI ÎN PROCESUL DE COLECTARE DE LA PRODUCĂTORII CASNICI

URSATHI NICOLAI, SLIPENCHI VICTORIN
Studenți ciclul III, Facultatea IATA, UASM

În lucrare sunt prezentate datele experimentale obținute pe parcursul anului 2021 cu privire la temperatura medie a laptelui prelat punctului de colectare din s. Corbu și soluții de prerăcire a laptelui în procesul de colectare de la producătorii casnici.

Scopul lucrării este de a analiza rezultatele obținute în urma măsurărilor temperaturii laptelui la pomparea acestuia în instalația frigorifică din punctul de colectare a laptelui (PCL) și prerăcirea acestuia în procesul de colectare în rezervorul mobil.

Pentru realizarea scopului se impun următoarele obiective:

- determinarea temperaturii medii a laptelui la pomparea acestuia în instalația frigorifică din PCL după colectarea de la producătorii casnici pe parcursul anului 2021
- stabilirea timpului de aflare a laptelui în rezervorul mobil pentru colectare de la producătorii casnici
- identificarea soluțiilor de prerăcire a laptelui în procesul colectării cu rezervorul mobil în perioada caldă a anului.

Pe parcursul anului 2021 la PCL s. Corbu în procesul de colectare a laptelui sau efectuat periodic măsurări a temperaturii laptelui în momentul depozitării în rezervorul instalației frigorifice unde sa stabilit că temperatura medie a laptelui: în ianuarie este de 18,6 °C, februarie 18,4 °C, martie 20,1 °C, aprilie 20,9 °C, mai 23,4 °C, iunie 27,1 °C, iulie 30,3 °C, august 29,3 °C, septembrie 27,0 °C, octombrie 24,6 °C, noiembrie 20,7 °C și decembrie 17,7 °C.

Procesul de colectare a laptelui în localitățile rurale se desfășoară în două moduri, producătorii casnici care locuiesc în apropiere de PCL prelat laptele direct punctului de colectare, fiind depozitat în vana sau rezervorul de răcire, iar de la cei mai îndepărtați colectorul cu ajutorul unui rezervor mobil (instalată pe un mijloc de transport) trece prin fața gospodăriilor producătorilor și colectează laptele, după care acesta este adus și pompat în rezervorul instalației frigorifice din PCL pentru răcire, procesul de colectare mobilă durează în mediu până la două ore.

Conform literaturii de specialitate pentru menținerea calității materiei prime este necesar răcirea laptelui în primele trei ore după mulsură până la cel puțin 20 °C și în cel mult cinci ore până la 6 °C. Analizând datele măsurate a temperaturii laptelui sa constatat că:

- în perioada rece a anului, noiembrie-aprilie temperatura medie de pompare a laptelui în instalația frigorifică din PCL este de 19,4 °C
- în perioada caldă a anului, mai-octombrie media este de 26,95 °C, prin urmare în timpul colectării mobile există riscul de alterare a laptelui, în special în lunile de vară.

Pentru a reduce riscul alterării laptelui în lucrare sa propus instalarea boxelor de gheață egiinizate, pentru prerăcirea laptelui în timpul colectării mobile.

Acestea sunt prevăzute de a fi instalate direct în vasul mobil de colectare, însă obținerea gheții în perioada caldă a anului prevede cheltueli suplimentare de energie electrică, aceste cheltueli pot fi compensate cu ajutorul energiei regenerabile. În perioada caldă a anului când zilele sunt mari și însorite una din cele mai optime soluții este producerea energiei electrice necesare pentru obținerea gheții cu un sistem fotovoltaic de putere mică conectat prin invertor la congelator.

Acest proces de prerăcire ar reduce și consumul de energie electrică consumată de instalația frigorifică din PCL cu aproximativ 20 %, economie care în timp va acoperi investiția în sistemul fotovoltaic, congelator și boxelor pentru gheață.

Conducator științific - d.h.ș.t. prof. univ. Volconovici Liviu

ESTIMAREA TEORETICĂ A PARAMETRIILOR ENERGETICI ȘI ECONOMICI AI MOTORULUI BMK 3.0 TDI INSTALAT PE AUTOTURISMUL AUDI A-6 ALIMENTAT CU AMESTEC DE COMBUSTIBIL TRADIȚIONAL ȘI MOTORINĂ SINTETICĂ OBTINUTĂ DIN DEȘEURI DE PLASTIC ȘI CAUCIUC ÎN BAZA CALCULUI TERMIC

CEBOTARENCO ION

student an. 4, Facultatea IATA, UASM

Articolul respectiv reprezintă atât un studiu cât și o analiză actuală a spectrului de combustibili alternativi folosiți pentru alimentarea motoarelor automobilelor și în special a motoarelor Diesel cât și o cercetare teoretică bazată pe calcule proprii. Scopul cercetării teoretice este de a estima (calcula) parametrii energetici și economici ai motorului diesel de model BMK-3.0 TDI, instalat pe autoturismul de model Audi A6 care ar putea fi alimentat cu motorină sintetică obținută din deșeuri de plastic și cauciucuri uzate. Realizarea acestui scop a fost posibilă grație modelului matematic descris în indicațiile metodice “Bazele teoretice ale motoarelor cu ardere internă” (Indicații metodice pentru îndeplinirea proiectului de an “Calculul termic al motoarelor cu ardere internă”, UASM, Chișinău 2005).

În baza rezultatelor obținute s-a constatat:

- puterea efectivă- N_e a motorului se majorează cu 3,54% în cazul alimentării cu motorină sintetică;
- consumul specific efectiv de combustibil- g_e scade cu 4,98% pentru cazul similar;
- randamentul efectiv practic are aceeași valoare pentru ambele cazuri al alimentării;
- cuplul motor- M_e la fel înregistrează o majorare cu 3,1%;

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

A fost efectuat un studiu și o analiză a stării actuale a utilizării diversităților de combustibili alternativi folosiți pentru alimentarea motoarelor autovehiculelor și reieșind din situația actuală cu care se confruntă omenirea la capitolul deșeurilor și mai ales cu cele din plastic este binevenit ca pe lângă faptul reciclării acestuia să se poată obține și combustibil, iar acest lucru este posibil prin metoda pirolizei la temperaturi relativ joase în reactoare speciale cu o varietate de obținere a câtorva tipuri de combustibili. În urma acestui proces se obține benzină, motorină, gaz de piroliză etc, iar motorina sintetică obținută din astfel de deșeuri ar oferi o majorare a parametrilor energetici și economici a motoarelor cu aprindere prin comprimare.

Conducător științific – asist. univ. Dichii Alexandru

CERCETĂRI PRIVIND UTILIZAREA MATERIALELOR COMPOZITE LA FABRICAREA ȘI RENOVAREA PIESELOR DE MAȘINI

MOROI EUGENIU
GLAVACIUC EUGENIU

studenți an. 1, Facultatea IATA, UASM

Motivele economice și sociale, nevoia economisirii surselor de materii prime și energetice, exploatarea excesivă a mediului înconjurător de către om, cât și faptul că producția a cunoscut o creștere rapidă și continuă au dus la elaborarea unor materiale noi și a unor tehnologii netradiționale. Materialele compozite reprezintă viitorul în domeniul ingineriei, ele fiind cea mai avansată clasă de materiale inventate de către om.

Materialele compozite îmbină proprietățile a două sau mai multe materiale constituente, obținând un efect sinergetic, folosind cele mai bune proprietăți și diminuând defectele. Materialele compozite ocupă un loc privilegiat în domeniile tehnicii de vârf, cum ar fi: industria de automobile, industria navală, telecomunicații, domeniul medical, industria chimică, tehnologii aerospațiale, construcții, etc

Principalele avantaje ale materialelor compozite în raport cu materialele tradiționale sunt: masă specifică mică în raport cu metalele, au masă specifică sub 2 kg/dm^3 , obținând o greutate mică la rezistență mecanică ridicată; rezistență ridicată la oboseală, șoc și abraziune; rezistență la acțiunea agenților atmosferici și absența coroziunii; stabilitate chimică; fiabilitate mare, ruperea unei fibre nu constituie amorsă de rupere, iar fibrele împiedică propagarea fisurilor; rezistență la tracțiune sporită; durabilitate și siguranță mare în funcționare; coeficient de dilatare mic; micșorarea prețului de fabricație al produsului finit în majoritatea cazurilor; capacitate ridicată de amortizare a vibrațiilor; bună capacitate a materialului de a fi utilizat în elemente cu geometrie complicată.

Matricea materialelor compozite durificate cu fibre poate fi: din polimeri cu temperatura de lucru $< 200 \text{ }^\circ\text{C}$; metalica: cu temperatura de lucru $< 600 \text{ }^\circ\text{C}$; ceramica: cu temperatura de lucru $> 2500 \text{ }^\circ\text{C}$.

Armăturile materialelor compozite pot fi împărțite în 5 mari categorii: fibre continui, fibre discontinui, cristale filament, particule și sârme. Cu excepția sârmelor, care sunt metalice, armăturile sunt în general de natură ceramică. Fibrele continui includ materiale ca: bor, grafit (carbon), alumina și Si-C. Cele mai utilizate cristale filament sunt cele fabricate din Si-C. Ca armături pentru matricile metalice sunt utilizate un număr mare de fibre metalice, incluzând aici tungstenul, beriliul, titanul și molibdenul.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: proprietățile avantajoase obținute de materialele compozite permit aplicarea lor pe scară largă în construcția autoturismelor de tip BMW, OPEL, Mercedes Benz etc., abordând mai multe părți structurale, începând cu panouri de caroserie, elemente constructive în interiorul unui vehicul pentru un motiv principal: materialul este la fel de rezistent ca oțelul, dar la jumătate din greutate, ceea ce duce la o accelerare deosebită, manevrabilitate impresionantă și eficiență incontestabilă.

Conducători științifici: dr., conf. univ. **V. ȚAPU** și dr., conf. univ. **V. GOROBET**

UTILIZAREA DRONELOR LA EXPLOATAREA LINIILOR ELECTRICE DE ÎNALTĂ TENSIUNE

LUNGU MIHAIL

Student an.2, Facultatea IATA, UASM

Transportarea energiei electrice către consumatori se efectuează cu liniile electrice de înalta și foarte înaltă tensiune (110, 220, 400, 500, 750 kV). Din această cauză la exploatarea lor periodică, conform graficului ele sunt controlate și verificate starea lor tehnică. Uneori este necesar de efectuat unele reparații sub tensiune. Pentru aceasta în unele țări dezvoltate sunt utilizate elicoptere, în care lucrează două persoane: pilotul și electricianul. Au fost cazuri de avarie la efectuarea acestor lucrări.

Pentru exploatarea și reparația acestor linii se propun drone cu manipolatoare. Cu ajutorul lor se poate studia foarte aproape starea tehnica a pilonilor, izolatoarelor și a conductoarelor. După acest proces se poate efectua lucrările necesare pentru reparație. Se propune ca pe aceste drone să fie amplasat un robot cu manipulator care este dirijat de la distanță ca și dronele. Aceasta exclude momentele de avarie și totodată nu este periculos pentru persoanele care deserve aceste linii. În afară de aceasta utilizarea dronelor necesita surse energetice mai mici decât la elicoptere, utilizate la momentul de față.

În afară de aceasta dronele mai au următoarele avantaje:

- a). Viteză și promptitudine, în loc de o inspecție vizuală lungă, este suficient să zbori peste linie de-a lungul traseului și de a obține o serie de fotografii detaliate, care pot fi analizate ulterior într-un mediu calm. Se lucrează fără a crea incomodități pentru viața de zi cu zi a oamenilor.
- b) Dronele nu necesită mașini speciale care pot crea obstacole la sol. Acces în toate zonele, nu întotdeauna rețelele de înaltă tensiune sunt disponibile pentru inspecțiile de la sol.
- c) Drona permite efectuarea inspecției la mare distanță operatorul fiind într-un loc sigur.
- d) Optimizarea costurilor, cu o planificare corespunzătoare un operator instruit efectuează același domeniu de activitate ca o echipa cu o mulțime de echipamente scumpe și voluminoase.

De aceea propunem la exploatarea și reparația liniilor sus nominalizate să fie utilizate drone cu cameră de luat vederi și dotate cu robot cu manipulator, care va efectua sub tensiune sarcinile sus menționate.

Conducător științific-dr., conf. univ. Victor Dobrea

COMBUSTIBILI PENTRU MOTOARELE CU ARDERE INTERNĂ DIN SURSE ENERGETICE REGENERABILE

TURCULEȚ MIHAELA

studentă an. 2, Facultatea IATA, UASM

Articolul reprezintă studiul în domeniul folosirii surselor de energie regenerabilă. Și anume obținerea gazului arzător prin piroliză pentru alimentarea motoarelor cu ardere internă.

Scopul cercetărilor constă în obținerea unui amestec de combustibil optimal la alimentarea motoarelor cu ardere internă. Au fost studiate capacitățile calorifice a componentelor gazului de piroliză. Au fost analizate proprietățile de rezistență contra detonării, adică cifra octanică a componentelor gazului de piroliză.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat:

- gazul de piroliză are capacitatea calorifică mult mai mică față de gazul natural CH₄ și benzină.
- pentru obținerea arderii complete în cilindrii motorului este necesar de a avea randamentul între aer și carburant (coeficient λ) în proporții de 15,8/1.
- pentru asigurarea raportului necesar de aer și carburant în galeria de admisii este necesar de a instala un dozator de aer ghidat de unitatea electronica de comandă.
- pentru a reduce scăderea de putere a motoarelor cu ardere internă în cazul folosirii gazului de piroliză se propune de a folosi în sistemul de alimentare turbo compresorul, care mărește cantitatea de carburant la alimentarea motorului.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

În baza cercetărilor teoretice sa dovedit că motoarele cu ardere internă cu aprindere prin scânteie pot să funcționeze efectiv fiind alimentate cu gaz de piroliză fiind efectuate modificările în sistemul de alimentare propuse mai sus. Dacă se va mări și gradul de comprimare scăderea de putere nu va fi mare în comparație cu alimentarea cu gaz natura metan(CH₄).

La obținerea gazului de piroliză se elimină cantitate mare de energie termică care poate fi folosită pentru încălzire, în așa mod poate fi alcătuită o stație termoelectrică care va putea asigura căldură și energie electrică. Asemenea stații pot fi folosite de fermieri fiind folosite ca surse de energie regenerabilă deșeurile agricole.

Conducător științific – asis. univ. Arnaut Vitalie

БЕЗОПАСНОСТИ ДВИЖЕНИЯ: МОНИТОРИНГ СОСТОЯНИЯ ВОДИТЕЛЯ

ДМИТРИЙ ЗИНЧЕНКО, МАКСИМ ШУЛЬГИН, РУСТАМ НОР, ДЕНИС ГОЛУБ

*Инженерно-энергетический факультет,
Николаевский национальный аграрный университет, Николаев, Украина*

Сегодня автомобили нуждаются в системах безопасности, кроме усиления средств активной безопасности из-за увеличения количества аварий. Поэтому причины ДТП были выяснены для столкновения и повышения безопасности дорожного движения. Результаты показывают, что несколько ДТП вызваны невнимательностью водителей и, точнее, от 16 до 20% летальных исходов от проблем со здоровьем во время обычного вождения. Таким образом, было проведено исследование, какая система предотвращения столкновений будет эффективной. Результатом является создание системы, способной способствовать уменьшению столкновений в аварийных условиях. Предлагаемое исследование состоит в том, чтобы остановить транспортное средство путем мониторинга ненормального состояния здоровья водителя и активировать тормозную систему. Датчик пульса и температурный датчик встроены в руль, чтобы пальцы могли легко опираться на диоды для определения частоты пульса водителя. Когда во время движения происходит аномальное изменение пульса и водитель не может управлять транспортным средством до столкновения. Гидравлический плунжер соединен с педалью тормоза и срабатывает, когда сигнал от блока управления сжимает педаль тормоза, чтобы остановить автомобиль в критических ситуациях. Концепция этого исследования состоит в том, чтобы снизить тяжесть травм и смертельных случаев при аномальном состоянии здоровья.

Система, используемая сегодня в различных транспортных средствах и производителях, являются видеокамерами, датчиками для анализа поведения водителя, и испанские ученые создали систему, учитывающую четыре датчика, контролирующих психологические параметры водителя. Система мониторинга водителя встроена с помощью датчика давления, датчик изгиба с помощью этого датчика контролирует усталость водителя, размещая камеру на руле водителя.

Основной целью исследования является использование тормозной системы при проблемах со здоровьем водителя, для уменьшения тяжести травм и смертей, а также предложенная система для использования в недорогих транспортных средствах. В литературе отражаются проблемы обычного торможения для легкового транспортного средства во время аварийной ситуации. Интеллектуальная система, которая используется не только для уменьшения травм водителей, но и избавляет водителей от смерти во время внезапных проблем со здоровьем. Существующие системы имеют много подсистем для снижения скорости транспортного средства, но недостаточно, чтобы предотвратить травмы при проблемах со здоровьем в обычных транспортных средствах. Предлагаемое исследование состоит из мониторинга пульса, определяющего частоту сердечных сокращений водителя в динамическом состоянии. Датчик пульса, расположенный на руле, где водитель может держаться в определенном месте. Датчик пульса контролирует перекачку крови. Система разработана специально для людей с сердечной болью или другими проблемами со здоровьем, которые уже страдали этой болезнью. Затем датчик подключается к микроконтроллеру, позволяющему проверять показания сердечного ритма. Автоматическое торможение контактирует с педалью тормоза, чтобы остановить автомобиль в аварийных ситуациях.

Научный руководитель: к.т.н, доцент, Василий Грубань

STRIP-TILL TECHNOLOGY: PROS AND CONS

MYKHAILO VASYLKOVS'KYI,
*agrotechnical faculty, Central Ukrainian National
Technical University (CUNTU), Kropyvnytskyi, Ukraine*

Climatic changes and unstable prices due to pandemics, and increased competition among producers require responsible farming, namely, precision farming, improved quality of crop seeds, and the use of technologies for water conservation in soil. Thus, the challenge of the day is the search for a technology that could provide enhanced effectiveness and profitability of agriculture.

As practical experience has shown, cultivated crops (rape, sugar beets, corn) require most attention during a crop rotation. That is caused by their well-developed taproot system, which is vulnerable to poor soil preparation and improper care of the previous crops. As a result, these have essential impact on yields.

The search for the economy of energy and conservation of the environment in agriculture leads to innovative technologies in farming, namely, to strip-till technology. This method combines the advantages of traditional farming (tillage) and no-till technologies.

The strip-till technology combines the advantages and eliminates the disadvantages of the traditional and no-till soil cultivation. This technology aims at cultivating soil stripes which are 20-25 cm wide and 20-30 cm deep, which simultaneous fertilizer application at various depths. So, 2/3 of the field remain uncultivated, and the fertilizers, applied in a strip, are concentrated in the position for root system development. This technology provides rational use of the fields, alternation strips of land in use and fallow.

According to the technology, the row-spacing should be 45 cm (varied regarding the crop type). The sequence of soil cultivation according to the strip-till technology is conducted both in summer and autumn. Cultivated crops as corn, soya and sunflower are grown according to the strip-till technology.

Soil is scarified in strips 12 cm wide and 25 cm deep over the previous stubble. Fertilizers are applied into these rows. The bearing wheel compacts the bed and seeds are stowed at the certain depth and rolled over.

Only 33% of the field are cultivated according to the technology, while 67% remain fallow. Soil structure and micro flora are retained there, soil moisture is conserved. Fertilizers are thriftily used as they are applied to root space of the crop. Less fuel is used for a machine pass.

The advantages of the strip-till technology:

- one pass provides full soil cultivation, which gives fuel economy by up to 30%.
- fertilizers are applied at the optimal depth to and around the root space of the crop, which provides sprout nutrition. There is no need in additional fertilizing. The economy in process materials constitutes about 20%;
- special units enable simultaneous scarification and fertilizing, and also sowing;
- two thirds of the field remain fallow which means that soil retains its natural fertility and is not disposed to water and wind erosion.

However, the technology has some disadvantages, mainly its complexity. The strip-till technology can be effective only if powerful tractors and special units are used. It presupposes additional expenses and investments.

Thus, strip-till is a modern technology of soil cultivation. Its implementation is accompanied by some difficulties, calculations and staff training. Though, care of soil will be compensated by its increased fertility.

Scientific advisor: - Ph. D in Technical Sciences, Associate Professor Serhii Leshchenko,

ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЕ И ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ АЛЬТЕРНАТИВНЫХ ТОПЛИВ

ДМИТРИЙ ЗИНЧЕНКО, МАКСИМ ШУЛЬГИН, РУСТАМ НОР, ДЕНИС ГОЛУБ

*Инженерно-энергетический факультет,
Николаевский национальный аграрный университет, Николаев, Украина*

Общее мировое потребление энергии за всю свою историю до 1940 года, составляло около 43 миллиардов тонн нефтяного эквивалента. Сейчас такое количество первичной энергии потребляется только в течение 5 лет. Потребности в энергии в большинстве развитых стран западного мира сохраняется на умеренном уровне. Однако в слаборазвитых странах, где развивается экономика, потребности в энергии резко возрастают, например, в Китае и Индии. Наибольший рост приходится на страны Азии.

Рост благосостояния обуславливает рост транспортных операций. Транспорт в основном использует нефтяное топливо (бензин и дизельное топливо). Прогнозируется, что мировое транспортное потребление энергии будет расти примерно на 2% в год. По прогнозам, к 2030 году общее использование энергии транспортом и выбросы углерода примерно на 80% превысят текущие уровни. Выбросы углекислого газа транспортным сектором экономики составляют около 14% от общего мирового уровня. Темпы роста потребления энергии транспортом в мире являются самыми высокими среди секторов конечных потребителей. Поэтому замена нефтяного топлива и улучшение экологических показателей является острой проблемой наземного транспорта. Достижение вышеперечисленного требует использования альтернативных моторных топлив.

Сейчас в мире увеличивается использование альтернативных видов топлива (сжатый природный газ, сжиженный нефтяной газ (LPG), биоэтанол, биодизель, и т.д.). Целью применения менеджмента альтернативных топлив является максимизация прибыли и улучшение экологических показателей. Для достижения вышесказанного необходимо выбрать альтернативное топливо, определить его потребление, уменьшить расходы на топлива, а также сократить вредные выбросы, в первую очередь углекислого газа. Целью данного исследования является предоставление инструментов руководству транспортных компаний для принятия соответствующих решений.

Исследования показали, что выбросы углекислого газа газообразными топливами почти на 20% меньше по сравнению с жидким нефтяным топливом. Наилучшие результаты получают возобновляемые виды топлива. Электромобили характеризуются наименьшими выбросами. Высокую плотность энергии имеют бензин и дизельное топливо. Жидкие биотоплива имеют схожие значения. Плотность энергии спиртового топлива (метанол, этанол и т.п.) меньше 20-60%. Вышеуказанное влияет на пробег, полезную нагрузку, эксплуатационную массу, запас топлива и его хранение.

Для выбора альтернативного топлива руководству транспортной компании рекомендуется использовать следующие показатели: энергетические расходы топлива, экономия топлива и альтернативное традиционное соотношение цены топлива (с учетом физических свойств топлива).

Научный руководитель: *д.э.н., профессор, Валерий Гавриш*

FACULTATEA DE ECONOMIE

CZU: 338.48

METODE DE PROMOVARE A TURISMULUI INTERN PENTRU ATRAGEREA TURIȘTILOR EXTERNI

BALICA LARISA

Masterand, an.1, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la studierea și evidențierea metodelor de promovare a turismului intern pentru atragerea turiștilor externi.

Scopul cercetării constă în analiza situației actuale a nivelului de dezvoltare a turismului la nivel național și elaborarea de noi strategii pentru promovarea acestuia pe plan internațional. În realizarea scopului menționat, se conturează următoarele obiective: descrierea noțiunii de promovare ca un vector multidirecțional; identificarea specificității noțiunii de promovare în domeniul turismului; coordonarea aplicabilității metodelor de promovare; identificarea strategiilor necesare pentru aplicarea metodelor de promovare; analiza activităților promoționale cu rata de contribuție înaltă la dezvoltarea turismului intern; determinarea perspectivei de dezvoltare a unor noi tehnici de promovare la nivel național.

Cercetările au fost realizate în cadrul facultății Economie și în Biblioteca Științifică a UASM. Au fost folosite următoarele metode de cercetare economică, ca : analiza cantitativă și calitativă, sinteza, metoda istorică și comparativă, metoda tabelară și grafică.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că industria turistică din Republica Moldova, la această etapă, se confruntă cu un șir de probleme nerezolvate și nu se remarcă prin competitivitate pe piața mondială. Cu toate acestea, analiza indică constituirea unei tendințe stabile de creștere a turismului internațional (intern și extern) în anii 2019-2020. Starea de lucruri creată, ce relatează dinamica schimbării indicatorilor din industria turismului, permite o descriere matematică a tendințelor și, cu cea mai mare probabilitate, o estimare a unei creșteri în continuare. În urma cercetărilor efectuate s-a dedus că începînd cu anul 2020, numărul total de rezidenți și nerezidenți care au frecventat structurile de primire turistică s-a aflat în continua creștere, dinamica cea mai evidențiată fiind chiar în anul 2020, cu 27 401 vizitatori mai mulți decît în anul precedent. Cea mai eficientă și profitabilă metodă de promovare pe plan național rămîn a fi evenimentele. În anul 2020, în țară se prognozează a fi organizate 27 de astfel de evenimente cu conotație turistică, care au scopul de a atrage turiștii externi și implicit de a promova Republica Moldova ca destinație turistică. Dinamismul fluxului de turiști este influențat constant de o varietate de factori de natură externă sau internă care acționează în sens pozitiv sau negativ la creșterea numărului de turiști. Acești factori se pot referi la: schimbările legislative la nivel național, acorduri externe încheiate cu diferite țări sau asociații internaționale, crize economice, procesele de inflație sau deflație a prețurilor, procese demografice etc. După cum s-a dovedit acest coeficient este de 0,1 conform datelor efective a anilor 2020-2021, ceea ce dovedește o creștere constantă nesemnificativă.

În concluzie putem menționa că pentru efectuarea unei activități de promoționale eficiente ar fi oportun să se utilizeze metode și tehnici noi de promovare precum: expunerea unității prin Programele de influență, construirea unei platforme de discuții pe Facebook, lansarea unei provocări (Challenge) pentru a atrage interesul destinației, evidențierea unei noutăți în zonă, contactarea companiilor de marketing din domeniul turismului și solicitarea unor idei etc.

Conducător științific - dr., lect. univ. **Mîrza Sergiu**

PREGĂTIREA PROFESIONALĂ CALITATIVĂ A TINERILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA.

BIVOL XENIA

Masteranda an.1, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la caracterizarea modalității de pregătire a tineretului pentru încadrare în activitatea sa pe piața muncii. Scopul cercetărilor este descrierea situației cu privire la pregătirea tineretului pentru angajarea în câmpul muncii. Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: caracterizarea tineretului din țară, relația populației active tinere cu piața muncii interne și cea externe, caracterizarea migrației tineretului și motivele acestuia. Cercetările au fost realizate în baza datelor statistice, s-au folosit așa metode de cercetare ca: inducția și deducția, analiza și sinteza, etc.

În baza rezultatelor obținute s-a demonstrat că dezvoltarea economiei naționale în mare măsură depinde de capitalul uman pe care se poate baza, care prezintă un stoc de educație, pregătire profesională și starea de sănătate a populației. Acest fapt stimulează guvernele multor țări de a mări investițiile în consolidarea capitalului uman și creșterea competitivității acestuia. În prezent, în R. Moldova, ratele de activitate și ratele de ocupare, sunt foarte scăzute la toate grupele de vârstă, în special la tineri. Atragerea populației inactive în circuitul economic implică strategii și programe de pregătire profesională a acestei populații în raport cu necesitățile economiei naționale. Tinerii din R. Moldova întâmpină dificultăți în procesul de tranziție de la școală la muncă, precum și în găsirea unui loc de muncă stabil și cu perspective bune de carieră care va fi bine plătit, acoperind necesitățile pentru un trai decent. Începutul traseului profesional are o influență puternică asupra vieții profesionale ulterioare, iar un început profesional nereușit poate provoca dificultăți în atingerea oportunităților pierdute, necorespunderea cerințelor pieței muncii sau șomajul. Recunoașterea diplomelor de studii la nivel internațional se realizează în baza unor înțelegeri între state, prin intermediul ministerelor de Educație a statelor. Pentru a facilita procesele de recunoaștere în anul 2004 R. Moldova a semnat Acordul privind recunoaștere reciprocă și echivalarea actelor de studii din învățământul mediu general, secundar profesional și mediu de specialitate. Educația și nivelul de pregătire a tinerilor la debutul angajării are un rol foarte important și cu avantaje evidente pe măsura creșterii nivelului de studii. Atât găsirea unui loc de muncă stabil și satisfăcător, cât și intervalul de impact de la finalizarea studiilor la primul loc de muncă stabil este un proces cu durată mai lungă sau mai scurtă pentru tineri în funcție de educația și nivelul de pregătire avut. Astfel, în tranziția de la școală la locul de muncă, tinerii cu nivel terțiar de studii reprezintă cel mai mare grup care a finalizat procesul (63%), o bună parte fiind angajați la o muncă stabilă (circa 37%). Durata de integrare la primul loc de muncă stabil/satisfăcător este în medie de 2,8 luni pentru cei cu studii universitare, pentru tinerii cu studii secundare (11,8 luni) și pentru cei cu studii primare (24 luni).

R. Moldova este un stat cu o rată mare a emigrației, situație valabilă și în cazul tinerilor. Conform datelor în ultimii 5 ani (a.2015-2021) cca 50% din totalul migranților sunt persoanele tinere din mediul urban, iar în cazul mediului rural reprezintă cca 60%.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: dinamica slabă a pieței forței de muncă duce la menținerea nivelului înalt al șomajului, proporției înalte a ocupării în sectorul informal, în special a tinerilor, iar ritmul scăzut de modernizare și tehnologizare a economiei naționale, salariile mici provoacă un decalaj important dintre nivelul de pregătire al tinerilor și condițiile de muncă, favorizând plecarea acestora în căutarea unui loc de muncă peste hotare. În aceste condiții trebuie de căutat soluții mai eficiente pentru noile provocări, investiții în sectorul educației și în formare, fiind cea mai bună opțiune din punctul de vedere al costurilor și impactului potențial.

Conducător științific – dr., conf. univ. Nazar Nadejda

UTILIZAREA TEHNICILOR DE MERCHANDISING ÎN SCOPUL CREȘTERII GRADULUI DE ATRACTIVITATE A PRODUSELOR

CAZACU NATALIA

studentă an.2, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la principalele tehnici de merchandising care favorizează nașterea sau modificarea intenției de cumpărare a clientului, ajutând produsul să se vândă mai repede, în condiții de eficiență economică.

Scopul cercetărilor constă în studierea ansamblului de tehnici de merchandising și rolul acestora în sporirea gradului de atractivitate a produselor.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: de a înțelege semnificația, rolul și principiile merchandisingului, de a analiza modalitățile de etalare a mărfurilor conform principiilor merchandisingului, de a estima contribuția merchandisingului la captarea atenției cumpărătorului și sporirea vânzărilor.

Cercetările au fost realizate în cadrul Departamentului Economie, Marketing și Științe socio-umane în baza informațiilor culese din literatura de specialitate, studii și cercetări în domeniu. În calitate de metode de cercetare au servit: metoda observării, metoda de analiză și sinteză, metoda grupării, comparația.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că, merchandisingul este ansamblul de metode și tehnici de prezentare activă, în cele mai bune condiții materiale și psihologice ale unui produs, la locul de vânzare, în scopul optimizării vânzărilor și pentru a aduce un plus de satisfacție clienței în timpul căutării și cumpărării produselor. Cel mai important aspect la care se referă merchandisingul este amplasamentul de comercializare a produsului în magazine sau în cadrul unui raion (etalare, eșantionare, condiționare, preambalare, marcare, etichetare ș. a.). O buna poziționare consta în definirea corectă a asortimentului, alegerea referințelor pentru găsirea locului potrivit și acoperirea cat mai completă a cererii.

Astfel, merchandisingul înseamnă optimizarea spațiului de vânzare cu:

- Produsul potrivit (sortimentele);
- La locul potrivit (amenajarea-organizarea-implantarea);
- La momentul potrivit (anotimpurile-modelele-stocurile);
- La prețul potrivit;
- Informația potrivită.

Importanța merchandisingului în procesul luării deciziei de cumpărare poate fi evidențiată prin faptul că mai mult de jumătate din deciziile de cumpărare sunt luate în magazin. Astfel revine în sarcina merchandiserului să asigure, prin modul de organizare a disponerii mărfurilor în sala de vânzare, mobilierul de etalare, politica de pret și frecvența promovării, înlesnirea luării deciziei de cumpărare.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii:

- Merchandisingul este un concept ce va revigora vânzările pe piața sau un instrument demn de promovare a vânzărilor.
- Activitatea de merchandising este o parte a activității de marketing care acționează asupra consumatorilor, în sensul promovării vânzărilor și utilizării anumitor produse și servicii.
- Prin intermediul merchandisingului produsele și serviciile sunt puse în valoare, devin mai atractive pentru consumatori, prin variatele acțiuni menite să evidențieze condițiile de preț, de livrare, de plată.

Conducător științific - dr., lect. univ. Dombrowschi Ina

APRECIEREA SECURITĂȚII ECONOMICE A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII

CEBAN DORINA

studenta an. 3, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la analiza procesului de asigurare a securității economice a Republicii Moldova în contextul globalizării. Esența securității economice reprezintă acea stare a economiei și a instituțiilor puterii, când este garantată protecția intereselor naționale, dezvoltarea socialmente orientată a țării în ansamblu, fiind asigurat un potențial de apărare suficient chiar și în condițiile cele mai grele ale evoluării proceselor interne și externe.

Scopul cercetărilor constă în analiza securității economice a Republicii Moldova în contextul globalizării. Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: sistematizarea abordărilor teoretice cu privire la securitatea economică și identificarea celor mai importante amenințări și găsirea celor mai eficiente mecanisme pentru diminuarea lor; identificarea factorilor determinanți ce contribuie la asigurarea securității economice durabile a țării și analiza indicatorilor securității economice a Republicii Moldova. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: analiza, compararea, metoda grafică și metoda statistico-economică.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că economia Republicii Moldova fiind afectată de pandemie și de seceta severă s-a contractat în anul 2020, PIB-ul înregistrând o scădere de 7,0 procente. Factorii principali ce au determinat acest declin al PIB au fost consumul populației, care la fel a scăzut cu 7 procente, urmat de investiții și de stocuri. La scăderea PIB au contribuit următoarele activități economice: agricultura, silvicultura și pescuitul (au contribuit cu -2,7% la scăderea PIB), cu o pondere de 9,5% la formarea PIB și o scădere a VAB pe activitățile respective cu 26,4%; comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transport și depozitare; activități de cazare și alimentație publică (au contribuit cu -2,1% la scăderea PIB), cu o pondere de 20,7% la formarea PIB și o scădere a VAB pe activitățile respective cu 9,6%; industria extractivă; industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare (au contribuit cu -0,6% la scăderea PIB), cu o pondere de 14,0% la formarea PIB și o scădere a VAB pe activitățile respective cu 4,3%.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor recomandări: reducerea treptată a decalajelor care separă Republica Moldova de nivelul mediu al UE referitor la valoarea PIB-ului per locuitor și la calitatea vieții populației, constituirea unui mediu de afaceri favorabil inovării și o politică clară și realistă în domeniu, care să pornească de la stimularea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare cu plasarea accentelor spre inovare și transfer tehnologic, creșterea considerabilă a calității managementului economic la toate nivelurile, de la cel național sau regional până la nivel de întreprindere, pentru utilizarea eficientă și completă a resurselor de capital disponibile și atragerea unor surse de finanțare suplimentare pentru investiții atât în dotarea cu tehnologie modernă, în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, cât și în formarea și perfecționarea forței de muncă, asigurarea potențialului reproductiv al Republicii Moldova; reorganizarea structurală a economiei, ce nu poate fi realizată decât cu condiția efectuării unor investiții de proporții ca urmare a ameliorării climatului investițional.

Conducător științific – dr., conf.univ., Sârbu Olga

BENEFITS AND TYPES OF CASHLESS PAYMENTS METHODS

CEBOTARI DANIEL

Student year. 1, Faculty of Economics, SAUM

The results presented refers to benefits and types of cashless payments methods.

The purpose of the research is to inform society about the effectiveness of cashless payments and to eliminate people`s distrust in banking institutions.

To achieve the proposed goal the following objectives have been set: calculation and analysis of number and value of transactions, analysis of the level of development of cashless payments, formulating conclusions and making recommendations.

The research was conducted at Department of Economics, marketing and socio-human sciences. The following research methods were used: analysis, deduction, synthesis, graphic method.

Based on the results obtained, was followed the growing number of transactions in RM, due to banking payments system improvements.

The research results allowed the formulation of the following conclusions and recommendations:

A major factor in developing of cashless payment is the covid-19 pandemic. During the pandemic, incumbents in the banking and payments industry, regulators, and politicians welcomed the inexorable growth of cashless payments in Republic of Moldova

Cashless societies have existed from the time when human society came into existence, based on barter and other methods of exchange, but today it has developed a lot, and now cashless transactions have also become possible in modern times using credit cards, debit cards, mobile payments, and digital currencies such as bitcoin. However this article discusses and focuses on the term "cashless society" in the sense of a move towards, and implications of a society where cash is replaced by its digital equivalent – in other words, legal tender (money) exists, is recorded, and is exchanged only in electronic digital form.

A very convenient way to pay bills is to use scheduled payments or direct debit. With this type of service, with the help of the bank, you can automatically pay your bills, for example: phone bills or rent. If you opt for scheduled payments, you must specify the recipient's name, the day / date of the month the payment will be made (the last day of the month), and the amount required. If you use direct debit, the amount may be indicated as variable, for example in the case of a mobile phone bill or energy consumption.

Advantages of using cashless payment instruments: simplicity - you can make payments easily; security - cashless payments are more secure and save you the hassle of cash. Moreover, payment card issuers are constantly investing in state-of-the-art security technologies that can identify and prevent fraudulent transactions before they can take place; convenient - you can use your payment cards to access your payment accounts at any time from anywhere in the world. The payment card is the fastest and easiest way to shop at the point of sale or on the Internet; flexibility - the diversity of cards available today gives you more freedom to choose how and when to pay for goods and services. Payment cards are accepted everywhere, and give you secure and convenient access to your money.

Scientific leader – d. associate prof. Nirean Elena

DEZVOLTAREA PIEȚEI SERVICIILOR SOCIALE (ÎN BAZA DATELOR SC „IMUNOTEHNOMED” SRL, OR. CHIȘINĂU)

CERTAN DENIS

student an. III, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la principalele aspecte și caracteristici ale dezvoltării pieței serviciilor sociale.

Scopul cercetărilor constă în studierea pieței serviciilor sociale (în special, de ocrotire a sănătății) și rolul acestora în societate.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: de a înțelege conținutul și beneficiile serviciilor sociale, evidențierea caracteristicilor pieței serviciilor sociale, analiza activității SC „IMUNOTEHNOMED” SRL pe piața serviciilor sociale de ocrotire a sănătății, investigarea opiniei clienților cu referire la serviciile prestate de către companie.

Cercetările au fost realizate în cadrul Departamentului Economie, Marketing și Științe socio-umane în baza literaturii de specialitate, informației culese din SC „IMUNOTEHNOMED” SRL și informației obținute direct de la clienți, în rezultatul cercetării de teren, prin metoda anchetei față în față. La analiza răspunsurilor au fost folosite următoarele metode: analitică, comparativă, sinteza, inducția, deducția.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că sectorul serviciilor este o parte esențială a sistemului socioeconomic al unei țări. În condițiile actuale o importanță majoră în economia serviciilor o deține studiul pieței serviciilor sociale. În componența serviciilor sociale un rol important revine serviciilor de ocrotire a sănătății, care contribuie la îmbunătățirea calității vieții.

Compania „IMUNOTEHNOMED” activează pe piața serviciilor de sănătate și deține o experiență de peste 20 de ani în domeniul prestării serviciilor de sănătate. Calitatea serviciilor este acreditată la nivel național și internațional prin certificatele ISO 15189, ISO 17025 și ISO 9001:2015. Misiunea companiei este de a facilita accesul populației la cele mai avansate metode de investigații medicale de laborator.

În scopul *identificării opiniei clienților cu referire la serviciile prestate de către companie* s-a realizat o cercetare de teren. În rezultatul studiului efectuat putem concluziona că clienții sunt total satisfăcuți de serviciile prestate. Dintr-un total de opinii favorabile, cele mai importante motive de mulțumire se referă în mod deosebit la calitatea serviciilor prestate și la profesionalism.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii:

- Dezvoltarea pieței serviciilor sociale este determinată de faptul că aceasta aduce o contribuție decisivă la îmbunătățirea calității vieții, precum și îmbunătățirea stării economiei în ansamblu;

- Cercetările efectuate au demonstrat că SC „IMUNOTEHNOMED” SRL deține o cotă importantă pe piața serviciilor sociale de ocrotire a sănătății. Activitatea de piață a companiei constă în facilitarea accesului clienților la serviciile sociale de ocrotire a sănătății, satisfacerea necesităților acestora și asigurarea unui mod de viață sănătos.

Conducător științific - dr., lect. univ. Dombrovski Ina

RASISMUL - UN FENOMEN UBICUU

CERTAN MAXIM

Student an. I, Facultatea Economie, UASM.

Rezultatele prezentate se referă la experiența situațiilor relațiilor de rasă sau etnicitate care sugerează că ele erau, de obicei, bazate pe conflicte, discriminări, exploatare și opresiuni severe.

Scopul cercetărilor este de a accentua cu culoarea roșie consecințele dure cu care s-au confruntat națiunile pe parcursul existenței sale, ba chiar și în prezent.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: abordarea și explicarea detaliată a genocidelor, cum ar fi: Holocaust; Apartheidul; Sclavia, etc.

Cercetările au fost realizate în cadrul departamentului de „Economie, marketing și științe socio-umane”.

Au fost folosite următoarele metode de cercetare: inducția, deducția, analiza, sinteza etc.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că rasismul, mai întâi de toate, e o transformare a unei prejudecăți rasiale în acțiune.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

- Ca fenomen rasismul e ceva devastator, catastrofal, care pune viața omului în pericol, dezastruos, îngrozitor, și pur și simplu, nu are dreptate în nici o formă.
 - Extinsa utilizare a termenului de „rasism” e și o extinsă utilizare a termenilor: excludere, respingere, discriminare, ostilitate, ură, intoleranță, fobie sau dispreț.
 - Toate excluderile, segregările sau discriminările, precum și toate dezavantajele care afectează minoritățile sau grupurile deviate, ba chiar toate formele de dominație și exploatare sunt în mod direct considerate nedrepte sau ilegite.
 - Rasismul nu are granițe fixe, deci este unul dintre cele mai ambigue și controversate concepte din științele sociale.
 - Acest fenomen ubicuu, rasismul, reprezintă în mod direct o combinație de argumente ideologice, atât biologice cât și culturale.
 - Granițele dintre diferitele rase sunt atât de confuze; nu există o modalitate clară de a indica unde începe una dintre aceste grupuri de populație și de unde începe altul.
 - Conceptul de rasă a pornit de la ideea că poți să faci anumite diferențe, anumite categorii în specia umană pe baza unor atribute fizice. Și nu numai că le-au fost atribuite într-o manieră precară, au început să fie tratate după aceea categoriile în termeni de superioritate și inferioritate.
 - Într-o altă ordine de idei rasismul este un fenomen multidimensional care are drept consecință excluderea și restricționarea accesului la diferite sfere ale vieții publice a unei persoane sau a unui grup de oameni, din motive bazate pe culoare sau origine națională sau etnică.
 - Efectele rasismului au ecou de-a lungul generațiilor.
- Prin consecințele prezentate putem formula o listă de recomandări pentru înlăturarea și combaterea rasismului în cadrul unei comunități:
- Înțelegerea detaliată a semnificației fenomenului de rasism, rasa nu este aleasă.
 - Mobilizarea maximă împotriva tuturor formelor și manifestărilor de discriminare rasială și nedreptate, doar atitudinile și comportamentul fiecărui din noi vor dicta forma și aspectul viitor al societăților noastre.
 - Promovarea toleranței, incluziunii, unității și respectului pentru diversitate în contextul combaterii discriminării rasiale.
 - Profilarea rasială și incitare la ură.

Conducător științific – dr., conf. univ. Grigoraș Maria

AMPLASAREA GEOGRAFICĂ ȘI PRODUCEREA CULTURILOR VITICOLE ÎN REPUBLICA MOLDOVA.

COSOLOVSCHI ECATERINA

Studenta an.1, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la caracterizarea producerii mondiale a viticulturii, precum și produsele vinicole obținute din prelucrarea strugurilor. Scopul cercetărilor este de a descrie importanța creșterii viței-de-vie, producerea și comercializarea producției vitivinicole. Pentru realizarea scopului propus au fost studiate următoarele obiective: importanța sectorului viticol pe plan mondial, specificul valorificării plantațiilor viticole, caracterizarea producerii și comercializării producției vitivinicole. Cercetările au fost realizate în baza datelor statistice, s-au folosit așa metode de cercetare ca: inducția și deducția, analiza și sinteza, grafică, etc.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că cultivarea viței de vie are o capacitate specifică de adaptare, cultivandu-se pe terenuri fertile. Producția obținută – strugurii – constituie un produs important, fiind materie primă în ramura industriei vinicole, totodată la procesarea strugurilor se pot obține o varietate de produse (cum ar fi uleiul), utilizate atât în alimentația populației, cât și în farmaceutică. Produsele vitivinicole au o importanță alimentară, prin compoziția sa chimică au un aport favorabil asupra metabolismului uman, strugurii conținând zahăr, aminoacizi, diverse vitamine (vit. C, vit. B, etc), precum și calciu, magneziu, etc. Analizând producerea mondială de struguri se observă că cei mai mari producători sunt producătorii vitivinicoli din Italia, Franța, SUA. Pe plan mondial se utilizează nu doar strugurii de masă în stare proaspătă, dar și producția obținută în procesul de procesare a strugurilor. Astfel se produc și se comercializează stafidele, cei mai mari producători fiind statele Asiatice, etc.

Producția de vinuri obținute pe plan mondial se concentrează cu o pondere semnificativă în statele continentului European. Pentru economia Republicii Moldova ramura vitivinicola joacă un rol semnificativ, constituind o sursă importantă de obținere a venitului. Viile ocupă o suprafață de 148 mii hectare, din care cca 73% sunt folosite pentru obținerea producției comercializată pe piața de desfacere. În ultimii ani producătorii din R.Moldova au exportat vinul obținut în România, Polonia, Marea Britanie, cehia, etc. Se poate observa că viticultura și producția vinului joacă un rol important în crearea de noi locuri de muncă în zonele rurale ale republicii. În ultimii ani producătorii vitivinicoli produc vinuri cu indicație geografică protejată (IGP), cu o creștere accentuată de 40% în a. 2019. Principalii producători de vinuri moldovenești cunoscuți atât în țară, cât și peste hotarele republicii sunt vinăriile Purcari, Chateau Vartely și Cricova, Mileștii Mici, Asconi, vinăria castel MiMi, etc.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: viticultura este un sector cheie al economiei naționale, avînd o tendință pozitivă pe piața mondială. În ultimii ani s-a observat o creștere semnificativă a exportului de vin pe piața externă. Este esențial ca producătorii autohtoni să folosească tehnologii moderne în procesarea strugurilor, utilizarea soiurilor mai productive, menținerea calității vinurilor moldovenești la standardele mondiale de calitate.

Conducător științific – dr., conf. univ. Nazar Nadejda

ANALIZA CONSUMULUI DE PRODUSE AGRO-ALIMENTARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

COSOLOVSCHI ECATERINA

Studentă an. 1, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la aprecierea nivelului și structura consumului de produse alimentare, siguranța alimentară și dependența de import ca unii din indicatorii care reflectă într-un mod obiectiv condițiile reale de trai ale populației.

Scopul cercetărilor este de a calcula și analiza indicatorii calitativi și cantitativi ai consumului de produse agroalimentare în Republica Moldova în contextul asigurării alimentației calitative care este problema cea mai acută a gospodăriilor casnice cu un nivel de trai modest, mai cu seamă a familiilor numeroase.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: identificarea importanței și locului produselor agroalimentare în consumul populației; identificarea particularităților creării cererii la produsele agroalimentare; caracteristica domeniului agroalimentar actual al Republicii Moldova; analiza dinamică a indicatorilor calitativi ai consumului de produse agroalimentare; analiza dinamică a indicatorilor cantitativi ai consumului de produse agroalimentare; studiul balanței resurselor alimentare și utilizării lor; calculul și analiza coeficientului de autoaprovizionare cu produse agroalimentare; determinarea și analiza coeficientului dependenței de import; analiza situației actuale în domeniul siguranței alimentelor în Republica Moldova; formularea concluziilor și elaborarea recomandărilor.

Cercetările au fost realizate la Departamentul Economie, marketing și științe socio – umane în baza actelor legislative și normative din domeniul securității alimentare, literaturii de specialitate, datelor și metodologiile de calcul a Biroului Național de Statistică a Republicii Moldova, Strategiei în domeniul siguranței alimentelor în Republica Moldova, precum și în baza rezultatelor propriilor cercetări.

În calitate de metode de cercetare au fost utilizate: metoda analitică de calcul, comparația, analiza, sinteza, inducția, deducția, metoda tabelară, metoda grafică. În baza rezultatelor obținute am constatat că: în perioada anilor 2014-2020 s-au majorat cheltuielile gospodăriilor casnice pentru produse agroalimentare și a sporit ponderea lor în totalul cheltuielilor de consum. Însă, acest fapt indică nu atât despre îmbunătățirea alimentației membrilor gospodăriilor casnice, cât despre un risc iminent al reducerii nivelului de trai a gospodăriilor casnice; familiile cu mulți copii se află într-o poziție mai dezavantajată în ceea ce privește consumul de carne și produse din carne; securitatea alimentară depinde nu doar de nivelul de dezvoltare a sectorului agricol, dar și de nivelul de trai al populației, pentru că accesul la produse alimentare calitative depinde nu doar de prezența fizică a acestor produse, ci și de posibilitatea procurării lor. Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

Republica Moldova în anul 2020 a avut un coeficient mai mare al dependenței de import în cazul laptelui și produselor lactate (32,8%), a legumelor (26,9%) cartofilor (26,6%) și a cărnii (22%).

Creșterea în dinamică a dependenței de import va afecta securitatea alimentară la nivel național. În acest context în Republica Moldova a fost aprobată Strategia în domeniul siguranței alimentelor pentru anii 2018-2022.

În aceste condiții am putea recomanda: menținerea comunității rurale viabile pentru care producerea produselor agroalimentare ce este activitatea de bază în vederea asigurării securității alimentare; întocmirea unor programe strategice de dezvoltare a agriculturii la general și a sectorului zootehnic în special, în vederea sporirii coeficientului de autoaprovizionare cu carne și produse lactate.

Conducător științific – dr., conf. univ. Nirean Elena

AMPLASAREA GEOGRAFICĂ ȘI PRODUCEREA CULTURILOR POMICOLE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

CUCOARĂ ANA

Studenta an.2, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la caracterizarea producerii culturilor pomicele. Scopul cercetărilor este descrierea particularităților culturilor pomicele, precum și analiza producătorii mondiali a culturilor pomicele și colaborarea cu producătorii din R.Moldova. Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: importanța sectorului pomicol în economia națională, particularitățile de dezvoltare a sectorului, starea actuală a pomiculturii și amplasarea producției pe piața mondială. Cercetările au fost realizate în baza datelor statistice, s-au folosit așa metode de cercetare ca: inducția și deducția, analiza și sinteza, grafică, etc.

În baza rezultatelor obținute s-a demonstrat că agricultura republicii continuă tradițional să fie sectorul de bază al economiei naționale. Abordarea metodologică aplicată la analiza sectorului de fructe a elucidat starea curentă a sectorului, precum și oportunitățile și provocările, care trebuie depășite în următoarele direcții: sectorul de fructe proaspete, dezvoltat în prezent, ar putea recupera rapid și atinge competitivitate internațională, dacă vor spori investițiile în tehnologii agricole și tehnici de producere inovatoare, precum și în infrastructura de irigare și cea de marketing; sectorul de prelucrare, are oportunități excelente de a-și extinde prezența pe piețele țintă, în cazul în care sunt asigurați trei piloni de bază: materia primă, forța de muncă calificată și dezvoltarea noilor produse cu cerere sporită. Pomicultura Republicii Moldova este o ramură a complexului agroalimentar, care asigură populația cu producție în stare proaspătă și industria prelucrătoare cu materie primă. Importanța alimentară a ramurii pomicele și rolul multiplicator în economia țării, prin generarea cererii și stimularea creării valorii adăugate în alte ramuri ale economiei naționale, contribuie la clasarea acesteia printre ramurile principale și strategice ale economiei naționale. Pomicultura este sursa de venit esențială pentru o bună parte din populația țării, ea fiind activitatea de bază a majorității persoanelor angajate în agricultură, asigură pînă la 16% din venitul obținut de la comercializarea producției agricole. Indicatorii economici obținuți pe unitate de suprafață (hectar) sunt mai înalți pentru fructe în comparație cu culturile de câmp. Un operator important în sectorul de fructe este Uniunea Europeană, atât la producere fructelor cât și consumul lor. Gustul, calitatea și siguranța fructelor moldovenești precum și respectarea bunelor practici agricole utilizate în procesul de producere, confirmate de certificate internaționale, le-au permis producătorilor din Moldova să exporte în ultimii ani fructele moldovenești în țări U.E., precum Germania, Franța, Austria, Olanda etc. Potrivit proiectului USAID agricultura performantă în Moldova, în anul 2021 atestă o creștere de aproximativ 30% a volumelor de fructe exportate (în special prune și caise) în Germania, Franța, Austria, Spania, Italia și Olanda. Conform estimărilor, circa 70 % dintre caisele, prunele și strugurii de masă exportați în țările din UE au fost certificate. Pe plan mondial din cele 1400 mln. hectare terenuri arabile pe glob, cca. 90 mln hectare sunt cultivate cu plante pomicele. Producția mondială de fructe constituie 236,5 mln. tone.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: pentru realizarea obiectivelor prevăzute este necesar, ca plantațiile pomicele vechi, cu potențialul biologic scăzut să fie înlocuite sistematic cu plantații noi, care ar corespunde cerințelor de dezvoltare a ramurii în sistem intensiv și ar permite realizarea potențialului biologic al asociațiilor soi/portaltoi pe parcursul perioadei de exploatare. Creșterea exportului producției pomicele autohtone obținute, precum și producția procesată pe piața mondială. În R. Moldova pomicultura în evoluția sa a trecut de la etapa pur utilă la cea comercială, mai târziu, la sfârșitul secolului trecut – la ramura industrială, iar în prezent să devină o componentă de bază a economiei naționale.

Conducător științific – dr., conf. univ. Nazar Nadejd

ANALIZA COSTURILOR ÎN ÎNTREPRINDERILE DE TRANSPORT DIN REPUBLICA MOLDOVA

DOBAN MAXIM

student an. 4, Facultatea Traficul auto, CET

Rezultatele prezentate se referă la analiza și coordonarea cheltuielilor în întreprinderile de transport din Republica Moldova, și anume pentru rutele internaționale de transportare a mărfurilor, care trebuie să urmeze eficientizarea proceselor tehnologice de transport și raționalizarea costurilor.

Cercetările au scopul de a identifica cheltuielile majore suportate de întreprinderile de transport auto (ÎTA) și posibilitățile micșorării valorilor acestora, diminuarea impactului negativ asupra profitului întreprinderii și dimensiunii cifrei de afaceri. Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: evidențierea participanților la procedurile de export ale producției agroalimentare, analiza convențiilor și acordurilor aplicate pe piețele Uniunii Europene, determinarea și întocmirea actelor la exportul produselor agroalimentare.

Cercetările au fost realizate în cadrul SC "IMPERADOR" SRL, întreprindere din domeniul transporturilor rutiere și expediții. La baza cercetării au stat metode științifice de cercetare ca: inducția, deducția, analiza, sinteza, analiza comparativă, prezentarea grafică și tabelară a materialelor cercetării.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că majoritatea cheltuielilor suportate sunt îndreptate spre acoperirea costurilor pentru procurarea combustibililor, specific pentru mijlocul de transport folosit în exemplul cercetat, de 7,52 lei/km parcurs, 53% din cheltuielile totale, fiind urmate de cheltuielile pentru retribuirea muncii lucrătorilor, constituind 4,88 lei/km, 34% din totalul cheltuielilor la un km parcurs. După valoare sunt urmate de cheltuielile pentru amortizare a mijlocului de transport, cele pentru întreținerea tehnică a acestuia și cheltuielile de regie, care însumează 1,78lei/km, alcătuind 13% din cheltuielile totale.

Toate acestea sunt influențate în mare parte de factorii macroeconomici și anume de prețul fluctuant al combustibililor, al lubrifianților, situația social-economică din țară afectată de perioada stagnării economice în ultimii doi ani provocată de pandemia COVID-19, declanșând o criză economică aprofundată și în perioada cea din urmă, fiind amplificată și mai mult de situația provocată pe teritoriul Ucrainei.

Rezultatele cercetării au permis formularea următoarelor recomandări: alegerea unui nou mijloc de transport, mai eficient și econom; revizuirea cheltuielilor acordate consumurilor de combustibili; folosirea mai rațională a parcursului normativ a autovehiculului.

Conducător științific – lect. univ. Moroi Aliona

DEZVOLTAREA SUBSECTORULUI DE OUĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA

DONCILA ION

doctorand, an.3, Facultatea economie, UASM

Producția de ouă în lume crește constant, ceea ce este facilitat de cererea mare de alimente și a populației în creștere a lumii. Ouăle de pui sunt o sursă unică de proteine ușor digerabile, cu o gamă completă de aminoacizi esențiali și alte substanțe benefice. Cu doar un ou pe zi, o persoană acoperă până la 15% din aportul zilnic de proteine.

Astăzi în lume există un deficit de proteine dietetice, care probabil va persista în următoarele decenii. Deficitul total de proteine de pe planetă este estimat la 17-28 de milioane de tone pe an. Din cei 7 miliarde de oameni pe glob, aproximativ jumătate suferă de lipsa ei. În Africa de Nord și Asia, unde problema disponibilității proteice este deosebit de acută, ouăle de pui sunt foarte

solicitate. Și în cazul factorilor religioși, ouăle devin un substitut demn al cărnii pentru oameni.

Orice respingere sau lipsa cărnii contribuie la sporirea cererii de ouă.

Subsectorul producției de ouă în Republica Moldova este asigurat atât de întreprinderile agricole, cât și de gospodăriile casnice. Conform datelor Biroului Național de Statistică, la începutul anului 2020 în Republica Moldova cantitatea producției de ouă a ajuns la nivelul de 689 mii bucăți, dintre care 68,4% fiind din producția întreprinderilor agricole, iar 31,6% din gospodăriile casnice. Consumul de ouă de către populație la sfârșitul anului 2020 a ajuns la un număr de 226 ouă per capita fiind în creștere față de anul 2019 cu 4 bucăți și față de anul 2015 cu 26 de bucăți. Media numărului de ouă consumate pe săptămână în anul 2020 a fost de 4,3 bucăți, ceea ce corespunde recomandărilor nutriționiștilor și specialiștilor în domeniul sănătății umane. Consumul de ouă este în creștere în Republica Moldova conform datelor prezentate de către organul de statistică.

Cantitatea totală a producției de ouă în Republica Moldova în anul 200 a ajuns la circa 37 mii tone de la un șeptel de găini ouătoare de 3 400 capete. Valoarea producției globale de ouă constituie circa 45 mil USD în anul 2018. În structura Valorii producției globale animaliere a Republicii Moldov subsectorul de ouă deține circa 13%, în Valoarea producției agricole globale ponderea lui fiind de 3,9%. În valoarea producției animaliere, cea de ouă deține poziția a treia după producția de lapte și carne de porc.

Pentru efectuarea studiului aferent au fost utilizate următoarele metode de cercetare: metoda observației, metoda de sondaj, metoda monografică și metoda comparației.

Rezultatele cercetării ne permit să afirmăm că, actualmente pe piața UE dar și a unor regiuni ale lumii a apărut o nouă tendință în tehnologia de producere, cea de obținere a producției de ouă de la găini întreținute în aer liber (free charge). Producție de ouă în asemenea sistem ce cade sub incidența prevederilor certificate ecologic. Consumul producție certificate ecologic devine a o tendință din ce în ce mai actuală în lume, iar atitudinea bunăstării animalelor devine o preocupare la nivel de politici de stat în multe țări membri UE. Circa 94% din populația UE susțin sporirea standardelor de întreținere a animalelor domestice. În următorii 5 ani întreținerea găinilor în baterii va fi interzisă în Austria, Belgia și Germania. În Țările de Jos începând cu anul 2021 se va admite baterii de până la 80 de găini. Elveția deja a interzis întreținerea găinilor ouătoare în baterii, iar Austria va trece complet la întreținerea în aer liber începând cu anul 2023.

Reieșind din tendințele actuale menționate mai sus, politicile în domeniul dezvoltării producției de ouă ale Republicii Moldova trebuie să se dezvolte anume în această direcție. Ocuparea nișelor de piață ce vor fi eliberate de către unele țări, odată cu trecerea la sistemul de întreținere a găinilor ouătoare în aer liber.

Conducător științific – dr., conf.univ. Baltag Grigore

MARKETERUL – SPECIALIST COMPLEX, OM DE CONCEPȚIE, DECIZIE ȘI ACȚIUNE

GARABAGIU CLAUDIA

studentă an. 1, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la teoria și practica marketingului contemporan, care în ultima jumătate de veac, a fost marcată de focalizarea demersului său aplicativ asupra unui reper major al lumii afacerilor.

Scopul cercetărilor este abordarea conceptului și practica de marketing la nivelul dezvoltărilor cunoscute de acesta în primul deceniu al noului mileniu.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: studierea evoluției marketingului contemporan; cine este specialistul în marketing; rolul învățământului superior de marketing în formarea viitorilor marketeri.

Cercetările au fost realizate în cadrul departamentului Economie, marketing și științe socio umane. Au fost folosite următoarele metode de cercetare empirică și teoretică.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că în a doua parte a secolului XX drept un nou mod de a gândi și acționa în sfera pieței – marketingul contemporan este considerat, atât în mediul academic, cât și în viața economică o modalitate de conducere a întreprinderii orientate spre piață. Domeniu de marketing reprezintă o funcțiune a organizației și un set de procese prin care se creează, comunică și livrează valoare către clienți și se gestionează cu aceștia creând relații pe termen lung, de pe urma cărora să beneficieze întreprinderea și partenerii ei.

Conceptul de marketing reprezintă: un element economic modern în orientarea permanentă a întreprinderii spre piață, un ansamblu de metode și tehnici științifice de acțiune pentru atingerea obiectivelor strategice ale întreprinderii, un instrument al conducerii științifice, o activitate practică, cu ajutorul căreia agentul economic reușește să se adapteze la exigențele pieței, o funcțiune a întreprinderii, o tânără știință în câmpul științelor manageriale. Managementul resurselor umane a reușit să dea un contur relativ clar specialistului în marketing cunoscut, în literatura de specialitate, sub titulatura de marketer. Persoana încadrată în structura unei întreprinderi, instituții sau organizații nonprofit, în cadrul unui departament specializat (birou, serviciu, direcție, divizie) sau în mod independent, care planifică, programează, organizează și desfășoară activități de marketing, marketerul se află încă la o distanță semnificativă de manager, pentru a fi consacrat în teoria și practica de afaceri din Republica Moldova. Învățământul superior de marketing creează un teren favorabil pentru interdisciplinaritate, pe fondul creșterii complexității fenomenelor și proceselor pieței. Intensificarea interdisciplinarității conduce efortul de instruire spre dezvoltarea interactivității și extinderea formelor participative în munca didactică. Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: cerințele manifestate față de specialistul în marketing au cunoscut o dinamică susținută, aflându-se în relație directă cu exigențele, în continuă creștere, ale mediului de afaceri. Atribuțiile și responsabilitățile sale se cer formalizate în cadrul unei profesiograme a marketerului menită să reunească aptitudinile intelectuale cu cele de memorie și cu cele legate de calitățile de eficientă. Învățământul superior de specialitate are menirea să țină cont de toate aceste exigențe în formarea viitorilor specialiști, accentuând pe elementele pedagogice cu puternică încărcătură participativă și creând premisele pentru formarea și cultivarea abilităților enunțate mai sus, la nivel tot mai performant.

Conducător științific – dr., conf. univ. Movileanu Veronica

COMERȚUL EXTERIOR CU PRODUSE AGROALIMENTARE AL REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL SUSTENABILITĂȚII

GRITCO VADIM

student an. 3, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la studierea nivelului de dezvoltare a comerțului internațional și implicațiile acestuia asupra economiilor naționale prin asigurarea obiectivelor de dezvoltare sustenabilă.

Scopul cercetării constă în identificarea modului de abordare a sustenabilității în contextul modelelor actuale de comerț exterior la nivel național și regional.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: evaluarea rolului și importanței comerțului în asigurarea obiectivelor de dezvoltare durabilă; evaluarea importanței comerțului cu produse agroalimentare în contextul sustenabilității; identificarea gradului de competitivitate la export a produselor agroalimentare autohtone; identificarea de soluții de dezvoltare durabilă a comerțului din Republica Moldova.

Cercetările au fost realizate în departamentul de Economie, Marketing și Științe socio-umane. Metodele de cercetare utilizate sunt: metode statistice (colectarea și prelucrarea datelor cantitative), metode de evaluare (deducția, comparația, calculele statistice etc.) și analiză factorială.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că dezvoltarea comerțului internațional este direct relaționată cu caracterul limitat al resurselor naturale, impactul activităților economice asupra mediului înconjurător, precum și de modificările demografice. Acești factori au condus la o modificare continuă a funcționalității piețelor, în special a celor agroalimentare, la volatilitatea prețurilor, la distorsiuni în zona producției și realizarea activităților comerciale etc. Odată cu creșterea populației se estimează o creștere a consumului de produse și, implicit, a consumului de materii prime, apă, alimente, energie etc. Astfel, evaluarea comerțului internațional în contextul sustenabilității a devenit o problemă importantă în asigurarea unei creșteri durabile.

Analiza evoluției comerțului în Republica Moldova a scos în evidență că țara noastră s-a confruntat cu mari provocări în ultimele decenii în atingerea potențialului economic și social, concretizate în niveluri reduse ale PIB pe cap de locuitor, decalaje semnificative regionale, deficiențe structurale în agricultură, cum ar fi numărul mare al entităților de subsistență și ponderea ridicată a populației ocupate în agricultură, valoare adăugată scăzută a produselor agroalimentare etc.

Practica economică a demonstrat că orice creștere economică este însoțită de reduceri sau stagnări ale volumului comerțului internațional. În Raportul Brundtland („World Commission on Environment and Development”, 1987) se atrage atenția asupra faptului că dezvoltarea comerțului exterior cu bunuri de larg consum distorsionează capacitățile reale de producție și distribuție naționale și poate conduce la adâncirea fenomenului de raritate a resurselor. Acest fenomen este foarte clar vizibil în prezent în timpul crizei actuale de resurse energetice și combustibil. Canalele de comerț internațional afectează nu atât producătorii locali, cât țările importatoare care depind de respectivele produse. De aceea, aplicarea principiilor de dezvoltare durabilă la nivel național necesită unificarea relațiilor internaționale economice și ecologice.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: obiectivele de dezvoltare durabilă urmărite de țara noastră, corelate cu comerțul agroalimentar și comerțul exterior sunt orientate spre crearea unor modele agricole eficiente, adaptarea agriculturii la schimbările climatice, dezvoltarea producției de produse ecologice și tradiționale, modernizarea economiei rurale etc.

Conducător științific – dr., conf. univ. Bujor Tatiana

SECURITATEA ALIMENTARĂ A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII DURABILE

GRUBLEAC MARIA

masterand an. 2, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la analiza securității alimentare, care are o importanță tot mai elocventă în rezultatul schimbărilor parvenite atât pe arena națională, cât și pe cea mondială. Securitatea alimentară a țării este în strânsă legătură cu securitatea economică, de care depinde nivelul de dezvoltare și bunăstare a societății.

Scopul cercetărilor este analiza securității alimentare a Republicii Moldova în contextul dezvoltării durabile. Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: abordarea conceptului privind securitate alimentară, analiza securității alimentare a Republicii Moldova; elaborarea recomandărilor privind managementul strategic al asigurării securității alimentare a Republicii Moldova în contextul dezvoltării durabile. Cercetările au fost realizate în baza datelor Biroului Național de Statistică din Republica Moldova. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: analiza, compararea, metoda statistico-economică.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că unul din indicatorii țintă ai securității alimentare este volumul producției agroalimentare produs în țară, prin intermediul căruia se calculează gradul de autoasigurare. Pe parcursul anilor, sectorul agricol rămâne o activitate de bază a economiei naționale. Astfel, în anul 2019, producția agricolă a constituit 34,4 mlrd. lei, dar a avut un ritm de descreștere de 2% în comparație cu anul precedent.

Gradul de autosuficiență este un indicator care redă direct nivelul de securitate alimentară. Prin urmare, dacă raportăm consumul de produse alimentare la normele recomandate de OMS, în anul 2019, se atestă o insecuritate alimentară gravă la următoarele produse: carne și preparate din carne (69,4%), lapte și produse lactate (59,7%), ouă (68,6%), zahăr și produse de cofetărie (37%), cartofi (37%), fructe și pomezi (30,6%). Astfel, avem două produse, consumul cărora este peste normele recomandate, acestea fiind pâinea și uleiul vegetal. Din analiza efectuată, concluzionăm că populația țării consumă produse alimentare cu mult mai puțin decât normele recomandate de OMS, ceea ce demonstrează că accesul economic la produsele alimentare este foarte limitat.

Indicele integral al securității alimentare a Republicii Moldova oscilează între valorile 0,94 și 1,25, conform normelor minime de consum, iar indicatorul integral al securității alimentare, calculat în baza recomandărilor OMS, este cu mult mai mic și nu depășește valoarea de 0,85. Deși există o tendință de creștere a acestor doi indici integrali, decalajul dintre aceștia crește, ceea ce înseamnă că securitatea alimentară a țării nu este asigurată din punct de vedere al normelor care ar determina și alimentația sănătoasă.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor recomandări: crearea unui mecanism clar de gestiune, care ar duce la asigurarea condițiilor, în care populația țării să aibă acces fizic și economic la produsele alimentare și care ar elimina consecințele negative ale unei alimentații nesănătoase, totodată, statul ar avea măsuri clare de asigurare a securității alimentare în caz de șocuri macroeconomice, fie externe sau interne, pentru dezvoltarea activității de inovare a procesului de asigurare a securității alimentare este necesar dezvoltarea clusterului tehnologic de producere a produselor alimentare.

Conducător științific – dr., conf.univ., Moroi Elena

PARTICULARITĂȚILE MIXULUI ACTIVITĂȚILOR LOGISTICE

GUȚAN DANIELA

Studentă an. I, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la particularitățile mixului activităților logistice desfășurate în diferite categorii de entități economice. Scopul cercetării constă în stabilirea particularităților mixului activităților logistice în diferite sectoare economice din Republica Moldova.

Pentru realizarea scopului propus au fost stabilite următoarele obiective: studierea importanței și conținutului efectiv al mixului activităților logistice, analiza principalilor factori care stabilesc conținutul mixului activităților de marketing, determinarea particularităților activităților de bază și de susținere a mixului logistic.

Cercetările au fost realizate în cadrul departamentului Economie, Marketing și Științe socio-umane. Ca obiect de studiu au fost selectate entitățile economice din diverse sectoare de activitate. În cadrul acestora au fost analizate activitățile logistice care le desfășoară dar și nivelul lor de dezvoltare.

Au fost folosite următoarele metode de cercetare ca: analiza nivelul de dezvoltare a fiecărui tip de activitate logistică în parte; analiza în care din entitățile economice din Republica Moldova activitatea logistică este mai dezvoltată, analiza mai multor date statistice.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că, realizarea funcției logistice de a asigura bunurile și serviciile cerute la locul și momentul potrivit, în condiții de eficiență economică, presupune desfășurarea unui ansamblu de operațiuni interdependente, intercorelate, operațiuni ce constituie mixul activității logistice. Un asemenea mix este format din două categorii de activități: de bază și de susținere. Activitățile logistice de bază includ – nivelul de servire a clienților, cumpărarea, transportul, gestiunea stocurilor și prelucrarea comenzilor; iar activitățile logistice de susținere includ – depozitare, manipularea produselor, ambalarea și activitățile legate de fluxurile informaționale logistice.

Sistemul logistic este compus dintr-un ansamblu de activități aflate în strânsă interdependență, toate trebuind să contribuie la realizarea politicii de marketing. Cu alte cuvinte, managementul logisticii este însumarea gestionării activităților materiale derulate înaintea procesului de producție, la care se adaugă activitățile de distribuție propriu-zisă de la sfârșitul producției. Acest flux fizic este însoțit de un flux de informații în ambele sensuri care reprezintă cadrul de operare al funcției logistice. Managerul logistician este singura persoană din firmă însărcinată cu gestionarea tuturor fluxurilor de informații și materiale, pornind de la conceperea produsului până la consumul lui, ținând cont de interacțiunile acestor fluxuri. Această poziție îi dă posibilitatea managerului departamentului logistic să estimeze capacitatea firmei de a răspunde așteptărilor.

În concluzie pot menționa că, puținele resurse logistice ale companiilor trebuie direcționate spre acele activități apreciate de clienți, care aduc valoare adăugată și determină astfel avantajul competitiv pentru firmă. Îndeplinirea misiunii logistice de asigurare a bunurilor sau serviciilor solicitate la momentul și locul potrivit, în condițiile celei mai mari contribuții la profitul firmei presupune desfășurarea unui ansamblu de operațiuni intercorelate, care constituie mixul activităților logistice.

Conducător științific – dr., lect. univ. Mirza Sergiu

ANALIZA MOTIVĂRII RESURSELOR UMANE ȘI INFLUENȚA LOR ASUPRA PERFORMANȚELOR ECONOMICE

LUPU ELLA

masterandă an. 2, Facultatea Economie, UASM

Actualitatea subiectului cercetat se bazează pe faptul că resursele umane sunt resursele principale ale oricărei entități, constituind un factor decisiv în determinarea succesului sau eșecului acestora.

Scopul cercetărilor constă în analiza motivării resurselor umane în cadrul entităților, prin identificarea punctelor tari și punctelor slabe ale sistemului de management al resurselor umane și emiterea recomandărilor pentru soluționarea deficiențelor din sistem.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: evaluarea nivelului de asigurare cu resurse umane a entității; aprecierea dinamicii și structurii resurselor umane pe diverse categorii de lucrători; determinarea impactului utilizării raționale/neraționale a resurselor umane asupra performanțelor entității; recomandarea măsurilor privind implementarea managementului adecvat al resurselor umane.

Cercetările au fost realizate în baza datelor Biroului Național de Statistică și a Ministerului Muncii și a Protecției Sociale. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: analiza și sinteza, comparația, gruparea, chestionarea.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că motivația angajaților influențează performanța lor, respectiv și cea a întregii entități. În prezent, entitățile se confruntă cu provocări critice, iar supraviețuirea lor este legată de dezvoltarea de noi capacități în domeniul resurselor umane. Devine imperios necesar să se găsească oportunități prin aceste provocări emergente, cum ar fi investițiile în capitalul uman, sporirea productivității forțelor de muncă etc. Realizarea obiectivelor organizaționale poate fi realizată cel mai bine prin intermediul procedeele care utilizează resursele umane ca principală resursă în entitate.

Analiza motivării resurselor umane a scos în evidență faptul că pentru ca o entitate să-și atingă obiectivele, trebuie să aibă angajați care să o ajute să le atingă. Se constată un număr din ce în ce mai mare de entități care încurajează dezvoltarea personală pentru îmbunătățirea abilităților și performanței angajaților, pentru gestionarea mai eficientă a schimbărilor, deoarece angajații își actualizează continuu abilitățile.

Pe baza analizei efectuate, care are în vedere identificarea celor mai importante modalități de motivare a angajaților, s-a constatat că, în ceea ce privește motivarea personalului de a-și îmbunătăți performanțele, majoritatea dintre managerii entităților din Republica Moldova sunt dispuși de a-și asuma cheltuielile aferente acestora. O mare parte dintre managerii mobilizează și motivează angajații, implică angajații în diverse proiecte, asigurând astfel coeziunea în cadrul entității. Managerii lucrează îndeaproape cu proprii angajați, făcând schimb de idei cu aceștia în mod regulat, cu scopul de a îmbunătăți performanța entității. Este demonstrat că angajații cărora locul de muncă le aduce satisfacții sunt mai productivi. Există însă și cazuri în care managerii nu-și motivează angajații suficient sau chiar deloc și astfel, obținerea unor performanțe mai sporite devine defectuoasă pentru entitate.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: pentru a obține performanțe superioare entitățile trebuie să dezvolte sisteme capabile să evalueze și să cuantifice impactul indirect pe care îl poate avea managementul resurselor umane asupra tuturor funcțiilor entității. În termeni de performanță, motivarea resurselor umane prezintă un dublu avantaj: pe de o parte, ajută la gestionarea resurselor umane într-o manieră ușoară, iar pe de altă parte, contribuie la succesul financiar al entității.

Conducător științific – dr., conf. univ. Zaharco Silvia

SEMNIIFICAȚIA CALITĂȚII ÎN CONDIȚIILE CONTEMPORANE

CRECIUN MARIA

Studentă,an.I,Facultatea Economie,UASM

Cercetarea a fost realizată în scopul analizei aspectelor teoretice a semnificației calității mărfurilor în condițiile contemporane.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: investigarea literaturii științifice de specialitate și argumentarea semnificației calității mărfurilor în condițiile contemporane.

Cercetările au fost realizate în cadrul Departamentul Economie, Marketing și Științe socio-umane a UASM.

Au fost folosite următoarele metode de cercetare: analiza și sinteza.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că calitatea este categoria filozofică care exprimă proprietățile esențiale ale unui obiect sau serviciu care îl face să se distingă de toate celelalte produse sau servicii cu aceeași destinație.

Pentru a înțelege semnificația calității, aceasta trebuie analizată și din punct de vedere a producerii, dar și a produsului.

Calitatea producției cuprinde întregul proces începând cu concepția –proiectarea, calitatea materiei prime și a materialelor auxiliare și funcționale ale utilajelor, nivelul tehnologiei, calificarea și experiența personalului,organizarea.

Calitatea produselor reprezintă gradul sau măsura în care s-a materializat calitatea producției în nivelul tehnic, economic și social al produsului finit.

În condițiile în care produsul este lansat pe piață, din punct de vedere al producătorului și comerciantului, aspectele calității se evidențiază prin caracteristici și funcțiuni, care, de altfel exprimă interesele celor două categorii, și anume:

Calitatea tehnică a produsului,exprimată prin gradul de conformitate a valorilor individuale ale caracteristicilor de referință (tehnicofuncționale), în raport cu documentele de referință (standarde, norme, etc), caz în care se exprimă interesele producătorului.

Calitatea comercială a produsului, exprimată prin nivelul caracteristicilor psihosenzoriale, modul de prezentare și ambalare,gama sortimentală, cheltuieli de întreținere și funcționare, service, etc., caz în care se exprimă interesele consumatorului.

Calitatea din punct de vedere a vânzătorului se face în vederea determinării conținutului de ingrediente și compararea acestor valori cu limitele impuse de legislația în vigoare și urmărește evidențierea prezenței sau absenței acelor substanțe interzise sau a celor permise în limite de concentrație reglementate prin lege.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

O viziune actuală a conceptului de calitate în marketing indică faptul că calitatea nu oferă clientului ceea ce dorește, ci furnizează ceea ce nu și-a imaginat niciodată că dorește și că, odată ce îl obține, își dă seama că acesta a fost ceea ce și-a dorit dintotdeauna. În acest sens, putem afirma, că calitatea pentru întreprindere este o strategie competitivă, iar asigurarea calității este cheia succesului.

Conducător științific-dr.,conf.univ. Gangan Svetlana

LA DIMENSION MONDIALE ET NATIONALE DU GASPILLAGE ALIMENTAIRE

MATVEEV ADRIANA

etudiante Ière année, Faculté L'économie, UASM

Les résultats présentés visent le gaspillage alimentaire ou les produits alimentaires qui sont perdus ou éliminés/gaspillés sur le trajet du lieu de production jusqu'à notre assiette.

Les Objectifs de développement durable des Nations Unies visent à réduire de moitié le gaspillage alimentaire d'ici 2030.

De plus, l'Organisation des Nations Unies, pour l'alimentation et l'agriculture (FAO) estime que 690 millions de personnes sont mortes de faim en 2019, ce qui devrait augmenter après la COVID.

Étant donné que l'insécurité alimentaire touche de nombreuses personnes dans le monde, le rapport du Forum économique mondial sur la stimulation de la transformation alimentaire soutient qu'une transformation du secteur alimentaire est nécessaire pour établir des systèmes alimentaires durables, nutritifs et sains.

Le rapport décrit la façon dont la transformation du système alimentaire peut être stimulée, notamment en relançant l'investissement public et les politiques, en redéfinissant les modèles d'affaires, en incitant les investisseurs à établir des normes plus élevées pour les entreprises et en encourageant les consommateurs à orienter la demande vers des produits plus socialement responsables.

La recherche a été menée au département „D'économie, de marketing et de sciences socio-humaines”.

Tenant compte des résultats obtenus, on a établi qu'en 2018, les pertes de déchets dans les pays industrialisés se sont élevées à 680 milliards de dollars et dans les pays en développement à 310 milliards de dollars. En termes quantitatifs, les proportions sont de 670 millions de tonnes contre 630 millions de tonnes.

Les déchets de céréales représentent 30% de la production totale, les fruits et légumes 40-50%, les huiles végétales 20% et le poisson 35%. Les plus gros déchets ont été enregistrés aux États-Unis, où 160 milliards de dollars ont été jetés à la poubelle l'année dernière.

Les résultats de la recherche ont permis de formuler plusieurs conclusions et recommandations. Au niveau gouvernemental, l'Indice du gaspillage alimentaire encourage les pays à utiliser leur méthodologie pour mesurer le gaspillage alimentaire – au niveau des ménages, des services alimentaires et de la vente au détail – afin d'orienter les stratégies nationales de prévention du gaspillage alimentaire et de suivre les progrès vers les cibles de 2030.

Les entreprises alimentaires, comme les supermarchés, peuvent faire leur travail pour réduire les déchets en maintenant la qualité et la sécurité des produits, en utilisant le moins d'énergie possible.

La technologie de l'Internet des objets, par exemple, peut être utilisée pour surveiller à la fois les températures de stockage et les niveaux de stock pour les détaillants d'aliments.

Aussi, il y a aussi beaucoup de choses qui peuvent être faites au niveau des consommateurs ou des ménages, avec la FAO suggérant un certain nombre de façons de gaspiller moins de nourriture, par exemple en adoptant une alimentation plus saine, en achetant seulement ce dont vous avez besoin et en stockant la nourriture judicieusement.

Conducător științific – dr., conf. univ., Sârbu Olga

Consultant limbă – dr., conf. univ., Puțuntean Nina

5 ESSENTIAL MARKETING CONCEPTS YOU SHOULD KNOW

MIDONE DENIS

1st Year Student, Faculty of Economics, UASM

The research results refer to the essential marketing concepts.

The purpose of this research is to demonstrate the usefulness of these concepts.

Generally speaking, there are five approaches or concepts that can play an important role in your marketing strategy. Sometimes you'll focus exclusively on one marketing concept at a time. Other times, you'll mix and match and create something uniquely your own.

The production marketing concept argues that consumers will buy readily available products and at a reasonable price. Imagine that you see your favorite shoe brand advertised on social media as having limited-edition products for \$1,000. You're probably not going to buy those shoes because you can't afford them and there aren't any close enough stores where you live. If those shoes were \$25 and available in many stores all over, you would probably buy them. The production concept is effective because it speaks to our deep-seated human need for immediate gratification. The more supply there is of a particular product, the lower its cost is likely to be. Consumers will opt for products that are easiest and cheapest to access.

A product concept is not only about identifying products that will be sold to potential customers. It also includes identifying features of these products. You want these products to be unique and stand out compared to other competitive businesses around. Having a good product concept will help grow new businesses because potential customers have something interesting to look forward to when it comes time for them to purchase their next product.

The selling concept helps keep customer retention high while also getting new customers involved in what you are offering. There are many different ways that you can use these concepts but all have one goal in mind: to get someone else to buy your product or service or become an affiliate so they can sell it for you. The selling concept tends to emphasize how well a product can perform in solving customer problems for people to feel compelled enough to purchase it. It also emphasizes making products attractive and desirable.

The marketing concept will teach you how to formulate your product offerings and create value propositions based on consumer preferences. From there, you can craft an overall marketing strategy that incorporates both the internal and external factors of your business. Moreover, the marketing concept can help you analyze and predict market trends based on its philosophy. With a sound understanding of consumer behavior, you'll know what to do in case your business is losing market share or if you want to find new customers. It can also help you develop a better understanding of how your business competes against others.

The Societal Concept. While some may not agree with that sentiment, there is no denying that companies have a unique opportunity to shape culture and affect change. It's important to acknowledge that businesses can have positive influences on our lives through more thoughtful operations. When companies make their operations more sustainable, they are working towards a future where everyone can live healthily and productively thanks to better use of technology.

Based on the result of this research, it has been shown that all these concepts have both advantages and disadvantages and not all the companies have the possibility to implement them.

In conclusion, knowing these concepts is useful, because they help in developing a marketing strategy for a successful business.

*Scientific Leader – PhD in economics, associate professor **Burbulea Rodica**
Language Consultant –univ. asist. **Hariton Oxana***

PARTICULARITĂȚILE IMPLEMENTĂRII ACTIVITĂȚII DE MARKETING ÎN ÎNȚEPRINDEREA AGRICOLĂ

MÎRZA ALIONA

Masterandă an. II, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la particularitățile implementării activității de marketing în întreprinderea agricolă. Scopul cercetării constă în determinarea principalelor particularități care favorizează posibilitățile de implementare a activității de marketing în întreprinderile agricole din Republica Moldova.

Pentru realizarea scopului propus au fost stabilite următoarele obiective: studierea apariției și dezvoltării marketingului în sectorul agrar, analiza particularităților activității de marketing în sectorul agrar al Republica Moldova, determinarea principalelor activități de marketing necesare de implementat în activitatea unei întreprinderi agricole.

Cercetările au fost realizate în cadrul departamentului Economie, Marketing și Științe socio-umane. Ca obiect de studiu au fost selectate întreprinderile agricole din Republica Moldova. În cadrul acestora au fost analizate mai multe particularități ale activității de marketing și posibilitățile de implementare a acestora.

Au fost folosite următoarele metode de cercetare ca: analiza principalelor particularități de implementare a activității de marketing; analiza în care din întreprinderile agricole din Republica Moldova activitatea de marketing este mai dezvoltată, analiza mai multor date statistice.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că, apariția marketingului în agricultură este legată de tranziția la relațiile de piață și implementarea micromarketingului la nivel de gospodării agricole, precum și de formarea marketingului social orientat spre studierea și soluționarea problemelor respective ale satului.

Sistemul de gestiune a procesului de producție și a agrobusinessului în prima variantă presupune flexibilitate, elasticitate, operativitate și sensibilitate la schimbările pieței. Mai mult ca atât, orientarea de marketing este mai adaptivă la diferite inovații, în general, și la conjunctura pieței, în special. Ea folosește pe larg în organizare și gestiune metode contemporane ale politicii de produs și de preț. Gospodăria cu o astfel de orientare poartă o răspundere socială și morală mare pentru produsul propus și plasat pe piață

Particularitățile specifice ale activității de marketing în agricultură sunt determinate de trăsăturile agriculturii ca ramură a sectorului real al economiei naționale: dependența de condițiile climaterice; rolul și importanța produselor obținute în sectorul fitotehnic și cel zootehnic; discordanța dintre perioada de muncă și perioada de producere; caracterul sezonier al suportării costurilor și materializării acestora în diverse bunuri; diversitatea formelor de proprietate; multitudinea tipurilor de organizare a gospodăriilor agricole; prezența relațiilor economice externe; participarea organelor publice centrale și locale la dezvoltarea complexului agroindustrial și a ramurilor acestuia etc.

În concluzie pot menționa că, activitatea de marketing în agricultură prevede realizarea unui complex de măsuri orientate spre producerea și distribuția produselor vegetale și animaliere cu scopul satisfacerii necesităților curente și de perspectivă ale populației în produse alimentare.

Conducător științific – dr., conf. univ. *Burbulea Rodica*

IMPLEMENTAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE ÎN DEZVOLTAREA SECTORULUI AGRICOL AL REPUBLICII MOLDOVA

MOROI ALEXANDRA

studenta an. 2, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la analiza tehnologiilor informaționale în dezvoltarea sectorului agrar al Republicii Moldova. Agricultură, în condițiile actuale de dezvoltare socio-economică a țării, reprezintă un domeniu prioritar de asigurare a securității alimentare și a bunăstării populației. Inovarea tehnologică, tehnologiile agricole bazate pe produse IT, automatizare și robotizare, sunt considerate o soluție pentru creșterea productivității și a profitabilității activităților agricole. Tehnologiile digitale reprezintă o direcție nouă de creștere a eficienței și a dezvoltării sustenabile a sectorului agricol.

Scopul cercetărilor constă în evaluarea capacității și a potențialului de valorificare a TIC în agricultura Republicii Moldova. Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: abordarea conceptului privind agricultura digitală; analiza tendințelor de dezvoltare a sectorului agricol și a performanței economice a întreprinderilor agricole; analiza direcțiilor de subvenționare a întreprinderilor agricole în contextul dezvoltării inovaționale; analiza potențialului de digitalizare a agriculturii Republicii Moldova; analiza gradului de percepere a nevoii de digitalizare, alfabetizare și disponibilitatea de a investi în IT a întreprinderilor agricole. Cercetările au fost realizate în baza datelor Biroului Național de Statistică din Republica Moldova pe anii 2014-2019. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: analiza și sinteza, metoda grafică și metoda statistico-economică.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că în sectorul agricol al Republicii Moldova, deși există o acoperire de 98-99% a localităților rurale cu telefonie mobilă și Internet, putem atesta un nivel slab dezvoltat al infrastructurii IT, iar investițiile întreprinderilor agricole în produse IT sunt neesențiale în raport cu tendințele mondiale și rezultatele înregistrate de alte domenii de activitate. În anul 2019 ponderea acestor cheltuieli în total pe economie a fost doar de 0,27%, ceea ce determină în mod direct calitatea infrastructurii IT în regiunile rurale. În perioada 2014-2019, cheltuielile întreprinderilor agricole pentru produse software, proiectări și elaborări ale sistemelor informatice sunt neesențiale de la 641,6 mii lei și 8,5 mii lei în anul 2014 la 1279,3 mii lei și 22,4 mii lei în anul 2019, respectiv.

Deși situația privind numărul întreprinderilor agricole, care dispun de computere și acces la internet, este în creștere: numărul întreprinderilor care dispun de computere cu 34% în anul 2019 față de 2014; numărul computerelor personale în posesia întreprinderilor agricole cu 37% și cele conectate la Internet cu 62% în anul 2019 față de anul 2014, iar numărul întreprinderilor agricole care dețin pagină web s-a dublat, nivelul de înzestrare al sectorului cu produse IT este foarte modest raportat la numărul total de întreprinderi agricole (doar 1,16% din întreprinderi agricole dispun de pagină Web pentru promovarea activității și comercializarea produselor). Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor recomandări: implementarea, cu suportul statului, a produselor și tehnologiilor digitale în agricultură; instruirea fermierilor în domeniul digitalizării agriculturii și familiarizarea lor cu avantajele TIC pentru dezvoltarea afacerilor în acest sector; subvenționarea producătorilor agricoli pentru achiziționarea și implementarea produselor digitale, precum și acordarea facilităților fiscale pentru investițiile realizate de către producătorii agricoli în TIC.

Conducător științific – dr., conf. univ. Moroi Elena

INFLUENȚA INFRASTRUCTURII REPUBLICII MOLDOVA ÎN DEZVOLTAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

MOROI CRISTIAN

student an. 2, Facultatea Traficul auto, CET

Rezultatele prezentate se referă la evaluarea performanțelor dezvoltării transportului în economia națională conform prevederilor strategiei de transport și logistică.

Scopul cercetărilor este de a analiza dinamica dezvoltării rețelei de drumuri și transporturi în Republica Moldova. Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: evaluarea atât a investițiilor în transport și drumuri din bugetul de stat, cât și a investițiilor și banii din fonduri europene, analiza calității și durata lucrărilor de renovare, amenajare a drumurilor publice, evidențierea factorilor ce influențează asupra dezvoltării progresive a drumurilor și transportului.

Cercetările au fost realizate în cadrul Departamentului Transport, Infrastructura de transport ale Ministerului Economiei și Infrastructurii, din rapoartele organismelor financiare ale Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: inducția, deducția, analiza, sinteza, analiza comparativă; prezentarea grafică și tabelară a materialelor cercetării.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că investițiile în dezvoltarea unui sistem de transport eficient reprezintă o practică modernă și inteligentă, prin care fiecare țară aspiră să asigure opțiuni de transport sigur, eficient și care să contribuie la reducerea poluării mediului, a consumului de energie și a congestiilor, dar și să ducă la creșterea economiei naționale. În prezent Republica Moldova este asigurată de infrastructura suficientă, raportată la suprafața și numărul de populație: un aeroport internațional principal, un port maritim internațional principal, 10544 km de drumuri și 1156 km de căi ferate. Pe parcursul a celor 3 ani de analiză a înregistrat majorări față de proprietatea publică de la 29,2 mln.tone la 35,4 mln.tone în anul 2018. Aproape toate mărfurile transportate de către stat este asigurată de către căile ferate și asigură mai mult de 90% din totalul mărfurilor transportate. Transportarea mărfurilor de către firmele de transport este asigurată preponderent de transportul auto care asigură transportarea a 100% din totalul mărfurilor transportate de proprietatea privată.

Sectorul transportului rutier este relativ competitiv în termen de preț, în pofida stării în general rele a drumurilor. Sectorul este dominat de întreprinderi private și este considerat sigur și eficient de către clienții săi. Agenții economici prestează servicii de transportare a mărfurilor și călătorilor pe direcțiile naționale și internaționale. Zilnic se efectuează aproximativ 5000 de curse. În transportul internațional de călători se efectuează anual 100 mii curse, în transportul național aproximativ 2 mil curse.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor recomandări: restructurarea și retehnologizarea întreprinderii de transport, dezvoltarea și modernizarea infrastructurii transporturilor, racordarea eficientă a sistemului național de transporturi la sistemul european, crearea cadrului tuturor modurilor de transport în concordanță cu scopurilor economice și sociale generate de piața concurențială, dezvoltare, modernizare din surse interne și externe, utilizarea intensivă a potențialului științific, tehnic și tehnologic, asigurarea de rezultate economice concrete și pe cointeresarea materială a lucrărilor.

Conducător științific – lect. univ. Moroi Aliona

GESTIUNEA ȘI OPTIMIZAREA RESURSELOR FINANCIARE ALE ENTITĂȚILOR

NEGRITU ADRIANA

Studenta an. 3, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la analiza resurselor financiare, care au o importanță deosebită atât pentru întreprindere, creând condițiile necesare pentru funcționarea acesteia, cât și pentru întregul sistem financiar, asigurând relațiile economice între diferiți participanți. Obiectivul major al oricărei entități constă în maximizarea valorii sale care poate fi realizat numai în condițiile unei structuri financiare optime și menținerii echilibrului financiar.

Scopul cercetărilor constă în dezvoltarea abordărilor teoretice, metodologice și practice de gestiune a resurselor financiare în vederea optimizării procesului de formare și utilizare a acestora, asigurarea echilibrului financiar, precum și a unei activități durabile. Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: studierea conceptuală a gestiunii resurselor financiare; analiza procesului de formare și utilizare a resurselor financiare în cadrul întreprinderilor; identificarea condițiilor de echilibru financiar pentru întreprinderile agricole; elaborarea soluțiilor privind asigurarea echilibrului financiar și, în special, optimizarea procesului de formare și utilizare a resurselor financiare. Cercetările au fost realizate în baza datelor din situațiile financiare și rapoartele statistice pe activitatea SRL „Negmăt-Com” pe anii 2018-2020. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: analiza, compararea, metoda grafică și metoda statistico-economică.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că pe întreaga perioadă de analiză SRL „Negmăt-Com” a înregistrat valori pozitive și un trend permanent crescător al fondului de rulment net, ceea ce înseamnă că sursele permanente reușesc să finanțeze integral alocațiile permanente, rămânând și un surplus pentru finanțarea nevoilor ciclice. Acest fapt se datorează creșterii continue într-un ritm superior pe perioada de analiză a capitalului permanent față de activele imobilizate. O astfel de evoluție a fondului de rulment net îi asigură entității o marjă de securitate din ce în ce mai mare, punând-o la adăpost de evenimente neprevăzute.

SRL „Negmăt-Com” a înregistrat valori pozitive a necesarului de fond de rulment și o tendință crescătoare în anul 2020 față de anul 2018, ceea ce înseamnă că entitatea a înregistrat permanent un excedent de nevoi temporare (active circulante) față de resursele temporare (datorii curente). Printre cauzele acestei evoluții se înscriu creșterea vânzărilor și politica de investiții care atrage nevoia de finanțare a ciclului de exploatare, aspecte pozitive

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor recomandări: informarea continuă cu privire la condițiile pieței financiare și pieței de desfacere interne și externe, preferințele consumatorilor, legislația în domeniu și instruirea continuă a managerilor, care vor spori considerabil calitatea gestiunii resurselor financiare și vor schimba abordarea subiectivă a întreprinderilor, în special a celor mici, din partea furnizorilor și creditorilor; reconsiderarea din partea managerilor financiari a structurii resurselor financiare, dând prioritate celor permanente; accelerarea duratei de efectuare a plăților, duratei ciclurilor financiare, mărirea ponderii plăților electronice în total plăți, reducerea plăților în numerar, care vor influența direct asupra creșterii eficienței utilizării activelor circulante și indirect asupra reducerii necesității în împrumuturi, păstrarea unei structuri satisfăcătoare a bilanțului, precum și creșterea stabilității financiare și a echilibrului financiar; accentuarea în procesul gestiunii a resurselor financiare a indicatorilor fondului de rulment, care permit aprecierea eficienței și a lichidității în același timp.

Conducător științific – dr., conf. univ. Moroi Elena

ANALIZA COMPETITIVITĂȚII PRODUSELOR ÎN CADRUL ÎNTREPRINDERILOR AUTOHTONE

OLĂRESCU CRISTIAN

masterandul an. 2, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la analiza competitivității produselor. O economie națională competitivă și producătoare de bunuri competitive este garantul formării unei societăți durabile. Perioada de izolare economică temporară, cauzată de pandemia Covid-19, a afectat economiile tuturor țărilor lumii. După ieșirea din carantină și restabilirea treptată a tuturor domeniilor economice, se așteaptă acutizarea concurenței pe piața mondială. Țările vor promova strategii de creștere economică, de sporire a securității economice, de majorare a exportului și de protejare a producătorului autohton.

Scopul cercetărilor este de a efectua analiza competitivității produselor în cadrul întreprinderilor autohtone. Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: abordarea conținutului economic al competitivității, analiza indicatorilor ce reflectă dezvoltarea economică și competitivă a Republicii Moldova; analiza comerțului exterior ca indicator al competitivității naționale; argumentarea căilor de creștere a competitivității. Cercetările au fost realizate în baza datelor Biroului Național de Statistică din Republica Moldova pe anii 2016-2019. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: analiza, compararea, metoda grafică și metoda statistico-economică.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că sporirea competitivității produselor autohtone pe piața externă are impact direct asupra creșterii exportului, iar majorarea competitivității produselor autohtone pe piața internă duce la diminuarea importului. Prin urmare, sporirea competitivității bunurilor pe ambele piețe se va solda, inevitabil, cu creșterea economică a Republicii Moldova. Analiza dinamicii exporturilor pe țări, în anul 2019 în top se află România și Italia, țări membre ale Uniunii Europene, urmate de Federația Rusă. Cota exportului în PIB a scăzut în perioada anilor 2016-2019 și a atins nivelul de 23,22% în 2019, care este mai mic în raport cu nivelul atins de Ucraina (32,55%), România (30,89%) și Federația Rusă (24,87%).

Competitivitatea economiei naționale se bazează pe crearea bunurilor economice și tehnologiilor avansate, pe piața forței de muncă calificată, pe schimbul de bunuri de înaltă tehnicitate, pe gradul înalt de sofisticare a activității antreprenoriale și se desfășoară în condițiile când atât întreprinzătorii, cât și consumatorii au competențe digitale. Republica Moldova, la acest capitol, a înregistrat rezultate destul de modeste, mult mai modeste decât țările vecine. În anul 2019, țara noastră a ocupat locul 86 în clasamentul statelor lumii conform Indicelui Competitivității Globale, urcând cu două poziții față de anul 2018.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor recomandări: dezvoltarea infrastructurii naționale – un factor foarte important în dezvoltarea afacerilor și atragerea investițiilor străine directe și care ar permite dislocarea afacerilor pe tot teritoriul țării, care în prezent sunt concentrate cu precădere în marile centre urbane, și asigurarea unui sistem instituțional funcțional care ar încuraja dezvoltarea afacerilor; diversificarea piețelor de export, diversificarea produselor exportate – dezvoltarea avantajelor comparative existente, precum și a altor noi, sporirea esențială a calității produselor exportate.

Conducător științific – dr., conf.univ., Moroi Elena

PARTICULARITĂȚILE TRANSPORTULUI RUTIER UTILIZAT ÎN CADRUL SISTEMULUI LOGISTIC

PLAȘCIUC DANIEL

Student, an.1, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la analiza și evaluarea aspectelor ce țin de particularitățile transportului rutier utilizat în cadrul sistemului logistic.

Scopul cercetărilor constă în examinarea profundă și multilaterală a logisticii, a distribuției fizice, a logisticii de transport, a sistemelor și lanțurilor de transport rutier, a fluxurilor materiale și informaționale, a tarifelor și documentelor necesare transportării rutiere. Pentru realizarea acestui obiectiv sunt propuse următoarele sarcini: examinarea sistemelor și principiilor logistice, a definițiilor și opiniilor specialiștilor față de logistica; evidențierea și argumentarea rolului transportului rutier în cadrul sistemului logistic; analiza părților componente și a elementelor de baza ale sistemului de transport; reflectarea situației din ramura transporturilor rutiere de mărfuri și pasageri în Republica Moldova și evidențierea factorilor ce au contribuit la evoluția acestui domeniu în ultimele decenii; estimarea politicii în domeniul transporturilor promovată de Republica Moldova în ultima perioadă pentru evidențierea posibilelor lacune în domeniul transporturilor care au dus la reducerea drastică a volumelor de mărfuri tranzacționate;

Cercetările au fost realizate în cadrul facultății Economie și în Biblioteca Științifică a UASM. Au fost folosite următoarele metode de cercetare ca: analiza, metoda comparativă, metoda deducției, metoda inducției.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că transporturile reprezintă o latură importantă a producției materiale, care prin rolul lor de deplasare a mărfurilor influențează puternic și celelalte ramuri ale economiei mondiale. Transportul reprezintă mijlocul material ce stă la baza relațiilor economice ale unei țări cu celelalte țări ale lumii. Transportul rutier - este o formă de transport terestru și totodată un subsistem al sistemului național al transportului care asigură deplasarea în spațiu a mărfurilor și persoanelor cu ajutorul autovehiculelor și mijloacelor tractate.

În Republica Moldova în anul 2021 cu transportul public au fost transportați 60,9 milioane pasageri, cu 9,5% mai mult față de anul 2020. Parcursul pasagerilor a constituit 3483,8 milioane pasageri-km, fiind în creștere cu 43,1% comparativ cu anul 2020. În perioada cercetată transportul rutier de pasageri a deținut ponderea covârșitoare – de 97,4% din total, În anul 2021, cu autobuze și microbuze au fost transportați 59,3 milioane pasageri, cu 9,3% mai mult, comparativ cu anul precedent. Ponderea pasagerilor transportați cu autobuze și microbuze în numărul total de pasageri transportați cu acest mod de transport în municipiul Chișinău a constituit 51,0%, regiunile de dezvoltare Centru – 20,1%, Nord – 16,8%, Sud – 9,4% și UTA Găgăuzia – 2,7%. În anul 2021 întreprinderile de transport rutier, care dețin întâietate în structura mărfurilor transportate (82,3%), au transportat 16,2 milioane tone de mărfuri, cu 20,8% mai mult față de anul precedent. Ponderea mărfurilor transportate cu transportul rutier în volumul total de mărfuri transportate cu acest mod de transport în municipiul Chișinău a constituit 43,0%, regiunile de dezvoltare Centru - 29,2%, Nord - 19,2%, Sud - 5,8% și UTA Găgăuzia - 2,8%.

În concluzie putem menționa că transporturile rutiere asigură buna desfășurare a producției în industrie și agricultură, circulația bunurilor materiale și a oamenilor. Transporturile facilitează legăturile între regiunile cu materii prime în care au loc prelucrarea, desfacerea și distribuirea mărfurilor în centrele corespunzătoare. Prin intermediul lor se fac schimburi permanente de materii prime, produse și bunuri în general între diversele zone ale unei țări, între țări aflate pe același continent, sau la mari distanțe pe alte continente.

*Conducător științific - dr., conf. univ. **Burbulea Rodica***

STAREA ȘI ANALIZA POPULAȚIEI DIN MEDIUL RURAL AL REPUBLICII MOLDOVA

REBEJA DANIELA

student an. 2, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la evaluarea situației din mediul rural al populației din Republicii Moldova, analiza dezvoltării țării pe plan socio-economic și politic.

Scopul cercetărilor a constituit analiza stării populației în mediul rural utilizând date statistice, pentru analiza capacității de activitate economică a mediului rural.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: de a demonstra o relație a stării populației, bazarea pe date disponibile din platforme veridice, demonstrarea punctelor tari și forte a stării populației din mediul rural al Republicii Moldova.

Cercetările au fost realizate în baza datelor statistice oferite de Biroul Național de Statistică. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: metoda statistică de analiză a șirurilor în dinamică, metoda comparației, provocările întâlnite de populație în mediul rural, evaluare detaliată a situației reale în mediul rural.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat, că calitatea vieții populației este un indicator ce reflectă schimbările și procesele sociale, totodată reflectă și gradul dezvoltării țării din punct de vedere social, economic, cultural și politic. S-a constatat, că populația din mediul rural al Republicii Moldova se confruntă cu probleme economice și sociale ce influențează direct calitatea vieții. Pe fundalul acestor schimbări radicale a vieții social-economice din republică, situația atestată pe piața muncii este una dificilă. Or, piața muncii, fiind una derivată, reflectă pe deplin succesele sau insuccesele înregistrate de economia națională. Diversele atitudini și stereotipuri, privind rolurile femeilor și bărbaților în societate, au determinat grave distorsiuni de gen pe piața muncii, reliefând diverse forme de discriminare. Ocuparea forței de muncă în mediul rural este cu mult mai dificilă decât în mediul urban, iar distorsiunile de gen aici sunt mult mai vizibile. Majoritatea populației ocupate din mediul rural desfășoară fie activități agricole, în mare parte fiind activități informale, fie este ocupată în sectorul public (educație, ocrotirea sănătății, cultură, asistență socială), ultimul având o pondere destul de modestă în structura ocupării.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări. Practic, populația economic activă de la sate este pusă în situația să aleagă între două oportunități: pe de o parte, să accepte o muncă care aduce un venit modest, realizată în condiții nefavorabile de muncă și sub riscul sporit de îmbolnăvire, fiind sortită, totodată, la o viață în sărăcie. Pe de altă parte, să aleagă calea emigrării în mediul urban în vederea găsirii unui loc de muncă mai atractiv și mai bine plătit sau a plecării peste hotare. Ca o recomandare ar fi dezvoltarea regiunilor rurale prin deschiderea unor entități, unde oamenii ar avea un loc de muncă în apropiere sau dezvoltarea activității agricole în Republica Moldova.

Conducător științific – asist.univ. Fiștic Maria

AMBALAREA MĂRFURILOR - STRATEGIE DE SUCCES A POLITICII DE PRODUS

ROMAN RONALD

Student, anul 1, Facultatea Economie

Rezultatele prezentate se referă la avantajele ambalării mărfurilor în condițiile contemporane.

Scopul cercetării este de determinarea locului ambalajului și a tehnicilor de ambalare în politica de marketing a întreprinderii și scoaterea în evidență a procesului de ambalare, ca opțiune strategică în promovarea politicii de produs.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective :

- 1) definirea ambalajului ca componentă a produsului;
- 2) identificarea funcțiilor ambalajului de pe poziția marketingului;
- 3) formularea concluziilor și a recomandărilor pe seama cercetării

Cercetările au fost realizate în cadrul Departamentului Economie, Marketing și Științe socio-umane UASM. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: analiza și sinteza.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat faptul că ambalajul poate fi apreciat ca un produs finit oarecare, care încorporează materii prime, cheltuieli materiale și efort uman. Din punct de vedere comercial, ambalajul permite asigurarea în cele mai bune condiții a manevrării, conservării, depozitării, și transportului produselor .

. Ambalajul poate fi analizat din mai multe puncte de vedere: tehnic, economic și comercial.

Din punct de vedere tehnic, ambalajul este definit ca un ansamblu de materiale, destinat protecției calității și integrității produselor și facilitării operațiilor de circulație tehnică a mărfurilor.

Din punct de vedere economic, ambalajul poate fi apreciat ca un produs finit oarecare, care încorporează materii prime, cheltuieli materiale și efort uman.

Din punct de vedere comercial, ambalajul permite asigurarea în cele mai bune condiții a manevrării, conservării, depozitării, și transportului produselor

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: Comportamentul consumatorului în continuă schimbare a influențat și forma și structura ambalajului, transformându-l în element de formare a cererii și de luare a deciziei de cumpărare; ambalajul corespunzător are rolul de a asigura transportul produsului în conformitate cu indicațiile producătorului. În plus, reprezintă o garanție pentru utilizatorul final că produsul nu a suferit o alterare a calităților sale în drumul de la producător. Se recomandă adăugarea valorii mărfii prin ambalare și de folosit strategia de ambalare ca componentă a politicii de produs.

Din punct de vedere a marketingului consumatorul trebuie avertizat asupra modului de utilizare, manevrare și transport al ambalajului prin simboluri grafice aplicate pe ambalaj și prin simboluri care atestă protecția mediului înconjurător.

Conducător științific - dr., conf. univ. Gangan Svetlana

GESTIUNEA DEȘEURILOR AGRICOLE - NECESITATE A DEZVOLTĂRII DURABILE

SOROCEAN IRINA

student an. 3, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la faptul că deșeurile reprezintă o problemă de risc major pentru sănătatea populației și a mediului din Republica Moldova care, în cea mai mare parte, sunt aruncate la groapa de gunoi. Din păcate, în Republica Moldova gestionarea deșeurilor se bazează pe modelul liniar (colectare-transportare-depozitare), dar nu pe cel circular.

Scopul cercetărilor constă în elucidarea metodelor de tratare și valorificare a deșeurilor agricole care ar asigura un management adecvat al acestora și o dezvoltare durabilă a Republicii Moldova.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective. evaluarea stării actuale de gestionare a deșeurilor agricole în Republica Moldova; studierea procesului de poluare a mediului cu deșeuri organice agricole din sectorul zootehnic; cercetarea bazei legislative și normativă a managementului deșeurilor; implementarea managementului adecvat al deșeurilor agricole.

Cercetările au fost realizate în departamentul Economie, Marketing și Științe Socio-Umane. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: analiza și sinteza, inducția și deducția, comparație, analiza factorială.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că deșeurile agricole nu sunt gestionate corect și cauzează un impact esențial asupra tuturor componentelor de mediu. În majoritatea cazurilor, pentru aceste deșeuri nu este asigurată colectarea și păstrarea conform cerințelor ecologice și nu sunt folosite în mod rațional în agricultură. În multe cazuri, ele sunt aruncate la gunoșiți nesancționate, în râpi la marginea satelor și chiar în albiile râurilor.

Multe din deșeurile agricole pot fi utilizate cu succes în diferite scopuri. Îndeosebi dejecțiile animaliere pot fi folosite la producerea biogazului prin compostare (fermentare anaerobă) sau pot fi uscate și incinerate direct în sobe. Producerea biogazului din biomasă vegetală și din deșeuri animaliere este una dintre cele mai promițătoare căi de producere a „energiei verzi”. Masa vegetală și dejecțiile sunt cele mai răspândite forme de biomasă existente, începând cu iarba din grădină și terminând cu deșeurile din agricultură, acvacultura și din domeniul forestier. Energia obținută de la stațiile de biogaz ar fi îndeajuns nu numai pentru acoperirea necesităților proprii, dar și pentru a obține venituri suplimentare de pe urma livrării excesului în rețea sau localităților învecinate. Acest fapt ar soluționa și problema diverselor deșeuri agricole care în prezent sunt aruncate, necesitând pentru aceasta eforturi suplimentare, inclusiv financiare. Posibilitatea utilizării unei diversități mari de biomasă vegetală și deșeuri animaliere ar duce la creșterea considerabilă a potențialului tehnologiei de fermentare anaerobă. O altă metodă de utilizare a deșeurilor agricole este compostarea acestora în amestec cu alte tipuri de deșeuri – compostarea aerobă, metodă care asigură transformările biochimice a acestora și excluderea procesului de emisii a gazelor cu efect de seră.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: implementarea managementului adecvat al deșeurilor ar asigura dezvoltarea durabilă a țării prin utilizarea biomasei care reprezintă resurse renovabile de energie și va aduce beneficii semnificative ecologice, economice și sociale pentru zonele rurale ale țării, cât și pentru cele urbane. Cultivarea, colectarea, prelucrarea biomasei și producerea de bioenergie și biocarburanți va conduce la crearea de noi locuri de muncă, reducerea costurilor pentru energie, reducerea importului de combustibili. Aceste activități rurale ar putea opri migrația de la sate la orașe, oferind în același timp posibilitatea dezvoltării unor industrii locale.

Conducător științific – dr., conf. univ. Moroii Elena

POLITICA DE AUTOFINANȚARE ȘI PROBLEMELE ASIGURĂRII ECHILIBRULUI FINANCIAR

STARȘII MIHAIL

Student an. 3, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la autofinanțarea care poate fi asociată cu un fond de acumulare pe care întreprinderea îl obține din propria activitate și este o consecință sintetică a diferitor aspecte ale politicii sale.

Scopul cercetărilor este de a evalua condițiile fundamentale ale activității reușite a întreprinderii și menținerea echilibrului financiar dintre patrimoniul și sursele de finanțare a activelor.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: elucidarea esenței și importanței autofinanțării în asigurarea echilibrului financiar, calculul ratelor de solvabilitate la nivelul entității cu profil agricol, identificarea condițiilor de realizare a echilibrului financiar, calculul și analiza fondului de rulment, calculul normativului fondului de rulment, formularea concluziilor și elaborarea recomandărilor.

Cercetările au fost realizate la Departamentul Economie, marketing și științe socio – umane în baza datelor SRL "Agro - Cimișeni" din r. Criuleni, satul Cimișeni. În calitate de metode de cercetare au fost utilizate: metoda grafică, analiza, sinteza, inducția, deducția, metoda tabelară, metoda ratelor.

În baza rezultatelor obținute am constatat că entitatea analizată înregistrează un fond de rulment negativ în valoare de -1853714,8 lei, ceea ce semnifică un surplus de resurse temporare în raport cu nevoile corespunzătoare de capital circulant. Ea poate fi apreciată pozitiv, dacă este rezultatul accelerării rotației activelor circulante și al angajării de datorii cu scadențe.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

Din punct de vedere al raționalității economice, autofinanțarea este o resursă scumpă. Costul autofinanțării este rentabilitatea economică, ce trebuie să fie mai mare decât rata medie a dobânzii pentru a avea levier financiar. Dacă afacerea care a generat anumite surse este suficient de rentabilă, înseamnă că reinvestirea lor este cel mai bun plasament pe care îl oferă piața. Limita autofinanțării este dată de principiul diversificării plasamentului. Diversificarea plasamentului este efectiv un factor de reducere a riscului. Măsura riscului unui portofoliu permite observarea factorilor care determină importanța acestui risc și arată influența coeficientului de legătură între diferitele rate de solvabilitate.

Una din condițiile fundamentale ale activității reușite a întreprinderii o constituie atingerea și menținerea echilibrului financiar dintre patrimoniul și sursele de finanțare a activelor. Asigurarea echilibrului financiar are o mulțime de aspecte, dintre care cel mai important presupune concordanța dintre activele curente și sursele de acoperire a lor.

Nevoia de fond de rulment este expresia realizării echilibrului financiar pe termen scurt, respectiv a echilibrului dintre necesarul și sursele de capitaluri temporare, reînnoibile permanent.

Valoarea pozitivă a nevoii de fond de rulment, semnifică un surplus de nevoi de stocuri și creanțe (temporare) în raport cu sursele temporare posibile de mobilizat. Valoarea negativă a indicatorului semnifică un surplus de resurse temporare în raport cu nevoile corespunzătoare de capitaluri circulante.

La entitatea analizată în perioada anilor 2018-2020 fondul de rulment net în 2018 a înregistrat o valoare negativă, însă în următorii 2 ani se observă o tendință de majorare a fondului de rulment net. Totodată se observă o tendință de majorare a fondului de rulment în anul 2020 față de anul 2018 cu 3612407 mii lei, respectiv cu 599525 mii lei în 2019 . De aici rezultă că entitatea dispune de surse proprii de finanțare a activelor curente.

Conducător științific – dr., conf. univ. Nirean Elena

DIGITALIZAREA ACTIVITĂȚII DE COMUNICARE DE MARKETING A ÎNTRINDERII

TCACI DANIL

Student an. 2, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la avantajele digitalizării în comunicarea de marketing a întreprinderii.

Scopul cercetărilor este de a analiza, în aspect teoretic, comunicarea digitală de marketing și importanța ei în dezvoltarea afacerilor.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: investigarea literaturii științifice de specialitate și argumentarea implicării digitalizării în comunicarea de marketing, ca factor de succes în afaceri.

Cercetările au fost realizate în cadrul Departamentului Economie, Marketing și Științe socio-umane a UASM.

Au fost folosite următoarele metode de cercetare: analiza și sinteza.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că, în prezent, ca urmare a scăderii profiturilor, schimbărilor rapide de pe piață și așteptărilor tot mai înalte ale consumatorilor, companiile încep să ia în considerare diferite sisteme digitale, care s-au dovedit a fi extrem de eficiente în creșterea durabilității competitive a companiilor și a marjelor de profit. Cercetările actuale demonstrează că digitalizarea va avea un efect de creștere a rentabilității medii a activității de afaceri cu 38% până în 2035. Țările cu tehnologii avansate, care au acces la informații și flux de date promovează apariția unor noi modele de afaceri.

Economia mondială se confruntă cu o creștere constantă a capacității de producție și a creșterii industriale, trecând la noi produse și servicii derivate din tehnologii emergente, cum ar fi inteligența artificială, învățarea automată, sistemele CRM și alte procese ori sisteme similare bazate pe tehnica de calcul.

Digitalizarea marketingului s-a realizat prin campanii de marketing online, prin utilizarea sistemelor bazate pe Google Ads, Facebook Ads și AI. Această metodologie este utilizată din ce în ce mai mult în evaluarea riscurilor, analiză, direcționarea către consumatori prin utilizarea audiențelor prestabilite sau a anumitor caracteristici ale unor grupuri, precum și în dezvoltarea de tipuri specifice și precise reclame direcționate.

Trecerea de la marketingul fizic la cel digital necesită ca întreprinderile să adopte cele mai potrivite metode ale noilor ecosisteme digitale.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

- Digitalizarea poate fi considerată un factor nou de producție, care influențează substanțial creșterea profiturilor prin optimizarea proceselor .

- Gestionarea relațiilor cu partenerii și clienții și îmbunătățirea continua sunt obiective finale ale oricărei afaceri. În aceste scopuri, organizațiile trebuie să pună în aplicare diverse planuri strategice pentru a-și atinge obiectivele, iar planurile strategice trebuie să urmeze structura SMART(să fie specifice, măsurabile, realizabile, relevante și limitate în timp).

- Planurile de marketing trebuie să includă alocări bugetare pentru campanii de comunicare, publicitate și alte acțiuni destinate publicității mărcii, produselor și serviciilor oferite și pentru a ajunge la clienți noi, ceea ce conduce la ținta finală a procesului de marketing - achiziția.

Conducător științific - dr., conf. univ. Gangan Svetlana

ANALIZA FOCARELOR POLUĂRII MONDIALE - PROBLEMĂ VITALĂ GLOBALĂ

FLORESCU DIONISIE

student an.2, Facultatea Economie Generala, UASM

Rezultatele prezentate se referă la determinarea termenilor de poluare și identificare a surselor de poluare ce a devenit problemă globală vitală în zilele noastre.

Poluarea mediului a devenit una din cele mai dezbătute probleme ale contemporanității și una de prim ordin pentru conducerea societății;

Scopul cercetărilor este analiza surselor de poluare existente.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective:

- Cercetarea noțiunilor de mediu înconjurător și poluare;
- Identificarea surselor latente de poluare; (analiza amănunțită a poluării create de ozon și aer);
- Determinarea surselor de poluare create de om;
- Cercetarea modului prin care agricultura, silvicultura și zootehnia afectează mediul înconjurător și planeta;
- Evaluarea poluării radioactive și a daunelor provocate de radiații;
- Identificare daunelor create de produsele petroliere;
- Cercetarea celor mai mari scurgeri de petrol din toate timpurile;

Au fost folosite următoarele metode de cercetare:

1. Surse disponibile în mediul on-line,
2. Cărți,
3. Date statistice,
4. Elaborarea unei stregii de evaluare a celor mai grave focare de poluare globală;

În baza rezultatelor obținute s-a constatat, demonstrat că este necesar stabilirea unui control riguros și responsabil al funcționării tuturor surselor de poluare. S-a demonstrat că după accidentul de la Cernobîl s-a admis că țara noastră a primit o doză suplimentară de iradiere aproximativ egală cu cea naturală.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

Încet, dificil, dar inevitabil ideea că mediul înconjurător ca problemă globală trebuie să fie abordată la nivel planetar și, sperăm, rezolvată.

Soluții!!!

1. protecția păturii de ozon;
2. limitarea emisiilor de poluanți (efect de seră);
3. protejarea biodiversității (fondului genetic);
4. protejarea apelor internaționale.

FINAL!

Poate cândva fiecare element și parametru al mediului se va integra
“într-o lume a echilibrului și armoniei”

Conducător științific – asist. univ. *Fistic Maria*

THE TRADE POLICY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE CONTEXT OF DCFTA

TOMȘA CRISTINA

studenta an. 3, Facultatea Relații Economice Internaționale, ASEM

The results presented refer to the Deep and Comprehensive Free Trade Agreement (DCFTA) and its contribution to Moldova's economic development.

The research aims to analyze Moldova's trade flows with EU countries in the context of DCFTA. To achieve the proposed goal, the following objectives have been advanced: to analyze the DCFTA and its long-term goal; to study its effects from 2014 to 2019; to analyze the non-tariff barriers in the context of DCFTA. To carry out this research, the following methods were used: The research is based on the analysis of secondary data provided by the National Bureau of Statistics. The time series examined refers to 2010-2019. Also, scientific materials, publications, scientific articles were used. The methods applied are quantitative and qualitative analysis.

Based on the results obtained, it was found that between 2005 and 2014, the importance of the European Union as a destination market for Moldovan exports has grown remarkably, partly at the expense of exports to the Commonwealth of Independent States (CIS). The re-orientation of Moldova's exports, determined a decrease in CIS exports, even though it is still representing an important destination for agri-food products, which accounts for 15% in 2019 of the total exports in Moldova. The most relevant trade partner for agri-food products in Russian Federation, and it imports mostly vegetable products, beverages, and different types of alcoholic drinks. In comparison with the pre-DCFTA (the year 2014), the total exports within the CSI countries decreased by approximately 40% by the year 2019. The sharp decrease, started in 2014, when Russia banned wine imports, after signing the DCFTA agreement with the EU. The exports to the other countries register a slight increase of 43% in the period of 2014-2019 and accounted for 18% of the total exports in 2019. DCFTA had a positive impact on the economic development of the Republic of Moldova and has also been an effective stimulator of trade between Moldova and EU countries. As a result, the share of agri-food exports in total exports increased from 35% in 2011-2014 to 39% in 2015-2018. This performance is particularly remarkable in the context in which the agri-food sector was considered the most vulnerable to trade liberalization with the EU, removing one of the biggest fears about the negative competitive shock that the DCFTA could have on domestic producers of agri-food products. Despite the implementation of the DCFTA, Moldova is still an import-dependent country. The reason for importing more animal products is because of the Sanitary and Phytosanitary measures (SPS) and it represents one of the future goals for Moldova, which is to expand the list of products of animal origin with export right on the EU market, obtaining the right of export for eggs and subsequently for poultry meat. Actions in this area should aim in two directions: the regulatory part and the support given to the producers.

The research results allowed the formulation of the following conclusions and recommendations: the implementation of the Deep and Comprehensive Free Trade Agreement has managed to achieve remarkable results, by bringing positive effects, which are felt after the increase in exports of products, especially food. Even though it managed to reduce the trade balance until it entered into force in 2016, it doubled in 2019. Economic growth in terms of the GDP indicator, even if it is not significant enough, is still a relevant consequence for the Moldovan economy. Exports to the European Union increased from 53% in 2014 to 66% in 2019. The application of sanitary and phytosanitary measures on the exported products increases their competitiveness in the European market. It is important to remark that all the possibilities for sustainable economic growth are analysed and implemented every year by setting priorities and achieving them in the shortest possible time. Their realization is efficient, sustainable, and qualitative.

Conducător științific – dr., conf. univ. Cimpoieș Liliana

ANALIZA PROCESULUI DECIZIONAL AL CONSUMATORILOR INDIVIDUALI

ȚOPA VICTOR

Student, an.4, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la analiza și evaluarea procesului decizional al consumatorilor individuali.

Scopul cercetărilor constă în evaluarea și analiza procesului decizional al consumatorilor individuali. Cercetările au fost realizate în baza datelor I.M. “EFES VITANTA MOLDOVA BREWERY” S.A. Scopul propus impune soluționarea următoarelor obiective: studierea conceptului de comportament al consumatorului ca obiect al cercetării de marketing; Investigarea etapelor procesului decizional al consumatorului; caracterizarea tipurilor de decizii ale consumatorilor; analiza comportamentului consumatorului de bere pe piața din Republica Moldova.

Cercetările au fost realizate la întreprinderea I.M. “EFES VITANTA MOLDOVA BREWERY”. Au fost folosite următoarele metode de cercetare a procesului decizional al consumatorului individual: studii monografice, cercetarea directă cu ajutorul chestionarului, analiza economico – statistică.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că comportamentul consumatorilor reprezintă conduita oamenilor în cazul cumpărării sau necumpărării bunurilor sau serviciilor, reflectând interacțiunea dintre percepție și impresie, de aceea este foarte important ca firma să știe de ce au nevoie consumatorii săi, pentru a le satisface în întregime dorințele și necesitățile, astfel încât aceștia să nu apeleze la alți concurenți. Sfera comportamentului consumatorilor este domeniul care se dezvoltă cu pași rapizi datorită clienților sofisticăți, diversificării produselor, precum și a sectorului serviciilor.

Decizia de cumpărare reprezintă o activitate conștientă prin care consumatorul alege să cumpere sau nu un produs. Există mai multe tipuri de decizii de cumpărare pe care clientul le poate aplica atunci când are de ales între mai multe produse și servicii. Totuși, trebuie de remarcat faptul că comportamentul de cumpărare poate fi de mai multe tipuri, de exemplu: comportament complex de cumpărare, comportament de cumpărare orientat spre varietate, comportament obișnuit de cumpărare și cel orientat spre reducerea disonanței, care definesc caracteristici diferite.

Entitatea economică I.M. EFES VITANTA MOLDOVA BREWERY S.A. este lider pe piața berii din Republica Moldova, ocupând o cotă de piață de peste 70%. Totodată, această întreprindere dispune de o gamă variată de produse de bere, berea Chișinău fiind brandul cu cel mai important renume. Compania este foarte activă din punct de vedere social, dezvoltând anumite proiecte pentru societate, prin care implică brandurile sale de rând cu branduri internaționale importate, cum ar fi: Timișoreana, Grolsh, Bavaria, Oettinger. Din cercetarea efectuată cu ajutorul unui chestionar distribuit în mediul online, s-a demonstrat ipoteza că berea reprezintă un produs consumat de practic 97% din populația Republicii Moldova, iar 33% consumă bere de 2-3 ori pe lună pentru că aceasta posedă un gust atrăgător. Trebuie de menționat că cele mai preferate produse fabricate dar și importate de întreprinderea Efes Vitanta sunt brandurile Chișinău, Timișoreana, Bavaria, Efes Pilsener, care sunt achiziționate, cel mai frecvent, din supermarketele.

În concluzie putem menționa că există 5 etape ale procesului decizional al consumatorilor, fiecare etapă fiind specială și importantă pentru alegerea pe care o face consumatorul. La prima etapă consumatorului îi apare o nevoie nesatisfăcută, care se îndeplinește prin căutarea de informații și indentificarea variantelor con-venabile. După acestea, consumatorul evaluează arternativele de cumpărare sau necumpărare a produsului sau serviciului, iar în cazul achiziționării bunului sau serviciului se analizează comportamentul post-cumpărare, pentru ca întreprinderea să obseve dacă nevoia clientului său a fost satisfăcută în totalitate.

Conducător științific - dr., conf. univ. Melnic Viorel

PROCESELE TEHNOLOGICE COMERCIALE ÎN UNITĂȚILE DE COMERȚ CU AMĂNUNTUL (ÎN BAZA DATELOR SRL „ANADINIC”, OR. CHIȘINAU)

ȚURCANU (ȚÎBULAC) INGA
studenta an. III, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la esența și importanța proceselor tehnologice comerciale în comerțul detailist, în scopul asigurării continuității vânzării mărfurilor, creșterii nivelului de satisfacere a cererii consumatorilor și majorării volumului vânzărilor, iar drept urmare, și profitului unității de comerț.

Scopul cercetărilor constă în cunoașterea conținutului procesului comercial-tehnologic în unitățile de comerț cu amănuntul și a operațiilor principale ale acestuia.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: studierea structurii procesului comercial-tehnologic în unitatea de comerț cu amănuntul „ANADINIC” SRL; familiarizarea cu procesul de recepție a mărfurilor și documentarea procesului de recepție; conștientizarea importanței păstrării mărfurilor în unitatea de comerț cu amănuntul pentru asigurarea continuității procesului de vânzare și a reducerii pierderilor; determinarea rolului pregătirii mărfurilor pentru vânzare și a conținutului acestei operații.

Cercetările au fost realizate în cadrul Departamentului Economie, Marketing și Științe socio-umane, ca obiect de studiu a servit unitatea de comerț cu amănuntul „ANADINIC” SRL și drept suport metodologic a servit lucrările științifice ale savanților economiști din țară și de peste hotare. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: metoda observării, metoda de analiză și sinteză, metoda comparațiilor, metoda monografică.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că unitatea de comerț cu amănuntul SRL „ANADINIC” oferă o gamă largă de produse consumatorilor. Gama de produse comercializată, prețurile practicate, maximizarea raportului calitate - preț, aspectul magazinului și comportamentul față de client sunt acele momente importante pe care se pune accent.

În cadrul unității de comerț en-detail „ANADINIC” SRL de desfășoară un ansamblu de operații și procese tehnologice, de la intrarea și primirea mărfurilor în magazin și până la eliberarea lor cumpărătorilor. Aceste operații se realizează într-o anumită consecutivitate, după cum urmează: - recepția mărfurilor; - pregătirea acestora pentru vânzare; - punerea în vânzare; - deservirea cumpărătorilor. Organizarea eficientă, perfecționarea și modernizarea acestor procese tehnologice comerciale în unitatea de comerț, asigură vânzarea neîntreruptă a mărfurilor, satisfacerea nevoilor consumatorilor și creșterea veniturilor din vânzări.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii:

- Organizarea activității comerciale în unitățile de comerț cu amănuntul presupune un ansamblu de procese tehnologice, acțiuni organizatorice orientate spre asigurarea funcționării comerțului;

- Importanța organizării și desfășurării în cele mai bune condiții a acestor procese tehnologice comerciale în cadrul unei unități comerciale, este necesară pentru eficientizarea activității prestate în cadrul acesteia și pentru un nivel ridicat de satisfacere al clienților.

Conducător științific - dr., lect. univ. Dombrowschi Ina

IMPACTUL VITEZEI DE ROTAȚIE A DIFERITELOR ELEMENTE PATRIMONIALE ASUPRA INDICATORILOR FINANCIARI AI ÎNȚREPRINDERII

VÎRLAN VASILE

studentul an. 3, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la analiza conceptuală a problemelor și factorilor de influență asupra mecanismului de gestiune a patrimoniului SRL „Intelect Agro Grup”, care permite depistarea părților vulnerabile ale entității, rezervele ei interne nevalorificate, precum și căile de îmbunătățire a organizării procesului de producere, precum și îmbunătățirea calității produselor.

Scopul cercetărilor este de a determina impactul vitezei de rotație a diferitor elemente patrimoniale asupra indicatorilor financiari ai întreprinderii. Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: abordarea conceptului privind patrimoniul întreprinderii, analiza în dinamică a evoluției patrimoniului și studiul stării financiare a întreprinderii, argumentarea căilor de perfecționare și optimizare a mecanismului de gestiune a patrimoniului întreprinderilor agricole. Cercetările au fost realizate în baza datelor din situațiile financiare și rapoartele statistice pe activitatea SRL „Intelect Agro Grup” pe anii 2018-2020. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: analiza, compararea, metoda grafică și metoda statistico-economică.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că structura patrimoniului SRL „Intelect Agro Grup” se caracterizează prin rata ridicată a activelor circulante, care în anul 2020 au alcătuit 69%. Activele circulante constituie componenta esențială a patrimoniului entității ce au menirea să asigure funcționalitatea curentă a acesteia, constituind obiectul asupra cărora se realizează acțiunea de prelucrare și transformare specifică unității economice. Pe parcursul ultimului an, se înregistrează o scădere a vitezei de rotație a activelor circulante, ceea ce atrage după sine creșterea duratei de rotație. În SRL „Intelect Agro Grup” viteza de rotație a activelor circulante a atins cel mai înalt nivel în anul 2018, adică, raportul dintre venitul din vânzări și valoarea medie anuală a activelor circulante este cel mai înalt. În SRL „Intelect Agro Grup” activele circulante nu sunt folosite eficient, ceea ce ne demonstrează majoritatea indicatorilor.

Întrucât odată cu creșterea volumului activelor circulante se îmbunătățește solvabilitatea SRL „Intelect Agro Grup”, iar odată cu creșterea activelor circulante proprii stabilitatea financiară, atunci eficiența utilizării lor influențează în mod deosebit rezultatele activității. În acest caz solvabilitatea SRL „Intelect Agro Grup” este asigurată.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor recomandări: eficientizarea politicii comerciale a entității, care va asigura sporirea continuă și semnificativă a veniturilor din vânzări; creșterea vitezei de rotație și micșorarea duratei de rotație a activelor circulante; optimizarea managementului clienților în vederea accelerării încasării creanțelor; perfecționarea organizării și stimulării materiale a muncii; implementarea ajunșurilor progresului tehnico-științific în întreprindere; creșterea eficienței managementului lichidității; raționalizarea politicii investiționale a entității în vederea combinării echilibrate a investițiilor în imobilizări corporale, necorporale, financiare.

**Conducător științific – dr., lect. univ., Baranov
Elena**

ANALIZA PIEȚEI ȘI A MEDIULUI DE MARKETING ÎN SCOPUL ELABORĂRII STRATEGIILOR DE MARKETING A ÎNTREPRINDERII PRESTATOARE DE SERVICII DE ALIMENTAȚIE PUBLICĂ

VLADIMIROV ALEXANDRU

Student an. III, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la analiza pieței și a mediului de marketing în scopul elaborării strategiilor de marketing a întreprinderii prestatoare de servicii de alimentație publică. Scopul cercetării constă în efectuarea unei analize a pieței și a mediului de marketing premergătoare elaborării strategiilor de marketing a întreprinderii prestatoare de servicii de alimentație publică.

Pentru realizarea scopului propus au fost stabilite următoarele obiective: analiza economico-financiară a întreprinderii S.R.L. „Velistar”, studierea pieței și a mediului de marketing a întreprinderii S.R.L. „Velistar”, determinarea strategiilor de marketing a întreprinderii prestatoare de servicii de alimentație publică S.R.L. „Velistar”.

Cercetările au fost realizate în cadrul departamentului Economie, Marketing și Științe socio-umane. Ca obiect de studiu au fost selectate întreprinderile prestatoare de servicii de alimentație publică din Republica Moldova, inclusiv S.R.L. „Velistar”. În cadrul acestora au fost analizate piața și mediul de marketing.

Au fost folosite următoarele metode de cercetare ca: analiza pieței și a mediului de marketing; analiza activității întreprinderilor prestatoare de servicii de alimentație publică din Republica Moldova, analiza mai multor date statistice.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că, societatea cu răspundere limitată „Velistar” reprezintă o rețea de instituții de alimentație publică în care intră cafenele și restaurante care se află în municipiul Chișinău. S.R.L. „Velistar” a fost creată la 20 noiembrie 2008 ca urmare a reorganizării S.R.L. "ECLISIS".

Conținutul pieței firmei de servicii S.R.L. „Velistar”. În clarificarea conținutului pieței întreprinderii de servicii trebuie pornit de la maniera specifică în care apar și se confruntă cele două laturi corelative ale sale, oferta și cererea de servicii. Locul principal îl dețin clienții, cu care firma de servicii întreține multiple și variate relații dintre care se detașează actele de vânzare – cumpărare. Totalitatea acestor acte „privite în unitatea organică cu relațiile pe care le generează și în conexiune cu spațiul în care se desfășoară” alcătuiesc piața întreprinderii de servicii.

În mediul extern și în cel intern în care operează S.R.L. „Velistar” se ivesc mereu noi și noi ocazii favorabile și amenințări, urmărirea și adaptarea continuă la schimbările sale având o importanță vitală pentru evoluția acesteia. În esență, mediul extern al S.R.L. „Velistar” care este prestatoare de servicii nu se deosebește de cel al întreprinderilor ce tranzacționează bunuri decât prin importanța diferită a componentelor sale și particularitățile unora dintre ele.

În concluzie pot menționa că, după cum se înțelege, marketingul serviciilor are nevoie de ceva mai mult decât „cei 4 P” ai marketingului extern tradițional. Marketingul serviciilor necesită trei tipuri de marketing: marketingul intern realizat între companie și angajați; marketing extern, cel clasic, realizat între companie și clienți; și marketingul interactiv care se realizează între angajați și clienți.

Conducător științific – dr., lect. univ. Mîrza Sergiu

PLANIFICAREA AUDITULUI SITUAȚIILOR FINANCIARE

JIDRAȘ SIMONA

Studentă an. 3, facultatea Economie, UASM

Planificarea auditului nu este o etapă singulară a unui audit, ci mai degrabă un proces continuu și repetitiv care adesea începe la scurt timp după finalizarea unui audit anterior. Planificarea constă în construirea unei strategii generale și abordări detaliate cu privire la natura, durata și gradul de cuprindere preconizat al auditului.

Scopul cercetării constă în prezentarea planificării auditului situațiilor financiare care ulterior va contribui la corectitudinea reflectării operațiunilor economice în contabilitate, depistarea punctelor slabe și minimalizarea riscurilor, întocmirea unui raport de audit bazat strict pe opinia auditorului, ca în final să se facă o apreciere a eficienței departamentului contabil.

Pe parcursul investigațiilor au fost trasate următoarele sarcini: - prezentarea genurilor de activitate a entității auditate; - determinarea nivelului maxim de erori acceptabile în depistarea unor greșeli în situațiile financiare; - divizarea situațiilor financiare în categorii de operațiuni economice în parte; - identificarea și evaluarea riscurilor.

Cercetările au fost realizate în cadrul S.R.L. „ISO Solution IT”. La efectuarea studiului drept surse de informație au servit prevederile actelor legislative și normative în vigoare, precum și publicațiile efectuate în revistele de specialitate. Aspectele practice au fost examinate în baza datelor empirice înregistrate în perioada 2021-2022, preluate de la S.R.L. „ISO Solution IT”. Conform Legii Nr. 77 din 21-04-2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației, activitatea rezidenților parcului este supusă anual, în mod obligatoriu, verificării îndeplinirii indicatorilor necesari pentru dobândirea și menținerea statutului rezidentului parcului pentru tehnologia informației.

În procesul investigațiilor s-a analizat modalitatea de perfectare a actelor necesare, s-a examinat modul de contractare între aceste două entități și necesarul de acte care sunt trimise spre verificare către entitatea de audit.

Au fost cercetate prevederile Codului etic al auditorului intern, în care sunt incluse principiile fundamentale și regulile de conduită, cum ar fi: integritatea, obiectivitatea, confidențialitatea informațiilor primite. Aceste aspecte îl ajută pe auditor la întocmirea unui raport de constatări efective asupra activității Rezidentului parcului pentru tehnologia informației “MOLDOVA IT PARK”, care reflectă procedurile efectuate, tehnicile folosite, dar și constatările efective în urma acestora.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și menționarea beneficiilor auditului extern:

1. Creșterea gradului de încredere a partenerilor de afaceri;
2. Accesarea mai ușoară a creditelor bancare;
3. Detectarea promptă a erorilor și a fraudelor pentru a preveni achitarea unor amenzi sau penalități;
4. Auditorul vine cu propuneri pentru utilizarea eficientă a resurselor companiei;
5. Se face o analiză amănunțită a situațiilor financiare care au fost prezentate către organele de stat.

Conducător științific – dr., conf. univ. Șevciuc Tatiana

ASPECTE CONTABILE ȘI FISCALE ÎN CAZUL DECONTĂRILOR COMERCIALE CU TERMEN EXPIRAT

LUPEI DANIELA

Studentă an. 3, facultatea Economie, UASM

Nerespectarea termenilor contractuali de achitare a angajamentelor de plată derivă apariția decontărilor comerciale cu termen expirat. Decontările comerciale cu termen expirat se formează din: a) datorii neachitate furnizorilor pentru bunurile și serviciile procurate și creanțe nestinse cauzate de avansurile acordate în contul viitoarelor procurări – la cumpărători; b) creanțe nestinse pentru bunurile și serviciile livrate și datorii pentru avansurile primite – la furnizori. Identificarea decontărilor cu termen expirat se realizează în cadrul inventarierii, efectuarea căreia este prevăzută de art. 16 din Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15 decembrie 2017. Modul de inventariere a datoriilor și creanțelor este prezentat în compartimentul 10 al Regulamentului privind inventarierea nr. 60 din 29 mai 2012. Potrivit regulamentului în cauză inventarierea creanțelor și datoriilor comerciale urmează a fi efectuată cel puțin o dată pe an. Conform actelor normative în vigoare creanțele compromise și datoriile cu termenul de prescripție expirat urmează a fi casate. Contabilizarea decontărilor în cauză este diferită. Și din punct de vedere fiscal casarea acestora induce o serie de ajustări neordinare.

Scopul cercetării date constă în dezvoltarea tratamentului contabil și fiscal al decontărilor comerciale cu termen expirat întâlnite în cadrul activităților economice ale entităților. Pentru realizarea acestuia s-au conturat următoarele obiective: 1) studierea cadrului normativ și a surselor bibliografice cu referință la subiectul analizat; 2) definirea succintă a datoriilor și creanțelor cu termen expirat; 3) examinarea prevederilor fiscale cu referință la tratamentul decontărilor cu termenul de prescripție expirat; 4) exemplificarea modului de contabilizare a faptelor economice privind decontarea creanțelor compromise și datoriilor cu termen expirat.

Cercetările au fost realizate în cadrul departamentului Contabilitate, finanțe și informatică cu suportul A.O. „Asociației Contabililor din Sectorul Agroalimentar din Republica Moldova”. Studiul monografic a fost efectuat în baza actelor legislative și normative în vigoare, precum și lucrărilor diferitor cercetători din domeniu și experiența contabililor practicieni publicate în revistele de specialitate (cum ar fi: Contabilitate și audit, Monitorul Fiscal ș.a.).

Cercetările denotă că datoriile comerciale expirate apar în cazurile când entitatea nu-și onorează în termenii stabiliți angajamentele față de furnizori privind bunurile și/sau servicii procurate, iar creanțele compromise sunt acele angajamente de plată care nu pot fi încasate de la cumpărători (clienți) întrucât le-a expirat termenul de prescripție. S-a constatat că decontarea datoriilor comerciale cu termen expirat se contabilizează ca diminuarea datoriilor și majorarea veniturilor, iar a creanțelor compromise – ca majorarea cheltuielilor perioadei sau diminuarea provizioanelor privind creanțele compromise. Casarea decontărilor comerciale cu termen expirat induce după sine ajustări în declarațiile VEN12, UNIF21, SIMM21.

Rezultatele cercetărilor rezumă următoarele concluzii:

1. În activitatea sa entitatea înregistrează datorii și creanțe cu termen expirat, care urmează a fi decontate ținând cont de actele normative și legislative în vigoare.
2. Datoriile și creanțele cu termen expirat se documentează în baza Actelor de verificare reciprocă a decontărilor cu furnizorii/cumpărătorii.
3. Se permite deducerea oricărei datorii compromise, dacă această datorie s-a format în cadrul desfășurării activității de întreprinzător;
4. Creanțele urmează a fi deduse la calcularea venitului impozabil în cazurile specificate în art. 5 pct. 32) din Codul fiscal.

Conducător științific – asist. univ. Țapu Tatiana

LEGISLAȚIA FISCALĂ PENTRU ANUL 2022: MODIFICĂRI, AVANTAJE ȘI INCERTITUDINI

BUGAESCU VICTOR

Student an. 3, Facultatea Economie, UASM

Începutul anului vine cu noi modificări ale Codului fiscal și alte schimbări legislative care vor da bătaie de cap și vor răpi timp prețios contabililor atât începători cât și profesioniști.

Prin Legea privind instituirea unor măsuri de susținere a activității de întreprinzător și modificarea unor acte normative Legea pentru punerea în aplicare a titlului VI din Codul Fiscal nr. 1056/2000, Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008, Codul Vamal al Republicii Moldova nr. 1149/2000, Legea cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoanele fizice nr. 218/2008, au fost operate mai multe modificări în diferite acte legislative importante.

În articolele 33 „Scutiri personale”, 34 „Scutiri acordate soției (soțului)” și 35 „Scutiri pentru persoanele întreținute” din Codul fiscal al Republicii Moldova au fost introduse modificări aferente scutirilor. Respectiv fiecare contribuabil care are un venit anual impozabil mai mic de 360 de mii lei de va avea dreptul la o scutire personală, o sumă care se scade din venitul brut obținut de acesta. Scutirea personală aferentă perioadei fiscale 2022 constituie 27 mii lei. În cazul în care persoana activează prin cumul, scutirea personală se acordă aferent unui singur loc de muncă.

Au fost modificate și alte sume ale scutirilor, respectiv cea personală majoră fiind 31500 lei, astfel scutirea majoră pentru soț/soție constituie 19 800 lei, pentru persoanele întreținute constituie 9 000 lei și pentru persoanele întreținute majoră 19 800 lei. Începând cu 1 ianuarie 2021 scutirea pentru soț/soție a fost anulată.

Tot în 2022 în conformitate cu prevederile articolului 542 aliniatul 3 din Codul Fiscal: Modificări în partea ce ține obiectul impunerii cu impozitul pe venit în cuantum de 4%. Începând cu 1 ianuarie 2022 în componența venitului agenților economici subiecți ai sectorului întreprinderilor mici și mijlocii determinat conform contabilității financiare nu se include întregul spectru de venituri prevăzute la articolul 20 din Codul Fiscal (surse de venit neimpozabile).

Începând cu 1 ianuarie 2022 se aplică data obligației fiscale la procurarea proprietății întreprinderilor declarate în proces de insolvență, cu excepția bunurilor imobiliare, se considera data efectuării plății, inclusiv a plății prealabile pentru proprietatea procurată, sau data primirii proprietății de către cumpărător, în funcție de ce are loc mai înainte.

Prin articolul 368 din Codul Fiscal a fost concretizat modul de determinare a cuantumului activității principale a Parcului IT. Pentru determinarea faptului dacă rezidenții desfășoară activitate principală, care generează 70 % sau mai mult din veniturile din vânzări, acestea vor calcula raportul dintre suma venitului obținut din vânzarea serviciilor, lucrărilor premise în parc și suma totală a veniturilor din vânzarea produselor (mărfurilor), prestarea serviciilor, executarea lucrărilor.

În acest caz, ambii indicatori ce țin de mărimea venitului din vânzări se vor determina lunar, cu total cumulative de la începutul anului calendaristic respectiv, dacă statutul de rezident al parcului a fost dobândit în anii calendaristici precedenți, sau de la aplicarea regimului special de impozitare, dacă statutul de rezident al parcului a fost dobândit în anul calendaristic curent.

În final putem menționa că modificările politicii fiscale sunt permanente și necesare. Acestea desemnează concepția, măsurile și acțiunile statului privind impozitele și rolul lor în formarea veniturilor bugetare și finanțarea cheltuielilor bugetare, tipurile de impozite, perceperea și folosirea lor ca instrument de stimulare a creșterii economice.

Conducător științific – asist. univ. Romanciuc Andrei

ASPECTELE CONTABILITĂȚII ȘI FISCALITĂȚII BUNURILOR DONATE ȘI TRANSMISE CU TITLU GRATUIT

GUZUN MIHAELA,

Studentă an. 2, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la conținutul donațiilor efectuate în diverse scopuri și expunerea tratamentului contabil și fiscal al operațiunilor respective.

Scopul cercetărilor este de a dezvălui particularitățile contabilizării și prezentării în rapoartele fiscale a operațiunilor de transmitere gratuită a activelor.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: examinarea actelor legislative și normative aferente reglementării operațiunilor de donare; evidențierea deosebirilor dintre operațiunile de donare și transmitere gratuită a activelor; identificarea aspectelor contabilizării și impunerii activelor donate și transmise cu titlu gratuit pe tipuri de destinatari.

A fost folosită metoda descriptivă de cercetare cu aplicarea elementelor de comparație, sinteză, legătura reciprocă dintre primar și secundar, manifestarea particularului în general.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că entitățile efectuează donații în scopuri filantropice sau de sponsorizare, precum și transmit gratuit bunuri diferitor persoane juridice și fizice. Donațiile în scopuri filantropice sau de sponsorizare nu coincid după esență și destinatari, precum și după regimul fiscal. Particularitatea de bază a filantropiei constă în caracterul ei gratuit datorită căruia la beneficiarii ajutorului nu apar nici un fel de obligații față de filantrop. Activitatea de sponsorizare se desfășoară de către persoane fizice și juridice benevol, la solicitare, și constă în acordarea de mijloace financiare sau de alte bunuri pentru susținerea unor acțiuni de interes public. Conform Codului fiscal, agentul economic rezident are dreptul la deducerea oricăror donații făcute de el pe parcursul perioadei fiscale în scopuri filantropice sau de sponsorizare, dar nu mai mult de 5 % din venitul impozabil și numai în condițiile confirmării lor în modul stabilit de Guvern. Celelalte tipuri de transmitere gratuită a bunurilor și numerarului către beneficiarii care nu corespund criteriilor stabilite la art. 36 din Codul fiscal, se califică drept donație. La efectuarea donației sub forma transmiterii mijloacelor bănești, suma lor nu se permite spre deducere și urmează a fi ajustată, dacă aceste cheltuieli au fost reflectate drept cheltuieli curente ale entității, în conformitate cu prevederile SNC sau ale SIF. Totodată, în corespundere cu art. 90¹ alin. (3¹) din Codul fiscal persoanele specificate la art. 90 rețin și achită la buget un impozit în mărime de 6 % din mărimea sumei mijloacelor bănești donate persoanelor fizice care nu desfășoară activitate de întreprinzător. *În afară de donațiile nominalizate, entitățile eliberează mărfuri cu titlu gratuit în scopuri de publicitate și/sau de promovare a vânzărilor.* Potrivit cerințelor fiscale, nu constituie obiect al impunerii **livrările de mărfuri și servicii** efectuate cu titlu gratuit în scopuri de publicitate și/sau de promovare a vânzărilor **în mărime anuală de 0,5 %** din venitul din vânzări obținut pe parcursul anului precedent.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii: donațiile efectuate în scopuri filantropice sau de sponsorizare se admit la deduceri, iar **la determinarea obligațiilor fiscale aferente impozitului pe venit bunurile donate se estimează la** baza lor valorică. Totodată operațiunile invocate nu reprezintă activitate de întreprinzător și, prin urmare, nu apare obligația de eliberare a facturii fiscale de livrare; donațiile care nu se încadrează în categoria de filantropie sau de sponsorizare nu se admit la deduceri, iar la determinarea venitului impozabil se va lua în calcul mărimea maximă dintre baza valorică ajustată al activelor donate și prețul lor de piață la momentul donării; contribuțiile bănești efectuate sub formă de donație în favoarea persoanelor fizice care nu desfășoară activitate de întreprinzător se impun cu impozit pe venit în mărime de 6 % și nu se permit la deduceri în scopuri fiscale.

Conducător științific – dr., conf. univ. Bulgaru Veronica

PARTICULARITĂȚILE CONTABILITĂȚII DATORIILOR FAȚĂ DE PERSONAL ÎN INSTITUȚIILE PUBLICE

LUPAȘCU MARGARETA

Masterandă an. 1, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele cercetării se referă la analiza detaliată a sistemelor de salarizare în cadrul instituțiilor publice și a modalității de calculație a elementelor componente ale salariului conform Legii nr. 270/2018 „Privind sistemul unic de salarizare în sectorul bugetar” și a modului de contabilizare a datoriilor față de personal corespunzător sectorului bugetar.

Scopul cercetării constă în dezvoltarea fundamentelor științifice și a instrumentelor metodologice, necesare implementării unui sistem complex de salarizare în instituțiile publice și analiza procesului de acumulare a probelor și dovezilor de audit în cadrul unui audit al conformității pentru ciclul „salarizării – personalului” efectuat de către Curtea de Conturi a Republicii Moldova.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective:

- sistematizarea definițiilor, conceptelor și teoriilor ce reflectă esența salarizării personalului entității economice și evaluarea sistemelor și formelor de salarizare, precum și a actelor normative și legislative aferente domeniului contabilității și salarizării personalului în entitățile economice;
- studierea documentelor primare și centralizatoare legate de angajarea, demisia, concedierea, calcularea și achitarea salariului personalului, precum și a dărilor de seamă fiscale și rapoarte statistice și evaluarea sistemului actual de salarizare în instituția publică studiată;
- identificarea domeniilor sensibile și problematice în evidența și contabilizarea datoriilor față de personal privind retribuirea muncii în sectorul bugetar;
- determinarea și evaluarea procedurilor și probelor de audit în cadrul asigurării unui audit al conformității aferent ciclului salarizării – personalului în cadrul entității economice.

Obiectul cercetării îl constituie informațiile financiare și contabile ale Instituției Publice Liceul Teoretic „Onisifor Ghibu”, fiind o entitate de nonprofit, care este finanțată integral din bugetul municipal Chișinău și este subordonată Ministerului Educației și Cercetării a Republicii Moldova și Direcției Generale Educație, Tineret și Sport a Consiliului municipal Chișinău.

În rezultatul cercetării s-a constatat că în instituțiile publice se efectuează calcularea și plata următoarelor tipuri de drepturi salariale: salariul lunar calculat conform grilei de salarizare, concedii anuale de odihnă și cele suplimentare, concedii pentru studii, indemnizații pentru incapacitatea temporară de muncă, suplimente pentru cumulare de funcții, compensații neimpozabile pentru cadrele didactice (compensații de transport, compensații unice conform HG 969/2018, compensații pentru locațiunea tinerilor specialiști), plata pentru suplinirea orelor înlocuite, plăți stimulatorii sub formă de premii anuale și unice etc. În secțiunea auditului conformității a fost posibilă studierea documentelor de lucru ale auditorilor, varietatea procedurilor analitice, testelor de detaliu aplicate la identificarea erorilor aferente sporului de performanță și altor sporuri, la fel și metoda eșantionării pentru analiza informației din dosarele personale ale salariaților.

În rezultatul cercetărilor au fost posibilă formularea următoarelor concluzii și recomandări:

- Respectarea și aplicarea corectă a prevederilor Codului Muncii în aspectele vizate de concediile suplimentare de odihnă;
- Eficientizarea cheltuielilor salariale prin limitarea acordării concediilor ordinare și delegare la cursuri de perfecționare în zilele de predare a orelor.
- Asigurarea fundamentării unităților de personal necesare activității normale a instituției, prin stabilirea normelor individuale de muncă pentru fiecare funcție separat;
- Asigurarea calculării elementelor componente ale salariului în conformitate cu prevederile actelor normative în vigoare.

Conducător științific – dr., conf. univ. Cojocari Vadim

GENERAL ASPECTS OF THE ORGANIZATION OF ACCOUNTING

BÎRCĂ ANASTASIA

student 1st year, Economics Faculty, UASM

The results presented refer to the general aspects of the accounting organization.

The purpose of the research is to present the general aspects of the accounting organization.

In order to achieve the proposed goal, the following objectives have been advanced:

- training information and learning to discover or learn what are the general aspects of accounting organization;

- training on the main elements: business, accounting policies, documentation....

Based on the results obtained, it was found that the market economy is inconceivable without the existence of modern accounting, well organized according to the legislation in force in which the accounting law and the accounting system provide many profound changes in the organization of accounting work.

The research results allowed the formulation of the following conclusions and recommendations:

1. Business – it is the main link in a country's economy, based on the production of goods or services that consumers need;

2. Criteria for classifying enterprises: depending on the form of ownership, the activity specialization, after working time during the calendar year, by size and in relation to the organizational – legal status;

3. According to the Accounting and Financial Reporting Law no. 287 of 15.12.2017 all entities regardless of the field of activity, type of ownership and legal form of organization are required to keep accounts in a simple or in a double game;

4. Organizes and keeps the accounting based on the simple batch accounting system, without presenting the financial statements, according to the methodical indications approved by the Ministry of Finance;

5. The manner of selection, application and modification of the accounting policies is regulated by the provisions SNC „Accounting Policies, changes in accounting estimates, errors and subsequent events”;

6. Accounting policies it is selected by each entity independently and is approved for each management period;

7. Documentation-distinctive feature of the accounting which consists in the tracking and total and permanent reflection of the economic operations in order to obtain the necessary data for keeping the current accounting and exercising control over them;

8. According to the Law on Accounting and Financial Reporting the primary documents drawn up on paper or in electronic form they have the same legal power;

9. Document verification is performed: by shape, arithmetic and background;

10. Document processing in accounting involves: taxation, group, relying and registration in the accounting records.

Conducător științific – asist. univ. Romanciuc Andrei

Consultant limbă – asist. univ. Coberman Natalia

ВАЖНОСТЬ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА В ЭКОНОМИКЕ

ПЯТАЧУК Андрей

*Учетно-финансовый факультет,
Николаевский Национальный Аграрный Университет*

На сегодня трудно представить экономику без самой важной науки – бухгалтерского учета.

Это универсальный язык бизнеса и цифр. Те, кто освоил и свободно говорит на этом языке, называют бухгалтерами. Если не использовать бухгалтерский учет, финансовая среда будет полна финансовых проблем, глобального экономического кризиса, что приведёт в ужасное состояние экономику.

Бухгалтерский учет является прочным фундаментом для экономики и ведения бизнеса. Это очень похоже на то, как мы строим дом. Без прочного фундамента и основы рухнет наше строительство. Так же само и в бизнесе, без надлежащей системы бухгалтерского учета в конечном итоге наше предприятие не будет приносить прибыль, и в итоге его придётся ликвидировать. На экономику это повлияет гораздо глобальнее, и сами последствия будут не очень положительными. Начнётся неразбериха экономики на государственном уровне, денежные средства не будут использоваться по назначению, не будет необходимо важной информации, начнется мошенничество, начнётся глобальный кризис.

Если убрать бухгалтерский учет, тогда не будет надлежащего учета финансовых операций, установленного порядка обработки бухгалтерских операций, владельцам бизнеса будет сложно понять, получают ли они прибыль или убыток, будет легко совершить мошенничество и коррупцию, владельцы не смогут определить, следует ли им продолжать бизнес, принятие решений станет очень трудным из-за отсутствия необходимой информации.

Информация, содержащаяся в годовой финансовой отчетности, является полезным инструментом для руководства предприятия, позволяющее узнать реалии экономической деятельности, плюсы и минусы того предприятия, которым владелец управляет, и это невозможно без соответствующего анализа бухгалтерской информации. В большинстве случаев пользователи ищут информацию из финансовой отчетности, чтобы оценить прибыльность компании в целом и риск ее неликвидности. Учетная информация используется для подготовки государственного бюджета для распределения ресурсов. Единственное решение для эффективного процесса принятия решений, позволяющее инвесторам и всем заинтересованным сторонам быть уверенными в безопасности своих инвестиций и обеспечении экономического роста, - это надлежащая и хорошо продуманная структура бухгалтерского учета.

Понимая важность бухгалтерского учета, не можно вот так просто обходиться без него в экономике. Это успешное ведение бизнеса, максимально точное исследование всех процессов на макроуровне, обеспечение всех отраслей экономики нужной информацией. Без бухгалтерского учета экономика не будет нормально функционировать, потому что попросту лишится всей информации. В наше время информация-это все, и с ней строится вся наша жизнь. Убрать бухгалтерский учет – потерять фундамент и все важное.

Научный руководитель – канд. экон. наук. Писоченко Татьяна

БУХГАЛТЕРСКИЙ БАЛАНС И ЕГО РОЛЬ В УПРАВЛЕНИИ ПРЕДПРИЯТИЕМ

ИЛЕНДА АРТУР

*Учетно-финансовый факультет,
Николаевский Национальный Аграрный Университет*

Бухгалтерский баланс является богатым источником информации, на базе которого раскрывается финансово-хозяйственная деятельность экономического субъекта.

Задачи бухгалтерского баланса - дать обобщенную информацию об активах и их источниках в стоимостном измерителе на определенную дату. Такая информация необходима внутренним (менеджеры, специалисты, работники предприятия) и внешним (акционеры, кредиторы предприятия, налоговые службы) пользователям для принятия решений.

Баланс предприятия - это отражение его финансового состояния на конкретный момент времени. Результаты движения финансовых потоков фиксируются в структуре капитала, размерах целевых фондов и финансовых активов, начисленной амортизации.

Виды бухгалтерского баланса:

- вступительный составляется при создании предприятия;
- периодический составляется в течение календарного года за отчетный период;
- годовой отражает состояние капитала предприятия размещенного в активах и пассивах на начало следующего года а также результаты деятельности за предыдущий год;
- объединительный составляется в случае слияния нескольких предприятий;
- распределительный состоит при реструктуризации крупных предприятий;
- санированный предназначен для корректировки контрактивных и контрпассивный статей баланса;
- ликвидационный состоит в случае ликвидации предприятия, имеющего статус юридического лица;
- сводный составляется на предприятии, в состав которого входят реструктуризованы предприятия или хозяйства, выделенные на самостоятельный баланс;
- консолидированный предусматривает включение в его состав всех предприятий одной компании, фирмы, концерна с правом юридического лица.

Баланс представляет наибольший интерес для всех пользователей финансовой информации, поскольку именно он показывает зависимость предприятия от внешних и заемных источников финансирования, состояние отношений с поставщиками и покупателями, направления инвестиционной деятельности предприятия и источники его финансирования.

Данные баланса свидетельствуют о том, чем располагает предприятие, сколько оно задолжало поставщикам и кредиторам, каким является его собственный капитал. Любая хозяйственная операция приводит к изменению баланса, и в случае его ежедневного составления можно наблюдать зависимость происходящих хозяйственных операций и финансового состояния. Балансом является сопоставление активов и пассивов предприятия, то есть денежных средств и имущества с обязательствами предприятия по его собственникам и кредиторам.

В управлении предприятием баланс является важнейшим инструментом изучения и диагностики финансового равновесия, наблюдения за потенциальными факторами ее нарушения. С помощью ликвидных средств предприятие должно гасить свои долги в установленные сроки, а также поддерживать функциональное равновесие между источниками и обязательствами, обеспечивая стабильность первых и целевое назначение вторых.

Научный руководитель – д.э.н., профессор Дубинина Марина

ОСОБЕННОСТИ АВТОМАТИЗАЦИИ УЧЕТНОГО ПРОЦЕССА

ГРИЦЫНА МАРИЯ

*Учетно-финансовый факультет,
Николаевский Национальный Аграрный Университет*

Главное назначение бухгалтерского учета – удовлетворение информационных потребностей. Поскольку в процессе ручного труда используется гораздо меньший объем информации, чем тот, которым владеет система бухгалтерского учета, это оказывает существенное влияние на качество рекомендаций по руководящим воздействиям на объект управления.

Благодаря высокому уровню компьютерной грамотности специалистов в области экономики и бухгалтерского учета есть возможность создания программного приложения высокого качества с необходимым набором функций.

Внедрение бухгалтерских программ позволяет не только автоматизировать бухгалтерский учет, но и навести порядок в складском учете, поставке и реализации продукции, товаров, отслеживать договора, быстрее рассчитывать заработную плату, своевременно сдавать отчетность.

Информационные технологии обеспечивают автоматизацию метода бухгалтерского учета и других функций управления в информационных системах. Автоматизированная информационная система – это взаимосвязанная совокупность данных, оборудования, программных средств, персонала, стандартных процедур, предназначенных для сбора, обработки, распределения, хранения, предоставления информации в соответствии с требованиями, вытекающими из целей организации. Эффективное функционирование автоматизированной системы бухгалтерского учета возможно только в условиях органического сочетания.

Частью такой информационной системы является BAS Бухгалтерия – это программа, помогающая решить задачи, стоящие перед бухгалтерией предприятия. Она автоматизирует бухгалтерский и налоговый учет, формирует регламентную отчетность для организаций любого вида коммерческой деятельности. Весь учет в программе ведется в соответствии с действующим законодательством Украины, с помощью конфигурации BAS Бухгалтерия Проф. Которая имеет такие возможности программного обеспечения:

- Учет «от документа» и типовые операции;
- Ведение учета деятельности нескольких организаций;
- Учет товарно-материальных ценностей, складской учет;
- Учет производства;
- Учет банковских и кассовых операций, расчетов с контрагентами;
- Учет основных средств, нематериальных и малоценных активов;
- Учет заработной платы и кадровый учет;
- Поддержка разных схем налогообложения;
- Завершающие операции периода, экспресс-проверка учета;
- Стандартные бухгалтерские отчеты, регламентированная отчетность.

Таким образом, автоматизация бухгалтерского учета, безусловно, является необходимостью для предприятий, независимо от масштабов их деятельности. Информационное программное обеспечение стало неотъемлемой составляющей системы бухгалтерского учета, без которой невозможно представить современную бухгалтерию. Удачно подобранное и эффективно отлаженное программное обеспечение бухгалтерского учета обеспечивает максимальную эффективность управления предприятием в целом и системы бухгалтерского учета в частности.

Научный руководитель – канд. экон. наук. Писоченко Татьяна

РИСКИ В БУХГАЛТЕРСКОМ УЧЕТЕ

ЦЫБУЛЬКИНА АНАСТАСИЯ

Учетно-финансовый факультет,

Николаевский Национальный Аграрный Университет

Риски в бухгалтерском учете остаются актуальной проблемой в данное время. Риск сам по себе несет вероятный характер и его трудно оценить без детального анализа деятельности компании.

Основной целью исследования было сформулировать классификацию рисков и найти способы максимального уменьшения рисков для предприятия во время ведения бухгалтерского учета. Главными задачами исследования являлись детальный разбор понятия «риск», его характеристика, поиск основных факторов влияния на появление рисков в учете и использование разных решений для минимизации рисков на деятельность предприятия.

Анализ, сравнение и системный подход были выбраны как основные методы проведения исследований.

Риск – это проявление разных видов угроз и вызовов, которые непосредственно связаны с экономической, социальной и политической деятельностью компаний. В ходе исследования выделено такие особенности риска как всеобщность, системность, вероятность и динамичность.

Аннулирование рисков в условиях современной экономики невозможно. Поэтому главная задачи каждой компании – это минимизация влияния рисков разных сфер возникновения и максимизация финансовых результатов деятельности с помощью эффективного управления рисками и своевременной реакции на их влияние.

Бухгалтерский учет является одним из основных методов аудита и контроля, который направлен на выявление и оценку риска. Нами выделили главные риски при ведении учета, а именно: финансовые риски; производственные риски; информационные риски, которые включают искажение информации, организаторские риски и риски учетной политики; риски, связанные с человеческим фактором и принципом осмотрительности ведения учета. До сегодняшнего дня одним их основных рисков является нормативно-правовой риск, так как законодательство, стандарты и рекомендации имеют ряд противоречий и разночтений, что не может не вызывать возможность фальсификации информации и высокого процента теневой экономики.

Для результативного управления рисками необходимо проводить анализ, количественную и качественную оценку убытков и появления рисков. Также необходима качественная, достоверная и точная информационная база, которая дает возможность принять эффективные управленческие решения и предусмотреть поведение контрагентов. Необходимо учитывать человеческий фактор и профессионализм работников предприятия, оценивать их возможности и брать их во внимание. Кроме того, без усовершенствования законодательства ведения учета будет сложно исключить риск противоречий и недопонимания.

Для минимизации бухгалтерских рисков рекомендуем использовать аутсорсинг. Такой метод ведения учета предполагает передачу предприятием исполнение бухгалтерских функций на договорных условиях другой организации. Преимущества этого метода проявляются в более дешевом использовании услуг высококвалифицированных специалистов, чем содержание штата бухгалтерии.

Научный руководитель – д.э.н., профессор Потриваева Наталья

ФОРМИРОВАНИЕ УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ ПО ВОПРОСАМ ОПЛАТЫ ТРУДА

ЕКАТЕРИНА НАЗАРЕНКО

Учетно-финансовый факультет,

Николаевский Национальный Аграрный Университет

Учетная политика — это фундамент, на котором базируется весь бухгалтерский учет предприятия. Одним из рычагов управления по выплатам работникам в учреждениях государственного сектора является учетная политика. Каждое учреждение сектора общего государственного управления формирует свою учетную политику в соответствии с правилами и принципами ведения бухгалтерского учета и составления финансовой отчетности, мировых тенденций и законодательно нормативного регулирования, определенных целей и задач, которая является отправной точкой в бухгалтерском учете учреждения.

Учетная политика – это совокупность способов ведения бухгалтерского учета – первичного наблюдения, ценового измерения, текущей группировки и итогового обобщения фактов хозяйственной деятельности. Важной задачей учетной политики является определение элементов по выплатам работникам и освещение порядка их формирования. Технический аспект учетной политики по затратам предприятия на оплату труда должен предусмотреть следующие составляющие: рабочий план счетов в разрезе центров расходов и центров ответственности; формы первичных документов по расчетам по оплате труда; учетные регистры; схемы документооборота; технологию обработки учетной информации; состав, порядок и сроки представления внутренней отчетности; порядок проведения инвентаризации обязательств по оплате труда.

Среди локальных нормативных актов предприятия, организации, учреждения на основании которых определяются основные положения по оплате труда работников, значительное место занимают Положение об оплате труда о премировании за выполнение производственных задач и функций, о вознаграждении по итогам работы за год, штатное расписание.

Реформа бухгалтерского учета повлияла на учет расчетов по оплате труда не только в части изменения нумерации и наименования счетов, участвующих в отражении операций расчетов по оплате труда. Наиболее важные изменения методологии бухгалтерского учета расчетов по оплате труда связаны с новым подходом к классификации расходов предприятий и организаций. В настоящее время предприятия имеют большую самостоятельность в выборе приемов и направлений собственной учетной политики. Отдельные направления избранными предприятиями учетной политики оказывают непосредственное влияние на порядок учета оплаты труда. В частности, это относится к самостоятельному выбору предприятиями и организациями порядка ведения учета расходов: с применением счетов только класса 9 "Расходы деятельности"; с одновременным применением счетов класса 8 "Расходы по элементам" и счетов класса 9 "Расходы деятельности"; с применением счетов только класса 8 "Расходы по элементам".

От состояния учетной политики предприятия зависит уровень организации бухгалтерского учета, качество, правдивость учета, обеспечение внутренних и внешних пользователей достоверной и своевременной информацией, финансовое состояние конкретного субъекта хозяйствования. Именно поэтому для формирования учетной политики предприятия имеет решающее значение существенность учетной информации, определяющая способность ее влияния на решения пользователей финансовой отчетности.

Научный руководитель – д.э.н., профессор Дубинина Марина

РОЛЬ УЧЁТА ДЕБИТОРСКО-КРЕДИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ В ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОСТИ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ КОМПАНИИ

СТЕЦЬ АЛЛА

*Учетно-финансовый факультет,
Николаевский Национальный Аграрный Университет*

Основой стабильного положения предприятия является его финансовая устойчивость. Она отражает такое состояние финансовых ресурсов, при котором предприятие свободно оперирует денежными средствами и использует их для увеличения капитала. Для оценки финансовой устойчивости предприятия необходим анализ его финансового состояния, используемых капиталовложений, привлеченных инвесторов, устойчивого состояния на рынке конкурентоспособности, оборот денежных средств, прогноз финансовой прибыли. Особое влияние имеет дебиторская и кредиторская задолженность.

В каждом предприятия ведется учет информационных данных, в том числе анализ и контроль за обеспечением дебиторской задолженности. Для получения, обработки и принятия управленческих решений важное значение имеет полнота и объективность представленной информации. Дебиторская задолженность называется «финансовой» и высчитывается из капиталовложений только в том случае, если предприятие уверено в позитивной динамике прироста денежных средств путем наложения на необоротные средства определенного процента от этой суммы, в следствии чего возврат задолженности будет с приростом. Учет дебиторской задолженности имеет такие направления, как постоянный контроль за движением выданных средств, своевременное погашение задолженностей без допуска просрочек и штрафных санкций, выявление степени риска появления недобросовестных заемщиков, путем расчета резерва по сомнительным займам.

Рассматривая дебиторскую задолженность в позитивном ключе влияния на финансовое состояние предприятия подразумевается отсутствием просроченной дебиторской задолженности или платежей по ней, которая ведет к уменьшению капитала и оборотным средствам путем наложения штрафов, возможностью получения кредитов и субсидий на большие суммы и более выгодных условиях. Если же сумма долга превышает финансовые возможности предприятия, то сама организация может уйти в кредиторскую задолженность на не выгодных условиях, что может сказаться на устойчивости и имидже компании в целом, а именно если задолженность преимущественна в составе активов предприятия, то существует необходимость либо ожидания выплаты задолженностей путем увеличения сроков платежей и уменьшению их процентной ставки, либо займом у банка кредита на его условиях и процентной ставке.

Рост дебиторской и кредиторской задолженностей может повлечь за собой финансовый крах как экономического субъекта, так и организацию в целом путем объявления себя банкротом. В некоторых случаях кредиторская задолженность может быть полезна для компании, поскольку позволяет брать во временное пользование денежные средства, при помощи которых она способна преумножить свой капитал. При этом движение денежных средств позволяет организации рассчитывать по задолженностям. С другой стороны, накопление кредитов и займов может негативно сказаться на финансовом состоянии и работоспособности компании в целом.

Научный руководитель – д.э.н., профессор Потриваева Наталья

АУДИТОР И ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ СКЕПТИЦИЗМ: ТОЧКИ СОПРИКОСНОВЕНИЯ

ЛЕХНОВСКИЙ ДМИТРИЙ

*Учебно-Научный Институт Экономики, Менеджмента И Международного Бизнеса,
Национальный Технический Университет «Харьковский политехнический институт»*

ЦЫБУЛЬКИНА АНАСТАСИЯ

*Учетно-финансовый факультет,
Николаевский Национальный Аграрный Университет*

Скептицизмом является определенной жизненной позицией человека, в которой всегда имеют место быть сомнения в наличии истины, в полноте информации об истине, в критериях самой истины. Где же точки соприкосновения скептицизма, пусть и профессионального, и аудиторской деятельности?

Профессиональной обязанностью аудитора и практическим требованием к профессии аудитора, связанной с профессионализмом и профессиональной независимостью, является его профессиональный скептицизм. Аудитор, при формировании собственного суждения, должен учитывать, что полученные аудиторские доказательства могут быть искривлены или ошибочны с учетом субъективных и объективных причин. Частично использование профессионального скептицизма закреплено в законодательстве Украины. Так, статья 9 закона Украины «Об аудите финансовой отчетности и аудиторской деятельности» содержит утверждение, что «аудиторы и субъекты аудиторской деятельности при предоставлении аудиторских услуг обязаны соблюдать принцип профессионального скептицизма, предусматривающий допущение возможности существенного искажения информации, раскрытой в финансовой отчетности, в результате выявленных при проведении аудита фактов или поведения, указывающих на нарушения, в том числе мошенничество или ошибку, несмотря на предыдущий опыт аудитора и субъекта аудиторской деятельности по честности и порядочности должностных лиц юридического лица, финансовая отчетность которого проверяется». Следовательно, аудитор и субъект аудиторской деятельности должны критически и с сомнением подходить к применяемым юридическим лицам оценкам и фактам, влияющим на оценку способности юридического лица продолжать свою деятельность на непрерывной основе. Содержание Международных стандартов аудита определяет понятие профессионального скептицизма как подход, согласно которому аудитор критически оценивает значимость полученных доказательств.

Применению профессионального скептицизма на практике, ввиду внешних и внутренних факторов, способствуют или мешают слишком большой объем исследуемой информации; неоднозначность получаемых данных; необходимость принимать решения в условиях ограниченного времени. В то же время профессиональный скептицизм аудитора должен присутствовать в течение всего процесса аудиторской проверки. Аудитор должен постоянно ставить вопрос, не указывает ли полученная информация и собранные аудиторские доказательства на возможные существенные искажения вследствие недобросовестных действий. Сомнение всегда ассоциируется с благоразумием, умом, интеллектом, поэтому профессиональный скептицизм должен быть основан на опыте и профессиональных качествах аудитора.

Итак, профессиональный скептицизм аудитора является неотъемлемой составляющей его профессиональной деятельности, определенным признаком потенциального качества аудита, качества соответствующего профессионального суждения аудитора.

Научный руководитель – канд. экон. наук., доцент Чебан Юлия

FEATURES OF AUTOMATION OF ACCOUNTING OF BUDGET INSTITUTIONS OF UKRAINE

YATSENKO KATERINA

*Faculty of Accounting and Finance,
Mykolayiv National Agrarian University*

Constant changes in the legislation require the accountant to improve the organization of the work process; in particular, it is automation. Automation of the accounting process allows you to save time on the calculation of certain business transactions.

The aim of the work is to study the peculiarities of accounting automation in budgetary institutions of Ukraine.

Research objectives: to determine the need and main advantages of automation of accounting of budgetary institutions, to identify the main criteria for choosing a program of automation of accounting.

The study is based on the application of methods of induction and deduction, analysis, generalization.

For budgetary institutions, one of the important stages of automation of accounting is to conduct a proper assessment of the composition and volume of the required document flow, determine the list of documents that should be kept in electronic form, and which in paper.

Automated accounting information systems of the budgetary institution should help improve the quality of accounting information, simplify accounting in general, which becomes possible under certain conditions: the right choice of software product; the possibility of improving the software product in case of changes in methodology and methods of accounting, rapid response to changes in legislation; possibility and free access to the renewable database; uniform principle of processing and systematization of primary documents, formation of consolidated documentation, system of internal documentation, etc.; creation of databases for prompt receipt of information in electronic form for accounting, analysis and control of the institution; the possibility of submitting electronic reporting forms.

A large number of software products are presented on the Ukrainian market, including: "FIT-budget", "UA-Budget", "Specialist", "MASTER". The list of features of these accounting programs is very similar. As a rule, they have an integrated modular system, i.e. there are separate functional systems, which ultimately form the balance sheet and accounting of the budgetary institution.

When choosing an accounting automation program, most institutions are guided by certain selection criteria, namely, choosing: programs that have long been present in the software market; programs that fit their budget; programs that have a high-level customer service system; selected in accordance with the needs and activities of the budgetary institution.

Thus, ensuring the rational choice of software for the automation of accounting procedures and its effective use in the process of processing accounting data allows to provide budgetary institutions: ensuring internal control of information; reduction of manual labor; improving the quality and efficiency of accountants; improving the process of organization of accounting and formation of financial and budgetary reporting.

Scientific adviser – PhD (Economics), Associate Professor Sytseva Svitlana

THEORETICAL ASPECTS OF COMPILATION AND ORGANIZATION OF SUBMISSION OF TAX REPORTING OF THE ENTERPRISE

SMUTYLO OLHA

*Faculty of Accounting and Finance,
Mykolaiv National Agrarian University*

Formulation of the problem. The effectiveness of economic management, above all, depends on the completeness, reliability and validity of information about the financial and economic activities of taxpayers. Tax reporting is one of the main sources of information for comprehensive research of the taxation system. The relevance of this topic is that without timely, well-formed, reliable information management of the enterprise is impossible. After all, any errors or distortions in tax reporting, as well as its late submission may lead to the imposition of a fine in the amount provided by current legislation of Ukraine.

Purpose and task. The purpose and objective of the study is definition of theoretical approaches to the organization of preparation and submission of tax reporting of enterprises in Ukraine, as well as the results and consequences of violations in this area.

Research Methods. General scientific abstract-logical research methods were used to perform the set tasks.

Presentation of the main material. Accrual and payment of any type of tax or fee (mandatory payment) involves the proper implementation of accounting and calculation, the results of which are reflected in the appropriate form of tax reporting.

Tax reporting is a set of actions of the taxpayer (or the person representing him) and the tax authority to compile, maintain and submit documents of the prescribed form, containing information about the results of the taxpayer, his property status and record the tax calculation process and the amount payable to the budget.

The taxpayer is obliged to pay tax reporting if he is obliged to pay the tax by the relevant tax law. The tax reporting has the approved form, the order of drawing up and is submitted in the terms established by the legislation. Taxpayers are liable for fines for non-compliance with the deadlines.

General requirements for the preparation and submission of tax returns in Ukraine are regulated by the Tax Code of Ukraine, which defines the basic provisions used in the tax reporting system.

To ensure current control in our country, the submission to the tax authorities of reporting, which reflects the amount accrued and paid by the company for a particular type of tax, as well as the taxpayer's obligations to the budget to pay this tax. Due to the existence of a large number of taxes in Ukraine, the State Tax Administration has developed and approved a significant number of forms of tax reporting.

Conclusion. Tax reporting is implemented by submitting taxpayers tax documentation, ie documents containing information on the calculation and payment of tax. It is submitted to the tax authorities based on the results of the reporting period within the period established by law. Deadlines for filing tax returns are set for each tax separately.

The tax return is made in the form approved in the manner prescribed by current legislation of Ukraine.

Scientific adviser – doctor of economics, professor Dubinina Marina

УЧЁТНЫЕ ИННОВАЦИИ В РАСЧЁТАХ ПО ОПЛАТЕ ТРУДА

ЯРОЩУК ЕЛЕНА

*Учетно-финансовый факультет,
Николаевский Национальный Аграрный Университет*

Актуальной для развития любой компании становится задача построения экономически обоснованной системы оплаты труда, целью которой является справедливое и объективное вознаграждение персонала в соответствии с его значимостью для компании и личным вкладом в реализацию стратегических задач.

Важность внедряемых учётных инноваций, в частности элементов методики аудита расчетов с персоналом по оплате труда, во многом обусловлена спецификой данного участка бухгалтерского учета в компании. Учет и оплата труда по праву занимает одно из центральных мест во всей системе учета на предприятии, поэтому и аудит расчетов с персоналом по оплате труда также, несомненно, является актуальным. Заработная плата – основной источник дохода рабочих и служащих, с её помощью осуществляется контроль за мерой труда и потребления, она используется как важнейший экономический рычаг управления экономикой.

Оплата труда – это все выплаты прямого и косвенного характера, а также моральные поощрения, обеспечивающие компенсацию затраченных усилий на выполнение должностных обязанностей и мотивирующие дальнейшую эффективную и высокопроизводительную работу в соответствии с трудовым вкладом работника и полученным экономическим эффектом.

Эффективно действующая система оплаты труда должна сконцентрировать работников на труд с максимальной отдачей, инициативой и творчеством. И поэтому, возникает логическая взаимосвязь между величиной средств на оплату труда и основными результатами деятельности компании.

Одним из инновационных методов оплаты труда является система мотивации персонала по ключевым показателям эффективности, другими словами Key Performance Indicators (KPI). Главными показателями эффективности называется система оценки, которая помогает управленцам хозяйствующего субъекта в достижении поставленных целей, и дающая возможность оценить экономическое состояние компании и её целевые направленности.

К основным задачам системы мотивации персонала на базе KPI можно отнести: направление деятельности работников на решение стратегических задач компании; поощрение профессионального развития и роста квалификации сотрудников; привлечение в компанию высококвалифицированного персонала.

Система грейдинга – это формирование тарификатора должностей, а грейды – это группы должностей, которые имеют примерно одинаковую ценность для компании.

Таким образом, инновационные системы оплаты труда – усовершенствованный, улучшенный, нововведенный способ исчисления размера заработной платы сотрудника в соответствии с результатами его работы либо затратами труда, который приводит к социальному эффекту в компании.

Научный руководитель – д.э.н., профессор Потриваева Наталья

IMPOZITAREA ÎN AGRICULTURĂ ȘI ROLUL EI ÎN FORMAREA BUGETULUI PUBLIC

PLATON DANIELA

Studentă an. 1, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la „Impozitarea în agricultură și rolul ei în formarea bugetului public

Scopul cercetărilor este pentru a afla impactul pozitiv al impozitului agricol ce este justificat prin simplificarea impozitării în agricultură, diminuarea poverii fiscale, precum și impunerea tuturor persoanelor fizice și juridice implicate în activitățile de întreprinzător în agricultură.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective:

1. Cercetarea impozitării în agricultură și rolul ei în formarea bugetului public;
2. Principalele schimbări ale politicii de impozitare.

Cercetările au fost realizate la catedra Finanțe și Bănci. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: Sursa de informare Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA), bugetul cetățenilor pentru anul 2022, FISC.md, Codul fiscal – MoldLex.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că regimul general de impozitare a activităților din sectorul agrar se aplică în toate țările. Acesta presupune impozitarea agriculturii cu impozitele și taxele, cu care se impozitează și celelalte activități de antreprenoriat. Regimul special presupune stabilirea unui impozit unic pentru activitățile de antreprenoriat din agricultură, care substituie câteva impozite și taxe aplicabile pentru alte ramuri ale economiei naționale ale Republicii Moldova.

Prioritățile strategice ale sectorului agricol:

1. Ameliorarea climatului investițional și promovarea imaginii Republicii Moldova ca destinație pentru investițiile străine directe;
2. Creșterea veniturilor producătorilor agricoli și ale populației din localitățile rurale;
3. Asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale, în special acvatică, din agricultură;
4. Îmbunătățirea nivelului de muncă și de trai în mediul rural;
5. Creșterea competitivității sectorului agroalimentar prin restructurarea și modernizarea pieței de desfacere;
6. Dezvoltarea și consolidarea proceselor de post-recoltare prin subvenționarea acestora.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

1. Consider că scopul politicilor de impozitare pe termen mediu este diminuarea presiunii fiscale asupra mediului de afaceri și perfecționarea reglementărilor fiscale prin reguli clare, echitabile și previzibile;

2. Introducerea impozitului unic în agricultură, pe lângă simplificarea administrării fiscale are și funcția de majorare a încasărilor bugetare. Obligativitatea impozitului unic este necesară pentru a crea condiții egale de activitate în agricultură.

Conducător științific – dr. hab., conf. univ., Mocanu Natalia

SUBVENȚIONAREA ÎN AGRICULTURĂ

BURLACU ALEXANDRA

Studentă an. 1, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la subvenționarea în agricultură

Scopul cercetărilor este pentru a afla ce sunt subvențiile, care sunt principiile activităților de subvenționare în agricultură și mediul rural, cum se obțin subvențiile și zonele Republicii Moldova care au solicitat cele mai multe subvenții.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective : cercetarea subvenționării în agricultură.

Cercetările au fost realizate la catedra Finanțe și Bănci.. Au fost folosite următoarele metode de cercetare: Sursa de informare AIPA (Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură), Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA).

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că Subvențiile reprezintă un ajutor financiar nerambursabil și neimpozabil, acordat din fondul de subvenționare a producătorilor agricoli pentru susținerea investițiilor efectuate de către solicitanții care corespund criteriilor de eligibilitate. Acordarea subvențiilor se efectuează de către AIPA. Potrivit sursei de informație AIPA: Subvenția se acordă pentru procurarea de tractoare, combine, alte mașini și utilaje agricole.

Activitățile de subvenționare în agricultură și mediul rural au la bază următoarele principii:

- 1) previzibilitatea și stabilitatea reglementărilor juridice;
- 2) transparența decizională;
- 3) tratamentul egal;
- 4) eficiența bazată pe argumente economico-financiare;
- 5) continuitatea proceselor de susținere a producătorilor agricoli;
- 6) asumarea responsabilităților de către beneficiarii de subvenții drept condiție obligatorie pentru obținerea de ajutor financiar;
- 7) rezonabilitatea costurilor.

Cum se obțin subvențiile:

1) Studiază conținutul Regulamentului privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare (de regulă publicat pentru fiecare an în parte pe pagina AIPA) pentru a decide asupra unei măsuri de sprijin, de care ai putea beneficia.

2) Dacă ai ocazia consultă-te cu specialiștii de la Federația Națională a Fermierilor, Federația Națională a Agriculturilor „Agroinform”, Agenția Națională pentru Dezvoltare Rurală, Asociația de Produs din localitatea unde activezi sau în centrul raional.

3) Pregătește setul de documente necesare pentru întocmirea dosarului și prezintă-l consultantului spre verificare.

4) Depune dosarul la oficiile teritoriale ale AIPA. Documentele pot fi depuse de orice alte persoane pe care le desemnezi cu procură notarială, conform legislației în vigoare.

Conform datelor prezentate de AIPA, în anul 2021, tradițional, cele mai multe solicitări de subvenții au fost înregistrate în zona de nord a Republicii Moldova. cele mai mari subvenții, în anul 2021, au fost solicitate de către producătorii agricoli din raionul Briceni cu 38,69 mil de lei, urmat de raionul Căușeni cu 35,42 mil de lei și Hâncești cu 31,34 mil de lei.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: cererile de subvenționare cresc de la an la an, fapt ce se demonstrează o creștere semnificativă a investițiilor în sectorul agroindustrial.

Conducător științific – dr. hab., conf. univ., Mocanu Natalia

CREDITAREA ÎN AGRICULTURĂ

BUTUC CRISTINA

Studentă an. 1, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la creditarea în agricultură.

Scopul cercetărilor este pentru a afla ce este creditarea, cum se obțin creditele pentru afacerile agricultorilor din Republicii Moldova, deficiențele și limitele creditării sectorului agricol.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate drept obiectiv s-a propus cercetarea creditării în agricultură.

Cercetările au fost realizate în cadrul departamentului „Contabilitate, Finanțe și Informatică”. Au fost folosite informațiile furnizate de: Sursa de informare AIPA (Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură), microinvest.md, mobiasbanca.md .

În baza rezultatelor obținute s-a demonstrat Creditare-Relație (economică) bănească ce se stabilește între o persoană fizică sau juridică (creditor), care acordă un împrumut de bani sau care vinde mărfuri sau servicii pe datorie, și o altă persoană fizică sau juridică (debitor), care primește împrumutul sau cumpără pe datorie. După părerea unor economiști, pentru o creștere constantă în limitele de 3.0-5.0 la sută anual pe parcursul unei perioade de zece ani a sectorului agrar investițiile necesare se încadrează în limitele de 10.0-25.0 la sută din PIB anual.

Stimularea creditării producătorilor agricoli de către băncile comerciale, organizațiile de microfinanțare și asociațiile de economii și împrumut.

În 2021 horticultorii au făcut investiții importante pentru a-și eficientiza munca, a majora productivitatea și a îmbunătăți calitatea produselor livrate pe piața internă și cea externă.

Conform datelor, de la începutul anului curent, 82 de beneficiari din toată țara au accesat 84 decedite, fiindu-le alocată suma de 12,6 milioane de euro în cadrul programului Livada Moldovei, susținut de Uniunea Europeană prin intermediul Băncii Europene de Investiții, iar cele mai multe împrumuturi, 40,4%, au fost acordate producătorilor de mere.

Implementarea cu succes a strategiilor guvernamentale în domeniul agriculturii este posibilă doar prin luarea unor decizii eficiente în temeiul analizei și identificării principalelor deficiențe și restricții a dezvoltării actuale a sectorului agrar. La momentul actual principalele deficiențe privind producția agricolă în Republica Moldova sunt următoarele: lipsa de resurse financiare proprii ale producătorilor din agricultură, deficiențe grave în domeniul infrastructurii specifice agriculturii, slaba înzestrare cu mijloace de transport și forță motrice, fărâmițarea terenurilor agricole și respectiv rentabilitatea joasă a activității, sistem de finanțare necorespunzător, lipsa unei strategii clare privind integrarea producției agricole .

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: consider necesar eliminarea constrângerilor din sectorul agrar și a efectelor negative a unor deficiențe, prin promovarea în regim de urgență a următoarelor măsuri: eliminarea controlului administrativ asupra prețurilor în paralel cu reducerea primelor și subvențiilor care au generat ineficiență, risipă și pierderi inverse, adăugate la o uriașă presiune infraționistă; eliminarea restricțiilor la exportul unor produse agricole; diminuarea taxelor vamale la importul utilajului, mijloacelor de transport etc

Conducător științific – dr. hab., conf. univ., Mocanu Natalia

IMPORTANȚA CONTROLULUI ASIGURĂRILOR MEDICALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

MOCANU CĂTĂLINA

Studentă an.5, Facultatea Medicină generală, USMF

Articolul este consacrat studierii aspectelor teoretice de efectuare a controlului companiilor de asigurări în Republica Moldova, actualitatea temei fiind condiționată de necesitatea determinării metodelor și practicilor utilizate de către controlori în vederea realizării auditului, cât și reflectării specificului controlului financiar în companiile de asigurări. Armonizarea standardelor de control din Republica Moldova la standardele internaționale este una din problemele-cheie în dezvoltarea serviciilor de control financiar.

Scopul lucrării constituie studiul cadrului legislativ-normativ din domeniul activității de asigurări cât și de control, a metodologiei realizării controlului intern și extern în companiile de asigurări, elaborarea unor propuneri și recomandări de a îmbunătăți calitatea lucrărilor efectuate. În Republica Moldova funcționarea eficientă a pieții asigurărilor, ca component important a unei economii liberale, este de o necesitate primordială. Piața asigurărilor, similar pieții bancare, trebuie să evolueze în termeni restrânși și să devină puternică, disciplinară, credibilă și atractivă. De aceea, este necesar ca toți operatorii din piața respectivă să conștientizeze asupra necesității de conformare la rigorile și exigențele instituite prin reglementările generale și speciale. În acest sens, se impune, în primul rând, armonizarea legislației asigurărilor și reglementărilor interne existente actualmente în domeniul asigurărilor cu cele existente la nivel internațional și special, în cadrul Uniunii Europene, care să asigure crearea unor cadre instituționale bine determinate. Unul dintre pilonii de bază ai sistemului de sănătate este asigurarea obligatorie de asistență medicală, care reprezintă un sistem autonom garantat de stat de protecție financiară a populației în domeniul ocrotirii sănătății prin constituirea, pe principii de solidaritate din contul primelor de asigurare, a unor fonduri bănești destinate acoperirii cheltuielilor de tratare a maladiilor sau afecțiunilor. Sistemul ocrotirii sănătății în țara noastră, ca și întreaga economie, trece o perioadă de criză. Nivelul mizer de salarizare a lucrătorilor medicali, creșterea prețurilor la medicamente, volumul mic și calitatea proastă a serviciilor medicale gratuite necesită declansarea reformelor în sistemul ocrotirii sănătății. O cale de înlăturare a acestor neajunsuri este dezvoltarea sistemului de asigurări în medicină. Argumentele și soluțiile prezentate pentru organizarea, gestionarea și funcționarea fondurilor asigurărilor obligatorii medicale, ne-au permis formularea concluziilor și propunerilor:

a) controlul în asigurări are o specificitate aparte. Se realizează piramidal sub formă de control extern exercitat de către Parlament, Comisia de Supraveghere a Asigurărilor, Ministerul Finanțelor și alte instituții abilitate. Există și un control intern exercitat prin structuri proprii ale asigurătorilor realizat în funcție de factorul timp, materia controlată și metodele de control;

b) pentru o abordare unitară și pragmatică a problematicii activității de control, este necesar a se elabora un COD DE CONTROL, care să surprindă toate aspectele controlului începând de la organizare, desfășurare, metode și tehnici folosite, până la răspunderi și măsuri ce se pot lua;

c) considerăm argumentele pe care le-am expus drept premise pentru a crea o bază unică de date pentru a se preîntâmpina fraudă, care ar putea fi gestionată de un organism independent sau chiar de o structură specializată din cadrul Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor.

Conducător științific – dr.hab, conf. univ. Mocanu Natalia

MĂSURI DE SUPRAVEGHERE ȘI SANCTIUNI APLICATE DE BANCA NAȚIONALĂ A MOLDOVEI

BIȚA ARIADNA

Studentă an. 2, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la măsurile de supraveghere și sancțiunile aplicate de Banca Națională a Moldovei.

Scopul cercetărilor constă în identificarea și analiza măsurilor de supraveghere și sancțiunilor aplicate de Banca Națională a Moldovei.

Pentru a asigura realizarea obiectivelor propuse s-au analizat documente și informații cu privire la reglementarea și supravegherea bancară.

Conform surselor documentate, Banca Națională a Moldovei a creat mecanismul de supraveghere și reglementare a activității bancare, aceste cerințe sunt în permanență perfecționate cu scopul asigurării concordanței cu prevederile legislației, cu principiile internaționale general acceptate și cele mai bune practici.

Banca Națională a Moldovei, conform împuternicirilor și drepturilor conferite prin legislație, efectuează inspectarea băncilor atât la distanță, cât și pe teren.

Scopul controalelor la distanță este monitorizarea și analiza situației financiare a băncilor în perioada dintre controalele pe teren pentru identificarea timpurie a riscurilor și a eventualelor probleme în activitatea băncii și adoptarea rapidă a măsurilor de rigoare. Scopul controlului pe teren este de a identifica nivelul de risc al băncii și de a evalua capacitățile administratorilor băncii de a controla și dirija eficient acest risc. În cadrul controlului pe teren se determină situația financiară generală a băncii, cauzele și factorii care afectează siguranța acesteia.

Banca Națională a Moldovei poate aplica următoarele sancțiuni:

- aplicarea și perceperea incontestabilă a amenzi: de pînă la 5% din fondurile proprii ale băncii; amendă aplicabilă persoanei juridice, de pînă la 10% din valoarea totală netă a cifrei de afaceri realizată în exercițiul financiar precedent; amendă aplicabilă membrului organului de conducere de la 1 la 100 de salarii medii ale persoanei fizice sancționate, pentru ultimele 12 luni; amendă aplicabilă persoanei fizice de la 5000 de lei pînă la 100 de milioane de lei; amendă egală cu pînă la valoarea dublă a beneficiului obținut ca urmare a încălcării, dacă acesta poate fi determinat.

- retragerea licenței, autorizației.

- emiterea unui avertisment în scris;

- avertisment public prin care se indică persoana fizică, persoana juridică, inclusiv banca și natura încălcării;

- suspendarea parțială sau totală a activității.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii:

În cadrul reglementării și supravegherii bancare, Banca Națională a Moldovei se conduce de cele mai înalte standarde de integritate, profesionalism și imparțialitate.

Măsurile aplicate în cadrul domeniului supravegherii bancare sunt îndreptate spre fortificarea și consolidarea sectorului bancar în ansamblu, precum și a fiecărei bănci în parte.

Măsurile aplicate în cadrul domeniului supravegherii bancare și sancțiunile sunt implementate pentru a duce evidența asupra următoarelor domenii prioritare: transparența acționarilor, combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, riscul asociat tehnologiilor informațiilor și comunicațiilor, riscul de credit.

Conducător științific – asist. univ. Mardari Liliana

CREDITUL BANCAR - SURSĂ EFICIENTĂ DE FINANȚARE A AGENȚILOR ECONOMICI

DIDENCO MARIA

studentă an. 3, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele cercetării se referă la accentuarea activității de creditare a băncii comerciale B.C., „Eximbank” S.A. ca principala operațiune activă și analiza structurii creditelor acordate agenților economici în baza Informațiilor privind creditele.

Pentru realizarea scopului propus s-au înaintat următoarele obiective: bazele teoretice ale creditului bancar și rolul lui, clasificarea creditelor bancare, activitatea de creditare a băncii comerciale B.C., „Eximbank” S.A., organizarea creditării în B.C. „Eximbank” S.A. etc.

Cercetările au fost realizate în baza datelor B.C. „Eximbank” S.A. Se reflectă trecerea de la studierea teoretică a creditelor în cadrul disciplinelor conform planului de studii, la analiza practică a procesului de desfășurare a activității de creditare a băncii concrete.

În baza rezultatelor obținute s-a dovedit că rolul băncii este de prim-plan în viața economică contemporană. Ea favorizează tranzacțiile comerciale în interiorul și exteriorul unei țări, asigură efectuarea plăților și schimbul valutar. De asemenea, banca permite realizarea investițiilor, fie participând direct la finanțarea acestora, fie prin plasamentul și gestiunea economiilor bănești. Banca este „actorul” principal pe piața capitalului.

În concluzie se poate afirma că sistemul bancar este unul din sectoarele cele mai profund integrate în economia națională, datorită activității sale de creditare, precum și de colectare și agregare a economisirilor populației/firmelor.

Rezultatele obținute mi-au permis formularea următoarelor recomandări:

1. Creșterea nivelului de intermediere a băncilor comerciale:

- Extinderea Fondului de garantare a creditelor cu ajutorul unei componente garantate de stat, precum și în urma motivării băncilor de a vărsa o parte din activele sale lichide. Aceasta va consolida confidența în sistemul bancar, fapt ce va permite pe termen mediu și lung creșterea depunerilor la bănci și, respectiv, creșterea potențialului de creditare al acestora.

2. Diminuarea reticenței băncilor comerciale cu privire la activitatea de creditare:

- Dezvoltarea mecanismelor extra-judiciare pentru executarea gajului. Aceasta va permite băncilor să intre mai rapid în posesia gajului debitorului în caz de incapacitate de plată a acestuia (ex: România, Georgia, Marea Britanie etc.). Aceasta va permite limitarea hazardului moral din partea clienților băncilor, precum și diminuarea primelor de risc și, respectiv, ieftinirea creditelor.

Conducător științific – asist. univ. ***Mardari Liliana***

GESTIUNEA PORTOFOLIULUI DE CREDITE ÎN CADRUL BĂNCII COMERCIALE (ÎN BAZA DATELOR BC „PROCREDITBANK” SA, MUN. CHIȘINĂU)

LUCHIAN DANIELA

Studentă an.3, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la gestiunea portofoliului de credite al BC „ProCreditBank” SA.

Scopul cercetărilor este de a analiza și a prezenta importanța gestiunii portofoliului de credite în cadrul băncilor comerciale.

În procesul analizei s-au urmărit tipurile de credite după diferite criterii și s-a evidențiat evoluția portofoliului de credite pe 3 ani al BC „ProCreditBank” SA.

Pentru realizarea scopului propus a fost expusă mai întâi noțiunea de gestiune a portofoliului de credite, ce reprezintă totalitatea creditelor acordate de bancă la un moment dat de timp sau suma creditelor băncii și datoriilor debitoare privind leasingul financiar, minus alocările pentru pierderi la credite sau leasing.

Gestionarea portofoliului de credite oferă băncii posibilitatea de a dezvolta sau a descuraja operațiunile de creditare, permite îmbunătățirea lor după structură, de a stabili gradul de protecție împotriva calității joase a creditelor. O abordare coerentă de gestionare a portofoliului de credit poate îmbunătăți în mod semnificativ indicatorii de activitate ale băncii, să-i întărească siguranța financiară și să îmbunătățească ratingul.

La rândul său, creditul reprezintă operațiunea prin care se ia în stăpânire imediată resurse, în schimbul unei promisiuni de rambursare viitoare, în mod normal însoțite de plata unei dobânzi ce remunerează pe împrumutător.

În urma analizei portofoliului de credite al BC „ProCreditBank” SA, se poate menționa că aceasta creditează diferite activități și diverse tipuri de debitori. Cel mai mare volum al creditelor la începutul perioadei analizate (2016-2020) îl constituie creditele acordate comerțului, în mărime de 511 milioane (acordate în monedă națională) în anul 2016. Dacă se analizează conform termenului, circa 30 % din creditele acordate au fost destinate pentru scopuri investiționale, restul – pentru finanțarea activității curente. Genul de activitate cu cea mai mare pondere în portofoliul de credite (32%) la începutul perioadei analizate a fost comerțul. Ponderi semnificative revin și industriei alimentare (26%), industriei nealimentare (12%), transportului și comunicațiilor (10%).

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: la toate nivelurile de gestiune al creditelor se prevede o activitate analitică și organizatorică în domeniul formării bazei informaționale; de planificare și reglementare a direcțiilor de dezvoltare, de supraveghere și de control; de elaborare a măsurilor de îmbunătățire a procesului de creditare.

Conducător științific – asist. univ. Mardari Liliana

PLĂȚI CU CARDURI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

SAMBORSCHI VICTORIA

student an. 1, Facultatea ECONOMIE, UASM

Rezultatele prezentate se referă la o sinteză a elementelor fundamentale și a caracteristicilor principale ce caracterizează domeniul plăților prin intermediul cardului bancar, instrument de plată care are o popularizare amplă atât pe plan mondial, cât și în Republica Moldova. Trebuie să se remarce faptul, că această modalitate de plată devine tot mai preferabilă în rândul populației, datorită accesului nelimitat la contul bancar, evidenței facile a operațiunilor efectuate și a dezvoltării tehnico-științifice în perioada actuală.

Scopul cercetărilor se rezumă la evaluarea situației și a tendințelor actuale pe piața plăților cu carduri în Republica Moldova. Pentru cercetarea mai detaliată a temei abordate, au fost desemnate următoarele obiective:

- identificarea necesității apariției cardului bancar;
- examinarea conceptului de card bancar și tipologizarea acestuia;
- analiza numărului de carduri active și inactive aflate în circulație pe parcursul anilor 2017-2020;
- cercetarea numărului de operațiuni efectuate cu cardurile de plată emise în Republica Moldova în anii 2017-2020;
- elaborarea unor reguli generale privind securitatea în procesul efectuării tranzacțiilor respective.

În procesul cercetării au fost aplicate următoarele metode tradiționale: metoda logică, metoda sistematică și metoda dialectică (analiza și sinteza, analogia, abstracția științifică).

În baza rezultatelor obținute s-a demonstrat că cardul este o inovație revoluționară a secolului XX, care a putut fi aplicată datorită progreselor deosebite în domeniile informatic și electronic, în măsura să faciliteze schimbul de fonduri prin tehnici electronice între partenerii de tranzacții prin intermediul băncilor.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări:

- sistemul de plăți electronice oferă multe avantaje, precum ar fi economisirea timpului, efectuarea tranzacțiilor de la orice distanță, dar aceasta necesită și o precauție deosebită, pentru evitarea unor cazuri de furt sau de uzurpare a datelor cu caracter personal;
- numărul cardurilor aflate în circulație pe teritoriul Republicii Moldova la finele anului 2020 a constituit 2,18 milioane unități și a înregistrat o creștere de 25,70 p.p. comparativ cu finele anului 2017;
- ponderea cardurilor inactive în numărul total de carduri aflate în circulație pe parcursul anilor 2017-2020 se menține la o cotă de 39-40%, respectiv ponderea cardurilor active se cuprinde între 60-61%;
- în mediu, în fiecare zi cu cardurile de plată emise în Republica Moldova sunt efectuate 70,4 mii retrageri de numerar și circa 191,9 mii plăți fără numerar. Valoarea medie a unei retrageri de numerar a atins în anul 2020 cifra de 2 091 lei, în creștere cu 13,1 p.p. față de anul 2019. Totodată, o plată fără numerar a avut în medie valoarea de 310 lei, diminuându-se cu 8,3 p.p față de anul 2019;
- pe piața Republicii Moldova se observă tendința înlocuirii treptate a cardurilor hibride cu cele contactless.

Trecerea la sistemele electronice de plăți și informatizarea completă a procesului de transmitere a drepturilor de proprietate asupra *informației – bani* a fost un fenomen natural în evoluția sistemului financiar– bancar din Republica Moldova, astfel băncile comerciale mereu au încercat să răspundă noilor cerințe apărute pe piață.

Conducător științific – asist. univ. *Mardari Liliana*

LEASINGUL — FORMĂ DE CREDIT ÎN REPUBLICA MOLDOVA (ÎN BAZA DATELOR BC „MOLDOVA AGROINDBANK” SA, MUN.CHIȘINĂU)

TEACĂ ALEXANDRA

Studentă an.3. Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la leasingul ca formă de credit în Republica Moldova.

Scopul cercetărilor constă în definirea noțiunii de leasing, prezentare a particularităților, prezentarea unor scheme ce vor reprezenta acțiunea și impactul operațiunilor de leasing pe teritoriul Republicii Moldova.

În urma analizei efectuate, s-a realizat faptul că, în prezent, industria leasingului din Republica Moldova, din punct de vedere al dimensiunii fondurilor proprii, este subcapitalizată, s-a analizat activitatea economico-financiară a BC „MoldovaAgroindbank” SA.

Pentru realizarea scopului propus a fost înaintată analiza pieței de leasing financiar, în perioada 2019 – 2021, la nivel național, identificarea, atât din punctul de vedere al finanțatorului, cât și a utilizatorului finanțării, a resurselor de finanțare destinate dezvoltării leasingului financiar, analiza economico – financiară a activității de leasing financiar, la nivelul unei societăți de leasing locale.

Cercetările au fost realizate la Departamentul Contabilitate, Finanțe și Informatică, au fost realizate și prin prisma cercetării informațiilor de pe pagina oficială a BC „MoldovaAgroindbank” SA. Cercetarea dată a fost efectuată folosind multe metode de cercetare precum inducție și deducție, metoda observației, grupare și selectare.

În baza rezultatelor obținute s-a demonstrat faptul că leasingul și creditul nu e același, s-a dovedit faptul că în urma pandemiei cu COVID-19 sistemul bancar s-a menținut profitabil însă, provocările la adresa evoluției economiei s-au intensificat rezultând un declin economic și o contracție a Produsului Intern Brut („PIB”) de -7% în anul 2020. Majoritatea sectoarelor economice au contribuit negativ la evoluția Produsului Intern Brut. Pe când în anii precedenți cum ar fi 2016-2019 s-au bucurat de o menținere al procentajului între 3,6% - 4,7%. S-a demonstrat faptul să agricultura cuprinde cel mai mare procentaj (36%) din structura portofoliului de credite pe industrii pe anul 2020 și urmat de active financiare (22%).

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii: piața de leasing din Republica Moldova înregistrează în ultimii ani tendințe semnificative de dezvoltare, aceasta se datorează atât creșterii numărului de companii de leasing, cât și de volumul acestor operațiuni. Utilizarea leasingului, ca sursă de finanțare trebuie să devină practică uzuală în Republica Moldova, deoarece majorarea venitului reinvestit demonstrează sporirea încrederii investitorilor, contribuie la armonizarea și claritatea aplicării sistemului de leasing. Recomandări: dezvoltarea sectorului financiar, în Republica Moldova, trebuie să beneficieze de un regim fiscal preferențial, fondarea, în Republica Moldova, a Asociației Naționale a companiilor de leasing în scopul creșterii atractivității pieței serviciilor de leasing în Moldova și promovarea intereselor tuturor participanților pe piața de leasing

Conducător științific – asist. univ. *Mardari Liliana*

STRUCTURA FINANCIARĂ A ÎNTRINDERII

VEREJAN NICOLETA

studenta an. 2, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la analiza structurii financiare a întreprinderii, ca obiect de analiză fiind întreprinderea „VITA-BIOFARM”SRL.

Scopul cercetărilor constă în analiza factorilor ce influențează structura financiară a unei întreprinderi.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective :

1. Înțelegerea noțiunii de „structură financiară”;
2. Identificarea relațiilor ce definesc structura financiară a întreprinderii;
3. Analiza modului de constituire a capitalului;
4. Specificarea criteriilor de optimizare a structurii financiare

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că, prin structura financiară a unei întreprinderi se înțelege un raport existent între finanțările sale pe termen scurt și finanțările pe termen mediu și lung. Fiecare entitate își stabilește o structură obiectivă a capitalului, care constă din anumite proporții de capital propriu, capital împrumutat pe termen lung și capital împrumutat pe termen scurt. Capitalul este un stoc de valori care, intrate în circuitul economic, pot genera venituri posesorilor lor.

Structura financiară a întreprinderii reflectă compoziția capitalurilor acesteia, care pot fi proprii și împrumutate. Capitalul propriu este caracterizat de următoarele avantaje: simplitatea atragerii; capacitatea mare de generare a profitului, deoarece nu e nevoie de achita dobânzi; asigurarea stabilității financiare, a solvabilității și micșorării riscului de faliment. Capitalul împrumutat se caracterizează prin următoarele avantaje: asigurarea creșterii potențialului financiar; autopoșibilitatea de a genera creșterea rentabilității.

Analizând ca exemplu întreprinderea „VITA-BIOFARM”SRL se evidențiază că capitalul total al întreprinderii la începutul perioadei de gestiune este de 6 286 442 lei. Ponderea cea mai mare în capitalul total o deține capitalul atras cu o valoare de 83,85%, iar capitalului propriu îi revine o pondere de 16,15%. La sfârșitul perioadei de gestiune capitalul total al întreprinderii este de 7 282 654 lei. Ponderea capitalului propriu în capitalul total este 23,01%, iar cea a capitalului atras este de 76,99%. Se observă o creștere de 6,86 p.p. a ponderii capitalului propriu în total capital la sfârșitul perioadei de gestiune.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: Întreprinderea care folosește numai capital propriu are o stabilitate financiară mai mare însă limitează ritmul dezvoltării sale și nu folosește posibilitățile financiare de creștere a profitului din capitalul investițiilor, cu toate ca întreprinderea ce folosește capital împrumutat are un potențial financiar mai mic, însă este supusă unui risc de faliment la fel de mare.

Decizia întreprinderii privind structura financiară presupune pe de o parte alegerea raportului dintre capital permanent și capital pe termen scurt, iar pe de altă parte alegerea proporției fiecărei surse de capital permanent din totalul pasivului bilanțului în așa fel ca să se maximizeze valoarea întreprinderii.

Conducător științific – asist. univ. Mardari Liliana

КРЕДИТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

BODLEVA MARIA

stud. an. III, Facultatea Economie, UASM

Кредитная политика банка – программа и направление действий кредитной организации в области предоставления займов юридическим и физическим лицам. В основе кредитной политики лежит приемлемое для финансовой организации соотношение риска-доходности проводимых операций. Однако всегда важно еще и анализировать внешнеэкономические факторы влияния, как нестабильность валют, кризисные факторы, ведущие к неустойчивости. Тогда целесообразно вводить политику ограничения кредитования. Цель кредитной политики заключается в просчете желательной и эффективной для кредитования суммы средств и трат, которыми следует пренебречь. Кредитная политика банка определяется исходя из макроэкономических внешних и микроэкономических внутренних факторов. Основная цель проведения кредитной политики банка – получение максимальной прибыли при минимальном уровне риска.

По относительной и абсолютной динамике кредитного портфеля ВС «FinComBank» SA занимает десятое место, в связи со снижением его стоимости. Кредитный портфель на 31 декабря 2020 года – 1500 млн. лей, меньше на 156,3 млн. леев по сравнению со значениями, зафиксированными на конец 2019 года.

В течение 2020 года кредиты были выданы на общую сумму 1806 млн. лей, поэтому сумма погашения клиентами кредитов больше сумм выданных кредитов. Клиенты во время неуверенности предпочли сократить свои долги, отказавшись от дальнейших инвестиций в существующие или новые проекты в связи с нестабильной экономической ситуацией. Таким образом, доля кредитов в структуре активов банка пришла к 39,1%, что меньше по сравнению с аналогичным периодом 2019 года. Анализ портфеля кредитов в иностранной валюте свидетельствуют о том, что по состоянию на 31 декабря 2020 г. – 69,5% кредитов были предоставлены в национальной валюте, 23,7% - в евро и 6,8% - в долларах США.

В ВС «Fincombank» SA кредиты, предназначенные для малого и среднего бизнеса, систематизированы в:

1. Кредиты для малых предприятий;
2. Кредиты для малого и среднего бизнеса.

Из первой категории в качестве форм кредита предлагаются Express Credit Business/Agro, Micro Credit Business/Agro и Credit Progres Business/Agro.

Из второй группы кредитов предлагаются в ВС „FinComBank” SA:

1. Кредит на пополнение оборотных средств;
2. Инвестиционный кредит;
3. Овердрафт;
4. Банковские гарантии
5. Доверительные кредиты.

Анализируя все указанные кредитные продукты, можно констатировать, что ВС „FinComBank” SA предлагает кредитные продукты, адаптированные для разных категорий представителей малого и среднего бизнеса, которые работают в разных секторах и требуют специфического подхода.

Conducător științific – dr., conf. univ. Beda Oxana

INTERNATIONAL PAYMENT SYSTEM

BUREICO ANASTASIA

1st year student, Faculty of Economics, UASM

The study concerns the study of the international payment system and the main world representatives in this system. And also about the fact that international payment systems are a set of software that services the processing, control and storage of information on the conduct of banking operations of correspondents registered in the system. An international system becomes if it allows you to carry out financial transactions around the world.

The purpose of the study is to learn as much as possible about the international payment system, as well as to find out how these payments are made.

The study was conducted as part of offline training, negotiations, as well as with the help of information sources (books, Internet, magazines, posts).

In the course of the study, information about the international payment system and financial companies was studied. Also, information was studied regarding the current leaders among financial companies, as well as companies operating on the territory of the Republic of Moldova.

International payment systems allow you to make financial transactions around the world, which speeds up the processes of international trade and allows you to quickly make mutual settlements. The rapid development of e-commerce, a large number of online stores and the ability to pay for goods and services without leaving home, makes more and more people use the services of various payment systems. It is very convenient and safe, so it is becoming increasingly popular. The most famous international systems today are Visa and MasterCard. International payment systems transfer funds (money, checks, securities, certificates, conditional payment units) in electronic or real form. The payment system is a set of certain procedures, rules and technical infrastructure for the transfer of value from one economic entity to another. These systems form the basis of modern monetarism.

The study is devoted to the study of the leading financial companies that occupy leading positions in the world. Also find out which companies operate on the territory of the Republic of Moldova.

Visa is the largest, it includes more than 20,000 financial institutions of Russian and foreign origin. Plastic cards of this system can be used in 170 countries of the world. MasterCard Worldwide is an international payment system uniting 22,000 financial institutions in 210 countries. American Express Company is a diversified international company providing a full range of financial, travel and banking services. Diners Club International is one of the oldest payment systems in the world and one of the leaders in issuing travel and entertainment cards (T&E cards – travel and entertainment).

Scientific supervisor – dr., conf.univ. Beda Oxana

Language consultant – university assist. Urum Oxana

ИПОТЕЧНОЕ КРЕДИТОВАНИЕ

BUREICO ANASTASIA

Stud.an. I, Facultatea Economie, UASM

Ипотечный кредит — одна из составляющих ипотечной системы. При получении кредита на покупку недвижимого имущества сама приобретаемая недвижимость поступает в ипотеку (залог) банку, как гарантия возврата кредита.

Ипотека — вариант залога недвижимости, при котором объект недвижимости остаётся во владении и пользовании должника, а кредитор, в случае невыполнения должником своего обязательства, приобретает право получить удовлетворение за счёт реализации данного имущества.

Особенности ипотечного кредитования:

1. Выдаётся на длительный срок
2. Процентная ставка обычно ниже, чем по другим видам кредитов
3. Обычно банк выдвигает к заёмщику ипотечного кредита менее жёсткие требования, чем при других видах кредитования
4. Погашение ипотечного кредита часто осуществляется равными платежами — аннуитетами

Нарушение ипотечного договора:

Если клиент не может выплачивать, помимо основной задолженности накапливается штраф, это оговорено в договоре.

Банк может настаивать на досрочном погашении, либо подается заявление в суд, чтобы вернуть долг клиента в виде его собственности.

Основания возникновения ипотеки и ее регулирование:

Ипотека в силу закона (легальная)

Ипотека в силу закона возникает в следующих пяти основных и распространенных случаях:

1. Приобретение жилых домов, квартир, земельных участков с использованием кредитных средств банка или иной кредитной организации либо средств целевого займа.
2. Строительство жилых домов, зданий, сооружений или квартир с использованием кредитных средств банка или иной кредитной организации либо средств целевого займа.
3. Продажа в кредит.
4. Рента.
5. Залог имущественных прав.

На сегодняшний день молодые семьи стараются брать жильё через государственную программу Prima Casa. Основной причиной является самый низкий процент кредита, однако он нестабилен и порой меняется то в меньшую, то в большую сторону. Например, на первое полугодие 2021 года максимальный процент составляет 7,06% годовых.

Conducător științific - dr., conf. univ. Beda Oxana

НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК, КАК ИНСТРУМЕНТ СТАБИЛИЗАЦИИ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ

RUSU CRISTINA

stud. an. III, Facultatea Economie, UASM

Деятельность Национального Банка, как органа осуществляющего банковское регулирование и надзор, основывается на Законе о Национальном Банке Молдовы, который устанавливает главную цель и основные задачи Национального Банка, а так же его отношения с финансовыми учреждениями.

Исходя из общепринятых стандартов, Национальный Банк проводит активную политику в сфере банковского регулирования и надзора посредством:

- установления критериев авторизации банков, требований к капиталу, предписаний о владельцах и их доли участия, а так же к руководителям банков;
- установления требований, направленных на высокое качество и функциональность системы внутреннего контроля банков, в том числе процедур, относящихся к предотвращению и борьбе с отмыванием денег;
- установления и контроля над соблюдением пруденциальных требований для ограничения уровня воздействия рисков на банки;
- принятия корректирующих мер, санкций, установления особого надзора или, по необходимости, специального администрирования для решения проблем банков с высокой уязвимостью.

Функция банковского надзора направлена на обеспечение бесперебойного функционирования финансовой системы Республики Молдова, основанной на сильном и конкурентоспособном банковском секторе, ориентированном на рыночные отношения и предупреждение рисков.

Национальный банк Молдовы является центральным банком Республики Молдова и выполняет функцию автономного публичного юридического лица, ответственного перед Парламентом. Главной целью Национального банка Молдовы является поддержание и обеспечение стабильности цен. Помимо своей главной цели, Национальный банк продвигает и поддерживает финансовую систему, основанную на принципах рынка и поддерживает общую экономическую политику государства.

Национальный банк сотрудничает с Правительством в целях осуществления своих директив и, согласно закону, предпринимает необходимые действия для реализации данного сотрудничества. Национальный банк периодически доводит до сведения общественности результаты макроэкономического анализа, эволюцию финансового рынка и статистическую информацию, в том числе о денежной массе, о выдаче кредитов, о платежном балансе и о ситуации на валютном рынке. Вместе с тем, помимо своей главной цели, Национальный банк реализует и поддерживает финансовую систему, основанную на принципах рынка, и поддерживает общую экономическую политику государства.

Conducător științific – asist. univ. Dragața Serghei

COMPETITION, MARKET STRUCTURE

VALERY SHERSHUN

1st year student, Faculty of Economics Finance and Banking

The research was conducted on the basis of the topic Competition market structure. The purpose of the study is to identify exactly what competition is and what functions it performs. What will give us knowledge on the topic of competition. In the course of the study, all the functions that correspond to the competition were affected. The positive features of the competition were touched upon, of which the following were discussed.

Competition of the possibility of monopolization, prevents the emergence of monopolies that can raise prices, reduce quality, taking advantage of the sole position in the market, forces the economy to respond flexibly to changes in the situation. For example, new products are being created, tariffs are being changed, and product quality is being improved through the introduction of technical achievements into production. Competitors are trying to attract customer users to themselves. Competitors also tend not to give in to each other in order not to lose potential buyers and users.

Competition – there is a rivalry of market participants for the best conditions of purchase and sale and production. The most competitive product is not the one for which the minimum price is asked on the market, but the one whose consumption price is minimal over its entire service life.

Consider the development of competition in the modern economy of Moldova. Genuine competition for the benefit of consumers can only be revived if equal opportunities are created for all types of ownership - state, private, collective, cooperative, etc. In many countries, for example in the USA, both the state and private commercial sectors are quite developed. The generally accepted method of de-monopoly is the fragmentation of economic monopolies.

An important direction in the demonopolization of production is the denationalization and privatization of property, which should lead to the formation of the state and non-state sectors in a ratio of 30:70. Only in this case does the state cease to be a monopoly.

An important direction in the fight against monopolies is the decentralization of production. It is necessary to evaluate the work of all large associations and identify those of them whose efficiency is lower than that of the separately existing companies.

Firstly, effective associations that implement the achievements of scientific and technological progress are not subject to disbandment. Only antitrust laws should apply to them. Secondly, those associations that make up a single technological complex must be decentralized through corporatization.

Particular attention should be paid to the abuse of economic power. Competition and the resulting increase in productivity must be ensured by government measures and protected from possible encroachments. Therefore, it is necessary to establish control over the creation of conditions for competition, voluntariness and equality of participants, self-government of associations. With the achievement of the goal of technological monopoly: creation of analytical, challenging structures with a similar specialization, product and technology profile; the formation of new enterprises in all sectors of the economy, regardless of the form of ownership, and also follows their free entry to the market; creation of a system of measures to stimulate the creation and development of small businesses.

Competition is the mechanism by which the market performs its functions. Competition between producers allows the best way to meet the needs of people and ensure the effective use of limited resources of society.

Scientific supervisor – dr., conf.univ. Beda Oxana

Language consultant – university assist. Urum Oxana

ИНФЛЯЦИЯ

VALERY SHERSHUN

stud. an. II, Facultatea Economie, UASM

Целью исследования является выявить причины повышенного уровня инфляции.

Для достижения поставленной цели были поставлены следующие задачи: дать классификацию видам инфляции; выявить основные причины возникновения инфляции; исследовать стабилизационные программы для недопущения чрезмерного уровня инфляции.

Инфляция – это характеристика любой денежной экономики. Для нормального функционирования экономики на основе бесперебойной реализации и обращения товаров в целом необходимо четкое соответствие между количеством денег и массой товаров. В случае, если по каким-либо причинам масса денег превышала массу товаров, то повышались цены, что и трактовалось первоначально в качестве инфляции.

Инфляция напрямую и непосредственно связана с денежным предложением. В Молдове, как и практически во всех странах мира, единственным эмиссионным центром выступает Центральный банк, основной функцией которого является обеспечение стабильности как национальной валюты, так и общего уровня цен. Главная задача при этом – достичь соответствия между ростом денежной массы и динамикой экономики. Для этого центральные банки разрабатывают и осуществляют денежную политику, направленную на регулирование денежного предложения в соответствии с состоянием рынка и экономической динамикой развития в целом.

К основным причинам возникновения инфляции относятся такие факторы: сокращение валового внутреннего продукта (ВВП) при неизменном объеме денежной массы в обращении;

- рост государственных расходов за счет эмиссии; чрезмерное расширение объемов кредитования компаний и частных лиц; монополизм в экономике, когда крупные фирмы получают возможность определять стоимость своей продукции и издержек.

Стабилизационные программы. В начале 90-х годов XX века в Молдове были две острые ключевые проблемы. Это экономический спад и гиперинфляция. За 1991–1993 годы ВВП страны снизился на 48 %, в том числе в 1992–1993 годах – на 30 %. Цены увеличились в 1248 раз, в том числе в 1992-1993 годах – в 500 раз. Как уже отмечалось, снижение инфляции и обеспечение экономического роста (приостановление экономического спада) – это противоположные задачи, требующие противоположных политик. Однако у властей Молдовы не было альтернативы борьбе с инфляцией, особенно учитывая, что 29 ноября 1993 года была введена национальная валюта. Именно высокие процентные ставки и ограничивали доступ предприятий к кредитным ресурсам. Однако одно дело, когда процент по кредиту составляет 200 % при инфляции 220 %, как это было в 1993 году, и совершенно другое дело, когда номинальная процентная ставка – 30 %, а инфляция – 6-7 %, как было в 2001-м году. Именно высокие реальные процентные ставки по кредитам не позволили предотвратить экономический спад, выйти из стадии стагнации и начать восстановление уже в 1994-1996 годах.

Уровень инфляции в Молдове в январе 2022 года вырос до 16,6 %. Об этом 15 февраля 2022 года сообщил глава Национального банка Молдовы Октавиан Армашу, представляя отчет об инфляции. По данным Национального банка Молдовы, больше всего выросли цены на топливо – на 32,4 %, продукты питания – на 21 % и на коммунальные услуги – 17 %. Для сравнения в декабре 2021 года инфляция составила 13,9 %. При этом инфляция в последнем квартале 2021 года составила 11,7 % при прогнозируемом Национальным банком Молдовы показателе в 9,3 %.

Вывод. Антиинфляционные действия должны сопровождаться эффективными мерами по реформированию и развитию реального сектора экономики.

Conducător științific – dr., conf. univ. Beda Oxana

REMUNERAREA MUNCII PERSONALULUI DIN CADRUL ÎNTREPRINDERILOR AGRICOLE

PATRAȘCU ADRIANA

studenta an. 2, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la salarizarea lucrătorilor din sectorul agricol, problemele de salarizare precum și lipsa forței de muncă în agricultură.

Scopul cercetărilor este studierea cauzelor esenței problemelor zilierilor și analiza modalității în care actuala politică abordează cauzele fundamentale ale acesteia. Sunt identificate o serie de opțiuni de politici alternative care sunt analizate din perspectiva unor criterii uzual aplicate în analiza politicilor publice.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: studierea remunerării zilierilor și propunerea a 5 opțiuni/scenarii posibile privind zilierii.

Au fost folosite următoarele metode de cercetare: monografică, comparativă, analitică și sintetică.

În baza rezultatelor obținute s-a dovedit că remunerarea muncii lucrătorilor din agricultură rămâne a fi la un nivel mult inferior comparativ cu alte domenii de activitate din economia națională.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: situația actuală se caracterizează prin continuarea unui nivel foarte înalt de informalitate în relațiile beneficiari-zilieri și eschivarea în masă de la onorarea de către zilieri a obligațiilor de asigurare socială și medicală și de intervenții relativ limitate din partea organelor de control. De fapt, situația actuală reprezintă un echilibru foarte stabil determinat de convergența intereselor economice fundamentale ale zilierilor și ale beneficiarilor. Însă tolerarea situației actuale nu este o soluție bună din punct de vedere social și uman și este una suboptimală pe termen lung atât din punct de vedere economic, cât și politic.

Soluția voucherelor poate părea relativ complicată din punct de vedere administrativ, mai ales că este una inovatoare, și, respectiv, urmează de gândit foarte bine mecanismul de aplicare a acesteia. Totuși, aceasta poate aduce zilierii în spațiul fiscal, asigura fermierii cu un mecanism flexibil de angajare a zilierilor și va simplifica procedurile de verificare din partea ISM (în baza voucherelor deținute de zilieri în momentul eventualelor controale).

Conducător științific – dr., conf. univ. Morei Virgiliu

MOTIVAREA ȘI SISTEMELE DE STIMULARE A PERSONALULUI ÎN ORGANIZAȚII

REPEȘCIUC VALERIA

studenta an. 2, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la contribuția majoră pe care o are motivarea personalului în procesul de îmbunătățire a eficienței întreprinderii, realizarea obiectivelor și a sarcinilor stabilite.

Scopul cercetărilor este analiza aspectelor teoretico-metodologice privind stimularea și motivarea eficientă a angajaților în organizații.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: analiza teoriilor motivaționale prin prisma satisfacției și insatisfacției în muncă; evidențierea implicării managerilor în procesul adoptării unui comportament motivant al angajaților; identificarea unor instrumente și tehnici eficiente de motivare a personalului.

Cercetările au fost realizate la Departamentul „Administrarea afacerilor și limbi moderne”, fiind folosite următoarele metode de cercetare: monografică, analiza, sinteza, comparația, inducția, deducția.

În baza rezultatelor obținute s-a constatat că creșterea performanțelor organizației depinde foarte mult de investițiile în personal, de recunoașterea meritelor, de promovarea pe scară ierarhică, fiind susținute de posibilități de dezvoltare profesională și personală.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii: satisfacția legată de muncă, satisfacția economică și cea psihosocială este un rezultat relevant al motivării personalului, dar și un indicator eficient de realizare; procesul de îmbunătățire a motivației se bazează pe o combinație a elementelor colectate din toate teoriile motivaționale, fiind extrem de important ca persoanele de conducere să prezinte modele nu numai în domeniul profesional, dar și modele de conduită morală și spirituală.

În contextul completării aspectelor teoretico-metodologice au fost propuse următoarele recomandări: politica motivațională a angajaților trebuie să se regăsească în cadrul politicii de personal a organizației și să fie corelată cu strategiile de dezvoltare a acesteia. Managerii întreprinderilor trebuie să ia măsuri de: îmbunătățire a gradului de satisfacție, asigurare a echității recompenselor, îmbunătățirea comunicării organizaționale și a transparenței decizionale, preluarea bunelor teorii motivaționale ale savanților teoreticieni.

Conducător științific- dr., lect. univ. Dobrovolschi Ludmila

PROMOVAREA FOLCLORULUI LOCAL LA MUZEUL DE ISTORIE ȘI ETNOGRAFIE SOFIA

BANARU SVETLANA

masterand an.2, Facultatea Economie, UASM

Purtătorii tradițiilor strămoșești și a folclorului autentic bat, din ce în ce mai tare, în retragere, odată cu trecerea anilor și cu potolirea licăririi inimilor lor împovărate de vremi. Toate obiceiurile, cântecele, dansurile, ritualurile locale, trăite prin bucuriile și întristările lor, urmează a fi culese cu multă dăruire și atenție, și transmise generațiilor în creștere, care cu deosebită curiozitate le acceptă și le primesc în sufletele lor inocente.

Pentru a nu lăsa praful uitării să acopere poveștile reale trăite de înaintașii noștri, Muzeul de Istorie și Etnografie a satului Sofia, are ca reper culegerea și promovarea folclorului local. Totalitatea perlelor folclorice, a valorilor, credințelor, cunoștințelor și tradițiilor autentice reprezintă sufletul satului, cântecele interpretate de ansamblurile folclorice cuprinzând motive de viață și credințe în frumos și bine.

Promovarea folclorului în localitatea noastră la nivel de instituție a început încă din anul 1926, odată cu înființarea Căminului Cultural „Mihai Sadoveanu”. În anul 1944 sunt transformate două case în cluburi sătești. În anul 1957 a fost construită Casa de Cultură ce a fost un generator puternic de dezvoltare a folclorului local și care a dezvoltat activități artistice de diferite genuri. În anul 1981 Babără Iacob Afanasie a deschis în incinta Casei de Cultură muzeul, un alt promotor al patrimoniului cultural. Promotori ai folclorului autentic pe parcursul anilor au fost și ansamblurile folclorice „Datina” condus de Tamara Zaharia și acompaniat de Gheorghe Zaharia; ansamblul „Liliacul” organizat de Babără Iacob Afanasie în 1990, soliștii cărora erau acompaniați la fluier, acordeon, drâmbă și muzicuțe. Activitatea maturilor necesita continuitate, astfel constituindu-se colectivul folcloric de copii „Opincuța”, conducătorul artistic al căruia a fost doamna Aliona Mutruc.

Ansamblurile folclorice ce dăinuie până în prezent în localitate, care au o colaborare frumoasă cu instituția muzeală, ce își are sediul deja de 30 de ani în conacul boierului Ioan Hasnaș, sunt „Sofianca”, „Țărăncuțele” și „Colindeț”. Trei generații de promotori ai folclorului, cei mai mici fiind membrii ansamblului „Colindeț”, copii și tineri, împătimiți de muzică și dornici de a învăța, să prindă „din mers”, „să fure” secretele măiestriei celor vârstnici. Ansamblul Folcloric „Țărăncuțele” participă la activitățile desfășurate la muzeu, sărbătorile de iarnă, cele pascale, șezători și expoziții, praznice ce cuprind diferite ritualuri și credințe. Țărăncuțele interpretează cântecele ce sunt aproape de sufletul satului, care cuprind motivele de viață a sofienilor. O sărbătoare tradițională specific satului Sofia, petrecută în curtea muzeului și care este dedicată anume femeilor este „Verdele”. În cadrul festivalului Hangul de la Sofia, se joacă dansul Hangul, transmis încă din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre, dansat fiind împreună de trei generații, bunei, părinți, copii. La clăci, hore și serate se dansează cu patimă Visla, Ciurul, creându-se clipe unice și momente solemne ce nu pot fi lăsate în umbra vremurilor apuse.

Uitarea ori neuitarea; cercetarea, actualizarea și valorificarea de ieri și de azi din vetrele meleagului sofian este, de fapt, soarta folclorului nostru, o modalitate de cercetare etnologică a mediului etnocultural local în vederea promovării lui, pentru ca într-un final în urma colaborărilor frumoase să culegem roade bune.

Conducător științific – conf.univ., dr. Nistiriuc A.

UTILIZAREA NOILOR TEHNOLOGII PENTRU O AGRICULTURĂ PERFORMANTĂ

IORDACHI DANIELA

studentă an. 2, Facultatea Economie, UASM

Rezultatele prezentate se referă la conceptul „agricultura de precizie”, care este un tip de agricultură inovativă, bazată pe noile tehnologii, cu scopul eficientizării procesului agricol.

Scopul cercetărilor este studierea noilor tehnologii utilizate în agricultură, pentru ca fermierii să obțină un grad sporit de control asupra întregului proces agricol prin accesul la instrumente noi și măsurători precise.

Pentru realizarea scopului propus au fost înaintate următoarele obiective: studierea tehnicilor avansate bazate pe conceptul agriculturii de precizie, cum ar fi: agrobotica, senzor de rețea fără fir (WSN), teledetecție, sistem global de poziționare (GPS), sistem informațional geografic (GIS) și drona; informarea despre exemplele practice ale agricultorilor; cercetarea unor articole științifice; înaintarea unor recomandări pentru agricultori.

Au fost folosite următoarele metode de cercetare: monografică, comparativă, analitică și sintetică.

În baza rezultatelor obținute s-a dovedit că agricultura de precizie furnizează beneficii financiare considerabile agricultorilor precum și importante beneficii de mediu, inclusiv inversarea degradării solului, reducerea poluării fluviale și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Rezultatele cercetărilor au permis formularea următoarelor concluzii și recomandări: în viitorul apropiat va supraviețui pe piața produselor agricole numai acel fermier care va avea o productivitate cât mai mare, acest lucru fiind imposibil fără ajutorul calculatoarelor. Datorită tehnologiei, informației și a comunicațiilor electronice satelitare, agricultura devine una dintre cele mai procesate domenii de activitate umană, meritând să intre în față, alături de tehnologiile industriale în noua societate a cunoașterii. În ultimii ani acest domeniu ancestral al muncii fizice istovitoare se transformă într-o tehnologie complexă a muncii intelectuale, asistată de microprocesor și satelit. O modalitate bună de a dezvolta business-ul este apelarea la agricultura inteligentă. Câștigurile mai mari susținute de digitalizare fac agricultura mai atractivă și oferă cea mai bună motivație pentru noua generație de fermieri pentru a prelua afacerea de familie și a-și extinde fermele. Recomandări pentru antreprenorii din agricultură: implementarea soluțiilor digitalizate în agricultură, în contextul crizei pandemice, e o necesitate pentru creșterea performanței în domeniu. Utilizarea unei aplicații special creată pentru monitorizarea activității zilierilor, pentru ca fiecare muncitor să fie plătit în dependență de munca pe care o face și pentru a fi monitorizați când vin la muncă sau pleacă pentru evitarea calculelor ore în șir. Comerțul electronic – soluția potrivită pentru companiile tradiționale autohtone ca să facă față realității de după pandemie. Dobândirea cunoștințelor în domeniu prin participarea la diferite conferințe, proiecte, expoziții, aderarea la portaluri agro, asocierea în comunități agricole, informarea despre posibilitățile de finanțare.

Conducător științific – dr., conf. univ. Morei Virgiliu

EXORDIUL – O IMPORTANTĂ VERIGĂ DINTR-UN DISCURS

NISTOR MIHAELA

tudenta an.2, Facultatea Economie, UASM

Exordium este una din componentele esențiale ale discursului, mai exact, este prima parte, care urmărește câștigarea atenției asupra subiectului și bunăvoința auditoriului. Termenul *exordium* provine din limba latină și înseamnă “început”, „introducere”, „deschidere”, „preludiu”.

Scopul lucrării constă în studierea rigorilor de care trebuie să țină cont oratorul la elaborarea și utilizarea exordiumului pentru sensibilizarea și menținerea interesului publicului. Această introducere permite oratorului să-și justifice discursul și să demonstreze că interesul auditoriului coincide cu cel pe care îl va trata. Totodată, în organizarea discursului retoric, exordiumul are menirea să obțină acordul publicului pentru a-l asculta pe vorbitor și pentru a-i urmări expunerea.

În funcție de calificativele externe ale exordiumului, există mai multe tipuri, printre care se regăsesc și următoarele:

- *Exordium oral direct* rămâne cel care reflectă structura clasică, angajând în realizarea funcțiilor lui limbajul, mimica, gesturile, vestimentația, poziția corporală.
- *Exordium oral indirect* este prezentarea făcută de altă persoană, prin formule bine cunoscute. .
- *Exordium scris direct* este prezentat de emițător în structura firească a discursului său ori aparte, ca un mic discurs.
- *Exordium scris indirect* este prezentat de altcineva, adică este semnat de editor, recenzent, critic literar, care, de regulă, face elogii autorului.

Calificativele interne ale exordiumului impun clasificarea acestuia în:

- *Exordium simplu* care enunță subiectul într-o manieră scurtă, firească.
- *Exordium solemn* care este o adaptare la un public pregătit.
- *Exordium insinuant* care enunță teza de o manieră aluzivă, deseori ocolind abordarea în direct, din rațiuni de adaptare la un auditoriu nereceptiv, neliniștit.
- *Exordium vehement* care reprezintă o intrare rapidă, pasională, în subiect.

Exordiumul trebuie să fie ceva rostit cu avânt, fără prețiozități, fără cuvinte greu de pronunțat și teorii savant. De exemplu, poate fi un vers, un citat relevant, o întrebare relaxantă, o veste bună etc.

În concluzie putem menționa că, grație unui exordium reușit, oratorul poate convinge ascultătorii că nu cunosc totul despre subiectul care urmează să îl dezvolte, sensibilizându-i și sporindu-le interesul, curiozitatea și atenția.

Conducător științific – dr., conf. univ. Cozari Ana

MODERNIZAREA ECONOMIEI REGIONALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA PRIN INTERMEDIUL CLUSTERELOR

ȘARBAN CRISTINA,

doctorand an. 2, Facultatea Economie, UASM

De ce clusterelor? Multiplele cercetări din ultimii ani arată că acestea au o influență benefică asupra economiei, cu un impact evident asupra productivității, inovării, antreprenoriatului, întreprinderilor, dezvoltării regionale, rezultatul fiind unul vizibil și palpabil. Clusterizarea este o acțiune întâlnită, la moment actual, în economiile moderne dezvoltate, deoarece formarea acestora creează un punct de plecare în plus pentru modernizarea și eficientizarea tuturor proceselor economice. Țările înalt dezvoltate ne demonstrează că sistemul clusterial contribuie la modernizarea economiei prin creșterea valorii adăugate a produselor, serviciilor și a forței de muncă, prin întregirea lanțului valoric a tuturor proceselor, diminuarea costurilor de producție, iar actorii acestor asocieri aplică cu succes managementul de eficientizare a cheltuielilor și veniturilor.

Scopul cercetărilor este studierea și stabilirea efectelor clusterelor în modernizarea economiei regionale și dacă acestea într-adevăr joacă un rol important în concentrarea competențelor și eforturilor pentru creșterea bunăstării și a competitivității dintr-o anumită regiune, incluzând mediul de afaceri, administrația locală și mediul academic.

Pentru realizarea scopului s-au propus următoarele obiective:

- Cercetarea bazei teoretice și metodologice a fenomenului de clusterizare pentru întreprinderile autohtone, precum și prezentarea aspectelor practice privind procesul de creare și organizare a asocierilor de tip cluster;

- Analiza tendințelor modernizării economiei regionale și dezvoltării durabile prin intermediul unor astfel de asocieri, acestea fiind cadrul ideal de a prezenta o mulțime de companii sub același brand, conform unei politici comune de marketing, de a valorifica resurse și competențe comune.

Lucrarea reprezintă un studiu aprofundat al literaturii și al cadrului legislativ național pe acest subiect, al politicilor și experienței țărilor Uniunii Europene privind clusterizarea și metodele de finanțare utilizate de către acestea. Cercetarea dată este un studiu analitic descriptiv, care ține să accentueze importanța clusterelor și a dezvoltării acestora și să stabilească necesitatea implementării acestora în țara noastră.

Rezultatele obținute în urma studiului și cercetării, permit constatarea faptului că inițiativele de tip cluster sunt percepute ca un instrument de progres atât a competitivității naționale, cât și a celei regionale. Urmare a exemplului statelor Uniunii Europene, se poate conchide că e necesară forțarea dezvoltării economice, prin promovarea cooperării întreprinderilor, universităților, institutelor de cercetare, clienților, concurenților și furnizorilor dintr-o anumită zonă geografică. Totodată, pentru o conlucrare eficientă, trebuie parcurse câteva etape și anume: mediul de afaceri să-și stabilească prioritățile și să colaboreze cu instituțiile de cercetare-inovare, instituțiile de învățământ implicate să lucreze la imagine, bazată pe calitate, prin îmbunătățire continuă, iar statul să vină cu politici clare și să investească în modernizare și creșterea eficienței, inclusiv prin acordarea de autonomie financiară.

Cercetările efectuate permit formularea concluziilor privind procesul de clusterizare și anume faptul că acestea sunt recunoscute ca având o influență abordable în politica economică modernă la nivel global, iar discuțiile referitoare la căile de dezvoltare-inovare ale întreprinderilor și impulsionează a creșterii economice, implică și accentuează din ce în ce mai mult problematica dezvoltării clusterelor. De asemenea, deoarece acestea permit concentrarea resurselor și finanțărilor, sunt privite ca instrumente eficiente de politici de dezvoltare antreprenorială și regională, iar acest fapt, cu certitudine, va spori dezvoltarea nivelului de trai și va avea impact benefic direct asupra calității vieții populației din acea regiune.

Conducător științific – dr. hab., prof. univ. Timofti Elena

CUPRINS

FACULTATEA DE HORTICULTURĂ.....	3
FACULTATEA MEDICINĂ VETERINARĂ.....	64
FACULTATEA CADASTRU ȘI DREPT.....	75
FACULTATEA DE AGRONOMIE.....	117
FACULTATEA INGINERIE AGRARĂ ȘI TRANSPORT AUTO.....	137
FACULTATEA DE ECONOMIE.....	148